

ო. კეკელაშვილი, ზ. ფუთურიძე

გამომგონებლობა და რაციონალიზაცია

გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“
თბილისი — 1988

ცნობარში მოქმედი ნორმატიული აქტებისა და მათი გამოყენების პრაქტიკის საფუძველზე განზოგადებულია საგამომგონებლო და რაციონალიზატორული მოღვაწეობის ორგანიზაციული, უფლებრივი და სხვა საკითხები, რომელიც შესაბამება სსრ კავშირის სადირექტივო ორგანოების მნიშვნელოვან დოკუმენტებს ტექნიკური შემოქმედების სფეროში. განკუთვნილია მკითხველთა ფართო წრისათვის.

რეცენზენტები: პროფ. ი. გერიშვილი
დოც. ო. ცინცაძე
თ. სალია

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის და საბჭოთა მთავრობის ზრუნვამ საგამომგონებლო საქმიანობაზე თავისი ასახვა პოვა საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის კონსტიტუციის ძირითადი კანონის 47-ე მუხლში, რომელშიც ნათქვამია: „სსრ კავშირის მოქალაქეებს კომუნისტური მშენებლობის მიზნების შესაბამისად გარანტირებული აქვთ მეცნიერულ-ტექნიკური და მხატვრული შემოქმედების თავისუფლება. ამას უზრუნველყოფს მეცნიერული კვლევის, საგამომგონებლო და რაციონალიზატორული საქმიანობის ფართოდ გაშლა, ლიტერატურისა და ხელოვნების განვითარება. სახელმწიფო ქმნის საამისოდ საჭირო მატერიალურ პირობებს, მხარს უჭერს ნებაყოფლობით საზოგადოებებისა და შემოქმედებით კავშირებს, ორგანიზაციას უწყევს გამოგონებათა და რაციონალიზატორულ წინადადებათა დანერგვას სახალხო მეურნეობისა და ცხოვრების ყველა სფეროში.

ავტორთა, გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა უფლებებს სახელმწიფო იცავს“.

ჩვენს ქვეყანაში მოქმედი კანონმდებლობა გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის დარგში ხელს უწყობს მშრომელთა ტექნიკური შემოქმედების შემდგომ განვითარებას, გამოგონებათა და რაციონალიზატორულ წინადადებათა შექმნას, სახალხო მეურნეობაში მათ გამოყენებას.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტისა და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს 1973 წლის 20 აგვისტოს და საქართველოს კპ ცენტრალური კომიტეტისა და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს შესაბამისი დადგენილებით „ჩვენს ქვეყანაში საგამომგონებლო საქმის შემდგომი განვითარების, სახალხო მეურნეობაში აღმოჩენების, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენების გაუმჯობესებისა და მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის დაჩქარებაში მათი როლის ამაღლების შესახებ“, დასახულია საგამომგონებლო საქმის გაუმჯობესებისა და სრულყოფის რიგი ღონისძიებანი, რომელიც ეხება მშენებლობის დარგსაც.

1978 წლის 21 ნოემბერს საქართველოს კომპარტიის ცენტრა-

ლური კომიტეტის XIII პლენუმზე საქართველოს კპ ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდივანმა ე. შევარდნაძემ თავის გამოსვლაში აღნიშნა: „...უპირველეს ამოცანად მიგვაჩნია, მთელი ძალ-ღონე მოვახმართ მეცნიერებისა და ტექნიკის მიღწევათა ფართო მიზან-მიმართულ და თანამიმდევრულ დანერგვას სანშენებლო წარმოე-ბის პრაქტიკაში“.

ახორციელებენ რა იმ ამოცანებს, რაც დასახულია პარტიისა და მთავრობის მიერ, საბჭოთა საქართველოს რაციონალიზატორებსა და გამომგონებლებს თავიანთი წვლილი შეაქვთ ტექნიკური პროგრესის შემდგომი განვითარების საქმეში.

გ ა მ ო გ ო ნ ე ბ ა

აღმოჩენებზე, გამოგონებებსა და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე მოქმედი დებულებით¹, სსრ კავშირში გამოგონებად ითვლება სახალხო მეურნეობის, სოციალურ-კულტურული მშენებლობის ან ქვეყნის თავდაცვის ნებისმიერ დარგში ამოცანის ახალი და არსებითი განსხვავებების მქონე ტექნიკური გადაწყვეტა, რომელიც დადებით ეფექტს იძლევა!

არ არის სავალდებულო, რომ გამოგონება ეკუთვნოდეს ტექნიკის დარგს, მთავარია, რომ იგი შინაარსით შეესაბამებოდეს „ტექნიკურ გადაწყვეტას“.

სხვადასხვა დარგში ამა თუ იმ ამოცანის ტექნიკური გადაწყვეტა შეიძლება განხორციელდეს სხვადასხვა ხერხით. ტექნიკური გადაწყვეტის ობიექტი შეიძლება იყოს მოწყობილობა, ხერხი, ნივთიერება, ანდა ადრე ცნობილი მოწყობილობის, ხერხის, ნივთიერების ახალი დანიშნულებით გამოყენება.

დებულებაში გათვალისწინებულია ქიმიური გზით მიღებულ ნივთიერებათა უფლებრივი დაცვა, თუ მოყვანილი იქნება ცნობები მის ქიმიურ აგებულებაზე, ფიზიკურ და ქიმიურ თვისებებზე, მისი მიღების წესებსა და გამოყენების სფეროზე.

ტექნიკური გადაწყვეტა მიიჩნევა ახლად, თუ განაცხადის პრიორიტეტის* (პრიორიტეტი — გამოგონებლის უფლებაა, რომელმაც პირველმა შეიტანა განაცხადი საავტორო მოწმობის ან პატენტის მიღებაზე დადგენილი წესით. თავის გამოგონების შესახებ), თარიღამდე, ამ გადაწყვეტის არსი არ იყო გახსნილი სსრ კავშირის ან საზღვარგარეთის პირთა განუსაზღვრელი წრისათვის იმდენად, რომ შესაძლებელი ყოფილიყო მისი განხორციელება (დებულების 21-ე პუნქტი).

¹ 1973 წლის 21 აგვისტოს დამტკიცებული დებულება აღმოჩენებზე, გამოგონებებსა და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე — შემდგომში იწოდება შემოკლებით დებულება.

პირთა განუსაზღვრელ წრეს მიეკუთვნება. მუშაკები, რომლებსთვისაც ცნობილი გახდა გამოგონების არსი, მათი არასამსახურებრივი მდგომარეობით. ე. ი. ადამიანები, რომლებსაც აქვთ დამოკიდებულება გამოგონების შექმნასთან, მის შეფასებასთან, გამოცდასთან, ტექნიკური დოკუმენტაციის შედგენასთან, დამტკიცებასთან, განაცხადის გაფორმებასთან, განაცხადთან დამოკიდებული დოკუმენტების შენახვასთან, გამოგონების ექსპერტიზასთან და ა. შ. /

დებულება ითვალისწინებს ორ შემთხვევას, როცა გამოგონების არსი, თუმცა იხსნება პირთა განუსაზღვრელი წრისათვის. მაგრამ არ აბათილებს სიახლეს. ცნობები გამოგონების ღია გამოყენებაზე არ უპირისპირდება იმ შემთხვევაში, თუ მისმა ავტორმა შეიტანა განაცხადი სპეციალურ მოწმობის გაცემაზე არაუგვიანეს ოთხი თვისა გამოგონების გამოყენების დაწყებიდან (დებულების 50-ე პუნქტი).

სსრ კავშირის ტერიტორიაზე ორგანიზებულ ოფიციალურ საერთაშორისო გამოფენებზე, გამოგონების ღია ჩვენება ექსპონატებში არ ჩაითვლება გამოგონების სიახლის გაბათილებად იმ შემთხვევაში, თუ განაცხადი შეტანილია გამოგონების ავტორის ან მისი კანონიერი მემკვიდრის მიერ გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში, დებულების მოთხოვნების დაცვით გამოფენაზე ექსპონატის მოთავსების დღიდან 6 თვის განმავლობაში.

განმცხადებელმა, რომელსაც სურს ისარგებლოს აღნიშნული შეღავათიანი ვადით, განაცხადს უნდა დაურთოს გამოფენაზე გამოგონების ღია ჩვენების დაწყების ვადის დამადასტურებელი ცნობა, გაცემული გამოფენის ადმინისტრაციის მიერ.

დებულება აღგენს, რომ ტექნიკური გადაწყვეტა მიიჩნევა არსებითი განსხვავების მქონედ, თუ მეცნიერებასა და ტექნიკაში ცნობილ გადაწყვეტებთან შედარებით, განაცხადის პრიორიტეტის თარიღისათვის იგი ხასიათდება ნიშან-თვისებების ახალი ერთობლიობით (დებულების 21-ე პუნქტი).

ტექნიკური გადაწყვეტის განხილვისას მხედველობაში მიიღება მხოლოდ არსებითი ნიშან-თვისებები, რომლებიც საშუალებას იძლევა მივიჩნიოთ იგი გამოგონებად. არსებითად ითვლება მხოლოდ ის ნიშან-თვისებები, რომლის არსებობა სხვებთან ერთობლიობაში უზრუნველყოფს დადებითი ეფექტის მიღებას.

გამოგონების არსებითი ნიშან-თვისებების სწორ განსაზღვრას

განაცხადის მასალებს გაფორმებისათვის, სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზის ჩატარებისათვის, გამოგონების ფორმულის შედგენისათვის, მისი უფლებრივი დაცვის სისტულისა და საიმედოობისათვის დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს (გამოგონების ფორმულა, დადგენილი წესებით შედგენილი, ტექნიკური არსის გამომხატველი, გამოგონების მოკლე სიტყვიერი დახასიათება).

გამოგონების გამოყენებისას, გამოგონების პროტოტიპთან შედარებით ახალ, უფრო მაღალ შედეგს, დადებითი ეფექტი ეწოდება. იგი გამოიხატება შრომის ნაყოფიერების ამაღლებაში, შრომის პირობების გაუმჯობესებაში, პროდუქციის ხარისხის ამაღლებაში, მასალების ეკონომიაში, დაავადების თავიდან აცილებაში და სხვ.

დადებითი ეფექტის შეფასება ხდება არა მარტო დღევანდელი დღის თვალსაზრისით, არამედ მისი მომავლის განსაზღვრითაც.

გამოგონების დახასიათება არ ამოიწურება მხოლოდ საერთო კრიტერიუმებით, რომელიც მოცემულია განსაზღვრებაში (ტექნიკური გადაწყვეტა, სიახლე და სხვ.): გამოგონების ცნებაში შედის მისი ობიექტების დახასიათებაც. ამასთან, თუ საერთო კრიტერიუმები საკმაოდ სტაბილურია, მაშინ ობიექტების წრე, რომლებიც განსახიერებულია დაცვის უნარის მქონე გამოგონებაში, მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის გავლენის შედეგად განუწყვეტლივ ფართოვდება სხვადასხვა ეკონომიკური ფაქტორით: მაგალითად, ქიმიის დარგში მიღწევებზე უფლების დაცვის გავრცელებამ ბევრ ქვეყანაში, შათ შორის სსრ კავშირშიც, გამოიწვია გამოგონებების ობიექტების წრეში ქიმიურ ინვეტიერებათა შემოღება.

საბჭოთა კანონმდებლობა გამოგონებლობაში ანსხვავებს გამოგონების შემდეგ ობიექტებს: მოწყობილობა, ხერხი, ნივთიერება, გამოგონება გამოყენებაზე. მაშასადამე, ტექნიკური გადაწყვეტა, რომელსაც ითხოვენ, რომ მიიჩნიონ გამოგონებად, უნდა გარკვევით მოექცეს ერთი დადგენილი ობიექტის ქვეშ. წინააღმდეგ შემთხვევაში იგი გამოგონებად არ ჩაითვლება: ეს შეიძლება იყოს აღმოჩენა, მეცნიერული ჰიპოთეზა, ორგანიზაციული წინადადება. ან წინადადება, რომელიც უშუალოდ აღნიშნულია დაცვის უუნარო ობიექტების ნუსხაში.

საბჭოთა ლიტერატურაში მოცემულია გამოგონების ობიექტების ანალიზის საინტერესო მეთოდოლოგია¹: მოწყობილობა —

¹ Мамнофа И. Э. Основы методологии анализа изобретений. — В сб.: Тезисы докладов на научно-методологической конференции, посвященной десятилетию ВГКПИ. М., 1973, ст. 65.

განსაზღვრული სახით ურთიერთდაკავშირებული, სივრცეში განლაგებული ელემენტების სისტემაა; ხერხი — ხერხების ერთობლიობაა, რომელიც სრულდება განსაზღვრული თანამიმდევრობითა და წესების დაცვით, განსაზღვრული დროის მანძილზე ან განსაზღვრულ პირობებში (განსაზღვრული ტემპერატურის, დენის ძალის და სხვ.), ე. ი. ხერხი სხვა არა არის რა, თუ არა ელემენტების სისტემა, რომელიც ხასიათდება მათი განსაზღვრული თანამიმდევრობით დროში; ნივთიერება, რომელიც წარმოადგენს განსაზღვრულ სტრუქტურას, ხასიათდება მისი შემადგენელი ელემენტების სივრცეში განლაგებით.

თითოეული ჩამოთვლილი გამოგონების ობიექტი ხასიათდება ზუსტად განსაზღვრული ნიშან-თვისებებით, რასაც დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს გამოგონების ობიექტების ტიპოლოგიაში. შექმნილი ტექნიკური გადაწყვეტის ერთ-ერთი ობიექტისათვის არასწორი მიკუთვნება (მაგ., თუ გამოგონებულია ხერხი, მაგრამ განიხილავენ და აღწერენ მას, როგორც მოწყობილობას) გამომგონებლისათვის იწვევს არასასურველ შედეგს:

მოწყობილობა, როგორც გამოგონების ობიექტი — ახალი, არსებითი განსხვავებების მქონე (დამზადებისა და გამოყენებისას) დადებითი ეფექტის მომცემი ნაგებობა-ნაკეთობაა, რომელიც წარმოადგენს ფუნქციურ-კონსტრუქციულ ერთიანობაში მყოფი კონსტრუქციული ელემენტების ერთობლიობას. მოწყობილობებს უწოდებენ აგრეგატებს, მანქანებს, მექანიზმებს, შრომის იარაღებს, ინსტრუმენტებს და შრომის განივებულ სხვა პროდუქტებს, რომლებიც გაჩუთენილია საწარმოო და ტექნოლოგიური პროცესების შესასრულებლად, ბუნებაზე ზემოქმედებისათვის ან საზოგადოების ნებისმიერი მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად.

მოწყობილობები იყოფა ორ სახედ.

პირველს მიეკუთვნება ხელსაწყოები, ინსტრუმენტები, შრომის იარაღები, მზა ნაკეთობები. პირველი სახის მოწყობილობები, რომლებიც ელემენტებისაგან შედგება, მუშაობის პროცესში ერთმანეთთან ფუნქციურად არ არიან დაკავშირებული, მაგალითად, საზეინკლო ან სადურგლო ინსტრუმენტები, ასაწყოები დეტალები და ა. შ.

მეორე სახის მოწყობილობებს მიეკუთვნება აგრეგატები, მექანიზმები, ელექტროსქემები და ა. შ., რომელთა კვანძები ან დეტალები გამოყენების პროცესში ფუნქციურ ურთიერთკავშირში

იმყოფებიან. ხშირად ამ სახის მოწყობილობათა ერთ-ერთი ელემენტთაგანი ენერჯის წყაროა.

მოწყობილობას აქვს მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი ნიშან-თვისებები:

— ელემენტები, ე. ი. დეტალები, კვანძები, აგრეგატები და მოწყობილობაში შემავალი მათი მსგავსი, დამთავრებული მატერიალური ერთეულები;

— ელემენტების ურთიერთმდებარეობა;

— ელემენტების ურთიერთკავშირი, ე. ი. დამაკავშირებელი ორგანოების ან მოქმედებების სახე, რომელთა დახმარებითაც მოწყობილობის ზემოქმედებას ახდენენ ერთიმეორეზე, რითაც უზრუნველყოფენ მოწყობილობის შრომისუნარიანობას;

— მთელი მოწყობილობის ან მისი ნაწილების ელემენტების ფორმა, ელემენტების ურთიერთკავშირის ფორმა;

— ელემენტების ზომების თანაფარდობა;

— მასალა, რომლისგანაც შესრულებულია ელემენტი, ელემენტების ჯგუფი ან მოწყობილობის ყველა ელემენტი.

ხერხი, როგორც გამოვლენების ობიექტი, ახალი, არსებითი განსხვავებების მქონე, გამოყენებისას დადებითი ეფექტის მომცემი, დასახული მიზნის მიღწევისათვის აუცილებელი, ურთიერთდაკავშირებული მოქმედებების შესრულების პროცესია.

ხერხებს მიეკუთვნება:

— ნედლეულისა და მასალების მოპოვების, დამზადებისა და მიღების ხერხები;

ტექნოლოგიური პროცესები, როგორც მატერიალურ ობიექტებზე მათი სასარგებლო გარდაქმნის მიზნით მიმართულ მოქმედებათა ერთობლიობა — (მზა პროდუქტებად, ნაწარმად, მასალებისა და ნახევარფაბრიკატების დამუშავებისა და გადამუშავების პროცესები);

— მზა ნივთიერებათა მავნე გავლენისაგან დაცვა, მათი შენახვის უზრუნველყოფა, აგრეთვე პროდუქტებისა და ნაწარმის მარკირება, დაფასოება, ჩაწობა, დოზირება და შეფუთვა;

— გაზომვის, გამოცდისა და მზადყოფნის კონტროლი, საიმედოობა, ბუნებაში ხელოვნურად შექმნილი, არსებული ობიექტების ან მოვლენების დასახული პარამეტრების შესატყვისობა;

— ხაკეთობების, მოწყობილობების, ნაგებობების დამონტაჟება და დაყენება;

— გაწობა, გამართვა, მოვლა, მართვა და რეგულირება, ავა-

რბელ სიტუაციებში წინასწარი გაფრთხილება, რომლებიც უზრუნველყოფენ ხელსაწყოების, მანქანების, აგრეგატების, ნაკადური ხაზების ნორმალურ ფუნქციონირებას;

— საწარმოო ან სხვაგვარი ნარჩენების განადგურება და გადამუშავება, გაწმენდა, გარემოს გაჭუჭყიანებისაგან დაცვა და სხვ.;

— ბუნებრივ პროცესებსა და მოვლენებზე, მათთვის სასარგებლო მიმართულებების მიცემა. მაგალითად, ფხვიერი ქვიშის დამაგრება, მცენარეთა და ცხოველთა ზრდის სტიმულირება, სელექცია. ჰიბრიდიზაცია და სხვ.;

— ადამიანებისა და ცხოველების დაავადებათა პროფილაქტიკა, დიაგნოსტიკა და მკურნალობა;

ხერხს, ისევე როგორც მოწყობილობას, აქვს მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი ნიშან-თვისებები:

— ხერხები, ოპერაციები, ე. ი. სხვადასხვა მიზანდასახული მოქმედებები. რომლებიც სრულდება გარკვეული მიზნის მიღწევისათვის. ოპერაციების ერთობლიობა და მიმდევრობა შეადგენს დამთავრებულ ტექნოლოგიურ პროცესს:

— ოპერაციების თანამიმდევრობა ტექნოლოგიურ პროცესში შეიძლება იყოს სხვადასხვა. ხშირად ერთგვაროვანი ტექნოლოგიური პროცესები შეიცავენ ერთნაირ ოპერაციებს, მაგრამ განსხვავდებიან თანამიმდევრობით:

— ოპერაციის ჩატარების რეჟიმი, ე. ი. პარამეტრები (ტემპერატურა, წნევა, კონცენტრაცია, დრო — ქიმიაში; ჭრის ძალა, საჭრისის მდგრადობა ლითონდამუშავებაში და სხვ.), რომლებითაც ხასიათდება ოპერაცია:

— მასალების თანაფარდობა, რომლებიც გამოიყენება პროცესების ჩატარებისას;

— პროცესის ჩატარებისას მოწყობილობების (აპარატების, მექანიზმების. მანქანების საკონტროლო-საზომი ხელსაწყოების) და მასალების (ნედლეულის, ნახევარფაბრიკატების, კატალიზატორების) გამოყენება.

ნივთიერება, როგორც გამოგონების ობიექტი, ახალი, არსებითი განსხვავების მქონე, ხელოვნურად შექმნილი ნივთობრივი წარმოქმნაა, რომელიც წარმოადგენს ურთიერთდაკავშირებული ელემენტების, ინგრედიენტების ერთობლიობას, რომლის წარმოება და (ან) გამოყენება იძლევა დადებით ეფექტს.

ნივთიერებაში შედის შემადგენლობით — დამახასიათებელი, თავისი სტრუქტურის მიხედვით — ჩვეულებრივი, ერთიანი და

სხვადასხვა ელემენტის დამზადებისათვის და მზა პროდუქტის სახით გამოყენებული, ხელოვნურად შექმნილი ძასალები:

— ნივთიერებანი, რომლებიც მიღებულია ინგრედიენტების მექანიკური შერევით, მაგალითად, ნარევები, შემადგენლობები, ფერადი და შავი ლითონების სხვადასხვა მარჯა, სხვადასხვაგვარი კონსტრუქციული მასალა, საგოზავი და სხვ.:

— ნივთიერებანი, რომლებიც მიღებულია ფიზიკურ-ქიმიური გარდაქმნით, რომლის დროსაც მექანიკურ შერევასთან ერთად წარმოებს ზოგიერთი, პრაქტიკულად ძნელად გამოსაყვლენი ქიმიური პროცესები. შენადნობები, კერამიკული და სამშენებლო მასალები. შუშები და სხვა, რომლებიც შედგებიან მრავალი სხვადასხვა მოლეკულისაგან, რის გამოც მათი გამოსახვა ქიმიური ფორმულით შეუძლებელია. ასეთი ნივთიერებები განიხილება როგორც მექანიკური ხერხით მიღებული:

— ნივთიერებანი, რომლებიც მიღებულია ქიმიური ხერხით, ან ქიმიური შენაერთები (მათ რიცხვში მაღალმოლეკულურიც).

ნივთიერებას, რომელიც მიღებულია არაქიმიური ხერხით. ახასიათებს შემდეგი ნიშან-თვისებები:

— ინგრედიენტები ე. ი. დამუშავების შემდეგ (მაგალითად, შედნობის შემდეგ) ნივთიერების შემადგენელი კომპონენტები;

— ინგრედიენტების ურთიერთმდებარეობა;

— ცალკეული ინგრედიენტების ფორმა;

— ინგრედიენტების შეფარდება (პროპორცია);

— ინგრედიენტების დახასიათება.

ნივთიერება, რომელიც მიღებულია ქიმიური ხერხით, ხასიათდება ნიშან-თვისებებით, რომლებიც განსაზღვრავს მის თვისობრივ (განსაზღვრული ელემენტების ატომები) და რაოდენობრივ (თითოეული ელემენტის ატომების რიცხვი) შემადგენლობას, ატომებს შორის ქიმიურ კავშირს და მათ ურთიერთგანლაგებას მოლეკულაში. ყველა ამ ნიშან-თვისების ერთობლიობა აუცილებელი და საკმარისია ქიმიური შენაერთის არსის, ე. ი. მისი ქიმიური ბუნების დახასიათებისას და შეიძლება გამოისახოს ქიმიური შენაერთის მოლეკულის სტრუქტურული ფორმულით, მაგალითად: H_2O — წყალი; თვისებრივი შედგენილობა — წყალბადი და ჟანგბადი; რაოდენობრივი შედგენილობა — წყალბადის ორი ატომი და ჟანგბადის ერთი ატომი; სხვა მახასიათებლების გამოსახვისათვის აუცილებელია სტრუქტურული ფორმულა: $H-O-H$. რომლიდანაც ნათელია ატომებს შორის ქიმიური კავშირი და მათი

ურთიერთგანლაგება. სტრუქტურული ფორმულა საქმარისია შენა-
ერთის ქიმიური ბუნების გამოსახვისათვის, რადგან იგი შეიცავს
ყველა ნიშან-თვისებას, რომელიც ახასიათებს ქიმიურ შენაერთს.

ქიმიური შენაერთი ხასიათდება ახალი სტრუქტურით, რომე-
ლიც უზრუნველყოფს დადებითი ეფექტის მიღებას.

სტრუქტურით ცნობილი ბუნებრივი შენაერთები, რომლებიც
სინთეზირებულია პირველად, არ შეიძლება იყოს გამოგონების
ობიექტი. გამოგონების ობიექტი შეიძლება იყოს მხოლოდ ბუნებ-
რივი შენაერთის, სინთეზის ხერხი, თუ ის ახალია.

ქიმიური შენაერთი, რომლის სტრუქტურა მიეკუთვნება შენა-
ერთების ცნობილ ჯგუფს, რომელიც მიღებულია ტრივიალური
ხერხით და აქვს მოცემული ჯგუფისათვის ცნობილი თვისებები, არ
შეიძლება მიეკუთვნოს გამოგონების ობიექტებს. თუმცა იგი იწ-
ლევა დადებით ეფექტს. გამოგონების ობიექტი შეიძლება იყოს
ასეთი შენაერთების მიღების ახალი ხერხი.

ბიოლოგიურად აქტიური ქიმიური შენაერთები, რომელთა
სტრუქტურა მიეკუთვნება შენაერთების ცნობილ ჯგუფს და მათი
თვისებები იდენტურია, შეიძლება მიიჩნიონ გამოგონებად, რო-
გორც ნივთიერება, რომელიც აფართოებს ცოცხალ ორგანიზმზე
ზემოქმედებათა საშუალებებს.

პოლიმერებისათვის დამახასიათებელი ნიშან-თვისებებია: ქი-
მიური შედგენილობა, მიკრომოლეკულის ერთი რგოლის სტრუქ-
ტურა, მიკრომოლეკულის სტრუქტურა მთლიანად (ხაზობრივი, ხა-
ზობრივი განშტოებებით, შეერთებული, განშტოებული, სტერეო-
რეგულარული), მოლეკულური მასა (წონა).

მიკრომოლეკულის ერთი რგოლის ქიმიური შედგენილობა და
სტრუქტურა შეიძლება გამოისახოს პოლიმერის სიმბოლოთი და
დასახელებით. მაგალითად, (CH_2-O) — პოლიექსიმეტილენი;
 $(CH_2-C(CH_3)_2=CH-CH_2)$ — ნატურალური კაუჩუკი.

მიკრომოლეკულის სტრუქტურა და მოლეკულური მასა შეიძ-
ლება გამოისახოს კონკრეტულად, შეერთებული პოლიმერის მო-
ლეკულური მასით $100000+150000$. ამ ნიშან-თვისებების ახალი
ერთობლიობა, რომელიც დადებით ეფექტს გვაძლევს, საშუალებას
იძლევა მივიჩნიოთ პოლიმერი გამოგონების ობიექტად.

ინსტრუქცია „ეზ—2—74“ ადგენს, რომ საავტორო მოწმობე-
ბი გაიცემა აგრეთვე ადრე ცნობილი მოწყობილობების, ხერხების,
ნივთიერებების ახალი დანიშნულებით გამოყენებაზე (პუნქტი 2.01).
იგი შეიცავს მითითებას განსახილველი ობიექტის დაცვისუნარიან-

ნობის რიგ სპეციფიკურ პირობებზე: რომ მოწყობილობები, ხერხები, ნივთიერებები ცნობილია; ადრე ცნობილი ობიექტების ახალი დანიშნულების შესახებ.

ინსტრუქცია „ეზ—2—74“ შეიცავს მეთოდურად მნიშვნელოვან მითითებას, რომ გამოგონების ობიექტები ნებისმიერი გამოგონებებისათვის ხასიათდება. როგორც საერთო (მხედველობაშია გამოგონებების დაცვისუნარიანობის საერთო კრიტერიუმები), ასევე სპეციფიკური ნიშან-თვისებებითაც, რომლებიც ახასიათებს თითოეულ სახეს (პუნქტი 1.12). „ეზ—2—74“ ინსტრუქციის მიხედვით, გამოყენებაზე გამოგონების სპეციფიკურ ნიშან-თვისებას წარმოადგენს გამოყენებული ობიექტის ცვლილებების უქონლობა: თუ ობიექტმა „განიცადა რაიმე არსებითი ცვლილებები განცხადებულ დანიშნულებასთან“ — „განცხადებული ობიექტი არ მიიჩნევა როგორც გამოყენება“ (პუნქტი 6.06). „ეზ-2—74“ ინსტრუქციაში ობიექტის „განცდილი ცვლილებების“ ბედი არ არის განსაზღვრული: როგორც ჩანს, განაცხადი არსებითი განსხვავების საგნის დადგენაზე, განიხილება სხვა „საპატენტო კატეგორიის“ — მოწყობილობაში, ხერხში, ნივთიერებაში.

შეიძლება აღინიშნოს, რომ განსახილველი ობიექტისათვის მთელი სისრულით გამოყენება „ეზ—2—74“ ინსტრუქციის 10.07 პუნქტში ფორმულირებული დებულება; იმასთან დაკავშირებით, რომ გამოყენებაზე გამოგონებების დაცვა, ნორმატიული წესით, ზემოთ აღნიშნულ ინსტრუქციაში დაშვებულად პირველად, ამ დაცვასთან დაკავშირებული რიგი საკითხები დამატებით გადაწყდება გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის აქტებით.

საერთო სახით გამოყენებაზე, გამოგონება ხასიათდება საგნის სხვა საგნებთან ახალი დამოკიდებულებით, რაც საშუალებას იძლევა გამოვიყენოთ ის ახლებურად, მოცემული საგნებისათვის დანიშნულების არატრადიციულად. გამოგონების ეს სპეციფიკური ობიექტი არ ხასიათდება არც კონსტრუქციული, არც ტექნოლოგიური, არც თვისებრივი (რეცეპტურული) ნიშან-თვისებებით. გამოყენებაზე გამოგონების არსი წარმოადგენს (ცნობილ ან ახალ პირობებში) საგნების ახალი თვისებების გამოყენებას, როდესაც ასეთი გამოყენება სპეციალისტებისათვის მოულოდნელია.

გამოგონების სახით არ დაიცემა შემდეგი წინადადებები:

— რომლებიც არ აკმაყოფილებენ თუნდაც ერთ ნიშანს, რომელსაც შეიცავს გამოგონების ცნების ლეგალური განსაზღვრა (გა-

მონაკლის შეადგენენ ობიექტები, რომლებზეც კანონმდებლობაში პირდაპირი მითითების მიხედვით, შეიძლება გაცემული იყოს საავტორო მოწმობა):

— რომლებიც არ ექვემდებარებიან საავტორო მოწმობით ან პატენტით დაცვას, კანონმდებლობაში პირდაპირი მითითების ძალით, თუნდაც-ისინი მოიცავდნენ გამოგონების საერთო განსაზღვრას;

-- რომლებიც არ ექვემდებარებიან დაცვას საგამომგონებლო უფლების ნორმების მიხედვით, რამდენადაც ეს გამომდინარეობს მოქმედი კანონმდებლობის საერთო პრინციპებიდან.

გამოგონებებად არ მიიჩნევა წინადადებები, რომლებშიც არ არის ნაჩვენები კონკრეტული საშუალებები, დასმული ამოცანის გადაწყვეტის ხერხები. თავისი განუხორციელებლობის გამო არ შეიძლება გაიცეს დამცველი დოკუმენტი წინადადებაზე, რომელიც ეწინააღმდეგება ბუნების კანონებს, მაგალითად, მექანიზმები, რომლებიც მუშაობენ მხოლოდ შინაგან ძალების გამოყენებით — ე. წ. „მუდმივი ძრავები“; აგრეთვე წინადადებებზე, რომლებიც მთლიანად ხორციელდება და წყვეტს კონკრეტულ ამოცანებს, მაგრამ არ შეიცავს ტექნიკურ გადაწყვეტას, ე. ი. არ ექცევა მოწყობილობის, ხერხის, ნივთიერების ან გამოყენების კატეგორიების ქვეშ. ასეთებია შეურნეობის ორგანიზაციისა და მართვის მეთოდები და სისტემები (დაგეგმვა, დაფინანსება, აღრიცხვა, მომარაგება და სხვ.), პირობითი აღნიშვნები (საგზაო ნიშნები, მარშრუტები და ა. შ.), განრიგები, წესები (თამაშის წესები, ქუჩაში მოძრაობის წესები და სხვ.), აღზრდის, სწავლების მეთოდები და სისტემები, ენის გრამატიკული სისტემები და სხვ. (დებულების 21-ე პუნქტი). მაგრამ აღნიშნულ დარგებშიც შეიძლება გამოყენება საშუალებებისა, რომლებიც წარმოადგენენ ტექნიკურ გადაწყვეტებს: მაგალითად, სწავლების მეთოდიკა ითვალისწინებს თვალსაჩინო ხელსაწყოების, მოდელების, მოწყობილობების გამოყენება, რომელიც შეიძლება იყოს ტექნიკურად ახალი და ჰქონდეს არსებითი განსხვავებები.

დაცვას არ ექვემდებარება დაგეგმარებითი გადაწყვეტები — ნაგებობათა, შენობათა და ტერიტორიების (დასახლებული პუნქტების, სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების, პარკების და სხვ.) დაგეგმარების პროექტები და სქემები, რომლებიც ტრადიციულად განიხილება, როგორც სამხატვრო დარგი და არა საგამომგონებლო შემოქმედება (დებულების 21-ე პუნქტი).

ასევე არ მიიჩნევა დაცვის უნარიანად წინადადებები ესთეტი-

კის დარგიდან, ე. ი. წინადადებები, რომლებიც ეხება ნაკეთობის მხოლოდ გარეგნობას (ფორმას, ფასონს) და კანონმდებლობის შესაბამისად დაკულნი არიან როგორც საძრეწველო ნიმუშები (დებულების 21-ე პუნქტი).

გამოგონებებად არ მიიჩნევა გადაწყვეტები, რომლებიც ეწინააღმდეგებიან საზოგადოებრივ ინტერესებს, ჰუმანურობის პრინციპებს და სოციალისტურ მორალს (დებულების 21-ე პუნქტი).

სსრ კავშირში გამოგონებაზე ავტორობა მტკიცდება საავტორო მოწმობით ან პატენტით.

გამოგონების ავტორს თავისი სურვილით შეუძლია გამოგონებაზე მოითხოვოს მხოლოდ თავისი ავტორობა, ან განსაკუთრებული უფლების აღიარება. პირველ შემთხვევაში გამოგონებაზე გაიცემა საავტორო მოწმობა, მეორე შემთხვევაში — პატენტი (დებულების 23-ე პუნქტი).

გამოგონების (რომელზეც გაცემულია საავტორო მოწმობა) გამოყენების უფლება აქვს სახელმწიფოს, რომელიც თავის თავზე იღებს მზრუნველობას მის რეალიზაციაზე, საავტორო მოწმობის მოქმედება არ არის განსაზღვრული დროში (უვადოა) და ვრცელდება სსრ კავშირის მთელ ტერიტორიაზე.

პატენტი საავტორო მოწმობისაგან განსხვავდება იმით, რომ პატენტის მქონე ცალკეულ პირს აქვს გამოგონების გამოყენების განსაკუთრებული უფლება, ეს გულისხმობს: ნაკეთობის დამზადებას, დაპატენტებული ტექნიკური გადაწყვეტის განხორციელებას, გამოგონების წარმოებაში გამოყენებას, ე. ი. ყოველივე იმას, რაც დაკავშირებულია მის რეალიზაციასთან მრეწველობასა და ვაჭრობაში.

სსრ კავშირში საავტორო მოწმობისაგან განსხვავებით პატენტი გაიცემა 15 წლის ვადით. ამ ვადის გასვლის შემდეგ ნებისმიერ პირს უფლება აქვს გამოიყენოს გამოგონება ავტორის თანხმობის გარეშე. 15 წლის განმავლობაში პატენტის მქონე პირს შეუძლია გადასცეს სხვას უფლება მისი გამოგონების გამოყენებაზე, ან სრულად გადასცეს გამოგონებაზე განსაკუთრებული უფლება კანონით დადგენილი წესით (დებულების 30-ე პუნქტი).

დებულება ითვალისწინებს შემთხვევებს, როცა გამოგონებაზე გაიცემა მხოლოდ საავტორო მოწმობა და არა პატენტი. ამ შემთხვევებს მიეკუთვნება გამოგონებები, რომლებიც შეიქმნა ავტორის მიერ საწარმოში ან ორგანიზაციაში, მუშაობასთან დაკავშირებით ან მათი დავალებით, აგრეთვე თუ გამოგონებელმა საწარმოდან

(ორგანიზაციიდან) მიიღო ფულადი ან სხვა მატერიალური დახმარება გამოგონების დამუშავებისათვის (დებულების 24-ე პუნქტი).

ჩვენში პროდუცენტების ახალ შტამებზე, კერძოდ, სამკურნალოებზე გაიცემა მხოლოდ საავტორო მოწმობები. საავტორო მოწმობა გაიცემა ავადმყოფობის მკურნალობის (ადამიანთა და ცხოველთა) ახალ ხერხებზე; მათ შორის ქირურგიულ ოპერაციებზე, დიაგნოსტიკისა და გამოკვლევათა ხერხებზე, რომლებზედაც დამოკიდებულია ავადმყოფობის განსაზღვრა ან მკურნალობის ხერხის შერჩევა (თუნდაც ისინი არ იყვნენ დაკავშირებული ტექნიკასთან). ამ წინადადებებზე საავტორო მოწმობები გაიცემა მხოლოდ მათი პრაქტიკული შემოწმებისა და ჯანმრთელობის ორგანოების მიერ სათანადო აპრობაციის შემდეგ. ვეტერინარიაში ამას ახდენს სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციები.

გარდა აღნიშნული ობიექტებისა, სსრ კავშირში, საავტორო მოწმობები გაიცემა სელექციური გზით სასოფლო-სამეურნეო ცხოველების, ფრინველების, თუთის აბრეშუმის ჭიისა და სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ახალი გაუმჯობესებული ჯიშების მიღებაზე. აღნიშნული სელექციური მიღწევები, უფლებრივი დაცვით უტოლდება გამოგონებებს. ამ შემთხვევაში ავტორებისათვის (სელექციონერებისათვის), აგრეთვე საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებებისათვის, რომლებსაც აქვს სელექციური მიღწევები, საავტორო მოწმობათა და მოწმობათა მიღებისათვის დადგენილია განსაკუთრებული წესი, რომელიც განსხვავდება გამოგონებაზე ექსპერტიზისა და დამცველი დოკუმენტების გაცემის საერთო წესისაგან. განაცხადის მიხედვით სიახლის, სარგებლიანობისა და სხვათა მოთხოვნების განსაზღვრა, საავტორო მოწმობისა და მოწმობის გაცემა ევალება სსრ კავშირის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს. ამასთან, საავტორო მოწმობებს აძლევს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი მათი რეგისტრაციაში გატარების შემდეგ (დებულების 22-ე პუნქტი).

განაცხადი პატენტის გაცემაზე ფორმდება და განიხილება იმავე წესით, როგორც განაცხადი საავტორო მოწმობის გაცემაზე.

პატენტზე უფლებების გაფორმების წესი, მთლიანად ემთხვევა საავტორო მოწმობაზე უფლების გაფორმების წესს, თუმცა აქვს ზოგიერთი თავისებურება. მაგალითად ექსპერტიზის პროცესში მოქმედების შესრულებისათვის ბაჟის გადახდა: საგანაცხადო ბაჟის გარდა, განმცხადებელი იხდის ბაჟს შეპასუხებებსა და საჩივრების

შეტანაზე, აგრეთვე პატენტის გაცემისათვის¹. აღსანიშნავია, რომ კანონი აღგენს განსხვავებებს საავტორო მოწმობებზე განაცხადებისა და პატენტზე განაცხადების უფლებრივ დადგენილ წესში. მაგალითად, განაცხადი საავტორო მოწმობაზე არ შეიძლება იყოს ცალმხრივი წესით გამოთხოვილი არც ავტორის, არც განმცხადებლის მიერ; განაცხადი პატენტზე შეიძლება გამოთხოვილი იყოს ექსპერტიზის ნებისმიერ სტადიაზე. საავტორო მოწმობაზე განაცხადის, პატენტის განაცხადით შეცვლა არ დაიშვება, ხოლო პირიქით — დაშვებულია. ეს წესები განპირობებულია გამოგონებაზე საავტორო მოწმობის აღების უპირატესობით, ჩვენი სახელმწიფოს ეკონომიური წყობის შესატყვისად.

გამოგონების გამოყენების განსაკუთრებული უფლება ეწოდება უფლებამოსილებას, რომელიც კრძალავს გამოგონების გამოყენებას იმ პირის (ორგანიზაციის) თანხმობის გარეშე, რომელსაც აქვს ეს უფლება.

თუ გამოგონებაზე გაცემულია პატენტი, განსაკუთრებული უფლება აქვს პატენტის მქონე პირს გამოგონებელს ან მას, რომელსაც გამოგონებელმა დაუთმო თავისი უფლება, ე. ი. ამ უფლებების მემკვიდრეს.

თუ გამოგონებაზე გაცემულია საავტორო მოწმობა, განსაკუთრებული უფლება მიეკუთვნება სახელმწიფოს.

განსაკუთრებული უფლების მოქმედება შეიძლება შეიზღუდოს ამა თუ იმ ურთიერთობაში. მაგალითად, განსაკუთრებული

1 დადგენილია შემდეგი საპატენტო ბაჟები:

— ერთდროული საგანაცხადო 110 მანეთის ოდენობით. თუ განაცხადში გაერთიანებულია ორი ან მეტი გამოგონება, რომელიც მიეკუთვნება სხვადასხვა ობიექტს (მოწყობილობას, ხერხს, ნივთიერებას), რომლებიც ემსახურებიან ერთიან მიზანს და შეიძლება გამოიყენონ მხოლოდ ერთობლივად, მაშინ ერთზე მეტი თითოეული გამოგონება¹ თავის დაპატებით გადაიხდება ოთხმოცდათხუთმეტი მანეთი; გამოგონებაზე პატენტის გაცემისათვის, პირველი განაცხადის რამდენიმე დამოუკიდებელ განაცხადად გაყოფის შემთხვევაში, თითოეულ ახლად შეტანილ განაცხადზე გადაიხდება ერთდროული საგანაცხადო საპატენტო ბაჟი;

— გამოგონებაზე პატენტის გაცემაზე უარის თქმის შესახებ, გადაწყვეტილებაზე შეპასუხების შეტანის შემთხვევაში, ან გამოგონების ფორმულის გამო შეპასუხებისათვის, გადაიხდება ბაჟი 50 მანეთის ოდენობით.

— საჩივარი ექსპერტიზის გადაწყვეტილებაზე, რომელიც შეიტანება საკონტროლო საბჭოში, ანაზღაურდება ბაჟით 70 მანეთის ოდენობით.

— გამოგონებაზე პატენტის გაცემისათვის გადაიხდება 15 მანეთი ბაჟი

უფლება საბჭოთა პატენტით, ან საავტორო მოწმობით, ვრცელდება მხოლოდ სსრ კავშირის ტერიტორიაზე.

განსაკუთრებული უფლება შეიძლება შეიზღუდოს სხვადასხვა ვადით. მას ყოველთვის აქვს დაწყების მომენტი — განსაკუთრებული უფლების წარმოქმნის დღე. გამოგონების პატენტით დაცვის მოქმედების ვადაა — 15 წელი, სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოკენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში განაცხადის შეტანის დღიდან. განსაკუთრებული უფლების მოქმედება, რომელიც საავტორო მოწმობის საფუძველზე ეკუთვნის სახელმწიფოს, არავითარი ვადით არ იზღუდება.

განსაკუთრებული უფლება იზღუდება საგნით: ე. ი. ეს იმას ნიშნავს. რომ იკრძალება ისეთი ნაკეთობების ან ხერხების გამოყენება, რომლებიც შეესატყვისება გამოგონების საგანს და განისაზღვრება გამოგონების ფორმულის საშუალებით, ამასთან აკრძალულია მისი გამოყენება რეწვის სახით, ე. ი. საწარმო ან სხვა სამეწარმეო მოღვაწეობაში, კერძოდ, მოგების ან სხვა შემოსავლის მიღებისათვის გამოყენება. განსაკუთრებული უფლება არ კრძალავს უშუალოდ გამოგონების გამოყენებას პირადი სარგებლობის მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად. მაგალითად, თუ საავტორო მოწმობა გაცემულია ქულების დამზადებაზე, მაშინ რომელიმე მოქალაქის მიერ ქულის დამზადება, თავისთვის ან სხვისთვის საჩუქრად, არ იქნება სახელმწიფოს განსაკუთრებული უფლების დარღვევა, მაგრამ ამ უფლების დარღვევად ჩაითვლება მათი გასაყიდად დამზადება.

გამოგონების გამოყენების განსაკუთრებული უფლება არ ირღვევა (დებულებაში აღნიშნულ ზოგიერთ შემთხვევაში) როცა გამოგონება გამოიყენება, დროებით, ან შემთხვევით სსრ კავშირის ტერიტორიაზე მყოფ სატრანსპორტო საშუალებებზე.

განსაკუთრებული უფლების მოქმედება შეიძლება შეიზღუდოს განსაზღვრული პირების მიმართ. ის არ მოქმედებს წინასწარ მოსარგებლის წინააღმდეგ, ე. ი. იმის მიმართ, ვინც პატენტით დაცული გამოგონების პრიორიტეტის მომენტისათვის მოამზადა ყველა აუცილებელი სამუშაო მსგავსი გამოგონების გამოსაყენებლად.

სავტორო მოწმობის საფუძველზე სახელმწიფოს განსაკუთრებული უფლება არ მოქმედებს საბჭოთა სახელმწიფო, კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების, დაწესებულებებისა და საწარმოების წინააღმდეგ, რადგან დებულებაში სპეციალურად

ნათქვამია, რომ მათ ეკუთვნით გამოგონების გამოყენების უფლება, მასზე სპეციალური ნებართვის გარეშე.

განსაკუთრებული უფლება კანონით დადგენილია მხოლოდ გამოგონებების მიმართ. რაციონალიზატორული წინადადებები არ წარმოადგენენ რაიმე განსაკუთრებული უფლებების ობიექტს.

გამოგონების, აღმოჩენისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორები შეიძლება იყვნენ სსრ კავშირის მოქალაქენი, მათ შორის არასრულწლოვანებიც, აგრეთვე უცხოელები (თანაზიარობის¹ საწყისებზე). თუ გამოგონება დამუშავდა ავტორების მიერ საწარმოში ან ორგანიზაციაში სამსახურებრივი დავალების შესრულების წესით, მაშინ საავტორო მოწმობა გაიცემა საწარმოს (ორგანიზაციის) სახელზე კონკრეტული ავტორების აღნიშვნით.

თუ გამოგონება წარმოადგენს კოლექტიური შემოქმედების შედეგს, და არ არის შესაძლებელი დადგინდეს ცალკეულ პირთა ავტორობა, მაშინ საავტორო მოწმობა გაიცემა საწარმოს (ორგანიზაციის) სახელზე, სადაც ეს გამოგონება გაკეთდა.

უფლება გამოგონებაზე, რომელიც შეიქმნა ორი ან მეტი მოქალაქის ერთობლივი შემოქმედებითი შრომით, ეკუთვნის ყველა თანაავტორს ზიარად.

ცალკეულ შემთხვევაში კანონმდებლობით დაშვებულია გამოგონებაზე თანაავტორობა არაერთობლივი შრომის დროს მაგალითად, დებულების 51-ე პუნქტი ითვალისწინებს, რომ იმ შემთხვევაში, თუ განაცხადის პრიორიტეტის თარიღები ერთმანეთს ემთხვევა, განაცხადში მოხსენებული ყველა ავტორი განიხილება, როგორც თანაავტორი. ასეთი სიტუაცია შესაძლებელია, თუ ერთნაირი განაცხადები შევიდა გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში ერთსა და იმავე დღეს, ან ერთი მათგანი შევიდა გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში, ხოლო სხვა იმავე დღეს — დებულების 79-ე პუნქტში აღნიშნულ სამინისტროში. უწყებაში, ჩაბარებულია ფოსტაში, რეგისტრირებულია ორგანიზაციაში ან გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივ ორგანოში. ეს იმით აიხსნება, რომ განაცხადის მიღებისა და რეგისტრაციისას

¹ თანაზიარობა მოცემულ შემთხვევაში ნიშნავს, რომ სხვა სახელმწიფოების მოქალაქეებს მინიჭებული აქვთ სსრ კავშირის მოქალაქეებთან თანაბარი საავტორო უფლებები, თუ ეს სახელმწიფოები თავის მხრივ ანიჭებენ საბჭოთა მოქალაქეებს ისეთსავე საავტორო უფლებებს, როგორც თავის მოქალაქეებს.

აღნიშნული ორგანიზაციები თარიღის ფიქსირებას ახდენენ მათი შეტანის დღის მიხედვით.

არ შეიძლება გამოგონების თანაავტორებად ჩაითვალოს პირები, რომლებიც გამოგონების შექმნის სამუშაოში ავტორებს მხოლოდ ტექნიკურ დახმარებას უწევდნენ: ნახაზების დამზადება, გამოთვლები, დოკუმენტების გაფორმება, საცდელი შემოწმების ჩატარება და ა. შ. ასევე არ ითვლებიან გამოგონების თანაავტორებად მუშაკები, რომლებმაც გასწიეს დახმარება საცდელი ნიმუშის შექმნაში და გამოცდაში, ნავარაუდები გამოგონების გამოყენებაში.

განაცხადში გამოგონებაზე საჭიროა აღინიშნოს მხოლოდ მისი ნამდვილი ავტორები, რომლებმაც უშუალო შემოქმედებითი მონაწილეობა მიიღეს მის შექმნაში.

ძალდატანება თანაავტორობისათვის ითვლება საგამომგონებლო სამართლის დარღვევად და დამნაშავე პირები სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიეცემათ.

ასევე კანონის დარღვევად ჩაითვლება იმ პირების თანაავტორებად ჩართვა, რომლებსაც არ მიუღიათ მონაწილეობა შემოქმედებით მუშაობაში (თუნდაც ძალდატანების გარეშე). დამნაშავენი პასუხისგებაში მიეცემათ მოკავშირე რესპუბლიკების კანონმდებლობით განსაზღვრული წესით.

თანაავტორებად ითვლებიან ისინი, ვინც ერთობლივი შემოქმედებით წყვეტენ მოცემულ ამოცანას. თანაავტორებს უფლება აქვთ ჩართონ ავტორების კოლექტივში მუშაკი, რომელმაც მიაწოდა იდეა, ეს გასაგებიცაა, რადგანაც ხშირად თვით იდეა კარნახობს ამოცანის ტექნიკურად გადაწყვეტის ხერხს.

გამოგონებების ძირითადი ნაწილი იქმნება სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებში, საპროექტო-საკონსტრუქტორო ორგანიზაციებსა და საწარმოებში. უკანასკნელ წლებში, ამ სახით ჩვენს ქვეყანაში რეგისტრირებულია გამოგონებების 80 %-ზე მეტი.

სამსახურებრივი დავალების შესრულების წესით წყდება სახალხო მეურნეობისათვის უფრო აქტუალური ამოცანები. მათ გადასაწყვეტად შრომობენ კვალიფიკაციური სამეცნიერო და ინჟინერ-ტექნიკური კადრები, რაც ორიგინალური და დიდი მნიშვნელობის მქონე გამოგონებების შესაძლებლობას იძლევა.

გამოგონებათა გამოვლენა, რომლებიც იქმნება სამსახურებრივი შოვალეობათა შესრულებასთან დაკავშირებით და მათი უფლებრივი დაცვა, 1962 წლიდან ორგანიზაციების ხელმძღვანელების მოვალეობას წარმოადგენს.

დებულების 41-ე პუნქტის თანახმად, ორგანიზაცია მოვალეა დროულად გამოავლინოს სამსახურებრივ დავალებასთან დაკავშირებით შექმნილი გამოგონება გააფორმოს და დადგენილი წესით შეიტანოს განაცხადი საავტორო მოწმობის მისაღებად. ინჟინერ-ტექნიკურმა პერსონალმა უნდა აცნობოს ადმინისტრაციას მათ მიერ სამსახურებრივი დავალების შესრულებასთან დაკავშირებით, ან დაქვემდებარებული მუშაკების მიერ შემუშავებულ ტექნიკურ გადაწყვეტებზე, იმ შემთხვევებში, როცა ასეთი გადაწყვეტები მათი აზრით შეიძლება მიიჩნიონ გამოგონებებად.

გამორიცხული არ არის უშუალოდ ავტორის მიერ განაცხადის შეტანა სამსახურებრივი დავალების შესრულებასთან დაკავშირებით შექმნილ გამოგონებაზე, ეს ხდება მაშინ, თუ განაცხადი არ არის შეტანილი ორგანიზაციის მიერ, ტექნიკური გადაწყვეტის გამოვლენიდან ერთი თვის შანძილზე (იმ შემთხვევაში, როცა წინადადება მის შეტანაზე გამომდინარეობს ავტორისაგან — ავტორის მიერ ასეთი წინადადების შეტანის დღიდან). ავტორი უფლებამოსილია დამოუკიდებლად შეტანის განაცხადი უშუალოდ გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში, შესაბამის სამინისტროში ან უწყებაში. მან უნდა აღნიშნოს, რომ გამოგონება შექმნილია სამსახურებრივი დავალების შესრულებასთან დაკავშირებით და ორგანიზაციამ არ გააფორმა წინადადება ერთი თვის ვადაში.

ავტორს უფლება აქვს შეიტანოს განაცხადი შექმნილ გამოგონებაზე, რომელიც არ არის დაკავშირებული სამსახურებრივი დავალების შესრულებასთან, იმ ორგანიზაციის საშუალებით, სადაც ის მუშაობს. ამ შემთხვევაში ადმინისტრაცია მოვალეა, დაეხმაროს ავტორს წინადადების გაფორმებაში, გამოიკვლიოს, მოაზნადოს აუცილებელი დასკვნები და ავტორის მომართვიდან ერთი თვის ვადაში, გააგზავნოს განაცხადი გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში. გამოგონების ავტორს შეუძლია მიმართოს გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივ ორგანიზაციასაც, რომელიც ვალდებულია დაეხმაროს მას განაცხადის გაფორმებაში და ერთი თვის ვადაში მომართვის დღიდან გააგზავნოს სათანადოდ გაფორმებული განაცხადი გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში.

სამსახურებრივ დავალებასთან დაკავშირებულ გამოგონებათა გამოვლენასა და საგანაცხადო მასალებს აფორმებს საპატენტო გან-

ყოფილება, ხოლო იქ, სადაც ასეთი განყოფილება არ არის — გამოგონებლობისა და რაციონალიზაციის განყოფილება. გამოგონებათა გამოვლენას და მათზე განაცხადების გაფორმებას ხელს უწყობს ამ სამუშაოში ავტორების ჩაბმა.

განაცხადი უნდა შედგეს დებულებისა და გამოგონებაზე, განაცხადის შედგენის მითითებების მოთხოვნებთან ზუსტი შესატყვისობით. აღნიშნული აქტები შეიცავს საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე განაცხადისადმი წაყენებულ კონკრეტულ მოთხოვნებს. ამ მოთხოვნების ზუსტი დაცვა განაცხადის განსახილველად მიღებისა და საავტორო უფლებების სათანადო უფლებრივი დაცვის გარანტიას იძლევა.

განაცხადი, როგორც წესი, უნდა ეხებოდეს ერთ გამოგონებას. შთიანი ობიექტის ხელოვნური დანაწევრება (გამოგონების ერთიანობის დარღვევით) შემაღგენელ ნაწილებად, დაუშვებელია.

დაშვებულია ერთ განაცხადში ორი ან მეტი გამოგონების გაერთიანება, რომლებიც მიეკუთვნება სხვადასხვა ობიექტს (მოწყობილობა, ხერხი, ნივთიერება), ემსახურებიან ერთიან მიზანს და შეიძლება გამოიყენონ მხოლოდ ერთობლივად.

სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში გამოგონებაზე განაცხადის წარდგენის სხვადასხვა ფორმა არსებობს: ორგანიზაციის სახელით: ავტორთა სახელით (ორგანიზაციის საშუალებით) თემატიკის მიხედვით; ავტორთა სახელით (ორგანიზაციის საშუალებით) თემატიკის გარეშე; გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების საშუალებით, ან დამოუკიდებლად.

როგორც კი დამთავრდება დამუშავების ცალკეული გადაწყვეტა, რომელიც შესრულდა თანამედროვე მეცნიერულ-ტექნიკურ დონეზე, აუცილებელია დაუყოვნებლივ გავაფორმოთ და შევიტანოთ განაცხადი, სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში. დაყოვნებას შეიძლება მოყვეს პრიორიტეტის დაკარგვა გამოგონებაზე, რადგან სხვის მიერ მოგვიანებით შექმნილი ანალოგიური გადაწყვეტა შეიძლება საზღვარგარეთ დაპატენტდეს უფრო ადრე. ამით სახელმწიფო მატერიალურად ზარალდება რადგან იგი კარგავს შესაძლებლობას, გაყიდოს საპატენტო ლიცენზია მოცემულ გამოგონებაზე.

სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტს საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე განაცხადებასთან ერთად სამ ეგზემპლარად უნდა წარედგინოს შემ-

დეგი დოკუმენტები: ნავარაუდები გამოგონების აღწერილობა გამოგონების ფორმულით; ნახაზები, სქემები, გამოცდის აქტი და გამოგონების სხვა საილუსტრაციო მასალები, თუ ისინი აუცილებელია გამოგონების არსისა და მნიშვნელობის უფრო სრული გახსნისათვის. ცნობა თითოეული თანაავტორის შეზღუდვებით მონაწილეობაზე გამოგონების შემქნაში; დასკვნა ტექნიკური გადაწყვეტის სიახლეზე, არსებით განსხვავებასა და დადებით ეფექტზე; ცნობა განცხადებული გამოგონების ობიექტის საპატენტო და სამეცნიერო-ტექნიკური ლიტერატურით გამოკვლევის შესახებ; ანოტაცია; გამოცდის ან დანერგვის აქტი; პრიორიტეტის ცნობა განაცხადი განსახილველად მიღების შესახებ.

გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე დადგენილია განცხადების სამი ფორმა, იმის მიხედვით, თუ ვინ წარმოადგენს განმცხადებელს.

იმისათვის, რომ მივიღოთ გამოგონებაზე დამცველი დოკუმენტი — საავტორო მოწმობა ან პატენტი — აუცილებელია გამოგონებაზე განაცხადში დაცული იყოს ისეთი ფორმალური მოთხოვნები, რომლებიც წაყენებული აქვს ამა თუ იმ ქვეყნის საპატენტო კანონმდებლობას.

განაცხადში მთავარი მნიშვნელობა აქვს გამოგონების აღწერილობას, რომელიც შეიცავს: გამოგონების დასახელებას, შესავალ ნაწილს, ნახაზებზე ფიგურების ნუსხას, გამოგონების დაწვრილებით აღწერასა და 'გამოგონების ფორმულას.

გამოგონების დასახელება უნდა იყოს მოკლე, გასაგები, ზუსტი და პასუხობდეს გამოგონების არსს.

გამოგონების აღწერილობა იწყება შესავალი ნაწილით. იგი უნდა შეიცავდეს საერთო ცნობებს, ამოცანის საერთო ტექნიკურ და კერძო დახასიათებას და ეხებოდეს მრეწველობის ან ტექნიკის იმ დარგს, რომელსაც მიეკუთვნება გამოგონება.

შესავალ ნაწილში, აუცილებელია მივუთითოთ მსგავს ან ანალოგიურ ტექნიკურ გადაწყვეტაზე და მოვიყვანოთ ინფორმაციის წყაროები, სადაც ისინი არის აღწერილი.

სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის წყაროების შესწავლის შემდეგ, მოკლედ უნდა დახასიათდეს საერთო ტექნიკის დონე იმ დარგში, რომელსაც გამოგონება მიეკუთვნება. დახასიათება ილუსტრირებული უნდა იყოს მაგალითებით და აღინიშნოს ნაკლოვანებები, რომლებიც ახასიათებს ცნობილი ხერხით ამ ამოცანის გადა-

წყვეტას. ამასთან, შემდგომი შედარებისათვის პროტოტიპის სახით უნდა შეირჩეს კონკრეტული ობიექტი (ინფორმაციის წყაროს აუცილებელი მითითებით) და აღინიშნოს ის ნაკლოვანებები, რომელთა აღმოსაფხვრელადაც არის მიმართული აღწერილი გამოგონება. დასაშვებია შერჩეული პროტოტიპის ნახაზით, სქემით ილუსტრირება. შემდგომ საჭიროა ჩამოითვალოს ის მიზნები, რომლებიც მიიღწევა ამ გამოგონებით. ამასთან, აქვე უნდა აღინიშნოს, ის უპირატესობები (ტექნიკური, ეკონომიკური და სხვ.), რომლებსაც შეიცავს გამოგონება ცნობილ ტექნიკურ გადაწყვეტასთან და შერჩეულ ობიექტთან (პროტოტიპთან) შედარებით.

შესავალი ნაწილის დამთავრების შემდეგ საჭიროა გამოგონების საერთო პრინციპული დახასიათება. აუცილებელია ლოგიკურ კავშირში და თანმიმდევრობით ჩამოითვალოს ყველა ის ნიშანთვისება, რომლებსაც მივყავართ დასახული მიზნის მისაღწევად; ვუჩვენოთ რომელია დამახასიათებელი პროტოტიპისათვის და რომელი არა და ამით განვასხვაოთ აღწერილი გამოგონება პროტოტიპისაგან. ეს ნიშნები, თუ ისინი შეიცავენ სიახლეს, წარმოადგენს ტექნიკური გადაწყვეტის იმ ნაწილს, რომელიც საშუალებას იძლევა მივიჩნიოთ იგი გამოგონებად.

თუ გამოგონების სრული და სწორი გაგებისათვის აუცილებელია ნახაზები, მაშინ აღწერილობის შესავალი ნაწილის შესაბამისად უნდა შევადგინოთ ფიგურები და ნახაზები, ამასთან, აღვნიშნოთ თითოეულ მათგანზე რა არის გამოსახული.

ნახაზების ჩამოთვლის შემდეგ საჭიროა დაწვრილებითი აღწერა. თუ შესავალ ნაწილში გამოგონების არსი მოცემულია საერთო სახით, დაწვრილებით აღწერაში ხდება მისი განმასხვავებელი თავისებურებების, კერძო ვარიანტის შეძლებისდაგვარად განმარტება, მოწყობილობის მუშაობის აღწერა. დაწვრილებით აღწერა დგება ნახაზებთან სრული შეთავსებით, მითითებებით ფიგურებზე და პოზიციებზე, რომლებიც გვიჩვენებს კონსტრუქციის ელემენტებს, მის დეტალებს, კვანძებს და ა. შ.

თუ სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში განაცხადის შეტანის მომენტში შესრულებულია რაიმე პრაქტიკული სამუშაოები (აგებულია მოდელი, ჩატარებულია ლაბორატორიული ცდები, მომზადებულია საცდელი ნიმუში), ამის შესახებ უნდა ითქვას აღწერის ბოლოში და განაცხადის მასალებს უნდა დაერთოს გამოცდის პროგრამა და აქტი (ოქმი, დასკვნა) მათ შედეგებზე. თუ ასეთი სამუშაოები განაცხადის

შეტანამდე არ ჩატარებულა, საწარმო (ორგანიზაციამ) უნდა განიხილოს არსებული მასალები და „ეზ-3—74“ მითითების თანახმად მისცეს დასკვნა გამოგონების სარგებლიანობაზე. ეს დასკვნა დაერთება განაცხადის მასალებს და წარმოადგენს მათ შემადგენელ ნაწილს. იგი უნდა შეიცავდეს წინადადების სიახლის შეფასებას (ცნობებს საპატენტო გამოკვლევებზე), ტექნიკურ ანალიზს; უპირატესობის თვალსაზრისით უნდა ეხებოდეს მის პრაქტიკულ რეალიზაციას და სამრეწველო დანერგვას, შეიძლებისდაგვარად უნდა აღინიშნოს მოსალოდნელი ეკონომიკური ეფექტი, თუ განსახილველი მასალის საფუძველზე შეიძლება გაკეთდეს ასეთი პროგნოზი; სხვა ცნობები, რომლებსაც საწარმო (ორგანიზაცია) ჩათვლის საჭიროდ, უნდა შეიტანოს დასკვნაში.

დასკვნის მომზადებისას საწარმო (ორგანიზაციამ) უნდა შეაფასოს წინადადება საზღვარგარეთ მისი დაპატენტების თვალსაზრისით. ამასთან საჭიროა მხედველობაში ვიქონიოთ, რომ საზღვარგარეთ დაპატენტების ძირითადი მიზანი კომერციულია და ამიტომ დაპატენტებისათვის უნდა წარდგეს ისეთი გამოგონებები, რომლებიც გასაღდება. წინააღმდეგ შემთხვევაში, მან შეიძლება ზარალი მოუტანოს სახელმწიფოს, რადგან დაპატენტებულ გამოგონებაზე წესდება ბაჟი.

გამოგონების აღწერილობის უკანასკნელი ნაწილია გამოგონების ფორმულა.

გამოგონების ფორმულას განაცხადში ცენტრალური ადგილი უკავია და იმ შემოქმედებითი წვლილის დახასიათებას ემსახურება, რომელიც გამოგონებამ შეიტანა ტექნიკის მოცემულ დარგში.

გამოგონების აღწერილობის მოყვანილი მიმდევრობა და სტრუქტურა ლოგიკურად გამომდინარეობს იქიდან, რომ ავტორმა დაბეჯითებით უჩვენოს თავისი ტექნიკური გადაწყვეტის სიახლე და უპირატესობა. ამიტომ ყველა ქვეყანაში, სადაც არის საპატენტო დაცვა, გამოგონების აღწერილობა უმეტესად ამ სქემით დგება.

გამოგონების აღწერილობის ასეთი სტრუქტურა მოსახერხებელია იმით, რომ რამდენიმე ქვეყანაში გამოგონების დაპატენტების აუცილებლობის შემთხვევაში, შესაძლებელია ყველა ასეთი განაცხადისათვის არსებითი გადაკეთების გარეშე გამოვიყენოთ ერთი და იგივე ტექსტი.

გამოგონების საილუსტრაციო მასალაა: ნახაზები, სქემები, ნახატები, ფოტოები, გრაფიკები, გამოცდის აქტები.

თითოეული ეს მასალა უნდა აკმაყოფილებდეს. განსაზღვრულ მოთხოვნებს.

უპირველეს ყოვლისა, ნებისმიერი გრაფიკული მასალა (ნახაზები, სქემები, გრაფიკები, ნახატები) ზუსტად უნდა იყოს შეთანხმებული აღწერილობის ტექსტთან და თვალნათლივ იძლეოდეს წარმოდგენას გამოგონების ობიექტის შესახებ.

თითოეული გრაფიკული გამოსახულება ინომრება, როგორც ფიგურა (ფიგ. 1, ფიგ. 2 და ა. შ.), ამ გამოსახულების სახისაგან დამოუკიდებლად (ნახაზი, სქემა, გრაფიკი, ნახატი და სხვ.), ერთიანი რიგით; აღწერილობის ტექსტში მოყვანილი მიმდევრობის შესაბამისად.

ერთ ფურცელზე შეიძლება რამდენიმე ფიგურა განლაგდეს, მაგრამ ამ შემთხვევაში ისინი მკაფიოდ უნდა იყოს გამოყოფილი ერთიმეორისაგან.

თუ ფიგურები, რომლებიც დახაზულია რამდენიმე ფურცელზე, ქმნიან ერთიან ფიგურას, ისეთი სახით უნდა განლაგდნენ, რომ შესაძლებელი იყოს მათი შეერთება და მთლიანად გამოსახვა ფიგურის რომელიმე ნაწილის გამოტოვების გარეშე.

ნებისმიერი ფიგურის თითოეული ელემენტი სრულდება ამ ფიგურის სხვა ელემენტების პროპორციულად, იმ შემთხვევების გამოკლებით, როცა პროპორციების განსხვავება საჭიროა გამოგონების უფრო მკაფიოდ გაგებისათვის.

დაბოლოს, მასალების მასშტაბი და მათი გრაფიკული შესრულების მკაფიოობა უნდა იყოს ისეთი, რომ ზომების 2/3-მდე ფოტო რეპროდუცირების ხაზობრივი შემცირების შემთხვევაში, შესაძლო იყოს განვასხვაოთ ყველა დეტალი ყოველგვარი სიძნელის გარეშე.

ნახაზები სრულდება ხაზობრივ მასშტაბში ტექნიკური ნახაზების დამზადების წესების შესაბამისად.

ობიექტი ნახაზებზე უნდა გამოიჩინოს სწორკუთხოვან პროექციებში (სხვადასხვა სახით, კრილებში და კვეთებში), აუცილებელ შემთხვევებში თვალსაჩინოებისათვის, ნახაზი შეიძლება შეივსოს გამოსახულებით აქსონომეტრიულ პროექციაში.

ნახაზზე არ უნდა იყოს წარწერები და განმარტებები, გარდა გამოსახულების დასახელებისა და ხელმოწერისა.

მონაცემები, რომლებიც განმარტავენ ნახაზს, უნდა გადმოიცეს აღწერილობის ტექსტში.

ნახაზის ერთ ფიგურაზე უნდა გამოისახოს მოწყობილობის (კონსტრუქციის) ან მისი იმ დეტალის საერთო ხედი, რომელიც წარმოადგენს გამოგონების ობიექტს. მოწყობილობის ცალკეული

პროექტები, ნაწილები და კვანძები შეიძლება გამოისახოს იმავე ან სხვა ნახაზებზე. ნახაზზე ფიგურები უნდა განლაგდეს ისე, რომ ფურცლები მაქსიმალურად გაივსოს და მისი წაკითხვა შეიძლებოდეს ვერტიკალურ მდგომარეობაში, ე. ი. ფურცლის მოკლე მხარეები უნდა იყოს ნახაზის ქვედა და ზედა ნაწილები.

ნახაზზე გამოსახული კვანძები და დეტალები აღინიშნება იმავე არაბული ციფრებით, როგორც აღწერილობაშია, აღწერილობის ტექსტში მათი მოხსენიების რიგით. ერთი და იგივე დეტალი ან კვანძი რამდენიმე ფიგურაზე აღინიშნება ერთი და იგივე ციფრით.

კვანძებისა და დეტალების ციფრობრივი ან ჰრილებისა და კვეთების ასოებრივი აღნიშვნები, როგორც წესი, გამოითანება აღნიშნული კვანძის ან დეტალის გამოსახულებების ზღვრებიდან და უერთდება შესაბამის ნაწილებს პირდაპირი, უფრო წვრილი ხაზით, კიდრე ფიგურის ხაზებია.

ზოგიერთ შემთხვევაში დაშვებულია პოზიციების განლაგება გამოსახული მოწყობილობის კონტურის შიგნით (მაგალითად, კონტურის შიგნით თავისუფალი ადგილების არსებობის შემთხვევაში, რამდენიმე დეტალისაგან დატუშული ზედაპირის და მისთანების გამოსატანი ხაზით გადაკვეთის აუცილებლობანი).

ნახაზების რაოდენობა და დეტალიზება საკმარისი უნდა იყოს განაცხადის მიხედვით წინადადებების არსის გარკვევისათვის. მუშა ნახაზების წარმოდგენა არ დაიშვება.

სქემებს ასრულებენ მასშტაბების დაცვის გარეშე, ნაკეთობების (დანადგარების) შემადგენელი ნაწილების მოქმედი განლაგების ჩვენება დაახლოებითია. სქემებს ასრულებენ კომპაქტურად, მასზე რაც შეიძლება ნაკლები უნდა იყოს ტეხილებისა და კავშირის ხაზების გადაკვეთის ოდენობა.

სქემების შესრულებისას საჭიროა გამოვიყენოთ პირობითი გრაფიკული აღნიშვნები, რომლებიც დადგენილია საკონსტრუქტორო დოკუმენტაციის ერთიანი სისტემით. სქემებზე ასეთ პირობით აღნიშვნებს არ განმარტავენ, არასტანდარტულ პირობით აღნიშვნებს კი განმარტება სჭირდება.

ერთი სახის სქემაზე დასაშვებია იმ სხვა სახის სქემის ცალკეული ელემენტების გამოსახვა, რომლებიც უშუალოდ გავლენას ახდენენ მის მუშაობაზე (მაგალითად, ელექტრონულ სქემაზე გამოსახავენ კინემატიკურ ან პიდრაველიკურ ელემენტებს). ნახატები სქემატური ხასიათის უნდა იყოს, შესრულების მიხედვით მარტივი.

ისინი აღწერილობას მხოლოდ იმ შემთხვევაში უნდა დაკუთროთ, თუ მათი ნახაზებით ან სქემებით ილუსტრირება შეუძლებელია (მაგალითად, დაზგა ცხოველთა ფიქსაციისათვის, რომელზეც უნდა ვუჩვენოთ ცხოველის მდებარეობა).

ფოტოები წარმოადგენს გრაფიკული გამოსახულების სხვა სახის დამატებას. გამონაკლის შემთხვევაში დაიშვება ფოტოების, როგორც გრაფიკულ გამოსახულებათა ძირითადი სახის, წარდგენა (მაგალითად, თუ აუცილებელია ვუჩვენოთ ქირურგიული ოპერაციის ჩატარების ეტაპები). ფოტოების ფორმატი არ უნდა აღემატებოდეს ფურცლის ან გრაფიკული გამოსახულების დადგენილ ზომებს.

გრაფიკებში, რომლებიც მოყვანილია აღწერილობის ტექსტში, მეტი გარკვევისათვის საჭიროა ორდინატთა და აბსცისათა ღერძების გასწვრივ მოვათავსოთ წარწერები, რომლებიც განმარტავენ ამ ღერძების მნიშვნელობას. წარწერა უნდა მოთავსდეს მათ შუა ნაწილში ორდინატთა ღერძის ან აბსცისათა ღერძის პარალელურად. წარწერები, რომლებიც მიეკუთვნება მრუდეებს და წერტილებს, აუცილებელია გრაფიკზე დავტოვოთ მხოლოდ მაშინ, როცა ისინი ცოტაა და შოკლე. სხვა შემთხვევებში წარწერები საჭიროა შეიცვალოს პოზიციებით, რომლებიც აღწერილობის ტექსტში იშიფრება.

გამოცდის აქტი — თან ერთვის განაცხადს აუცილებლობის შემთხვევაში (მაგალითად, გამოგონების ეფექტურობის დადასტურებისათვის). იგი შეიცავს მონაცემებს გამოცდის ადგილზე და ვადებზე, მათი ჩამტარებელი ორგანიზაციის დასახელებას, ნიმუშის დახასიათებას, რომელიც ადასტურებს, რომ მას აქვს ისეთივე ნიშან-თვისებები, რაც განცხადებულ ობიექტს, გამოცდის ჩატარების რიცხობრივ მაჩვენებლებს (მარგი ქმედების კოეფიციენტი, ნაყოფიერებას, მოპირკეთების სიწმინდეს და შისთანებს), რომლებიც ადასტურებენ მონაცემებს ტექნიკურ-ეკონომიკურ ან სხვა ეფექტურობაზე (რომელიც მოყვანილია გამოგონების აღწერილობის ნაწილში), მითითებებს, რამდენ ობიექტზე (ან ფართობზე) ჩატარდა გამოცდა. ნეთიერების გამოცდის აქტში უნდა დადასტურდეს მისი მძღების შესაძლებლობა და უნდა შეიცავდეს ცნობებს, რომლებიც გვიჩვენებს ნავარაუდები ნეთიერების კონკრეტულ სახეებს (რომ ისინი ფლობენ თვისებებს, რომლებიც უზრუნველყოფენ აღწერილობაში და გამოგონების ფორმულაში მითითებული მიზნის მიღწევას).

გამოცდის აქტი მოწმდება და მასზე კეთდება ხელმოწერა მოცემული ორგანიზაციისათვის დადგენილი წესით.

გამოგონების სიახლეზე, არსებით განსხვავებებსა და დადებით ეფექტზე დასკვნები დგება საწარმოების, ორგანიზაციების, დაწესებულებების მიერ საავტორო მოწმობის გაცემაზე განაცხადების მიხედვით. დასკვნები უნდა შედგეს დებულების „ეზ—ა—74“ 1, და 46-ე პუნქტებით გათვალისწინებული მითითებების შესაბამისად. დავითოს განაცხადს, რომელიც შეიტანება ავტორის მიერ, საწარმოს საშუალებით, მისი თვმატიკის მიხედვით

დასკვნაში მოცემული უნდა იყოს შერჩევი პუნქტები:

1. განცხადებული გამოგონებია სიახლის დასაბუთება (ჩატარებულ საპატენტო გამოკვლევებზე ცნობების დართვით);

2. სახალხო მეურნეობაში განცხადებულ გამოგონების გამოყენების შესაძლო დარგები, უშუალოდ დარგის და მისი მონათესავე ან მეზობელი სახალხო მეურნეობის დარგების ჩვენებით, რომლებშიც შეიძლება გამოიყენოს განცხადებული ობიექტი. აგრეთვე აღნიშვნით, რომელი ცნობილი უფრო სრულყოფილი ობიექტები ცვლიან განცხადებულ ობიექტს; სამუშაოთა ჩატარების წესი და საორიენტაციო ვადები, რომელიც აუცილებელია განცხადებული ობიექტის სამრეწველო გამოყენებისათვის (აღნიშვნით, როგორი სახის გეგმაშია — სახელმწიფო, საუწყებო და ა. შ. — ჩართული ეს სამუშაოები);

3. განცხადებული გამოგონების გამოყენებისგან მოსალოდნელი ტექნიკურ-ეკონომიკური ან სხვაგვარი ეფექტი, გამოგონების ცნობილ მათ შორის პროტოტიპის სახით მოყვანილ უფრო პროგრესულ, ტექნიკურ ან სხვა უპირატესობებზე მონაცემები. ობიექტის სახალხო მეურნეობაში გამოყენების შესაძლო მასშტაბი; შეჯამებული ეკონომიკური ეფექტი (სასურველია ფულად გამოსახვაში), რომელიც შეიძლება მიიღონ გამოგონების მკაქსიმალური მოცულობით გამოყენების შემთხვევაში;

4. მონაცემები განაცხადის შეტანის თარიღისათვის სახალხო მეურნეობაში გამოსაყენებლად განცხადებული გამოგონების ტექნიკურ მზადყოფნაზე;

5. აზრი განცხადებული გამოგონების ღია პუბლიკაციის შესაძლებლობაზე;

6. დასკვნები.

დასკვნის პირველ პუნქტში ჩატარებული საპატენტო გამოკვლევების მონაცემების ანალიზის შედეგების საფუძველზე ასაბუ-

თებენ განცხადებული გამოგონების სიახლეს, რომელიც გადმოცემულია „ცნობაში“ განცხადებული გამოგონების ობიექტის საპატენტო და სპეციფიკაციის ტექნიკური ლიტერატურით გამოკვლევის შესახებ“, ასევე ასაბუთებენ განცხადებული გამოგონების სიახლის სხვა მონაცემებს, რომლებიც აქვთ დასკვნების შემდგენლებს.

დასკვნის მეორე პუნქტში ნაჩვენები უნდა იყოს სახალხო მეურნეობის დარგები, რომლებშიც შესაძლო და მიზანშეწონილია განცხადებული გამოგონების გამოყენება, მათ შორის უშუალო და მისი მონათესავე ან, მეზობელი სახალხო მეურნეობის დარგი შესაბამისი დასაბუთებით, ამასთან, ითვალისწინებენ არა მარტო ტექნიკის თანამედროვე მდგომარეობას, არამედ როგორც განცხადებული გამოგონების გამოყენებას მომავალში, ისე საზღვარგარეთ გამოგონების გამოყენების შესაძლებლობასაც. ამავე პუნქტში უჩვენებენ ცნობილ ობიექტებს (ობიექტს), რომლებიც იცვლება განცხადებულით, სამუშაოთა ჩატარების წესს და საორიენტაციო ვადებს, რაც აუცილებელია განცხადებული ობიექტის სამრეწველო გამოყენებისათვის. ამასთან, უჩვენებენ გეგმის სახეს, სადაც ჩართულია ეს სამუშაოები: სსრ კავშირის და მოკავშირე რესპუბლიკების სახალხო მეურნეობის განვითარების პერსპექტიულ და წლიურ გეგმებს; სამინისტროს, უწყების, ორგანიზაციის გეგმას ან ორგანიზაციის ორგანიზაციულ-ტექნიკურ ღონისძიებათა გეგმას.

დასკვნის მესამე პუნქტში უჩვენებენ მოსალოდნელ ტექნიკურ-ეკონომიკურ ან სხვაგვარ ეფექტს და იძლევიან მის შეფასებას. ასეთი შეფასება უნდა განისაზღვროს, პირველ რიგში, მოცემული გამოგონების წვლილით იმ პრობლემების გადაწყვეტაში, რომლებიც ნაჩვენებია შესაბამის გეგმებში.

განცხადებული გამოგონება შეიძლება ეკუთვნოდეს იმ გამოგონებათა რიცხვს, რომლებიც მნიშვნელოვანია სახალხო მეურნეობისათვის, ე. ი. იგი ხელს უწყობს იმ პრობლემების გადაწყვეტას, რომლებიც მითითებულია სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების გეგმის დირექტივებში.

განცხადებული ობიექტის ტექნიკურ ან სხვაგვარ უპირატესობებს ავლენენ ადრე ცნობილთან, მათ შორის პროტოტიპის სახით მოყვანილ, ერთი და იმავე ამოცანის, უფრო პროგრესული, ტექნიკური გადაწყვეტების შედარებით, კონკრეტული მონაცემების ჩვენებით. შედარება უნდა მოხდეს მოწყობილობების, ხერხების, ნივთიერებების ძირითადი ტექნიკური და ეკონომიკური მონაცემების მიხედვით, რომლებიც განვითარების მოცემულ ეტაპზე წარმოად-

გენენ უფრო ეფექტურს არა მარტო სხვა კავშირში, არამედ საზღვარგარეთაც. შედარებისათვის კრიტერიუმებად უნდა გვევლინებოდეს მანქანების, ხელსაწყოების, ტექნოლოგიური პროცესების, მასალებისა და სხვა ადრე მიღწეული უკეთესი მაჩვენებლები.

ტექნიკურ-ეკონომიკური ან სხვაგვარი ეფექტის შეფასებისას უნდა მიმართონ საერთოდ მიღებულ მეთოდებს, რომლებიც გამოიყენება წინასწარი დაპროექტების ან დანახარჯების საორიენტაციო ხარჯთაღრიცხვების შედგენის დროს.

თუ ჩატარდა საცდელი შემოწმება ან გამოგონების განცხადებულ ობიექტის გამოცდა, მაშინ დასკვნაში მოჰყავთ მონაცემები (აქტების, გამოცდის, შემოწმების ოქმების და სხვ. დართვით) ასეთი გამოცდის ან შემოწმების შედეგების შესახებ.

დასკვნის მეოთხე პუნქტში მოყავთ კონკრეტული მონაცემები საავტორო მოწმობის გაცემაზე განაცხადის შეტანის თარიღისათვის, სახალხო მეურნეობაში გამოსაყენებლად განცხადებული გამოგონების ტექნიკური მზადყოფნის შესახებ, რაც უნდა დადასტურდეს დასკვნაში შესაბამისი დოკუმენტის მითითებით (ოქმი, გამოცდის ოქმი, შემოწმების ოქმი, ტექნიკური დავალება, ბრძანება, განკარგულება და სხვ.).

დასკვნის ომეხე პუნქტში აღინიშნება ძირითად სამუშაოთა ჩამოთვლა, რომლებიც დასკვნის შემდგენლების აზრით, აუცილებელია განცხადებული გამოგონების სამრეწველო გამოყენებისათვის.

დასკვნაში საჭიროა მოვიყვანოთ აგრეთვე ორგანიზაციის აზრი განცხადებული გამოგონების არსის ღია პუბლიკაციისათვის, მიუხედავად იმისა, მიიჩნევენ გამოგონებად თუ არა. ღია პუბლიკაციის შესაძლებლობის შესახებ საკითხის გადაწყვეტისას საჭიროა ვიხელომძღვანელოთ სახელმწიფო საიდუმლოების ცნობების საუწყებო ნუსხით, გასაიდუმლოებაზე დაქვემდებარებული ცნობებით და ცნობების ნუსხით, რომელიც დამტკიცებულია სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოსთან არსებული ბექდვაში სახელმწიფო საიდუმლოებათა დაცვის მთავარი სამმართველოს მიერ.

დასკვნები, განცხადებული გამოგონების ობიექტის სიახლისა და გამოყენების პერსპექტიულობის შესახებ გადმოიციემა გამოსაყენებლად მისი მზადყოფნის დონის, სახალხო მეურნეობაში გამოყენების შესაძლო დარგებისა და მოსალოდნელ ტექნიკურ-ეკონომიკურ ან სხვაგვარი ეფექტის გათვალისწინებით.

დასკვნა განაცხადების შიხედვით, რომელიც შეტანილია ავტორების მიერ საწარმოს საშუალებით, თემატიკის მიხედვით ძირ-

ითადად საწარმოთა განცხადებაში მოცემული დასკვნების ანალოგიურია.

გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივი ორგანიზაციები არ წარადგენენ დასკვნებს საავტორო მოწმობის გაცემაზე განაცხადების მიხედვით, რომლებიც შეიტანება ავტორების მიერ გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივი ორგანიზაციების საშუალებით.

ცნობაში. განცხადებული გამოგონების ობიექტის საპატენტო და სამეცნიერო-ტექნიკური ლიტერატურით გამოკვლევის შესახებ, უნდა აისახოს განმცხადებლის მიერ შესწავლილი საპატენტო დოკუმენტაცია (საბჭოთა და საზღვარგარეთული საავტორო მოწმობები და პატენტები, გამოქვეყნებული განაცხადები და სხვ.). მეცნიერულ-ტექნიკური ლიტერატურა (წიგნები, ჟურნალები, გამოქვეყნებული ანგარიშები, დისერტაციები, პროსპექტები, კატალოგები და ა. შ.), რომლებსაც პირდაპირი კავშირი აქვს განცხადებულ ობიექტთან; გამოკვლევის პროცესში გამოვლენილი განცხადებული ობიექტის ანალოგების, მათ შორის ყველაზე უფრო უახლოესი პროტოტიპის ჩვენებით.

ამასთან, სრულად უნდა გამოიყენონ საპატენტო გამოკვლევების შედეგები, რომლებიც ტარდება წარმოებაში მანქანების, ხელსაწყოების, მოწყობილობების, მასალებისა და ტექნოლოგიური პროცესების შექმნისა და ათვისების დროს საპატენტო გამოკვლევების ჩასატარებლად ზეთოდური მიზნითების („ზპ—2—78) შესაბამისად, რაც დამტკიცებულია გამოგონებების და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ 1978 წლის 2 მარტს.

ჩატარებულ საპატენტო გამოკვლევებზე ფორმდება ცნობა განცხადებული გამოგონების საპატენტო და სამეცნიერო-ტექნიკური ლიტერატურით გამოკვლევის შესახებ (იხ. დანართი).

ცნობაში, აისახება სსრ კავშირის, აშშ-ის, გერმანიის (1945 წ.-მდე გერმანიის), დიდი ბრიტანეთის, იაპონიის, საფრანგეთისა და შვეიცარიის საპატენტო დოკუმენტაციის მიხედვით გამოკვლევების შედეგები.

ამასთან, საჭიროა ვემყარებოდეთ იმას, რომ ტექნიკური გადაწყვეტის სიახლის უზრუნველყოფა და გამოგონების სათანადო უფლებრივი დაცვა შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ განცხადებული ობიექტის მიხედვით საპატენტო გამოკვლევები მოიცავენ

ყველა ქვეყანას, სადაც შეიძლება იყოს საპატენტო დოკუმენტები ანალოგიურ ტექნიკურ გადაწყვეტებზე.

საპატენტო დოკუმენტაციის გადათვალეირება ხდება სსრ კავშირში გაცემული საავტორო მოწმობების და საპატენტო აღწერილობათა ფონდით. შემდეგ უნდა იკვლევდნენ იმ ქვეყნების საპატენტო დოკუმენტაციის ფონდებს, რომლებსაც წამყვანი ადგილი უკავია ტექნიკის იმ დარგში, რომელსაც მიეკუთვნება განცხადებული გამოგონება. თუ გამოგონების საზღვარგარეთ დაპატენტებაა გათვალისწინებული, მაშინ, აღნიშნული ქვეყნის საპატენტო ფონდების გარდა, უნდა გადათვალეირდეს ყველა იმ ქვეყნის საპატენტო ფონდები, სადაც ნაწარაუდევია გამოგონების დაპატენტება.

თუ ამგვარ ფონდებში, ჩვენთვის საინტერესო გამოგონების თემა ან ფორმულა ხელმისაწვდომი არ არის, საჭიროა ვისარგებლოთ სსრ კავშირისა და საზღვარგარეთის ქვეყნების საპატენტო სასიგნალო ინფორმაციებით: ბიულეტენით — „აღმოჩენები, გამოგონებები, სამრეწველო ნიმუშები, სასაქონლო ნიშნები“, კრებულით — „გამოგონებები სსრ კავშირში და საზღვარგარეთ“, რეფერატული ჟურნალებით, გამოგონებათა ბიულეტენებით, რომლებსაც აქვეყნებს სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის საკავშირო და ცენტრალური-დარგობრივი ორგანოები.

განცხადებული გამოგონების ობიექტის საპატენტო და სამეცნიერო-ტექნიკური ლიტერატურით გამოკვლევისას დიდი სამსახურის გაწევა შეუძლია, როგორც კარგად ორგანიზებულ მთავარ საცნობარო კარტოთეკას, ისე სხვა დამხმარე კარტოთეკებს.

როგორც წესი, ამ წყაროებში მოძებნილი რეფერატული და სასიგნალო ინფორმაციის ანალოგი უნდა შემოწმდეს სრული ინფორმაციის პირველწყაროთ, რისთვისაც შესაბამის საინფორმაციო ორგანოს უკვეთავენ გამოგონების სრული აღწერილობის ან სხვა სახის დოკუმენტური ინფორმაციის პირველწყაროს ასლს. სხვადასხვა სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის წყაროების მისაღებად, გარდა ფასდადებითი დაკვეთისა, ფართოდ უნდა ვისარგებლოთ ბიბლიოთეკათშორისი აბონემენტით. ანალოგების ძიების დროს აუცილებელია გამოვიყენოთ ანგარიშები საპატენტო-ტექნიკურ გამოკვლევებზე, რომლებიც ჩატარებულია დამმუშავებლების მიერ ტექნიკურ გადაწყვეტათა დამუშავების ყველა სტადიაზე, მათ შორის თემის გეგმაში შეტანის დროსაც. საპატენტო გამოკვლევის ჩატარების შესახებ, მითითების თანახმად, ძიება ტარდება სამეც-

СПРАВКА

Об исследовании заявляемого объекта изобретения по патентной и научно-технической литературе

(название изобретения) _____

Заявитель _____

Авторы изобретения _____

I. Патентная документация

Страны по которым проведен поиск	Индексы, патентной классификации	Вид использованных источников информации	Глубина осуществленного поиска	Выявленные аналоги*
1	2	3	4	5

II. Научно-техническая литература и техническая документация (указывается библиографические данные источников информации, достаточные для нахождения охарактеризованных в них аналогов)

Поиск проводился по фондам _____

(указываются: ВПТБ, ТПФ, Отраслевой и т. д.)

При составлении справки использован отчет о патентных исследованиях по теме _____

(фамилии, инициалы, лиц(а), _____

осуществлявших поиск)

Полноту и достоверность приведенных сведений удостоверяю:

(подписи) _____

Руководитель патентного подразделения _____

(подпись) _____

(дата) _____

* Аналог, являющийся прототипом, отмечается словом «прототип».

ნიერო-საკვლევ, საცდელ-საკონსტრუქტორო და საპროექტო-საკონსტრუქტორო სამუშაოთა ყველა სტადიაზე.

ცნობის I ნაწილის პირველ სვეტში მითითებულია ყველა ის ქვეყანა, რომელთა საპატენტო დოკუმენტაცია იყო შესწავლილი.

ცხრილის მე-2 სვეტში მითითებულია გამოგონებების ნაციონალური საკლასიფიკაციო ინდექსები, რომლებიც გამოიყენება იმ ქვეყანაში, რომლის მიხედვითაც ხორციელდება ანალოგების ძიება. თუ ძიების ჩატარების პერიოდში ამ ქვეყანაში შეიცვალა კლასიფიკაციის სისტემა, მაშინ შეეთითება ერთიცა და მეორეც, მაგრამ თუ გამოიყენება გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციის სისტემა, აუცილებლად უნდა მიეთითოს გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციის ინდექსები.

მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ, რომ სწორი კლასიფიკაცია უზრუნველყოფს საინფორმაციო მასალის საიმედო ძიებას, ხოლო განცხადებული ობიექტის შეცდომით კლასიფიცირება გამოიწვევს გამოკვლევის უხარისხობას, რადგან ძიების ჩატარება მოხდება ფონდის სხვა ნაწილში და საძიებო თემის შესატყვისი საინფორმაციო მასალა არ მოხვდება მკვლევართან. ასევე გასათვალისწინებელია იმ მონათესავე კლასების არსებობა, რომლებშიც შესაძლოა იყოს განცხადებულ ობიექტთან ფუნქციური ნიშან-თვისებებით მონათესავე ტექნიკური გადაწყვეტა. კლასიფიკაციის ნაციონალური სისტემის განსაზღვრისათვის გამოიყენება გამოგონებათა კლასიფიკაციის ინდექსების გარდამავალი (შესატყვისი) ცხრილები; კლასიფიკაციის ნაციონალური სისტემების საძიებლები და სხვა საცნობარო მასალა. თუ მკვლევარისათვის ცნობილია ან ძიების დროს მის მიერ გამოვლენილია აშშ-ის, გერ-ის, დიდი ბრიტანეთის და სხვ. ფირმა (ფირმები), რომლებიც ამუშავენ შესაბამის დარგში ტექნიკურ გადაწყვეტას, ამ ქვეყნების საპატენტო ფონდებში ძიებისათვის შეიძლება გამოვიყენოთ გაცემული პატენტების სახელობითი (საფირმო) საძიებლები. ასეთი ძიება გვიჩვენებს უშუალოდ როგორც პატენტებს, ისე საძიებო თემატიკის საკლასიფიკაციო რუბრიკებს. რეკომენდებულია ჩატარდეს ძიება ისეთი ქვეყნის საპატენტო ფონდებშიც. სადაც მოქმედებს პატენტების გაცემის განცხადების სისტემა, რადგან ამ ქვეყნებში პატენტები გაიცემა ისეთ უმნიშვნელო ტექნიკურ გადაწყვეტაზე, რომელსაც პატენტის გაცემის გამოკვლევის სისტემის ქვეყნებში არ სცნობენ პატენტუნარიანად და ამის გამო არც აქვეყნებენ; მაგრამ ჩვენთვის საინტერესოა, რადგან ძიების საგნის ანალოგს შეიცავს. მე-3 სვეტ-

ში მიეთითება, კონკრეტულად რომელი ქვეყნის წყაროები გამოიყენეს საპატენტო გამოკვლევის პროცესში (გამოგონების აღწერილობები, საპატენტო უწყებათა ბიულეტენები და სხვ. მე-2 სვეტში მითითებული კლასების მიხედვით.

მე-4 სვეტში მე-3 სვეტში აღნიშნული ინფორმაციის წყაროების შესაბამისად მითითებულია განსაზღვრული ქვეყნის მიხედვით განხორციელებული ანალოგების ძიების სიღრმე.

ძიების სიღრმე, რომელიც განხორციელდა თითოეული გამოყენებული ინფორმაციის წყაროს მიხედვით, უნდა მიეთითოს ან ნომრების ინტერვალის სახით, რაც მიზანშეწონილია საავტორო მოწმობებისა და პატენტების გამოგონებათა აღწერილობების მიხედვით ობიექტის სიახლის გამოკვლევის დროს, ან წლების ინტერვალის სახით, რაც მიზანშეწონილია საპატენტო უწყებების, ბიულეტენების ან საპატენტო ინფორმაციისა და ტექნიკურ-ეკონომიკურ გამოკვლევათა საკავშირო სამეცნიერო-საკვლევო ინსტიტუტის კრებულების „გამოგონებები სსრ კავშირში და საზღვარგარეთ“, გამოყენების შემთხვევაში.

თუ გამოკვლევის პროცესში აღმოჩნდა, რომ გამოყენებული ფონდები სრული არ არის, მაშინ ისინი უნდა აისახოს და მიეთითოს შესაბამისი ქვეყანა, კლასი, ინფორმაციის წყარო.

ცნობის მე-5 სვეტში მითითებულია ანალოგები¹, რომლებიც გამოვლინდა საპატენტო დოკუმენტაციაში.

ცნობის II ნაწილში მითითებულია სამეცნიერო-ტექნიკური ლიტერატურისა და ტექნიკური დოკუმენტაციის წყაროების შესახებ, რომლებშიც აღმოჩენილია განცხადებული გამოგონების ანალოგები.

ცნობები უნდა გადმოიცეს ბიბლიოგრაფიული მონაცემების სახით, რითაც შეიძლება ვიპოვოთ ინფორმაციის წყარო, სადაც აღწერილია ეს ანალოგი.

უნივერსალური ათწილადი კლასიფიკაციის ინდექსი მიეთით-

¹ როგორც წესი, მოძებნილი ანალოგებიდან არჩევენ ობიექტს, რომელიც შეიცავს განცხადებული ობიექტის ნიშნების იდენტურ ან ტექნიკურად ეკვივალენტურ, მაქსიმალურ ნიშნებს, ან რომელიც მსგავსია ყველაზე მნიშვნელოვანი ნიშნისა (ნიშნებისა). პროტოტიპი ხასიათდება განცხადებული ობიექტის, ტექნიკური არსის გამომხატველი და გამოგონების მიზანთან დაკავშირებული იდენტური ან ტექნიკურად ეკვივალენტური ნიშნებით (მათ შორის დასახელებითაც); მოკავთ აგრეთვე მონაცემები სამეცნიერო-ტექნიკური ლიტერატურის და ტექნიკური დოკუმენტაციის წყაროებზე, რომლებიც შეიცავს ცნობებს პროტოტიპზე.

თება, თუ ის არის აღნიშნული სამეცნიერო-ტექნიკური ლიტერატურის წყაროზე.

მე-5 სვეტში ან ცნობის II ნაწილში მითითებული, ანალოგიზიდან შერჩეული, განცხადებული გამოგონების ობიექტის პროტოტიპი, გამოიყოფა (სიტყვით „პროტოტიპი“. შემდეგში მიეთითება, თუ რომელი (საპატენტო და სამეცნიერო-ტექნიკური დოკუმენტაციის) ფონდები გამოიყენებოდა მოცემული ობიექტის გამოკვლევის პროცესში (საკავშირო საპატენტო-ტექნიკური ბიბლიოთეკის, ტერიტორიულ-საპატენტო, დარგობრივი ფონდი და სხვ.) და რომელი თემის შიხედვით არის გამოყენებული ანგარიში საპატენტო გამოკვლევებზე. ცნობას ხელს აწერს ერთი ან რამდენიმე პირი, რომლებმაც გამოიკვლიეს განცხადებული გამოგონების ობიექტის სიახლე.

ცნობაში მოყვანილი მონაცემების სისრულესა და უტყუარობას ადასტურებს საპატენტო ქვეგანყოფილების ან გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის განყოფილების ხელმძღვანელი.

აღმოჩენებზე. გამოგონებებსა და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე დებულების 41-ე და 42-ე პუნქტების თანახმად, ცნობა გამოგონებაზე განცხადებული ობიექტის საპატენტო და სამეცნიერო-ტექნიკური ლიტერატურით საპატენტო გამოკვლევების შესახებ, აუცილებლად მოეთხოვება მხოლოდ იმ განაცხადებს, რომლებიც იგზავნება საწარმოების (ორგანიზაციების) სახელით ან მათი საშუალებით. საპატენტო გამოკვლევებზე ავტორების სახელით გაგზავნილ განაცხადებს ცნობა შეიძლება არ ჰქონდეს.

გამოგონების შექმნაში თითოეული თანაავტორის შემოქმედებითი მონაწილეობის შესახებ ცნობას აქვს დადგენილი ფორმა.

გამოგონების ავტორისაგან განაცხადის შეტანის შემთხვევაში სტრიქონი „განმცხადებელი“ არ ევსება სვეტში „თანაავტორის გვარი, სახელი, მამის სახელი“ მიუთითებენ ყველა თანაავტორს, რომლებიც ჩამოთვლილია/განაცხადში საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე.

სვეტში — „რაში გამოიხატა მონაწილეობა გამოგონების შექმნაში ობიექტის ნიშან-თვისებების მიხედვით“ — კონკრეტულად უჩვენებენ თუ რა შემოქმედებითი მონაწილეობა მიიღო აღნიშნულმა ავტორმა გამოგონების, კონკრეტული ნიშან-თვისებების შექმნაში. როდესაც შეუძლებელია ზუსტად შიგუთითოთ გამოგონების ფორმულაში ჩამოთვლილი ნიშან-თვისებებიდან, რომელი

დამუშავდა კონკრეტული თანაავტორის მიერ, მაშინ საჭიროა აღვნიშნოთ შემოქმედებითი მუშაობის ის წაწილი, რომელიც შესრულებულია თანაავტორის მიერ (მაგალითად, პარამეტრები თეორიულად დაასაბუთა, დაასაბუთა ცდებით, მისცა ფორმა მუშა ორგანოს და სხვ.). ცნობას ხელს აწერს ყველა თანაავტორი (თანაავტორების მიერ გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში განაცხადის შეტანის შემთხვევაში, ან გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივი ორგანიზაციების საშუალებით ან — ორგანიზაციის საშუალებით), ან ორგანიზაციის ხელმძღვანელი და თანაავტორები ორგანიზაციის მიერ განაცხადის შეტანის შემთხვევაში. ხელმძღვანელის ხელმოწერა მოწმდება ბეჭდით.

სავტორო მოწმობაზე ან პატენტის გაცემაზე განაცხადებზე ტარდება: ა) განაცხადისადმი წაყენებული მოთხოვნების დაცვის შემოწმება (წინასწარი ექსპერტიზა); ბ) გამოგონებებისადმი წაყენებული მოთხოვნების დაცვის შემოწმება (გამოგონებების სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზა) (დებულების 45-ე პუნქტი).

წინასწარი ექსპერტიზა ტარდება გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში 15 დღის ვადაში, განაცხადის შეტანის დღიდან და ადგენს გამოგონების პრიორიტეტს, აგრეთვე როგორც ფორმალურ, ისე არსებითად დადგენილ მოთხოვნებთან განაცხადის შესატყვისობას (უპირველეს ყოვლისა — გამოგონების ერთიანობის მოთხოვნებს). პრიორიტეტი დგინდება გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში განაცხადის შეტანის დღიდან; დავის შემთხვევაში პრიორიტეტი დგინდება განაცხადის ფოსტაში ჩაბარების დღიდან, საწარმოში, ორგანიზაციაში, გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივ ორგანოში კი განაცხადის მასალების რეგისტრაციის დღიდან.

განმცხადებელს შეუძლია ისარგებლოს კონვენციური პრიორიტეტით. ასეთ შემთხვევაში განაცხადის შეტანისთანავე, საჭიროა წარსდგეს განცხადება, მიეთითოს ქვეყანა, სადაც პირველად იყო შეტანილი განაცხადი და პირველი განაცხადის პრიორიტეტის თარიღი; განცხადებას უნდა დაერთოს მასალები, რომლებიც აუცილებელია პრიორიტეტის დღის დასადგენად, პირველ ყოვლისა — პირველი განაცხადის დამოწმებული ასლი მისი რუსულ ენაზე თარგმანთან ერთად.

სპეციალური წესების მიხედვით განისაზღვრება სსრ კავშირის ტერიტორიაზე ორგანიზებულ საერთაშორისო გამოფენებზე წარმოდგენილ ექსპონატებში გამოყენებული გამოგონებების პრიორიტეტი: ასეთი გამოგონებების პრიორიტეტი დგინდება გამოფენაზე ექსპონატის მოთავსების თარიღიდან. თუ განაცხადი შეტანილია არაუგვიანეს 6 თვისა ამ თარიღის შემდეგ.

განაცხადის შეუსაბამობა დადგენილ მოთხოვნებთან იწვევს განსაზღვრულ შედეგებს.

მაგალითად, თუ გამოგონების აღწერილობაში დაცული არ არის „ეზ—1—74“ მითითებები და ამის შედეგად შეუძლებელია გავარკვიოთ გამოგონების შინაარსი, განაცხადი უბრუნდება განმცხადებელს სათანადო გაფორმებისათვის, ე. ი. განაცხადი განსახილველად არ მიიღება.

თუ დაშვებული დარღვევები საკმარისი არაა განაცხადის დასაბრუნებლად, მაშინ განმცხადებელს ეძლევა ორი თვის ვადა, გამოსაწოროს განაცხადი ან შეავსოს იმ მასალებით, რომლებიც აკლია. ამ ვადაში მოთხოვნილი დოკუმენტების წარდგენის შემთხვევაში, განაცხადის პრიორიტეტი გამოითვლება გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში მისი შეტანის თარიღიდან: წინააღმდეგ შემთხვევაში განაცხადი შეტანილად არ ჩითვლება.

წინასწარი ექსპერტიზის შედეგების მიხედვით განმცხადებელს ეცნობება განაცხადის განსახილველად მიღების ან განცხადებაზე უარის თქმის შესახებ მოტივების ჩვენებით ან მიეცემა წინადადება, შეიტანოს განაცხადში აღცილებელი ცვლილებები და დამატებები.

დებულებით დადგენილია, რომ ყველა უფლება, რომელიც მოცემული აქვს განმცხადებელს განაცხადის განხილვისას, ეკლთვნის როგორც განაცხადის შემტან საწარმოს, ორგანიზაციას, დაწესებულებას, ისე გამოგონების ავტორსაც (თანაავტორებს) (დებულების 41-ე პუნქტი). განსახილველად მიღებულ განაცხადზე განმცხადებელს მიეცემა ცნობა, რომელიც ადასტურებს განაცხადის მიღებას და გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მოვალეობას, გამოიტანოს გადაწყვეტილება მისი არსებობის მიხედვით; გარდა ამისა, ცნობა, როგორც წესი, ადასტურებს გამოგონების პრიორიტეტის თარიღს.

გამოგონებების სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზა ტარდება ვადაში, რომელიც არ აღემატება ექვს თვეს

გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში განაცხადის შეტანის დღიდან.

აქ განმცხადებელს შეიძლება შოეთხოვოს დამატებითი მასალები, რომლებიც აზუსტებენ გამოგონებების არსს. თუ ასეთი მასალების გარეშე განაცხადის შემდგომი განხილვა შეუძლებელია. ამ მასალების გაგზავნისათვის განმცხადებელს ეძლევა ერთი თვის ვადა, დაგვიანება გამოიწვევს განაცხადის განხილვის ვადის გაგრძელებას, მაგრამ არა უმეტეს ექვსი თვისა, რომლის შემდეგ განაცხადი ითვლება უარყოფილად.

განაცხადის განსახილველად მიღების დღიდან, ორი თვის ვადაში, განმცხადებელს შეუძლია დაამატოს და შეასწოროს განაცხადი ისე, რომ არ შეიცვალოს მისი არსი: დამატებითი მასალების წარდგენის დროს, რომლებიც ცვლის განაცხადის არსს, განმცხადებელი ვალდებულია გააფორმოს ახალი განაცხადი, რომლის პრიორიტეტი დადგინდება მისი შეტანის თარიღით.

განაცხადის განხილვის შედეგების მიხედვით გამოგონებების სახელმწიფო-სამეცნიერო ექსპერტიზა გადაწყვეტილებას იღებს დამცველი დოკუმენტის გაცემაზე ან მასზე უარის თქმის შესახებ. გადაწყვეტილებაში (დამცველი დოკუმენტის გაცემაზე) მოყვანილია გამოგონების ფორმულა და პრიორიტეტის თარიღი. დოკუმენტის გაცემაზე უარის შესახებ გადაწყვეტილებაში აღინიშნება მისი მოტივები.

საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე განაცხადის განხილვაში მონაწილეობისათვის, აუცილებლობის შემთხვევაში, გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი იწვევს ავტორს.

განმცხადებელს უფლება აქვს გაეცნოს მასალებს, რომელთა საფუძველზე განაცხადის მიხედვით გამოტანილია გადაწყვეტილება, და სამი თვის ვადაში, გადაწყვეტილების მიღების დღიდან, შოეთხოვს გაუგზავნონ მას დაპირისპირებული საპატენტო მასალების ასლები; ამასთან, მასალების ასლები, რომლებიც დაუპირისპირეს განაცხადს საავტორო მოწმობის გაცემაზე, ეგზავნება უფასოდ. იმ შემთხვევაში, თუ განმცხადებელი არ ეთანხმება გადაწყვეტილებას, საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე უარის შესახებ ან კიდევ საავტორო მოწმობის გაცემის გადაწყვეტილებაში დადგენილი გამოგონების ფორმულას, მას უფლება აქვს, გადაწყვეტილების ან მოთხოვნილი დაპირისპირებული მასალების ასლების მიღების დღიდან ორი თვის ვადაში, შეიტანოს შეპასუხება, რომელიც გან-

ცხადებული წინადადების აშკარა უსარგებლობის მოტივით გამოწვეულ საავტორო მოწმობის გაცემის უართანაა დაკავშირებული. განმცხადებელმა შეპასუხება შეიძლება შეიტანოს ორთვიანი ვადის გასვლის შემდეგაც, თუ წარადგენს დოკუმენტებს, რომლებიც ადასტურებენ წინადადების სარგებლიანობას. განმცხადებლის შეპასუხება განიხილება ექსპერტიზის მიერ ორი თვის ვადაში.

გადაწყვეტილება, რომელიც მიღებულია ექსპერტიზის მიერ განმცხადებლის შეპასუხების გამო, შეიძლება გასაჩივრდეს სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზის საკონტროლო საბჭოში.

საბჭოთა კავშირის საგამომგონებლო მოღვაწეობის პრაქტიკაში, მოქმედი დებულება აღმოჩენებზე, გამოგონებებსა და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე, რომელიც პირველად ძალაში შევიდა 1974 წლის 1 იანვრიდან, იოვალისწინებს განსაკუთრებულ ორგანოს — გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზის საკონტროლო საბჭოს.

თანახმად დებულების 46-ე პუნქტისა, გამოგონებაზე განმცხადებლის ექსპერტიზა ორი ეტაპისაგან შედგება: წინასწარი ექსპერტიზა, რომელიც წარმოადგენს განაცხადისადმი წაყენებული ფორმალური მოთხოვნების დაცვის შემოწმებას და სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზა, რომელიც ვლინდება განმცხადებლის მიერ გამოგონების წინაშე წაყენებული არსებითი მოთხოვნების დაცვის შემოწმებაში. ექსპერტიზის მეორე ეტაპის სპეციფიკაა, დაეკისროს საავტორო მოწმობის (პატენტის) გაცემის შესაძლებლობა უშუალოდ იმ ორგანოს, რომელიც ატარებს გამოგონებათა სამეცნიერო-ტექნიკურ ექსპერტიზას. სახელმწიფო საპატენტო ექსპერტიზის საკავშირო სამეცნიერო-საკვლევ ინსტიტუტს — ეჭისრება განმცხადებლის შეპასუხების განხილვა, მოცემული ინსტიტუტის ექსპერტების მიერ საავტორო მოწმობის (პატენტის) გაცემაზე უარის გამო ან სხვა საკითხებზე.

აღნიშნულ პირობებში საკონტროლო საბჭო, როგორც გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის განსაკუთრებული ორგანო, დამოუკიდებლად სახელმწიფო საპატენტო ექსპერტიზის საკავშირო სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტისა, უფლებამოსილია განიხილოს, ერთი მხრივ, განმცხადებლების საჩივრები, ინსტიტუტის ექსპერტიზის მიერ განმცხადებლების შეპასუხებებზე მიღებულ გადაწყვეტილებებზე, მეორე მხრივ — პროტესტები გამოგონებაზე საავტორო მოწმობების ან პატენტის გა-

უქმებულად მიჩნევის გადაწყვეტილებებზე (დებულების 148-ე პუნქტი).

საკონტროლო საბჭოს შიერ მიღებული გადაწყვეტილება სტაბილურია და ავტორიტეტის განმსაზღვრელ მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს. გადაწყვეტილება საბოლოოა და გასაჩივრებას არ ექვემდებარება. თანახმად დებულების 148-ე პუნქტისა, საკონტროლო საბჭოს შეუძლია გადასინჯოს თავისი გადაწყვეტილება მხოლოდ გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტეს თავმჯდომარის პროტესტთან დაკავშირებით, რომელიც შეტანილია გადაწყვეტილების მოქმედ კანონმდებლობასთან შეუსაბამობით ან ახლად წარმოქმნილი მდგომარეობით.

განსაკუთრებულ შემთხვევებში გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარეს ან მის მოადგილეს შეუძლია ამ საბჭოს განსახილველად გადასცეს გამოგონებაზე განაცხადების ექსპერტიზასთან დაკავშირებული ესა თუ ის საკითხი.

გამოგონების ფორმულის დანიშნულება დადგენილია მითითებებით „ეზ—2—74“.

— ფორმულა მოკლედ და მკაფიოდ უნდა გამოხატავდეს გამოგონების ტექნიკურ არსს, ე. ი. მისი არსებითი ნიშან-თვისებების ერთობლიობით გამოგონების ობიექტს ასახავდეს ლოგიკურ განსაზღვრებაში;

— ფორმულა უნდა განსაზღვრავდეს გამოგონების საზღვრებს, ე. ი. საავტორო მოწმობის (ან პატენტის) მქონებელის საზღვრებს;

— ფორმულის დანიშნულებაა, ა) განვასხვაოთ ობიექტი სხვა ობიექტებისაგან ან მსგავსების განსაზღვრისათვის გამოგონების გამოყენების ფაქტის დასადგენად;

ბ) აძლევდეს ინფორმაციას შესაბამის სპეციალისტებს პროგრესის შესახებ იმ დარგში, რომელსაც მიეკუთვნება გამოგონება.

ფორმულამ რომ თავის დანიშნულება შეასრულოს, უნდა იყოს ლაკონიური. განზოგადებული, სრული, განსაზღვრული.

ფორმულის ლაკონიურობა ნიშნავს საგნის განსაზღვრას. ლაკონიურობისათვის და ფორმულის განმარტებაში ერთგვაროვნებისათვის, პრაქტიკით შემუშავებულია გადმოცემის აუცილებელი წესები.

ფორმულის განზოგადებულობა (სიფართოვე) განსაზღვრავს გამოგონებლის უფლებებს. შესაძლოდ უფრო ფართე საზღვრებში.

ვანზოგადებულობის მისალწევად გამოგონების საგანი უნდა იყოს დახასიათებული საერთო ნიშან-თვისებებით, რომლებიც შეესატყვი-
სებიან მის სიახლეს.

ფორმულის სირთულე განისაზღვრება, მასში გამოგონების შე-
მადგენელი, არა მარტო საერთო, არამედ კერძოდ, ყველა არსებითი
ნიშან-თვისებების ჩართვით.

ფორმულის განსაზღვრულობა ნიშნავს იმას, რომ მასში ჩაწე-
რილი ნიშან-თვისებები, რომლებიც ახასიათებენ გამოგონებას, არ
დაუშვებენ თვითნებურ განმარტებას და ზუსტად განსაზღვრავენ
გამომგონებლის უფლებათა საზღვრებს.

საერთო წესის მიხედვით ფორმულა შედგება ორი ნაწილისაგან:

— განმსაზღვრელისაგან, რომელიც გამოგონების ობიექტისა
და პროტოტიპისათვის დამახასიათებელ საერთო ნიშან-თვისებებს
შეიცავს.

— განმსხვავებლისაგან, რომელიც გამოგონების ობიექტის,
პროტოტიპისაგან განსხვავებულ ახალ ნიშან-თვისებებს შეიცავს.

ფორმულის ეს ორი ნაწილი გაყოფილია სიტყვებით „განსხვავ-
დება იმით, რომ:..“ და გამოგონების მიზნის ფორმულირებით.

ნავარაუდევ გამოგონებაზე განცხადებას, აღწერილობასა და ნა-
ხაზებს ხელს აწერს ავტორი. თუ გამოგონება შექმნილია სამსახუ-
რებრივი დავალების შესრულებასთან დაკავშირებით, მაშინ განცხა-
დებას ხელს აწერს ორგანიზაციის ხელმძღვანელი და გამოგონების
ავტორი. აღწერილობას, გრაფიკული მასალების თითოეულ ფურ-
ცელს ხელს აწერს ავტორი და საპატენტო ქვეგანყოფილების (გა-
მომგონებლობისა და რაციონალიზაციის განყოფილების) ხელმძღვა-
ნელი.

ავტორს შეუძლია სთხოვოს გამოგონებებისა და აღმოჩენების
საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტს, რომ გამოიძახოს იგი თავისი განა-
ცხადის განხილვაში მონაწილეობის მისაღებად. ამ შემთხვევაში სა-
წარმოს (ორგანიზაციის) ადმინისტრაცია ავტორს სამუშაო ადგილის
მიხედვით უნარჩუნებს საშუალო ხელფასს, აძლევს დადგენილი წე-
სით სასამსახურო მივლინებას, საგამომგონებლო და რაციონალიზა-
ტორული მუშაობის დაფინანსებისათვის გამოყოფილი თანხის ხარჯ-
ზე (დებულების 56-ე პუნქტი).

იმ საწარმოს ან ორგანიზაციას, რომლის შტატში არ არის საპა-
ტენტო ქვეგანყოფილება, ან ამ საქმისათვის არ ყავს გამოყოფილი
პირი, გამოგონების გაფორმებისათვის შეუძლია ისარგებლოს საკავ-
შირო საპატენტო სამსახურების თბილისის ფილიალის მომსახურე-

ბით, ან მიმართოს დახმარებისათვის გამოგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების საქართველოს რესპუბლიკური საბჭოს საკონსულტაციო პუნქტებს ქ. თბილისში. ანალოგიური პუნქტები შექმნილია ქალაქებში: რუსთავში, ქუთაისში, ბათუმსა და სოხუმში გამოგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების (გრსს-ის) საბჭოებთან.

გამოგონების აღწერილობას ნახატები დაერთვება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ შეუძლებელია ნახაზებითა და სქემებით გავაკეთოთ განაცხადის ილუსტრირება. (მაგალითად, მოწყობილობა ცხოველის ფიქსირებისათვის, რომელშიც საჭიროა ვუჩვენოთ მისი მდგომარეობა). არ არის საჭირო არავითარი „ფერწერული“ წვრილმანები და დეტალები — ნახატები უნდა იყოს რაც შეიძლება უბრალო, სქემატური და ამავე დროს იმდენად მკვეთრი, რომ მათგან შესაძლებელი იყოს ასლის გადაღება.

დიდი მნიშვნელობა აქვს გამოგონების პრიორიტეტის (პირველობის) დადგენას, რომელიც დგინდება არა გამოგონების. შექმნის თარიღიდან, არამედ განაცხადის შეტანის დღიდან, გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში დავის წამოჭრის შემთხვევაში კი — განაცხადის ფოსტაში ჩაბარების, ორგანიზაციაში ან გამოგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივ ორგანოში მასალების რეგისტრაციის დღიდან.

საერთაშორისო კონვენციით ან საერთაშორისო ხელშეკრულებით, რომელშიც მონაწილეობს სსრ კავშირი, შეიძლება გაითვალისწინონ შეღავათები კონვენციური პრიორიტეტის მიხედვით; სწორად გაფორმებული პირველი რაციონალური განაცხადის პირველობის დადგენაზე.

საპატენტო საკითხებზე შეთანხმების მნიშვნელოვანი აქტია სამრეწველო საკუთრების დაცვაზე პარიზის კონვენცია, რომლის წევრიც სსრ კავშირში გახდა 1965 წლის 1 ივლისიდან. ეს არის გამოგონებების, სამრეწველო ნიმუშების, სასაქონლო ნიშნების სამართლის საკითხებზე მრავალმხრივი შეთანხმება.

განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს პარიზის კონვენციის მე-4 მუხლი, რომელიც განსაზღვრავს ე. წ. კონვენციური პრიორიტეტის დადგენის წესს. ამ მუხლის თანახმად, კონვენციის მონაწილე ნებისმიერი ქვეყნიდან, გამოგონებაზე განმცხადებელს, რომელმაც შეიტანა თავის საპატენტო უწყებაში პირველი სწორად გაფორმებული (ქვეყნის ნაციონალური საპატენტო კანონმდებლობის შესაბამისად) განაცხადი გამოგონებაზე პარიზის კონვენციის მონაწილე ერთ-ერთ

ქვეყანაში, ენიჭება განაცხადის პრიორიტეტის უფლება (იმავე გამოგონებაზე) კონვენციის მონაწილე სხვა ქვეყნებში ერთი წლის განმავლობაში.

კონვენციური პრიორიტეტის გამოყენება შეიძლება გამომდინარეობდეს სხვა ორმხრივი და მრავალმხრივი საერთაშორისო ხელშეკრულებებიდან, რომლებშიც მონაწილეობს სსრ კავშირი.

პიროვნებამ, რომელსაც სურვილი აქვს ისარგებლოს კონვენციური პრიორიტეტით, ვალდებულია გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში შეტანილ განაცხადთან ერთად ამის შესახებ წარადგინოს განცხადება. განცხადებაში უნდა აღინიშნოს ქვეყანა, სადაც გამოგონება პირველადაა განცხადებული და კონვენციური პრიორიტეტის თარიღი.

კონვენციური პრიორიტეტის დადგენისათვის აუცილებელია სათანადო სახით უცხოური განაცხადის და სხვა მასალების დამოწმებული ასლების შეტანა. აღნიშნული მასალები წარედგინება არა უგვიანეს 3 თვისა კონვენციური პრიორიტეტის მოთხოვნაზე განაცხადის შეტანის დღიდან. გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში განაცხადის წარდგენისას კონვენციური პრიორიტეტი არ დადგინდება, თუ არ არის თხოვნა ამის შესახებ ან ასეთი თხოვნა არის შეტანილი პირველი განაცხადის ერთწლიანი ვადის გასვლის შემდეგ.

თუ განმცხადებელი არ ეთანხმება საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე უარს, ან გადაწყვეტილებაში დადგენილ გამოგონების ფორმულას, მას უფლება აქვს გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში, მოტივირებული შეპასუხება შეიტანოს 2 თვის ვადაში, გადაწყვეტილების ან მოთხოვნილი დაპირისპირებული მასალების ასლების მიღების დღიდან.

შეპასუხება განაცხადში აღნიშნული წინადადებების ამკარა უსარგებლობის მოტივით საავტორო მოწმობის გაცემის უარზე, შეიძლება შეიტანოს განმცხადებელმა ზემოაღნიშნული დადგენილი ვადის გასვლის შემდეგაც, თუ წარდგენილი იქნება სარგებლიანობის დამადასტურებელი დოკუმენტები.

გამოგონებების სამეცნიერო-ტექნიკურმა ექსპერტიზამ შეპასუხება უნდა განიხილოს 2 თვის ვადაში (დებულების 59-ე პუნქტი).

▶ **პატენტუნარიანობა** არის ამოცანის ტექნიკური გადაწყვეტის თვისება, რომ შესაძლებელია გამოგონება დაპატენტდეს მოცემულ ქვეყანაში ან სხვა ქვეყნებში. პატენტუნარიანობა ისეთი სახის ტექნი-

კურად გადაწყვეტილი ობიექტი, რომელიც სსრ კავშირში დაცულია საავტორო მოწმობით, ხოლო საზღვარგარეთ — პატენტით.

საექსპორტო პატენტუნარიანი ობიექტების დროული დაცვა, საავტორო მოწმობებით ჩვენში და, პატენტებით — საზღვარგარეთ, ხელსაყრელ პირობებს ქმნის საექსპორტო ოპერაციების განხორციელებისათვის. ეს თავის მხრივ საშუალებას გვაძლევს, ნაწარმი არა მარტო გავიდეს საექსპორტოდ, არამედ ფართოდ გაიყიდოს საპატენტო ლიცენზიები საბჭოთა გამოგონებებზე.

საექსპორტო პროდუქციის საზღვარგარეთ წარმატებით გაყიდვისათვის საჭიროა მისი მეორე მნიშვნელოვანი პირობა — საექსპორტო პროდუქციის საპატენტო სიწმინდის გარანტია.

საპატენტო სიწმინდე უნდა ჰქონდეს არა მარტო საზღვარგარეთისათვის საექსპორტოდ დამზადებულ მანქანებს, ხელსაწყოებს, მოწყობილობებს, მასალებს, არამედ ისეთებსაც, რომლებიც ახლად მუშავდება და უმჯობესდება. ისინიც შეიძლება გახდნენ საბჭოთა საექსპორტო ობიექტები; თუ საპატენტო სიწმინდის მოთხოვნილებები მათი დამუშავების პროცესში არ გავითვალისწინეთ, შემდეგ ამ მანქანების, ხელსაწყოებისა და სხვათა ექსპორტი დიდ სიძნელებთან იქნება დაკავშირებული.

საპატენტო სიწმინდე არის ნაკეთობის (მანქანის, ხელსაწყოს, იარაღის, ინსტრუმენტის, ტექნოლოგიური პროცესის, მასალის და ა. შ.). იურიდიული თვისება, რაც შესაძლებელს ხდის გამოგონების რომელიმე ქვეყანაში გამოყენებას (ექსპორტის ექსპლოატაციის გზით) და არ არღვევს ამ ქვეყანაში გაცემული მოქმედი პატენტების უფლებებს.

პატენტუნარიანობასა და საპატენტო სიწმინდეს შორის ზოგი რამ საერთოა, კერძოდ, ორივე დაკავშირებულია საპატენტო სისტემასთან, ე. ი. მსოფლიოს უმეტეს ქვეყნებში არსებული გამოგონებების უფლებრივ დაცვასთან.

ნებისმიერი ობიექტის როგორც პატენტუნარიანობა, ისე საპატენტო სიწმინდე დაკავშირებულია ტექნიკურ გადაწყვეტასთან, რომელიც ამა თუ იმ ქვეყნის საპატენტო კანონმდებლობის შესაბამისად შეიძლება ან აღიარონ და ან არა გამოგონებად. ამრიგად, ობიექტის პატენტუნარიანობაზე ან საპატენტო სიწმინდეზე შეიძლება ვილაპარაკოთ მხოლოდ ამა თუ იმ ქვეყანასთან ან ქვეყნების ჯგუფთან შეფარდებით. ერთი და იგივე ობიექტი ერთ ქვეყანაში შეიძლება იყოს პატენტუნარიანი, მეორეში კი — არა. ეს ეხება საპატენტო სიწმინდესაც.

მიუხედავად ამისა, მათ შორის არსებითი განსხვავებაცაა. პატენტის აღება რომელიმე ობიექტზე არ ნიშნავს იმას, რომ ასეთი პატენტი გაიცა იმ ქვეყანაში, რომელიც ჩვენ გვაინტერესებს მოცემული ობიექტის საპატენტო სიწმინდის თვალსაზრისით. ნაკეთობა შეიძლება არ იყოს პატენტუნარიანი, რადგან არ შეიცავდეს ამოცანის ახალ და არსებითი განსხვავების მქონე ტექნიკურ გადაწყვეტას, მაგრამ ამავე დროს შეიძლება ჰქონდეს საპატენტო სიწმინდე იმ ქვეყნებში. სადაც ანალოგიური გადაწყვეტა არ არის დაპატენტებული.

პატენტუნარიანობაზე და საპატენტო სიწმინდეზე არსებით გავლენას ახდენს დროის ფაქტორი, თუმცა იგი მათზე სხვადასხვაგვარად მოქმედებს. თუ გარკვეული დროის შემდეგ რაიმე ობიექტის პატენტუნარიანობა იკარგება, დროთა განმავლობაში იგი იძენს საპატენტო სიწმინდეს. რასაც ადრე არ ფლობდა.

მაგალითად, რომელიმე უმნიშვნელო ორიგინალური მოწყობილობის პატენტუნარიანობა შეიძლება სამუდამოდ დაიკარგოს ნააღრევე პუბლიკაციასთან დაკავშირებით. მაგრამ იმავე მიზეზით უმეტეს ქვეყნებში შეიძლება იგი აღმოჩნდეს საპატენტო სიწმინდის მქონედ.

დიდი ხნის განმავლობაში ცნობილი და ფართოდ გამოყენებული ნაკეთობები პატენტუნარიანი არ არის იმ მიზეზით, რომ ისინი ცნობილია, მაგრამ იმავე მიზეზით, ისინი ფლობენ საპატენტო სიწმინდეს თითქმის ყველა ქვეყანაში: მაგალითად, ჰანჯიკი ჰანჯით ჩვეულებრივი კონსტრუქციაა და დიდი ხანია, რაც აღარ არის პატენტუნარიანი, მაგრამ იგი მსოფლიოს ყველა ქვეყანაში ფლობს საპატენტო სიწმინდეს.

ხდება ისეც, რომ პატენტუნარიანი ნაკეთობა, რომელზედაც გაიცემა პატენტები ერთ ან რამდენიმე ქვეყანაში, არ ფლობს საპატენტო სიწმინდეს იმავე ქვეყნებში. ანალოგიური მდგომარეობაა მაშინ, როცა ახალი ორიგინალური გადაწყვეტა ნაკეთობას მატებს არსებით სიახლეს (პატენტუნარიანობას), მაგრამ ეს ნაკეთობა შეიცავს ზოგიერთ უკვე ცნობილ გადაწყვეტას, რომლებიც შეიძლება გამოცხადდეს რომელიმე პიროვნების ან ფირმის ობიექტის პატენტად და ამით ხელს უშლის მთლიანად ნაკეთობის საპატენტო სიწმინდეს.

ობიექტის საპატენტო სიწმინდეზე დასკვნის გამოტანა შეიძლება მხოლოდ საპატენტო ექსპერტიზის საფუძველზე, ე. ი. იმ ქვეყნების საპატენტო ფონდებით შემოწმებათა შედეგად, რომელთა მი-

მართ ღვინდება საპატენტო სიწმინდე და შერჩეული პატენტების ანალიზი.

გამოგონების სარგებლიანობა არ უნდა გავიგოთ როგორც მისი განოყენების დაუყოვნებელი შესაძლებლობა ან მიზანშეწონილობა: საქმე ისაა, რომ მთელი რიგი გამოგონებების მიმართ ასეთი შესაძლებლობა ამჟამად შეიძლება არც იყოს აუცილებელი ტექნიკური წინამძღვრების არარსებობის გამო. მაგალითად, რეაქტიული ძრავიანი საფრენი აპარატის გამოგონება, ჩვენს ქვეყანაში რეგისტრირებულია 20—30-იან წლებში, მაგრამ ფართო გამოყენება პოვა 1947 წლიდან; ლითონთა ელექტრონაპერწყლოვანი დამუშავების ხერხი გამოიყენეს მისი შექმნის 20 წლის შემდეგ; ბურთულებიანი ავტოკალამი გამორგონეს 1920 წელს, ხოლო მისი მასობრივი გამოშვება შესაძლებელი გახდა შედარებით ახლახან. ყველა ამ შემთხვევებში ლაპარაკია ე. წ. პერსპექტიულ გამოგონებებზე, ე. ი. ისეთ გადაწყვეტებზე, რომელთა გამოყენება ამჟამად, არსებულ ტექნიკურ დონეზე, შეუძლებელია, მაგრამ მათი გამოყენების შესაძლებლობა მომავალში ეჭვს არ იწვევს.

წინადადება, გამოგონებად აღიარებისათვის (გარდა გათვალისწინებული ნიშან-თვისებებისა), უნდა ფლობდეს ნიშან-თვისებას, რომელიც არ არის აღნიშნული ღებულებაში, მაგრამ მისგან გამომდინარეობს.

ლაპარაკია გამოგონების განხორციელების არაერთგზის შესაძლებლობაზე, ობიექტის განმეორების შესახებ, რომელშიც რეალიზებულია გამოგონება. ინსტრუქცია „ეზ—2—74“ მიუთითებს წინადადების მრავალგზის კვლავწარმოების შეუძლებლობას, რომელიც ითვალისწინებს, რომელიმე უნიკალური ბუნებრივი და სხვა პირობების გამოყენებას და ამის გამო შეუძლებელია ასეთი წინადადება მივაკუთვნოთ გამოგონებათა კატეგორიას.

გამოგონებათა დაცვა ყველა ქვეყანაში, აგებულია ობიექტის (რომელშიც გამოყენებულია გამოგონება) არაერთგზისი კვლავწარმოების შესაძლებლობაზე.

გამოგონება ითვლება დამატებითად, თუ ის წარმოადგენს სხვა გამოგონების (ძირითადის) გაუმჯობესებას, რომელზედაც ადრე გაცემული იყო საავტორო მოწმობა ან არის მოქმედი პატენტი და ძირითადი გამოგონების გარეშე არ შეიძლება მისი გამოყენება (ღებულების 36-ე პუნქტი).

ამრიგად, გამოგონება მიიჩნევა დამატებითად იმ შემთხვევაში, როცა არსებობს სამი პირობა:

— ძირითადი გამოგონების ვაუქობებსება;

— ძირითადი გამოგონების უფლებრივი დაცვის ფაქტი (საავტორო მოწმობა ან პატენტი);

— ძირითედი გამოგონების აუცილებელი გამოყენება დამატებითის რეალიზაციისას.

ამ პირობებიდან, რომელიმე მათგანის უქონლობა, საშუალებას არ იძლევა მივიჩნიოთ გამოგონება დამატებითად. გამოგონების დამატებითად აღიარება ხაზს უსვამს ძირითადი გამოგონების მნიშვნელობას და ავტორის უპირატეს წვლილს ამოცანის ტექნიკურად გადაწყვეტაში.

დამატებით გამოგონებაზე განაცხადის გაფორმება, პრინციპულად არ განსხვავდება ძირითად გამოგონებაზე განაცხადის გაფორმებისაგან. ავტორობის გაფორმების წესი დამატებით გამოგონებაზე ისეთივეა, როგორც ძირითადი გამოგონების გაფორმებისას. პროტოტიპის სახით იღებენ ძირითად გამოგონებას.

თუ ძირითად გამოგონებაზე მიღებულია საავტორო მოწმობა, მაშინ დამატებითზე არ შეიძლება მოვითხოვოთ პატენტი, შესაძლებელია მხოლოდ დამატებითი საავტორო მოწმობის მოთხოვნა.

აღმოჩენებზე, გამოგონებებსა და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე დებულების 145-ე პუნქტით დადგენილია ერთი წლის ვადა გამოგონების გამოქვეყნების დღიდან, ხოლო თუ იგი არ გამოქვეყნებულა, სსრ კავშირის გამოგონებების სახელმწიფო რეესტრში გამოგონების შეტანის დღიდან, ნებისმიერ საწარმოს, ორგანიზაციას ან ცალკეულ პირს, შეუძლია შეედავოს საავტორო მოწმობის გაცემის სისწორეზე იმ მოტივით, რომ დარღვეულია წინადადების გამოგონებად აღიარების დებულებით დადგენილი მოთხოვნები. განსაკუთრებულ შემთხვევებში სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარეს ან მოადგილეს შეუძლია გააგრძელოს აღნიშნული ერთწლიანი ვადა. თუ გამოგონების ავტორი ან თანაავტორები არასწორად არის აღნიშნული, მაშინ ეს ვადა არ არის განსაზღვრული.

აღნიშნული შემთხვევების დროს, საავტორო მოწმობა გამოგონებაზე შეიძლება იყოს სადავო და მიიჩნიონ სრულიად ან ნაწილობრივ გაუქმებულად.

სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის ნებართვა ნავარაუდევ გამოგონებაზე ცნობების გამოქვეყნების შესახებ საჭიროა განაცხადზე გადაწყვეტილების გამოტანამდე. განაცხადზე გადაწყვეტილების გამოტანის შემდეგ, თუ

მასზე არ არის გრიფი ღია პრესაში გამოქვეყნების აკრძალვაზე ან გამოგონებებისა და აღმოჩენების სახელმწიფო კომიტეტის მიერ შეტყობინება ამის შესახებ, ამ მასალების გამოქვეყნება ნებადართულია ჩვეულებრივი წესით.

გამოგონებათა დაპატენტება და რეალიზაცია საზღვარგარეთ

საბჭოთა გამოგონებების საზღვარგარეთ დაპატენტება აუცილებელია გამომგონებელთა საავტორო უფლებებისა და იმ ორგანიზაციების ინტერესების დაცვისათვის, რომლებსაც საექსპორტოდ გააქვთ ისეთი საბჭოთა მანქანები, ხელსაწყოები, მასალები და მოწყობილობები, რომლებშიც გამოყენებულია გამოგონებები. იგი საშუალებას იძლევა გაიყიდოს საპატენტო ლიცენზიები ჩვენს ქვეყანაში დამუშავებულ ტექნიკურ სიახლეებზე. გარდა ამისა, საზღვარგარეთ დაპატენტება საჭიროა გამოფენებსა და ბაზრობებზე დემონსტრირებულ გამოგონებათა დაცვისათვის.

გამოგონებაზე პატენტი უზრუნველყოფს მისი მფლობელის განსაკუთრებულ უფლებას. დაპატენტება ერთადერთი გზაა, რომელიც განამტკიცებს გამოგონებათა მფლობელების მდგომარეობას მსოფლიო ბაზარზე, საშუალებას აძლევს მათ დაიკავონ უფრო ხელსაყრელი კომერციული პოზიციები. როგორც კი გამოქვეყნდება გამოგონებაზე პატენტის გაცემის შესახებ, მაშინვე ჩნდებიან დაინტერესებული ფირმები. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ შეიძლება გამოიძებნოს პოტენციური მყიდველები, შეირჩეს უფრო ხელსაყრელი პარტნიორები და სალიცენზიო ხელშეკრულების უფრო ხელსაყრელი პირობები.

საბჭოთა გამოგონებების საზღვარგარეთ დაპატენტებისას, აუცილებელია შეირჩეს პატენტუნარიანი ობიექტები და მივალწიოთ მათ უფლებრივ დაცვას.

საზღვარგარეთ დაპატენტებისათვის შერჩეულ გამოგონებებზე სახელმწიფო კომიტეტში განაცხადის შეტანისთანავე ორგანიზაციები, სამინისტროში ან უწყებაში წარადგენენ წინადადებებს საზღვარგარეთ მათი დაპატენტების შესახებ.

სახელმწიფო საპატენტო ექსპერტიზის საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტიდან განაცხადის განსახილველად ცნობის მიღების შემთხვევაში, ორგანიზაცია, რომელმაც აღძრა შუამდგომლო-

ბა გამოგონების საზღვარგარეთ დაპატენტებაზე, დაუყოვნებლივ უგზავნის სამინისტროს ან უწყებას განაცხადის ასლს და შევსებულ საპატენტო პასპორტს. მასში აღინიშნება საავტორო მოწმობაზე სახელმწიფო საპატენტო ექსპერტიზის საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მიერ. მოცემული განაცხადის ნომერი და ამ დაპატენტების მიზანშეწონილობის ყველა აუცილებელი დასაბუთება. პასპორტს დაერთვის განცხადებული ობიექტის საპატენტო გამოკვლევაზე ცნობის ასლი, რომელიც წარედგინა სახელმწიფო საპატენტო ექსპერტიზის საკავშირო სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტს.

ავტორებს შეუძლიათ დამოუკიდებლად წარადგინონ შესაბამის სამინისტროებში ან უწყებებში წინადადებები თავიანთი გამოგონებების საზღვარგარეთ დაპატენტებაზე. ერთდროულად ისინი ადგენენ შევსებულ საპატენტო პასპორტს, განაცხადის ასლს, სახელმწიფო საპატენტო ექსპერტიზის საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის გადაწყვეტილებას საავტორო მოწმობის გაცემის შესახებ და ცნობას საპატენტო გამოკვლევაზე.

არ დაიშვება საზღვარგარეთ განაცხადის წარდგენა იმ გამოგონებაზე, რომელიც შექმნილია სსრ კავშირში ან საბჭოთა მოქალაქის მიერ საზღვარგარეთ თუ იგი არ არის განცხადებული სსრ კავშირში. აუცილებელ შემთხვევაში გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტს შეუძლია ნებართვის მიცემა გამოგონების დაპატენტებაზე საზღვარგარეთ, სსრ კავშირში განაცხადის შეტანამდეც, მაგრამ თითოეულ კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა იყოს მიღებული სპეციალური გადაწყვეტილება.

ორგანიზაციისა და ცალკეულ მოქალაქეთა წინადადებებს საზღვარგარეთ გამოგონების დაპატენტებაზე, განიხილავს სამინისტროები და უწყებები. დადებითი გადაწყვეტილების შემთხვევაში ისინი ერთი თვის ვადაში წარედგინება გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტს. სამინისტროებისა და უწყებების წინადადებები უნდა შეიცავდეს დასაბუთებულ მტკიცებას გამოგონების დაპატენტების მიზანშეწონილობაზე და შერჩეულ ქვეყნებს, რომლებშიც საჭიროა მისი დაპატენტება.

კონკრეტული გამოგონებების შერჩევა ხდება პირველ რიგში დაპატენტებისათვის. თუ დაპატენტება წარმოებს საპატენტო ლიცენზიის გაყიდვისათვის, მაშინ, როგორც წესი, მიიღება გამოგონებები, რომელთა გამოყენებაც ტექნიკის ობიექტებში უზრუნველყოფს უფრო მაღალ ტექნიკურ-ეკონომიკურ მაჩვენებლებს, ვიდრე აქვს საზღვარგარეთის საუკეთესო მანქანებს, მოწყობილობებს,

ხელსაწყოებს, მასალებს და ტექნოლოგიურ პროცესებს. შეიძლება დაპატენტდეს ყველა გამოგონება, რომელიც გამოყენებულია საექსპორტო პროდუქციაში. ამასთან ერთად, მიზანშეწონილი არ არის დაპატენტდეს გამოგონებები, რომელთა მნიშვნელობაც ობიექტში, სადაც ისინია გამოყენებული, დიდი არ არის. მაგრამ თუ ობიექტში არის რამდენიმე ასეთი გამოგონება ან მთელი ბლოკი და მათი ერთობლივი გამოყენება ამაღლებს ობიექტის მნიშვნელობას, მაშინ მათი დაპატენტება საზღვარგარეთ რეკომენდებულია. ასეთ შემთხვევაში სამინისტროებმა ან უწყებებმა საკითხი უნდა დასვან ობიექტში გამოგონებათა ბლოკის დაცვაზე და გააგზავნონ განაცხადები ერთდროულად ამ ობიექტს მიკუთვნებულ ყველა გამოგონებაზე.

განაცხადების შეტანა, საზღვარგარეთ პატენტების მიღება და დაცვა, დაკავშირებულია მნიშვნელოვან საეალუტო თანხის დახარჯვასთან, ამიტომ საჭიროა გულდასმით შევისწავლოთ საკითხი თითოეული კონკრეტული გამოგონების დაპატენტების მიზანშეწონილობაზე.

გამოგონებათა დასაპატენტებლად ქვეყნების შერჩევის დროს სიძნელეთა წარმოქმნის შემთხვევაში სამინისტროებმა და უწყებებმა შესაბამისი რეკომენდაციებისათვის უნდა მიმართონ საგარეო ვაჭრობის სამინისტროს, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს საგარეო-ეკონომიკური კავშირების სახელმწიფო კომიტეტს, საკავშირო (საგარეო ვაჭრობის) გაერთიანებებს და სხვა კომპეტენტურ ორგანიზაციებს.

სამინისტრო ან უწყება, დაპატენტებაზე წინადადებასთან ერთად, ადგენს სამინისტროს ან უწყების ხელმძღვანელობის მიერ ხელმოწერილ საპატენტო პასპორტს; განაცხადის ასლს და გამოგონების საპატენტო გამოკვლევებზე ცნობას. მთლიანი დოკუმენტაცია, რომელსაც ადგენს სამინისტროს ან უწყება, ფორმდება გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ დამტკიცებული საბჭოთა გამოგონებების დაპატენტების წესის შესახებ მითითებების მოთხოვნებთან ზუსტი შესაბამისობით.

საზღვარგარეთ გამოგონებაზე დამცველი დოკუმენტი, მოითხოვება საბჭოთა ორგანიზაციის სახელზე ნამდვილი გამომგონებლის (გამომგონებლების) აღნიშვნით ან ნამდვილი გამომგონებლის (გამომგონებლების) სახელზე, თუ დამცველი დოკუმენტი შესაბამისი ქვეყნის კანონმდებლობით არ შეიძლება იყოს გაცემული ორგანიზაციის სახელზე.

გამოგონების დაპატენტების სამუშაოებს ატარებს შესაბამისი

ორგანიზაცია, დამოუკიდებლად იმისა, პატენტი მოითხოვება მის სახელზე თუ გამოგონებლის სახელზე. დამპატენტებელი ორგანიზაცია აღინიშნება სამინისტროს ან უწყების მიერ. არ არის გამორიცხული შესაძლებლობა ერთ განაცხადზე იყოს რამდენიმე დამპატენტებელი ორგანიზაციის განცხადება, თუმცა ამ შემთხვევაში ზიწერმოწერა მიმდინარეობს მოლაპარაკებით დანიშნულ ერთ ორგანიზაციასთან.

დამპატენტებელი ორგანიზაციისათვის ფუნქციების გადაცემის საკითხებს, სამინისტროების, უწყებების, ორგანიზაციების წინადადებებით წყვეტს გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი. დამპატენტებელი ორგანიზაციის შეცვლის შესახებ გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი ინფორმაციას უკეთებს სსრ კავშირის სავაჭრო-სამრეწველო პალატას და დაინტერესებულ ორგანიზაციებს.

საბჭოთა გამოგონებების საზღვარგარეთ დაპატენტებაზე გადაწყვეტილებას იღებს გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი. საჭირო არ არის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის გადაწყვეტილება იმ შემთხვევაში, როცა გამოგონება შექმნილია საბჭოთა მოქალაქის მიერ უცხოელთან თანაავტორობით (განაცხადის შეტანისათვის თანაავტორ-უცხოელი მოქალაქის ქვეყანაში). აგრეთვე საერთაშორისო ორგანიზაციაში, რომელშიც მონაწილეობს სსრ კავშირი. დაპატენტება წარმოებს საერთაშორისო ორგანიზაციის მიერ დაწესებულ დოკუმენტების შესაბამისად.

გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი დაპატენტებაზე გადაწყვეტილებას იღებს, სამინისტროებიდან და უწყებებიდან წინადადებების ყველა აუცილებელი მასალის მიღებიდან ერთი თვის ვადაში. გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი გადაწყვეტილების მიღების გამოტანიდან ერთი კვირის ვადაში ატყობინებს სამინისტროს, უწყებას, დამპატენტებელ ორგანიზაციას, სსრ კავშირის საკავშირო-სამრეწველო პალატას და საპატენტო სამსახურების საკავშირო ცენტრს, მიღებული გადაწყვეტილების შესახებ. გამოგონების დაპატენტების უარის შესახებ გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში. გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის გადაწყვეტილება ამ საკითხზე საბოლოოა.

საზღვარგარეთ დასაპატენტებლად გამოგონების აღწერილობის

შედგენის დროს აუცილებელია განსაკუთრებული სიზუსტით და ყველა იმ მოთხოვნის გათვალისწინებით, რომელიც წაყენებულია იმ ქვეყანაში, სადაც ნავარაუდევია დაპატენტება, გადმოვცეთ გამოგონების ფორმულა, რომელზედაც დამოკიდებულია გამოგონებაზე უფლებათა მოცულობა საზღვარგარეთ.

გამოგონების აღწერილობა უნდა იყოს დეტალურად გასაგები, უნდა შეიცავდეს ახსნა-განმარტებებს ნახაზებზე და მაგალითებზე. აღწერილობის შედგენისას უნდა გავითვალისწინოთ იმ ქვეყნის საპატენტო კანონების თავისებურებანი, სადაც პატენტდება გამოგონება და სამრეწველო საკუთრების დაცვის პარიზის კონვენციის დებულება განაცხადების იდენტურობის შესახებ (თავდაპირველი და საზღვარგარეთ გაგზავნილი).

ნახაზები უნდა შეივსოს სპეციალურად. განაცხადისათვის. არ შეიძლება წარვადგინოთ სამუშაო ნახაზები და ტექნიკური დოკუმენტაციიდან გადმოღებული ნახაზების ასლები. ნახაზებზე არ დაიშვება ზედმეტი სქემები. ისინი უნდა გვაძლევდნენ სრულ და მკაფიო წარმოდგენას გამოგონებაზე, მის ადგილსა და კავშირებზე მოწყობილობაში, რომელშიც გამოგონება გამოიყენება.

საპატენტო პასპორტი — დასაბუთებული რეკომენდაცია გამოგონების დაპატენტების მიზანშეწონილობაზე, რომელიც შედგენილია იმ ორგანიზაციის მიერ, რომელიც შუამდგომლობს გამოგონების დაპატენტებაზე. ამ საქმეში უნდა მონაწილეობდეს ავტორი, რომელიც მოვალეა იცოდეს დაპატენტების კომერციული პერსპექტივობა და ის ქვეყნები, სადაც უფრო ხელსაყრელია დაპატენტდეს მოცემული გამოგონება. დამპატენტებელი ორგანიზაციის მიერ შედგენილი საპატენტო პასპორტი წარედგინება სამინისტროს ან უწყებას. საპატენტო პასპორტის შედგენის წესები დაწვრილებითაა მოცემული საბჭოთა გამოგონებების საზღვარგარეთ დაპატენტებაზე მითითებებში.

სალიცენზიო პასპორტი ძირითადი დოკუმენტია ლიცენზიის გაყიდვისათვის. პასპორტს ადგენს სალიცენზიო საგნის დამმუშავებელი საწარმო და ამტკიცებს სამინისტრო (უწყება), რომელიც წარმოადგენს სალიცენზიო საგნის გენერალურ მიმწოდებელს. სალიცენზიო პასპორტის ფორმა დადგენილია სპეციალური მითითებით და შეიცავს მუხლებს:

მუხლი 1—4 ითვალისწინებს რიგი რეკვიზიტების მითითებას — ლიცენზიის საგნის დასახელებას, ლიცენზიის საგნის შემადგენლობაში შემავალი გამოგონებების დასახელებას, მონაცემებს ლიცენ-

ზიის გაყიდვის რეკომენდაციის გამწევი ორგანიზაციის შესახებ. მონაცემებს საწარმოს შესახებ, რომელიც ახორციელებს ლიცენზიის საგნის სამრეწველო წარმოებას.

მუხლი 5 შეიცავს ინფორმაციას ქვეყნის შიგნით ლიცენზიის ობიექტზე მოთხოვნების შესახებ: ვიცი თუ ეს მოთხოვნა, შეიძლება მნიშვნელოვნად განვსაზღვროთ მოთხოვნები სხვა ქვეყნებშიც.

მე-6 მუხლში მითითებულია სამუშაო-ტექნიკური დოკუმენტაციის მოცულობა, რომელიც მიეკუთვნება ლიცენზიის საგანს.

მე-7 მუხლში აღინიშნება დანახარჯები სამეცნიერო-კვლევით და საპროექტო-საკონსტრუქტორო სამუშაოებზე, რომლებიც დაკავშირებულია ლიცენზიის საგნის დამუშავებასთან. მასალები, რომლებსაც შეიცავენ მე-6 და მე-7 მუხლები გაითვალისწინება ლიცენზიის ღირებულების განსაზღვრის დროს.

მე-8 მუხლში მოყვანილია მონაცემები საერთაშორისო გამოფენებზე და ბაზრობებზე ლიცენზიის საგნის ჩვენების შესაძლებლობების შესახებ, რამდენადაც ჩვენება საბჭოთა ლიცენზიების რეკლამის მნიშვნელოვანი საშუალებაა. აქ განისაზღვრება, როგორი სახითაა მიზანშეწონილი ჩვენება (ნატურალური ნიმუში, მაკეტი, სქემა, კატალოგები და სხვ.).

მე-9 მუხლში აღინიშნება ის ორგანიზაცია, სამინისტრო (უწყება), რომელიც პასუხისმგებელია ლიცენზიის საგანზე ტექნიკური და ტექნოლოგიური დოკუმენტაციისა და საექსპორტო შესრულებაში მისი თანმხლები მოწყობილობის დამზადებისათვის, აგრეთვე ტექნიკური დოკუმენტაციის შესრულების ვადები და დამზადების საორიენტაციო ღირებულება.

მე-10 და მე-11 მუხლებში მიეთითება დამამზადებელი და ლიცენზიის საგნის მიმწოდებელი, დამზადების ვადები, ღირებულება და სხვ.

სალიცენზიო პასპორტს ხელს აწერს ორგანიზაციის, აგრეთვე ორგანიზაცია-თანაშემსრულებლების ხელმძღვანელი, რომელიც რეკომენდაციას უწევს გამოგონებას ლიცენზიის გაყიდვაზე და მტკიცდება სამინისტროების (უწყებების) ხელმძღვანელების მიერ. რომლებიც წარმოადგენენ გენერალურ მიმწოდებლებს და თანაშემსრულებლებს.

სალიცენზიო პასპორტი შეიცავს გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის ლიცენზიების განყოფილების დასკვნას ლიცენზიის გაყიდვის მიზანშეწონილობაზე, რომელსაც ხელს აწერს განყოფილების გამგე.

ლიცენზია ლათინური სიტყვაა და ნიშნავს „ნების დართვას“. საპატენტო ლიცენზია არის უფლების მიცემა სხვა პირისათვის განახორციელოს და გამოიყენოს დაპატენტებული გამოგონება.

საგარეო ვაჭრობის პრაქტიკაში ცნობილია საპატენტო ლიცენზიები და ლიცენზიები სამეცნიერო-კვლევით დამუშავებებზე („ნოუ-ხაო“). დაუპატენტებელი ტექნოლოგიის გაყიდვაც შეიძლება. მაგრამ ყველა სხვა თანაბარ პირობებში ასეთი ლიცენზიის ღირებულება მნიშვნელოვნად დაბალია. დაპატენტებული ტექნოლოგიის მყიდველი იძენს მონოპოლიურ უფლებას ისარგებლოს თვითონ ახალი ტექნოლოგიით, რის გამოც ის მეტ ღირებულებას იხდის.

სალიცენზიო ვაჭრობის მასშტაბები არა მარტო იმიტომ იზრდება, რომ მისი წყალობით მაღალგანვითარებული ქვეყნები დიდ მოგებას იღებენ, არამედ პატენტებით ვაჭრობა ხელს უწყობს სამეცნიერო-ტექნიკურ გაცვლა-გამოცვლას და მოგებას დროში. გასათვალისწინებელია, ერთ ქვეყანაში ყველა დარგის სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების ერთნაირი ინტენსივობით ჩატარება შეუძლებელია. ამიტომ მიზანშეწონილია ვიყიდოთ ლიზენციები ტექნიკის იმ უბნებისათვის, რომელშიც ქვეყანა ჩამორჩება სხვა უფრო განვითარებულ ქვეყანას. ასეთივე თვალსაზრისით, თითოეული ქვეყნისათვის ხელსაყრელია მიაწოდოს საერთაშორისო ბაზარზე ყველაფერი საუკეთესო, რაც მის მიერ არის შექმნილი.

სალიცენზიო 'ვაჭრობის' პრაქტიკაში გვხვდება სამი ძირითადი სახე სალიცენზიო შეთანხმებებისა: ჩვეულებრივი, განსაკუთრებული და სრული.

ჩვეულებრივი ლიცენზიის მოლაპარაკების დროს ლიცენზიარი უფლებას აძლევს ლიცენზიატს განსაზღვრული პირობებით გამოიყენოს გამოგონება ან წარმოების საიდუმლოება (ამასთან თვითონ იტოვებს დამოუკიდებელი მათი გამოყენების უფლებასაც), ასევე მისცეს ანალოგიური პირობებით ლიცენზია ნებისმიერ სხვა დაინტერესებულ პირს. პრაქტიკაში ჩვეულებრივ ლიცენზიაზე ხელშეკრულების დადება გავრცელდა ისეთ დარგებში, სადაც ლიცენზიის საგნები მიეკუთვნება მასობრივი წარმოების ფართო მონმარების სფეროს და წარმოებული პროდუქცია არ ექვემდებარება ზუსტ აღრიცხვას. გარდა ამისა, მასზე მუდმივი მოთხოვნა იმდენად დიდია, რომ რამდენიმე ლიცენზიატის არსებობა ერთი ქვეყნის ბაზარზე არ შეუძლის ხელს ლიცენზიით წარმოებული პროდუქციის რეალიზაციის ნორმალურ მიმდინარეობას. ამას უმეტესად ადგილი აქვს მედიკამენტების, საკვები პროდუქტების და ა. შ. წარმოების დარგში.

განსაკუთრებულ ლიცენზიაზე მოლაპარაკების შეთანხმებით დათქმულ საზღვრებში ლიცენზიარი ლიცენზიატს აძლევს განსაკუთრებულ უფლებას გამოგონების გამოყენებაზე. ამიტომ არ შეიძლება იყოს ლიცენზიის პირობებით სხვა პირებთან (ფირმებთან, ორგანიზაციებთან) ანალოგიური. თუმცა ეს არ კრძალავს ლიცენზიარის უფლებას გაცემული გამოგონების (წარმოების საიდუმლოების) როგორც დამოუკიდებლად გამოყენებაზე, ასევე სხვა პირებზე (ფირმებზე, ორგანიზაციებზე) ლიცენზიის გაცემის პირობებით, რომლებიც არ ეწინააღმდეგებიან პირველი შეთანხმების პირობებს. ყველაზედ ხშირად, განსაკუთრებული ლიცენზიის გაცემის პირობების შეზღუდვა მიეკუთვნება ტერიტორიებს, რომელთა საზღვრებშიც ლიცენზიატს შეუძლია გამოიყენოს თავისი უფლებები სალიცენზიო მოლაპარაკებით.

ასე მაგალითად, საბჭოთა გამოგონების — სამშენებლო მასალის სილიკაციტის მიღების ტექნოლოგიის ლიცენზიის გამოყენებაზე ნებართვის მიყიდვისას, იაპონიის ფირმა „ასახი კემიკლ ინდასტრიზ“-თან შეთანხმებაში დათქმული იყო, რომ იყიდება განსაკუთრებული ლიცენზია იაპონიისა და ზოგიერთი სხვა ქვეყნის ტერიტორიაზე ლიცენზიის საგნის წარმოებისა და გასაღების უფლებაზე. ამავე დროს ლიცენზიარს — საკავშირო გაერთიანება „ლიცენზინტორგს“ ქონდა სალიცენზიო მოლაპარაკება ერთ იტალიურ ფირმასთან, რომლის მიხედვითაც ამ ფირმა-ლიცენზიატს იტალიის ტერიტორიაზე ქონდა მოხსენიებული სამშენებლო მასალის წარმოებისა და გასაღების განსაკუთრებული უფლება. როგორც ვხედავთ, აღნიშნული ორი მოლაპარაკება თავის პირობებში გადაცემული უფლებების განსაკუთრებულობაზე არ ეწინააღმდეგება ერთმანეთს.

სრული ლიცენზიის შეთანხმების არსი იმაში მდგომარეობს, რომ ლიცენზიარი ლიცენზიატს უთმობს ყველა უფლებას გამოგონების (წარმოების საიდუმლოებას) გამოყენებაზე შეთანხმებული ვადის მანძილზე, ხოლო თვით ლიცენზიარს, მთელი ამ ხნის მანძილზე ეკრძალება გამოგონების (წარმოების საიდუმლოების) გამოყენება როგორც დამოუკიდებლად, ასევე რომელიმე სახის ლიცენზიის გაცემის გზით. ამ სახით სრულ ლიცენზიაზე მოლაპარაკება გვაგონებს პატენტის მიხედვით (იმ შემთხვევაში, როცა ლიცენზიის საგანი დაპატენტებულია ან დაპატენტების სტადიაში იმყოფება) უფლებათა სრულ დათმობას (გაყიდვას). სინამდვილეში, ეს ასე არ არის, რადგან სრულ ლიცენზიაზე ხელშეკრულება შეიძლება დაიდოს რაიმე განსაზღვრული ვადით (5, 8, 10 წელი), როგორც ეს მიღებულია

სალიცენზიო ვაჭრობის პრაქტიკაში, ხოლო ამ ვადის გასვლის შემდეგ ლიცენზიარს შეუძლია თავისი შეხედულებისამებრ გამოიყენოს ლიცენზიის საგანი დადოს ახალი შეთანხმება იმავე ან სხვა ლიცენზიატთან და ა. შ.). და ბოლოს, სრულ ლიცენზიაზე მოლაპარაკება შეიძლება ვადაზე ადრე იყოს შეწყვეტილი მოქმედებით, ე. ი. გაუქმებული პირობებით, რომლებსაც შეიძლება შეიცავდეს თვით მოლაპარაკება.

ამრიგად, სრულ ლიცენზიაზე მოლაპარაკება საჭიროა განვასხვავოთ ე. წ. პატენტის გაყიდვისაგან, როცა ლიცენზიარი, ლიცენზიატს სრულად და, თუ შეიძლება ასე ითქვას, სამუდამოდ უთმობს გამოგონებაზე ყველა უფლებას. ეს განსხვავება საჭიროა მხედველობაში ვიქონიოთ, რამდენადაც სპეციალისტები ზოგჯერ ერთ დონეზე აყენებენ სრული ლიზენციის მოლაპარაკებასა და ე. წ. „პატენტის გაყიდვას“. საჭიროა აგრეთვე მხედველობაში ვიქონიოთ, რომ სრულ ლიცენზიაზე შეთანხმებები დაიდება ჩვეულებრივ იმ შემთხვევაში, როცა ლიცენზიარს არა აქვს საჭირო პირობები დამოუკიდებლივ გამოგონების პრაქტიკული გამოყენებისათვის და აგრეთვე რეალური შესაძლებლობები. გამოგონების რეალიზაციისათვის, კომერციულ სამუშაოთა ჩასატარებლად, როგორც თავისი ქვეყნის ბაზარზე, ისე სხვაგანაც. ამ შემთხვევაში ის უთმობს ამ უფლებას რომელიმე ლიცენზიატს, რომელსაც აქვს ამის შესაძლებლობა. აუცილებელია აღინიშნოს, რომ როგორც ლიცენზიებით სწერთაშორისო ვაჭრობის ისე საბჭოთა გამოგონებების საზღვარგარეთ გამოყენებაზე ლიცენზიის გაყიდვის პრაქტიკამ გამოიწვია განსაკუთრებული ლიცენზიების შეთანხმებების გავრცელება. ეს აიხსნება იმით, რომ მას სარგებლობა მოაქვს ერთდროულად როგორც გამყიდველისათვის, ასევე მყიდველისთვისაც.

მყიდველი, როგორც წესი, უპირველესად დაინტერესებულია იმით, რომ ლიცენზიის საგნის პრაქტიკულად გამოყენებისას არ შეეჯახოს ბაზარზე კონკურენციას. ასეთი შესაძლებლობა უზრუნველყოფილია მისთვის განსაკუთრებული ლიცენზიით, იმ შემთხვევაში, როცა ლაპარაკია დასაპატენტებელ გამოგონებებზე. ამასთანავე გამყიდველი ქმნის რა მყიდველისათვის ლიცენზიის საგნის რეალიზაციის ასეთ კეთილნაყოფიერ პირობებს, ითვალისწინებს ამ გარემოებას ლიცენზიის ღირებულების განსაზღვრისას, რომელიც ყველა სხვა ერთნაირი პირობების შემთხვევაში, ყოველთვის მნიშვნელოვნად მაღლა დგას, ვიდრე განსაკუთრებულ ლიცენზიაზე მოლაპარაკებისას.

პრაქტიკაში ხშირია ერთ მოლაპარაკებაში განსაკუთრებული ლიცენზიისა და ჩვეულებრივი ლიცენზიის პირობების შეხამების შემთხვევები. თუმცა სალიცენზიო შეთანხმებების დადებისას სხვა ქვეყნების ფირმებთან და ორგანიზაციებთან საკმარისი არ არის მფრთხილება, თუ როგორი სახის ლიცენზია არის გადაცემული (განსაკუთრებული თუ ჩვეულებრივი). აუცილებელია შეთანხმებისას ზუსტად განისაზღვროს გადაცემულ უფლებათა მოცულობა და ხაზბათი.

რაციონალიზატორული წინადადება

რაციონალიზატორულ წინადადებად ითვლება ისეთი ტექნიკური გადაწყვეტა, რომელიც სიახლეს წარმოადგენს და სასარგებლოა წარმოების ორგანიზაციის ან დაწესებულებებისათვის, სადაც ის არის წარმოდგენილი და ითვისების წინებს ნაკეთობის, კონსტრუქციის, წარმოების ტექნოლოგიისა და გამოყენებული ტექნიკის ან მასალის შედგენილობის შეცვლას; რაციონალიზატორულია ისეთი წინადადებები, რომლებიც აუმჯობესებს გამოყენებულ ტექნიკას (მანქანებს, მოწყობილობებს, ინსტრუმენტებს, აპარატებს, აგრეთებებს და ა. შ.), გამოშვებულ პროდუქციას. წარმოების ტექნოლოგიას, კონტროლის, დაკვირვებისა და გამოკვლევების ხერხებს, უსაფრთხოების ტექნიკას და შრომის დაცვას. ან ზრდის შრომის ნაყოფიერებას, საშუალებას იძლევა უფრო ეფექტურად გამოვიყენოთ ენერჯია, მოწყობილობა. მასალები.

რაციონალიზატორული წინადადება უნდა იყოს დასაბუთებული, ტექნიკურად გადაწყვეტილი და არ უნდა იმეორებდეს იმას. რაც ადრე გამოიყენებოდა, დამუშავდა ან უკვე იყო გამოყენებული გათვალისწინებული მოქმედი ნორმატივებით (ტექნიკური პირობები, სტანდარტები და სხვ.), ან რეკომენდებული იყო ზემდგომი ორგანოების მიერ. ამ ნიშნებით რაციონალიზატორული წინადადების ავტორი იმკვიდრებს საავტორო უფლებას იმ საწარმოს ფარგლებში, სადაც გამოყენებულია წინადადება. ეს არ ართმევს საავტორო უფლებას პირებს, რომლებიც დამოუკიდებლად წამოაყენებენ ანალოგიურ ტექნიკურ გადაწყვეტას სხვა საწარმოში. ფუცი ზემდგომი ორგანოების რეკომენდაციებში არის მხოლოდ ამოცანის დაყენება, მაგრამ არ არის მისი ტექნიკური გადაწყვეტა, მაშინ წინადადება, რომელიც შეიცავს ამ გადაწყვეტას, ჩაითვლება რაციონალიზატორულად.

რაციონალიზატორული წინადადება უნდა იყოს ავტორის (ან ავტორთა კოლექტივის) დამოუკიდებელი მუშაობის შედეგი საწარმოს კონკრეტული პირობების შესაბამისი სხვა საწარმოების მუშაობის გამოცდილებიდან ან ლიტერატურიდან გამოყენებული დამოუკიდებლად გადამუშავებული ტექნიკური გადაწყვეტა. რაციონალიზატორული წინადადება უნდა ხასიათდებოდეს ტექნიკური შემოქმედების ელემენტებით, უნდა იყოს სასარგებლო, იძლეოდეს ეკონომიკურ ან სხვაგვარ დადებით ეფექტს.

გამოგონებისაგან განსხვავებით, რაციონალიზატორული წინადადება უნდა წარმოადგენდეს სიახლეს ტექნიკის ადგილობრივ დონესთან შედარებით, უნდა ჰქონდეს ლოკალური ხასიათი.

რაციონალიზატორული წინადადება საწარმოსათვის, ორგანიზაციის ან დაწესებულებისათვის, სადაც ის არის შეტანილი, ახალ წინადადებად ჩაითვლება, თუ განცხადების შეტანამდე მოცემული ან ისეთივე გადაწყვეტა არ გამოიყენებოდა ამ საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში (გარდა შემთხვევებისა, როდესაც გადაწყვეტა გამოიყენებოდა ავტორის ინიციატივით არანაკლებ 3 თვისა განცხადების შეტანამდე); არ იყო გათვალისწინებული ადმინისტრაციის ბრძანებით ან განკარგულებით; არ იყო დამუშავებული ამ საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების ტექნიკური სამსახურის მიერ და არ იყო განცხადებული სხვა პირის მიერ, რომელსაც ეკუთვნის პირველობა განცხადების მიცემის თარიღით; არ იყო რეკომენდებული ზემდგომი ორგანიზაციის მიერ ან გამოქვეყნებული საინფორმაციო გამოცემებში მუშაობის მოწინავე გამოცდილებათა გავრცელებისათვის მოცემულ დარგში; არ იყო გათვალისწინებული საწარმოსათვის, ორგანიზაციის ან დაწესებულებისათვის აუცილებელი ნორმატივებით (სტანდარტები, ნორმალები, ტექნიკური პირობები და სხვ).

დებულების თანახმად, რაციონალიზატორული წინადადების პირველობა განისაზღვრება საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში მისი შეტანის თარიღით. პირველობა განისაზღვრება ავტორზე, რომელმაც შეიტანა დადგენილი წესით წინადადება, თუნდაც იმ შემთხვევაში, თუ წინადადება ადრე უსაფუძვლოდ იყო უარყოფილი და ეს უარყოფა არ იყო ავტორის მიერ გასაჩივრებული (დებულების 74-ე პუნქტი). თუ საწარმოში არსებობს წინადადებების სარეგისტრაციო ეურნალები, მაშინ ასეთი რეგისტრაციის თარიღი იქნება საწარმოში წინადადების შემოსვლის დადასტურება, მაშასადამე, მისი პრიორიტეტის თარიღი.

რაციონალიზატორულ წინადადებად არ ჩაითვლება წინადადება, რომელიც:

— დაბლა სწევს პროდუქციის ხარისხს, საიმედოობას, ხანგამძლეობას ან სხვა მაჩვენებლებს, აუარესებს შრომის პირობებს, ჰუმანობის ხარისხს და სხვ.;

— მხოლოდ სვამს ამოცანას ან განსაზღვრავს მოსალოდნელ ეფექტს, რომელიც შეიძლება იქნეს მიღებული წინადადების გამოყენებით, კონკრეტული ტექნიკური გადაწყვეტის ჩვენების გარეშე;

— გადმოღებულია საინფორმაციო წყაროებიდან ან ლიტერატურიდან, აგრეთვე სხვა საწარმოთა გამოცდილებიდან დამატებითი კონსტრუქციული ან ტექნოლოგიურ დამუშავების გარეშე საწარმოს არსებული პირობების შესაბამისად;

— ითვალისწინებს ნაწარმის, წარმოების ტექნოლოგიასა და გამოყენებული ტექნიკის ცნობილი კონსტრუქციების ან მასალების ტოლფასი და აღნიშნულ დარგში ცნობილით შეცვლას;

— იძლევა დადებით ეფექტს ორგანიზაციულ და არა ტექნიკური ხასიათის ღონისძიებათა გამოყენების შედეგად;

— მიეკუთვნება მეურნეობის ორგანიზაციისა და მართვის მეთოდებს (დაგეგმვა, დაფინანსება და სხვ.), აღზრდის, სწავლების, კვლევის, პროექტირების მეთოდებს, აგრეთვე საინფორმაციო სისტემებს;

— მიეკუთვნება პირობით აღნიშვნებს, განრიგებს, თამაშის წესებს, საგზაო მოძრაობას, ნაოსნობას და სხვ.;

— ითვალისწინებს საწარმოო დანადგარების განლაგებას შენობა-ნაგებობებში, თუ მას არ მოსდევს ტექნოლოგიური პროცესების ან კონსტრუქციის შეცვლა;

— მიეკუთვნება სკალების, ცხრილების, დიაგრამების, გრაფიკების, ნომოგრამების შედგენას, თუ მას არ მოსდევს მათი შემცველი ხელსაწყოების კონსტრუქციების შეცვლა;

— ითვალისწინებს შრომისა და წარმოების ორგანიზაციის სრულყოფას (სამუშაო ადგილის მდგომარეობის გაუმჯობესება, საწარმოს მატერიალურ-ტექნიკური უზრუნველყოფის სისტემის მოწესრიგება, ანგარიშგება, სამუშაოს გრაფიკის შეცვლა, ტვირთის მიწოდების შემცირება და სხვ.);

— შეიცავს ამოცანის მათემატიკურ გადაწყვეტას, კერძოდ, ალგორითმს, პროგრამას ელექტროგამომთვლელი მანქანისათვის, თუ

მას არ მოსდევს კონსტრუქციული თვისების ცვლა, მათ შორის ისეთების, რომელთა არსებობა გათვალისწინებულია ალგორითმის თვისებებით. რომლებიც განაპირობებენ გეგმ-ის რესურსების ორგანიზაციასა და განაწილებას, ან ტექნოლოგიის შეცვლას, რომელსაც ახასიათებს ინფორმაციის მატერიალური მატარებლის მიმართ განსაზღვრული რიგი მოქმედების ჩატარება მატერიალური ობიექტების მეშვეობით. ამასთან მატერიალური მატარებლის ქვეშ იგულისხმება ობიექტები, რომლებზედაც ფიქსირდება ინფორმაცია (მაგნიტური ფირები, მაგნიტური დისკოები. და სხვ.).

განცხადება რაციონალიზატორულ წინადადებაზე შეიტანება იმ საწარმოში, ორგანიზაციასა ან დაწესებულებაში, რომლის პროფილსაც მიეკუთვნება წინადადება, დამოუკიდებლად იმისა; მუშაობს თუ არა ავტორი იმ საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში.

თუ წინადადება შეიძლება გამოიყენონ სხვადასხვა საწარმოში ან დაწესებულებაში, ავტორს შეუძლია შეიტანოს განცხადება სამინისტროში, რომელსაც ესენი ექვემდებარებიან. ამ შემთხვევაში სიახლე განისაზღვრება ზემოჩამოვლილი წესების შესაბამისად.

საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება, რომელიც ჰიილებს გამოსაყენებლად წინადადებას და მათი აზრით იგი სხვისთვისაც ასევე საინტერესოს წარმოადგენს, ვალდებულია სამი თვის ვადაში გააგზავნოს წინადადებასთან დაკავშირებული მასალები შესაბამის ზემდგომ ორგანოებში (დებულების 68-ე პუნქტი).

საწარმო, ორგანიზაცია, დაწესებულება, სამინისტრო ან უწყება, მიიღებს რა განსახილველად წინადადებას, ვალდებულია რეგისტრაციაში გაატაროს და ხუთი დღის ვადაში გასცეს ან გაუგზავნოს ავტორს ცნობა, რომელიც ამტკიცებს ფაქტს და განცხადების შეტანის თარიღს (დებულების 69-ე პუნქტი).

რაციონალიზატორულ წინადადებაზე გაცხადება აუცილებელია განხილონ საწარმოში ან ორგანიზაციაში და მასზე გადაწყვეტილება მიიღონ 15 დღის განმავლობაში, ხოლო სამინისტროში ან უწყებაში ეს ვადა შეადგენს 1.5 თვეს განცხადების მიღებიდან.)

რაციონალიზატორულ წინადადებათა განხილვაზე დამოკიდებული რაციონალიზატორების მიერ შექმნილი ტექნიკური გადაწყვეტის შემდგომი ბედი. თითოეული რაციონალიზატორული წინადადების განხილვის დროს წყდება უფლებრივი, ტექნიკური და ეკონომიკური ხასიათის საკითხები:

წინადადების სარგებლიანობისა და სიახლის დასკვნისათვის მიღებული განცხადება, წინასწარი შესწავლის შემდეგ, განსახილვე-

ლად ეგზავნება ტექნიკურ სამსახურს. ცალკეულ შემთხვევებში, როდესაც წამოიჭრება საკითხები, რომლებიც მოითხოვს კოლეგიურ და კვალიფიციურ განხილვას, ან ენება, მაგალითად, დავის დროს წინადადების ტექნიკურ არსს, განიხილება ტექნიკურ საბჭოზე.

რაციონალიზატორულ წინადადებაზე დასკვნის საფუძველზე შეიძლება მიიღონ სამი სხვადასხვაგვარი გადაწყვეტილება: წინადადების რაციონალიზატორულად აღიარება და გამოსაყენებლად მიღება (ეს იმ შემთხვევაში, როდესაც წინადადება სრულიად აშკარაა, უდავოა და არ მოითხოვს საცდელ შემოწმებას); რაციონალიზატორული წინადადების საცდელი შემოწმება (საცდელი შემოწმების ჩატარების შემდეგ 15 დღის განმავლობაში ავტორს ეცნობება მიღებული გადაწყვეტილება); რაციონალიზატორული წინადადების უარყოფა (უარყოფის მოტივები გარკვეულად უნდა იყოს ფორმულირებული და ეცნობოს ავტორს).

რაციონალიზატორული წინადადების, ისევე როგორც გამოგონების უფლებრივი დაცვის აუცილებელ პირობად ითვლება მისი სწორად გაფორმება.) კანონმდებლობა ითვალისწინებს, რომ რაციონალიზატორული წინადადება უნდა იყოს წერილობითი განცხადების ფორმით. ამ წინადადების არსის აღწერით, აუცილებელ შემთხვევებში ნახაზების, სქემების, ესკიზების დართვით (დებულების 67-ე პუნქტი). ეს მოთხოვნა დაკონკრეტებულია მითითებებით, რომლებიც განსაზღვრავენ, რომ განცხადება უნდა გააფორმოს ავტორმა (თანაავტორმა) ფორმა № რ-1 ბლანკზე. თუ რამდენიმე ტექნიკური გადაწყვეტა მიმართულია ერთი და იგივე ობიექტის გასაუმჯობესებლად, თითოეული მათგანი ფორმდება ცალკე განცხადებით: ერთ განცხადებაში რამდენიმე ტექნიკური გადაწყვეტა შეიძლება გაერთიანდეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში. თუ ისინი ერთობლივ მიზანს ემსახურებიან და მათი გამოყენება შეიძლება ერთობლივად.

განცხადებაში ნაჩვენები უნდა იყოს წინადადებების დასახელება, ჩამოითვლება ყველა თანაავტორი და აღინიშნება ცნობები მათ შესახებ (გვარი, სახელი, მამის სახელი, თანამდებობა, განათლება, პარტიულობა, დაბადების წელი). ჩვეულებრივ, განცხადება რაციონალიზატორულ წინადადებაზე შეაქვთ პირებს, რომლებიც მუშაობენ მოცემულ საწარმოში; თუკი ავტორი ამ საწარმოში არ მუშაობს, მაშინ განცხადებაში ნაჩვენები უნდა იყოს მისამართი, რომლის მიხედვითაც იწარმოებს წინადადებასთან დაკავშირებული მიწერ-მოწერა.

განცხადების ნაწილში „წინადადების აღწერილობა“ უნდა გად-

მოიცეს: კონსტრუქციის გაუმჯობესების მიზანი, მასალის შემადგენლობის ტექნოლოგია ან შეცვლა; ტექნიკური გადაწყვეტის შინაარსი, ე. ი. მონაცემები, რომლებიც საკმარისია მისი პრაქტიკული განხორციელებისათვის; ცნობები ეკონომიკური ან სხვაგვარი დადებითი ეფექტის შესახებ. საჭიროა აღინიშნოს, რომ მითითებები ფორმულირებას იძლევიან წინადადების აღწერის საერთო სახეში. ამიტომ რიგი საწარმოების პრაქტიკაში შემუშავებულია აღწერილობის სტრუქტურა, რომელიც უნდა შეესატყვისებოდეს განცხადებას და შეტანილია მოცემულ საწარმოში. მაგალითად, ერთი ასეთი აღწერილობის სტრუქტურა, რომელიც ყურადღებას იმსახურებს შეიცავს შემდეგ ნაწილებს:

1. რაციონალიზატორული წინადადების ობიექტის დასახელება;
2. წინადადების შეტანამდე გამოყენებული ტექნიკის ობიექტის მოკლე აღწერილობა;

3. გამოქვეყნებული ობიექტის ნაკლოვანებები, რომლებიც აღმოფხვრება განცხადებული წინადადებით;

4. ავტორის მიერ შემოთავაზებული ტექნიკური საშუალებები ადრე გამოყენებული ტექნიკის ობიექტის ნაკლოვანებათა აღმოსაფხვრელად.

5. ავტორის მიერ შემოთავაზებული ობიექტის ტექნიკური, ეკონომიკური ან სხვაგვარი უპირატესობები გამოყენებულთან შედარებით;

6. რაციონალიზატორული წინადადების საგანი.

ობიექტის სპეციფიკის და დარგების გათვალისწინებით შეიძლება იყოს წინადადების აღწერილობის სხვა სტრუქტურებიც.

წინადადების აღწერილობა სრულად და მკაფიოდ უნდა გადმოსცემდეს გადაწყვეტის არსს, რომ აღწერილობის მიხედვით შესაძლებელი იყოს განხორციელება, წინადადების რეალიზება. პრაქტიკაში ზოგჯერ გვხვდება უკიდურესობანი: რაციონალიზატორისაგან თბოლობენ გადაწყვეტის დეტალურ დამუშავებას (კონსტრუქციულს ან ტექნოლოგიურს) ან პირიქით, იღებენ აშკარად დაუმუშავებელ წინადადებებს, როცა აღწერილობიდან გაუგებარია მისი არსიც კი.

აუცილებელ შემთხვევებში საჭიროა განცხადებას დაერთოს გრაფიკული მასალები — ნახაზები, სქემები ან ესკიზები. ილუსტრირების დონე დამოკიდებულია ობიექტის არსზე: მაგალითად, თუ რაციონალიზატორული წინადადება ეხება ტვიფრის კონსტრუქციის სრულყოფას — აუცილებელია ნახაზები; თუ ლაპარაკია მარტივ მოწყობილობაზე, მაგალითად, მფარავ გარსაცმზე, დამცველ ფარ-

ზე, საკმარისია ესკიზი; სქემა შეიძლება საკმარისი იყოს ახალი, გაუმჯობესებული ტექნოლოგიური პროცესის არსის განმარტებისათვის.

ზუსტად ასევე, წინადადების არსის (სარგებლიანობის) განმარტებისათვის, განცხადებას შეიძლება დაერთოს ავტორის მიერ გაკეთებული, ტექნიკურ-ეკონომიკური გაანგარიშებანი.

განცხადებას ხელი უნდა მოაწეროს ყველა ავტორმა.

ავტორების თხოვნით, საწარმომ ან გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივმა ორგანომ ავტორს დახმარება უნდა აღმოუჩინოს განცხადების გაფორმებაში (აღწერილობის შედგენაში, გრაფიკული მასალების დამზადებაში, ტექნიკურ-ეკონომიკური გაანგარიშებების და მისთანების წარმოებაში).

ორგანიზაციაში შეტანილ რაციონალიზატორულ წინადადებებზე გადაწყვეტილებები მიიღება ორგანიზაციების ხელმძღვანელების მიერ. დიდ ორგანიზაციებში რაციონალიზატორული წინადადების განხილვისა და მათი გამოყენების დაჩქარებისათვის ეს საკითხები შეიძლება გადაწყვიტოს ქვეგანყოფილებების (განყოფილებათა, სამქროთა და ა. შ.) ხელმძღვანელებმა, რომლებსაც ეს მოვალეობა ორგანიზაციამ ბრძანებით დააკისრა.

წარმოების, ორგანიზაციის ან დაწესებულების ხელმძღვანელის, მისი მოადგილის, მთავარი ინჟინრის, მთავარი ინჟინრის მოადგილის მიერ მუშაობის ადგილზე ან დაქვემდებარებულ ორგანიზაციებში შეტანილ რაციონალიზატორულ წინადადებებს განიხილავს ზემდგომი ორგანიზაციის ხელმძღვანელი. ასეთი წესი მოქმედებს ისეთი წინადადებების მიმართაც, რომლებიც შეიტანეს აღნიშნულმა მუშაკებმა სხვა პირებთან თანაავტორობით.

წინადადებებზე, რომლებსაც მნიშვნელობა აქვს სახალხო მეურნეობის დარგებისათვის, გადაწყვეტილება მიიღება სამინისტროს, უწყების ხელმძღვანელის ან თანამდებობის პირის მიერ, რომელსაც ეს საქმე ევალება.

წინადადების რაციონალიზატორულად აღიარებისა და მის გამოსაყენებლად მიღებაზე გადაწყვეტილების შესახებ, მოწმობა ავტორს მიეცემა სსრ კავშირის გამომგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ დადგენილი ფორმით.

თანაავტორობის შემთხვევაში რაციონალიზატორულ წინადადებაზე მოწმობა გაიცემა თითოეულ თანაავტორზე. მოწმობას აძლევს ის ორგანიზაცია, სამინისტრო ან უწყება, რომელმაც მიიღო გადაწყ-

ვეტილება წინადადების რაციონალიზატორულად აღიარებისა და მის გამოსაყენებლად მიღებაზე.

სამეცნიერო-კვლევითი, საპროექტო, საკონსტრუქტორო, ტექნოლოგიური ორგანიზაციებისა და საწარმოების ანალოგიური ქვედანაყოფების ინჟინერ-ტექნიკური მუშაკების წინადადებათა რაციონალიზატორულად კვალიფიცირების შემთხვევაში, საჭიროა ვიხელმძღვანელოთ სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის 1975 წლის 15 მაისის № 1 განმარტებით „ზოგიერთი საკითხის შესახებ, რომელიც ეხება სამეცნიერო-კვლევითი, საპროექტო, საკონსტრუქტორო, ტექნოლოგიური ორგანიზაციებისა და საწარმოების ანალოგიური ქვედანაყოფების ინჟინერ-ტექნიკური მუშაკების წინადადებების რაციონალიზატორულად მიჩნევის, აგრეთვე მათი შემოტანის წესის შესახებ“.

დეკვალიფიკაცია შეცდომების გასწორების საშუალებაა, რომელიც დაშვებულია წინადადებების განხილვისა და მათი კვალიფიკაციის დროს: ზოგჯერ ხდება, რომ გაიცემა მოწმობა წინადადებაზე, რომელიც არ პასუხობს რაციონალიზატორული წინადადების ნიშანთვისებებს. ამ შემთხვევებში, საწარმოს ხელმძღვანელი (საკუთარი ინიციატივით ან სხვა ორგანოების წარდგენით — სახალხო კონტროლის, საფინანსო და სხვა მოქალაქეთა განცხადებების გამო) გადასინჯავს წინადადებას და გამოაქვს გადაწყვეტილება: წინადადების რაციონალიზატორულად მიჩნევაზე წინა გადაწყვეტილების გაუქმების შესახებ და მასზე გაცემული მოწმობის ძალადაკარგულად მიჩნევაზე.

თუ წინადადება გამოიყენება სხვადასხვა საწარმოში, ორგანიზაციასა და დაწესებულებაში, ავტორს შეუძლია შეიტანოს განცხადება იმ სამინისტროში, რომელსაც ეს საწარმოები და ორგანიზაციები ექვემდებარება (დებულების 68-ე პუნქტი). არავითარი დამატებითი მოთხოვნები ასეთი წინადადების გასაფორმებლად არ არსებობს. ე. ი. სამინისტროში რაციონალიზატორული წინადადების შეტანა გაფორმდება ჩვეულებრივი წესით, განცხადების ფორმა რ-1 დადგენილ ბლანკზე და ემატება სამინისტროს ან უწყების მისამართი.

განცხადების ან სხვა დოკუმენტის გაფორმების დროს, რომელიც ეხება რაციონალიზატორულ წინადადებას, გამოიყენება სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების წარმოება-დაწესებულებების, სამინისტროებისა და უწყებებისათვის დაწესებული დოკუმენტაციის პირველადი აღრიცხვის საუწყებათაშორისო ტიპური ფორმები: ფორმა № რ-1 — განცხადება რაციონალიზატორულ წინადადებაზე.

ფორმა № რ-2 — წინადადების გამოყენების აქტი, ფორმა № რ-3 — წინადადების მიღების ცნობა, ფორმა № რ-4 — რაციონალიზატორულ წინადადებათა განცხადებების რეგისტრაციის ყურნალი, ფორმა № რ-5 — რაციონალიზატორის (გამომგონებლის) ბარათი და ფორმა № რ-6 — რაციონალიზატორული წინადადებებისა და გამოგონებების მომზადების, დამუშავებისა და გამოყენების გრაფიკები, რომლებიც დამტკიცებულია სსრ კავშირის ცენტრალური სტატისტიკური სამმართველოს მიერ და ფორმები, რომლებიც დამტკიცებულია სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ (გასამრჩელოს თანხის გაანგარიშება — დასაბუთების ფორმა რაციონალიზატორულ წინადადებაზე, რომელიც არ ქმნის ეკონომიას — დანართი 7; მოწმობა რაციონალიზატორულ წინადადებაზე — დანართი 8).

ყველა ფორმა ივსება მელნით (ან მანქანური ტექსტით) მკაფიოდ, გარკვევით, შესწორებების გარეშე.

თანახმად დებულების 75-ე პუნქტისა, რაციონალიზატორულ წინადადებაზე მოწმობა გაიცემა, წინადადების რაციონალიზატორულად ჩათვლის გადაწყვეტილების გამოტანისა და მისი გამოსაყენებლად მიღების შემდეგ.

წინადადებებზე, რომლებიც შეტანილია საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების ხელმძღვანელის, მისი მოადგილის, მთავარი ინჟინრის, მთავარი ინჟინრის მოადგილის მიერ. სამუშაო ადგილის მიხედვით ან დაქვემდებარებულ საწარმოებში, ორგანიზაციებში ან დაწესებულებებში რაციონალიზატორულად ჩათვლის შესახებ მხოლოდ ზემდგომი ორგანიზაციის ხელმძღვანელს გამოაქვს გადაწყვეტილება, ხოლო რაც შეეხება გადაწყვეტილების მეორე ნაწილს, რომლის შემდეგაც გაიცემა მოწმობა რაციონალიზატორულ წინადადებაზე და წინადადების გამოსაყენებლად მიღებაზე, იგი გამოაქვს იმ საწარმოს, ორგანიზაციას ან დაწესებულებას, სადაც იყო განცხადებული წინადადება აღნიშნული პირების მიერ. ასეთივე წესი მოქმედებს იმ წინადადების მიმართ, რომლებიც შემოტანილია აღნიშნული მუშაკების მიერ სხვა პირებთან თანაავტორობით. ამ შემთხვევაში საწარმო ატარებს წინადადებას სარეგისტრაციო ყურნალში და დედანს უგზავნის ზემდგომი ორგანიზაციის ხელმძღვანელს, მოცემულ საწარმოსათვის წინადადების სიახლისა და სარგებლიანობის დასკვნასთან ერთად.

ზემდგომი ორგანიზაციის ხელმძღვანელი იღებს გადაწყვეტილებას წინადადების მიმართ, რის შესახებაც ფორმდება ჩანაწერი

ტიპური საუწყებთაშორისო ფორმა
№ რ-1.

დამტკიცებულია
სსრ კავშირის ცსს 1976 წლის
18 აგვისტოს № 681 ბრძანებით

----- ხელმძღვანელი
ორგანიზაციის დაწესებულების
დასახელება

რეგისტრირებულია
№ _____
_____ " _____ 198 წ.

ივტორის (თანაივტორის) გვარი, სახელი და მამის სახელი	სამსახურის ან საცხოვრებელი ბინის ადგილი	თანამდებობა	განათლება	პარტიულობა	დაბ.წელი

გ ა ნ ც ხ ა ლ ე ბ ა

რაციონალიზატორულ წინადადებაზე

გთხოვთ განიხილოთ წინადადება სათურით: _____

(რაციონალიზატორული წინადადების მოკლე დასახელება)

მიჩნეულ იქნეს იგი რაციონალიზატორულად და მიღებულ იქნეს გამოსაცდელად
წინადადების აღწერა
(დაიწეროს გარკვევით, შესწორების გარეშე)

დამატებითი ცნობები წინადადებაზე _____

(აღინიშნოს სად და როდის მიაწოდა აღრე ავტორმა (თანაავტორებმა)

ასეთივე წინადადება და მასზე მიღებული გადაწყვეტილება;

ვამტყიცებ (ვამტყიცებთ), რომ ნამდვილად ვარ მოცემული წინადადების ავტორი (თანაავტორები).

ჩემთვის (ჩვენთვის) ცნობილია, რომ წინადადება თუ მიჩნეული იქნება საიდუმლოდ, მე (ჩვენ) ვალდებული ვიქნები (ვიქნებთ) დაეიცვა (დაეიცვათ) საიდუმლოების წესები, მათ შორის აღმოჩენების, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების დებულებით გათვალისწინებული წესები.

თან ერთად: ა) გრაფიკული მასალები (ესკიზები), ნახაზები, სქემები, გრა-

ფიკები და სხვა) _____ ფურცელზე.

ბ) ტექნიკურ-ეკონომიკური გაანგარიშება, დასაბუთება და მისთ. _____ ფურცელზე.

გ) დანარჩენი მასალები _____ ფურცელზე.

სულ _____ ფურცელი.

„_____“ _____ 198 წ.

ავტორი

(თანაავტორები): _____

(ხელმოწერა)

დასკვნები წინადადებაზე:

ა) ძირითადი საწარმოო ქვეგანყოფის (საამქრო, სამშენებლო უბანი, აგრო-განყოფილება და ა. შ.

„ — — — — — 198 წ.

თანამდებობა

(ხელმოწერა)

ბ) სხვა ქვეგანყოფის (მთ. მექანიკოსის განყოფილება, საკონსტრუქტორო ბიურო და ა. შ.)

„ — — — — — 198 წ.

თანამდებობა

(ხელმოწერა)

წინადადებაზე მიღებული გადაწყვეტილება

„ — „ — 198 წ. დაწესებულების, ორგანიზაციის ხელმძღვანელი — (ხელმოწერა)

ცვლილებები ნორმატიულ და ტექნიკურ დოკუმენტაციაში

დოკუმენტის სახელწოდება	შეტუობინების №	ცვლილების თარიღი	თანამდებობა, და განყოფილების დასახელება	ხელმოწერა

მოწმობა რაციონალიზატორულ წინადადებაზე მივიღე (მივიღეთ)

„ — „ — 198 წ. ავტორი (თანაავტორები) ხელმოწერა

სამკაროს უფროსი	მიმართულების თარიღი		წინადადების მოძრაობა					გასამრჯელოს გაცემა						
	განყოფილებებს (სამსახურს)		სამსახურს -ნაბიჯ ნდობენსაგონი იხ	სამსახურს -ნაბიჯ ნდობენსაგონი იხ	სამსახურს -ნაბიჯ ნდობენსაგონი იხ	სამსახურს -ნაბიჯ ნდობენსაგონი იხ	სამსახურს -ნაბიჯ ნდობენსაგონი იხ	სამსახურს -ნაბიჯ ნდობენსაგონი იხ	სამსახურს -ნაბიჯ ნდობენსაგონი იხ	სამსახურს -ნაბიჯ ნდობენსაგონი იხ	სამსახურს -ნაბიჯ ნდობენსაგონი იხ	სამსახურს -ნაბიჯ ნდობენსაგონი იხ		
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

ტიპური საუწყებთათაშორისო ფორმა
№ რ-3.

დამტკიცებულია სსრ კავშირის ცსს 1976
წ. 18 აგვისტოს № 681 ბრძანებით.

უწყება, ორგანიზაცია, დაწესებულება _____

განყოფილება, საამქრო, საამშენებლო უბანი და ა. შ. _____

წინადადების მიღების

ცნობა

„_____“ _____ 198 წ. მთკ. _____

გვარი, სახელი, მამის სახელი ავტორის (თანაავტორების)

მიღებულია წინადადება, რეგისტრირებულია № —, დასახელებით

წინადადებასთან ერთად მიღებულია:

ნახაზები (ესკიზები) — ფურცელზე

ნიმუშები (მოდელი) — ცალი

სხვა დოკუმენტები — ფურცელზე

გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის განყოფილების უფროსი

საპატენტო განყოფილების უფროსი, საგამომგონებლო და რაციონალიზატორული საქმიანობის რწმუნებული.

(ხელმოწერა)

ტიპური საუწყებოთაშორისო ფორმა № რ-5 დამტკიცებულია სსრ კავშირის ცსს 1976 წ. 18 აგვისტოს № 681 ბრძანებით

უწევა, ორგანიზაცია, დაწესებულება _____
 საამქრო, სამშენებლო უბანი, განყოფილება და ა. შ. _____

რატორნაწარმოების (გომომგონებლის) ბარათი

გვარი _____ სახელი _____ მამის სახელი _____
 დაბადების წელი _____ ბარტულება _____ განათლება _____
 თანამდებობა _____ ტაბელის № _____

მოსამსახურე, მუშა, საინჟინრო-ტექნიკური მუშაკი (ხაზი გაუსვით)

წინადადების შემოტანის თარიღი	წინადადების რეგისტრაციის ნომერი	წინადადების დასახელება	წინადადების გამოყენების თარიღი	წლიური ეკონომია ათ. მან.-ებში	გაგრძელებული ვასა-მრჩეულის თანხა მან.-ებში	რაციონალიზატორული წინადადების მოწოდების გაცემის თარიღი და ნომერი ან გამოგონების საავტორო მოწოდების ნომერი

იბეჭდება მეორე გვერდზე ტიპულის გარეშე

ტბუი საუწყებთათმორისო ფორმა № რ-6 დამტყებულა სსრ კავშირის 1976 წლის 18 აგვისტოს № 681 ბრძანებით

უწყება, ორგანიზაცია, დაწესებულება
საამქრო, სამშენებლო უბანი, განყოფილება

ვ ა მ ტ კ ი ც ე ბ :

ორგანიზაციის (უწყების) დაწესებულების ხელმძღვანელი

(ხელმოწერა)

" _____ 198 წ.

ბ რ ა ვ ი კ ი

რაციონალიზატორული წინადადებისა და გამოგონების მომზადების, და შემოწმების

წინადადების ან საავტორო მოწმობის №	ავტორის (თანავტორების) გვარი, სახელი, მამის სახელი	ეტაპის დასახელება და სამუშაოს მოცულობა	უბანი, სადაც გათვალისწინებულია სამუშაო ეტაპის რეალიზაცია	შესრულების ვადა	შესრულებასე პასუხისმგებელი	შენიშვნა

და ა. შ. ბოლომდე გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის განყოფილების გამგე (საბატენტო განგე, გამგე, რაციონალიზაციისა და საგამომგონებლო საქმიანობის რწმუნებული)

" _____ 198 წ.

იბეჭდება უკანა გვერდზეც სათაურის გარეშე, თარიღი და ხელმოწერა იბეჭდება უკანა გვერდზე.

ტიპური საუწყებათაშორისო ფორმა
№ რ-2 დამტკიცებულია სსრ კავშირის.
ცსს 1976, წლის 18 აგვისტოს № 681
ბრძანებით

საწარმო, ორგანიზაცია, დაწესებულება

წინადადების გამოყენების

ა ქ ტ ი

„————“ ————— 198 წ.

რეგისტრაციის ნომერი რაციონალიზატორული წინადადების ან საავტორო მოწ-
მობის) _____

წინადადების დასახელება _____

გამოყენებულია „————“ ————— 198 წ. _____
(სად)

რაციონალიზატორული წინადადების აღწერის ან გამოგონების ფორმულის
შესაბამისად

საწარმოს, ორგანიზაციის დაწესებულების ხელმძღვანელი _____
(სამუშაოს უფროსი) ხელმოწერა)

გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის განყოფილების უფროსი,
კომისიის წევრები: (საპატენტო განყოფილების უფროსი,
რაციონალიზაციისა და საგამომგონებლო
საქმიანობის რწმუნებული) _____
ხელმოწერა

ხელმოწერა

წინადადების გამოყენების დაწყებას გავეცანი (გავეცანი: ავტორი (თანაავტო-
რები) _____

ხელმოწერა
„————“ ————— 198 წ.

(სამინისტრო, უწყება
საწარმო, ორგანიზაცია,
დაწესებულება)

გასამრჩელოს თანხის გაანგარიშება-დასაბუთება რაციონალიზატორულ წინადადებაზე, რომელიც არ ქმნის ეკონომიას

რეგისტრაციის № _____

(წინადადების დასახელება და მისი არსის მოკლე აღწერა)

(ავტორის, ავტორების გვარი და ინიციალები)

1. კოეფიციენტი კ 1 შეადგენს _____

რადგანაც _____

რაც მტკიცდება _____

2. კოეფიციენტი კ 2 შეადგენს _____

რადგანაც _____

რაც მტკიცდება _____

3. კოეფიციენტი კ 3 შეადგენს _____

რადგანაც _____

სულ გასამრჩელო შეადგენს

$g = k_1 \times k_2 \times k_3 \times 10$ ჰან = (ჩაისეას კოეფიციენტების

რიცხოობრივი მონაცემები) _____

(სულ გასამრჩელო წერილობით)

წინამდებარე ფორმა გამოიყენება შემთხვევებში, რომლებიც გათვალისწინებულია სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების სახელმწიფო კომიტეტის მიერ 1974 წ. 15 იანვარს დამტკიცებული ინსტრუქციის — გასამრჩელოს რაოდენობის განსაზღვრის შესახებ იმ გამოგონებებზე და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე, რომლებიც ეკონომიას არ ქმნის — 1 და 2 პუნქტებში; ან აღნიშნულ გამოგონებებზე და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე საავტორო გასამრჩელოს (33—1—72) დროებითი მითითებების შესაბამისად გაანგარიშების დროს. ეკონომიის არარსებობა საბუთდება აქტში, რომელსაც ამტკიცებს საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების უფროსი, რომელიც წარმოადგენს გაანგარიშება-დასაბუთების განუყოფელ ნაწილს.

ბ. ა.

(მრგვალი ბეჭედი)

ხელმძღვანელი:

(საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების დირექტორი, უფროსი...)

„_____“ _____ 198 წ.

ხელმოწერა _____

(გვარი და ინიციალები)

ტექნიკური სამსახურის ხელმძღვანელი

_____ (თანამდებობა)

„_____“ _____ 198 წ.

ხელმოწერა _____

(გვარი და ინიციალები)

ეკონომიკური სამსახურის ხელმძღვანელი

_____ (თანამდებობა)

„_____“ _____ 198 წ.

ხელმოწერა _____

(გვარი და ინიციალები)

დამტკიცებულია გამოგონებებისა და
აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომი-
ტეტის 1974 წლის 13 ნოემბრის № 119
ბრძანებით

მ ო წ მ ო ბ ა

რაციონალიზატორულ წინადადებაზე

№ _____

_____ გაცემის თარიღი

სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს 1973 წლის 21 აგვისტოს № 584 დადგენილე-
ბით დამტკიცებული აღმოჩენების, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული
წინადადებების დებულების 75-ე პუნქტის შესაბამისად,

ეს მოწმობა ეძლევა _____

_____ (გვარი, სახელი, მამის სახელი)

წინადადებაზე, რომელიც მიჩნეულია რაციონალიზატორულად და მიღებულია

_____ (საწარმოს, ორგანიზაციის დასახელება,

_____ და როდისაა მიღებული)

_____ მიღებულია

გამოსაყენებლად სათაურით: _____

საწარმოს, დაწესებულების

ხელმძღვანელი

განცხადების ნაწილში „გადაწყვეტილების მიღება წინადადებაზე“, რის შემდეგ 'განცხადება უბრუნდება საწარმოს.

ავტორებს (საწარმოს ხელმძღვანელს, მის მოადგილეს, მთავარ ინჟინერს, მთავარი ინჟინრის მოადგილეს) თუ წინადადება ჩაითვალა რაციონალიზატორულად — მოწმობას აძლევს საწარმო, რომელმაც იგი გამოსაყენებლად მიიღო.

ტექნიკური გადაწყვეტის სიახლეზე მოთხოვნა განისაზღვრება კომპეტენტური ორგანოების მიერ: გამოგონებებზე — სახელმწიფო საპატენტო ექსპერტიზის საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ექსპერტების მიერ; რაციონალიზატორულ წინადადებაზე — საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების თანამშრომლების მიერ, საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში რაციონალიზატორული წინადადების სახით შეტანილი ტექნიკური გადაწყვეტა შეიძლება აკმაყოფილებდეს გამოგონების წინაშე წაყენებულ მოთხოვნებსაც და შესაბამისი გაფორმების შემდეგ აღიარონ გამოგონებად.

სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტმა 1975 წლის 15 მაისს, საკავშირო პროფსაბჭოსა და გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ცენტრალურ საბჭოსთან შეთანხმებით, დაამტკიცა განმარტება № 1 სამეცნიერო-საკვლევ, საპროექტო, საკონსტრუქტორო, ტექნოლოგიური ორგანიზაციებისა და საწარმოების ანალოგიური ქვეგანყოფილებების ინჟინერ-ტექნიკურ მუშაკთა რაციონალიზატორული წინადადებების რაციონალიზატორულად მიჩნევისა და აგრეთვე განცხადების შეტანის წესის ზოგიერთ საკითხზე.

აღმოჩენებზე გამოგონებებზე და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე მოქმედი დებულების 63-ე პუნქტში (მეორე აბზაცი), გათვალისწინებულია, რომ სამეცნიერო-საკვლევ, საპროექტო, საკონსტრუქტორო, ტექნოლოგიური ორგანიზაციებისა და საწარმოების ანალოგიური ქვეგანყოფილებების ინჟინერ-ტექნიკურ მუშაკთა წინადადებებზე (გარდა გამოგონებებისა), რომლებიც მიეკუთვნება ამ მუშაკების მიერ დამუშავებულ პროექტებს, კონსტრუქციებს და ტექნოლოგიურ პროცესებს, აღნიშნული დებულების მოქმედება არ ვრცელდება.

ეს იმით აიხსნება რომ ზემოთ აღნიშნული ორგანიზაციებისა და საწარმოების ანალოგიური ქვეგანყოფილებების ინჟინერ-ტექნიკური მუშაკების მოღვაწეობა უნდა იქნეს მიმართული ისეთი პროექტების კონსტრუქციებისა და ტექნოლოგიური პროცესების და-

მუშავებაზე რომლებიც პასუხობენ ამ დამუშავეებისადმი წაყენებულ თანამედროვე მოთხოვნებს, როგორც წესი, გამოგონებების დონეზე შესრულებას, რისთვისაც მოქმედი კანონმდებლობით გათვალისწინებულია ავტორების დადგენილი წესით მორალური და მატერიალური სტიმულირება. ამავე დროს, ღებულებით გათვალისწინებულა ინჟინერ-ტექნიკურ მუშაკთა რაციონალიზაციაში მონაწილეობა.

ამასთან დაკავშირებით სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი განმარტავს:

1. სამეცნიერო-საკვლევ, საპროექტო, საკონსტრუქტორო, ტექნოლოგიური ორგანიზაციებისა და საწარმოების ანალოგიური ქვეგანყოფილებების ინჟინერ-ტექნიკურ მუშაკთა წინადადებები, რომლებიც მიმართულია ექსპლუატაციაში მყოფი ტექნიკისა და ტექნოლოგიის გაუმჯობესებაზე, მოწყობილობის მოდერნიზაციაზე, მექანიზაციაზე და საწარმოო პროცესების ავტომატიზაციაზე, გამოშვებული პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესებაზე, მისი საიმედოობისა და ხანგრძლივობის ამაღლებაზე, აგრეთვე იმ საწარმოების ქვეგანყოფილებების, ორგანიზაციების, დაწესებულებების სხვა ინჟინერ-ტექნიკურ მუშაკთა წინადადებები, რომლებიც ახორციელებენ პროექტის რეალიზაციას, ამზადებენ კონსტრუქციას ან ახორციელებენ ტექნოლოგიურ პროცესს, შეიძლება იყოს მიჩნეული რაციონალიზატორულად, თუ ისინი შეესატყვისებიან მოთხოვნებს, რომლებიც მითითებულია დებულების 63-ე, 64-ე და 65-ე პუნქტებში.

2. სამეცნიერო-საკვლევ, საპროექტო, საკონსტრუქტორო, ტექნოლოგიური ორგანიზაციებისა და საწარმოების ანალოგიური ქვეგანყოფილებების ინჟინერ-ტექნიკური მუშაკების წინადადებები (გარდა გამოგონებებისა), რომლებიც მიეკუთვნება ამ მუშაკების მიერ დამუშავებულ პროექტებს, შეიძლება მიჩნეულ იქნეს რაციონალიზატორულად:

— საწარმოების, შენობებისა და ნაგებობების პროექტების დამტკიცების შემდეგ (მუშა ნახაზების ან ერთსტადიური დაპროექტების დროს მუშა-ტექნიკური პროექტის დამტკიცების შემდეგ);

რომლებიც მიეკუთვნება კონსტრუქციებს — სერიული (სათაო) ნიმუშის მიღების შემდეგ;

რომლებიც მიეკუთვნება ტექნოლოგიურ პროცესებს — მისი ექსპლუატაციაში დადგენილი წესით მიღების შემდეგ;

თუ ეს წინადადებები აუმაჯობესებენ პროექტების, კონსტრუქციებისა და ტექნოლოგიური პროცესების ტექნიკურ მახასიათებლებს, ასეთი წინადადებები მიიღება და განიხილება საწარმოს, ორ-

განიზაციის, სამინისტროს ან უწყების მიერ, რომლებიც ახორციელებენ ამ პროექტების რეალიზაციას, ამზადებენ კონსტრუქციებს და ექსპლუატაციას უწევენ ტექნოლოგიურ პროცესებს.

საწარმოს ანალოგიური ქვეგანყოფილებებში იგულისხმება საწარმოების ისეთი ქვეგანყოფილებები, როგორცაა სამეცნიერო-საკვლევო, საპროექტო, საპროექტო და ტექნოლოგიური ორგანიზაციები, მთავარი კონსტრუქტორის განყოფილებები და საკონსტრუქტორო განყოფილებები, მთავარი ტექნოლოგის განყოფილებები და ტექნიკური განყოფილებები, მთავარი მეტალურგიის განყოფილებები, საქარხნო ლაბორატორიები.

3. ინჟინერ-ტექნიკურ, ხელმძღვანელ მუშაკთა წინადადებებზე, რომლებთანაც დადგენილი წესით განიხილება, თანხმდება და მტკიცდება შესაბამისი პროექტები, კონსტრუქციები და ტექნოლოგიური პროცესები, აგრეთვე წინადადებებზე, რომლებიც შეტანილია ამ მუშაკების მიერ სხვა პირებთან თანაავტორობით, ვრცელდება შეზღუდვები, რომლებიც მითითებულია აღნიშნული განმარტების მე-2 პუნქტის პირველ აბზაცში.

4. სამეცნიერო-კვლევით, საპროექტო, საკონსტრუქტორო, ტექნოლოგიური ორგანიზაციებისა და საწარმოების ანალოგიური ქვეგანყოფილებების იმ ინჟინერ-ტექნიკური მუშაკების წინადადებები, რომლებიც არ ამუშავებდნენ პროექტებს, კონსტრუქციებს და ტექნოლოგიურ პროცესებს, აგრეთვე სხვა კატეგორიების მუშაკების წინადადებები, რომლებიც შეტანილია პროექტის კონსტრუქციის, ტექნოლოგიური პროცესის შემოწმების ექსპერიმენტულ (საცდელ) სტადიაზე, მიიღება და განიხილება ორგანიზაციების მიერ, რომლებიც ამუშავებენ ამ პროექტებს, კონსტრუქციებს და ტექნოლოგიურ პროცესებს. წინადადებები, რომლებიც მიჩნეულია რაციონალიზატორულად, ჩაირთვება ტექნიკურ დოკუმენტაციაში და გადაეცემა დამამზადებელ საწარმოს. გასამრჩელო ავტორს მიეცემა იმ წესით, რომელიც დადგენილია დებულებით და სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების სახელმწიფო კომიტეტის მიერ 1974 წლის 15 იანვარს დამტკიცებული აღმოჩენებისათვის, გამოგონებებისათვის და რაციონალიზატორული წინადადებებისათვის გასამრჩელოს გადახდის წესზე ინსტრუქციით.

5. სამეცნიერო-საკვლევ, საპროექტო, საკონსტრუქტორო, ტექნოლოგიური ორგანიზაციებისა და საწარმოების ანალოგიური ქვეგანყოფილებების მეცნიერი მუშაკების წინადადებებზე, გარდა გამოგონებებისა, ვრცელდება აღნიშნული განმარტება.

16. აღნიშნული განმარტება შესულია ძალაში 1975 წლის 1 ივლისიდან და გამოიყენება იმ წინადადებების მიმართ, რომლებზედაც მისი ძალაში შესვლის თარიღისათვის არ იყო გამოტანილი გადაწყვეტილება დებულების 72-ე პუნქტის შესაბამისად.

წინადადებები, რომლებიც შეიტანეს საწარმოში, ორგანიზაციაში, დაწესებულებაში, სამინისტროში ან უწყებაში 1974 წლის 1 იანვრამდე, განიხილება ადრე მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად.

გამოგონებათა და რაციონალიზატორულ წინადადებათა გამოყენება. უფლება გასამრჯელოზე და სხვა უფლებები

საგამომგონებლო მუშაობის მთავარი მიზანია გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენება სახალხო მეურნეობაში ტექნიკურ-ეკონომიკური ეფექტის მისაღებად.

საავტორო მოწმობით დაცული გამოგონების გამოყენება ხორციელდება სახელმწიფო და საკუთარი ინტერესებიდან გამომდინარე, საბჭოთა, სახელმწიფო, კოოპერაციული, საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მიერ სპეციალური ნებართვის გარეშე (დებულების 27-ე პუნქტი). სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს უფლება აქვს რომელიმე ორგანოს ან პირის სპეციალური ნებართვის გარეშე გამოიყენოს რაციონალიზატორული წინადადებები, რომლებიც მიეკუთვნება მათი მოღვაწეობის სფეროს, დამოუკიდებელი იმისა, სად და ვის მიერ არის ისინი შექმნილი (დებულების 66-ე პუნქტი).

სსრ კავშირში გამოგონებათა დაცვის უფლებრივი რეჟიმი სოციალისტური საზოგადოებისათვის ქმნის მნიშვნელოვან ეკონომიკურ და სხვა უპირატესობებს. ეს ეხება როგორც გამოყენების მასშტაბებს, ასევე სახალხო მეურნეობაში მათი რეალიზაციის ვადებსაც.

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენების პრინციპი ტარდება საბჭოთა სახელმწიფოს არსებობის ისტორიის მანძილზე და თანამიმდევრულად მთელი საზოგადოების ინტერესებისათვის. ჩვენს ქვეყანაში ჩამოყალიბებულია სახელმწიფო სისტემა, რომელიც ხელს უწყობს საგამომგონებლო და რაციონალიზატორული შემოქმედების განვითარებას, ყოველმხრივ სტი-

მულირებას და მისი შედეგების უფრო ეფექტურ გამოყენებას. ამ სისტემაში ჩართულია გამოგონებებზე და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე მუშაობის ყველა სტადია, მათი შექმნიდან დაწყებული და დამთავრებული პრაქტიკულად გამოყენებით, რომელთა შედეგადაც უზრუნველყოფილია ოპტიმალური პირობები მოწინავე ტექნიკური გადაწყვეტილების დამუშავებისათვის. ამ პირობების რეალიზაცია ხდება გეგმით. გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გეგმიანი გამოყენება საშუალებას იძლევა ოპერატიულად და ფართო, მასშტაბებში მოხდეს მათი რეალიზება. ამ პრინციპმა მიიღო შემდგომი განვითარება სკკპ ცენტრალური კომიტეტის და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს 1973 წლის 20 აგვისტოს დადგენილებაში და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მიერ 1973 წლის 21 აგვისტოს დამტკიცებულ დებულებაში.

გეგმიანი წესით გამოგონებათა გამოყენება გულისხმობს მათ შერჩევას ორგანიზაციების, სამინისტროებისა და უწყებების მიერ. შესაბამისი გეგმების ფორმირებისათვის და ორგანიზაციების ან დარგის წინაშე მდგარი ამოცანების გადასაწყვეტად გამოგონებები შეირჩევა სხვადასხვა საინფორმაციო წყაროებიდან. ჩვენს ქვეყანაში არსებობს სამამულო და უცხოურ გამოგონებებზე საკმაოდ სრული ინფორმაციები, რომელთა საშუალებითაც ყოველთვის შეიძლება შეირჩეს სახალხო მეურნეობისათვის სასარგებლო და მნიშვნელოვანი გამოგონებები.

უპირველეს ყოვლისა, გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი ყველა სამამულო გამოგონებას აქვეყნებს ოფიციალურ ბიულეტენში „აღმოჩენები, გამოგონებები, სამრეწველო ნიმუშები, სასაქონლო ნიშნები“. იგი გამოსცემს აგრეთვე სამამულო გამოგონებების აღწერილობებს, რომლებიც დადგენილი წესით შედის ტერიტორიულ და დარგობრივ, აგრეთვე დაინტერესებული ორგანიზაციების საპატენტო ფონდებში.

1974 წლიდან გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი ყოველკვარტალურად გამოსცემს საინფორმაციო ბიულეტენს სსრ კავშირში გამოყენებულ გამოგონებებზე. სხვა საწარმოებში და მრეწველობის სხვა დარგებში მათი გამოყენების მოცულობის გაფართოების მიზნით მრეწველობა ბულეტენიდან იღებს სისტემატურ ინფორმაციას დანერგილ გამოგონებებზე. ორგანიზებულია აუცილებელი ინფორმაცია უცხოურ გამოგონებებზეც. ყოველწლიურად სსრ კავშირი გაცვლითი წესით იღებს მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის 500 ასათამდე გამოგონების აღწერილობებს.

მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ, რომ უცხოური გამოგონებები, რომლებიც არ არის დაცული ჩვენს ქვეყანაში დამცველი დოკუმენტით, შეიძლება გამოიყენონ საბჭოთა ორგანიზაციებმაც. მოცემულ შემთხვევაში არავითარი უფლება არ ირღვევა, რამდენადაც გამოგონების დაცვა ხდება მხოლოდ იმ ქვეყანაში, სადაც მათზე მიღებულია დამცველი დოკუმენტი. საჭიროა შევარჩიოთ და ფართოდ გამოვიყენოთ გაცვლითი წესით მიღებული უცხოური გამოგონებები, რომლებსაც მნიშვნელობა აქვს სახალხო მეურნეობისათვის.

შერჩევის მნიშვნელოვანი წყაროა წინადადებები, რომლებსაც დადგენილი წესით უგზავნის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი ორგანიზაციებს, სამინისტროებსა და უწყებებს.

გარდა ამისა, გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი ინფორმაციას აწვდის სამინისტროებს, უწყებებს და ორგანიზაციებს გამოგონებაზე განსახილველად მიღებულ განაცხადებზე, რომლებიც მნიშვნელოვანია და საინტერესო სახალხო მეურნეობისათვის.

გამოგონებისა და რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენება მნიშვნელოვანი იურიდიული ფაქტია, რომელიც წარმოშობს უფლებრივ შედეგებს: სახელდობრ, გამოყენება იწვევს უფლების წარმოშობას გასამრჩელოზე. საჭიროა აღინიშნოს, რომ გამოგონების თითოეული ობიექტის რეალიზაციას აქვს თავისი თავისებურებები.

ცნება „გამოყენება“ დაკონკრეტებულია ინსტრუქციაში გასამრჩელოს შესახებ. დადგენილია, რომ სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობაში გამოგონებისა და რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენება იძლევა უფლებას გასამრჩელოზე სახალხო მეურნეობის ნებისმიერ დარგში, კულტურის, ჯანმრთელობის დაცვის ან ქვეყნის თავდაცვაში. ამასთან, არ მიიჩნევა გამოყენებად გამოგონებისა და რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენება სტანდარტებში, ტიპურ პროექტებში და სხვა ტექნიკურ დოკუმენტაციაში, აგრეთვე დაპროექტების, საკონსტრუქტორო დამუშავების, ექსპერიმენტული შემოწმების, პროდუქციის საცდელი ნიმუშის დამზადებისა და გამოცდის, წარმოების მომზადების დროს და სამეცნიერო გამოკვლევათა შესრულებისას.

თუ საცდელი შემოწმების დამთავრების შემდეგ გამოგონება ან რაციონალიზატორული წინადადება მიჩნეულია სამრეწველო ექსპლუატაციისათვის ვარგისად, იგი ითვლება გამოყენებულად სამ-

რეწველო ექსპლუატაციაში საცდელი ნიმუშის (პარტიის, სერიის), ხერხის (ტექნოლოგიის) გადაცემის დღიდან.

გამოგონება და რაციონალიზატორული წინადადება, რომელიც მიეკუთვნება საწარმოო ან სხვა მოღვაწეობის ხერხს, ითვლება გამოყენებულად მისი საწარმოო პროცესში გამოყენების დაწყების დღიდან. გამოგონება ან რაციონალიზატორული წინადადება, რომელიც მიეკუთვნება მოწყობილობას ან ნივთიერებას, ითვლება გამოყენებულად დასამზადებელ ან საექსპლოატაციო პროდუქციაში, მათ რიცხვში საექსპლუატაციოდ გადაცემულ საცდელ ნიმუშებში მისი გამოყენების დაწყების დღიდან.

გამოგონება ითვლება გამოყენებულად, თუ მოწყობილობის, ნივთიერების დამზადების ან ხერხის განხორციელების დროს გამოყენებულია ყველა ნიშან-თვისება, ჩამოთვლილი გამოგონების ფორმულის ორივე ნაწილში, რომელიც შედგება ერთი პუნქტისაგან. თუ გამოგონების ფორმულა შედგება რამდენიმე პუნქტისაგან, მაშინ გამოგონება ითვლება გამოყენებულად ყველა ნიშან-თვისების გამოყენების შემთხვევაში, რომელიც ჩამოთვლილია გამოგონების ფორმულის პირველ პუნქტში, დამოუკიდებლად იმისა, გამოყენებულია თუ არა ფორმულის პუნქტების შემდეგი ნიშან-თვისებები. თუ გამოგონების ფორმულა შედგება რამდენიმე პუნქტისაგან, შეიცავს ორ ან მეტ გამოგონებას და მიეკუთვნება სხვადასხვა ობიექტს (მოწყობილობა, ხერხი, ნივთიერება), ემსახურება ერთიან მიზანს და გამოიყენება მხოლოდ ერთობლივად, მაშინ გამოგონება ითვლება გამოყენებულად თუნდაც ფორმულის ერთი პუნქტის გამოყენების პირობის დროს.

გამოგონება ითვლება გამოყენებულად იმ შემთხვევებშიც, როცა დაშვებულია გამოგონების ერთი ან რამდენიმე ნიშან-თვისების შეცვლა სხვა ურთიერთშენაცვლებული ელემენტებით (ეკვივალენტებით). ეკვივალენტურად ითვლება გამოგონების ფორმულაში მითითებული ნიშან-თვისების ან ნიშან-თვისებების შეცვლა, თუ ამასთან გამოგონების არსი არ იცვლება, მიიღწევა ისეთივე შედეგი, ხოლო შეცვლის შესრულების საშუალებანი ცნობილია მოცემულ დარგში.

წარმოებაში გამოყენებულ გამოგონებათა ნუსხა ფორმით „№ 4 ნტ“ დგება საწარმოების, საბჭოთა მეურნეობების, სამშენებლო ორგანიზაციების, დაწესებულებების, სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების, საპროექტო-საკონსტრუქტორო და სხვა ორგანიზაციების მი-

ერ ორჯერ წელიწადში — პირველი და მეორე ნახევრისა და იგზავ-
ნება შემდეგი მისამართებით:

ა) სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სა-
ხელმწიფო კომიტეტი (მოსკოვი, 103621), მ. ჩერკასკის შესახვე-
ვი 2(6);

ბ) თავის ზემდგომ ორგანიზაციაში;

გ) სტატისტიკურ სამმართველოში საწარმოს, ორგანიზაციის,
დაწესებულების, საბჭოთა მეურნეობის და ა. შ. ადგილმდებარეობის
მიხედვით.

დიდი მნიშვნელობისა და დანიშნულების დარგობრივი და
დარგთაშორისი ხასიათის მქონე გამოგონებების გამოყენება გათვა-
ლისწინებულია სსრ კავშირის და მოკავშირე რესპუბლიკების სა-
ხალხო მეურნეობის განვითარების პერსპექტიულ და წლიურ გეგ-
მებში, სამინისტროების, უწყებების, ორგანიზაციების გეგმებით.

სახალხო მეურნეობისათვის დიდი მნიშვნელობის მქონე დარგობ-
რივი და დარგთაშორისი გამოგონებების გამოყენებაზე წინადადებე-
ბი მზადდება სამინისტროების, უწყებების და სსრ კავშირის გამო-
გონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ
და წარედგინება ერთდროულად სსრ კავშირის სახელმწიფო საგეგ-
მო კომისიაში და სსრ კავშირის მეცნიერებისა და ტექნიკის სახელმ-
წიფო კომიტეტში ან მოკავშირე რესპუბლიკების მინისტრთა საბ-
ჭოებში, რათა გადაწყდეს ასეთი გამოგონებების სსრ კავშირის ან
მოკავშირე რესპუბლიკების სახალხო მეურნეობის განვითარების შე-
საბამის გეგმების პროექტებში შეტანის საკითხი.

მნიშვნელოვან გამოგონებათა გამოყენებაზე კონტროლს ახორ-
ციელებს როგორც გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელ-
მწიფო კომიტეტი, ასევე სამინისტროები და უწყებები.

ადგილებზე გამოგონებების გამოყენებასა და ამ დარგში კა-
ნონმდებლობის დაცვაზე საზოგადოებრივ კონტროლს ახორციე-
ლებს გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზო-
გადოება და მისი ორგანოები.

ორგანიზაცია ვალდებულია შეატყობინოს ავტორს მისი გამო-
გონების გამოყენების დაწყების შესახებ. ასეთი შეტყობინება უნდა
გაიგზავნოს ერთი თვის ვადაში გამოყენების დაწყების დღიდან
(დებულების 97-ე პუნქტი). ამას აქვს დიდი იურიდიული მნიშვნე-
ლობა, რამდენადაც ამ მომენტიდან ითვლიან სამი წლის დროგა-
დასულობას გამოგონებაზე გასამრჩელოს გადახდევინების დროს.

გამოგონების ავტორს უფლება აქვს მონაწილეობა მიიღოს თა-

ვისი ტექნიკური გადაწყვეტის გამოსაყენებლად გაწეულ მოსამზადებელ სამუშაოებში. თუ გამოგონებას ავტორის მუდმივ სამუშაოზე იყენებენ, მას შეიძლება ძირითადი მოვალეობის შესრულება არ მოეთხოვოს და საშუალო ხელფასი შეუნარჩუნდეს. თუ ავტორის განთავისუფლება ძირითადი მოვალეობის შესრულებისაგან სამუშაო პირობების გამო არასასურველია, გამოგონების გამოყენებასთან დაკავშირებული სამუშაო შეიძლება არასამუშაო დროს შესრულდეს. ამ შემთხვევაში ანაზღაურება მოხდება შეთანხმებით. თუ გამოგონებას იყენებს საწარმო, ავტორს შეიძლება დაუდონ შრომითი ხელშეკრულება სამუშაოს მთლიანად შესრულებამდე, ანდა რაიმე გარკვეული ვადით. ავტორს ამ დროის მანძილზე ძირითადი სამუშაოდან ათავისუფლებენ, საზღაურს კი აძლევენ იმ ოდენობით, რასაც საშუალოდ იღებდა ძირითად სამუშაოზე. სხვა სამუშაოზე დროებით გადასულ ავტორს ძირითად სამუშაოზე ენახება თანამდებობა, უწყვეტი სტაჟი და შვებულება. თუ ავტორის მუშაობა სხვა საწარმოში 11 თვეზე მეტს გაგრძელდა, მას შვებულებას ეს საწარმო მისცემს. თუ ავტორს მისი გამოგონების დანერგვის მოსამზადებლად სამუშაოზე იწვევენ ისეთ ადგილას, სადაც თვითონ მუდმივად არ ცხოვრობს, მას უნაზღაურებენ ყოველ ხარჯს სამსახურებრივი მივლინების კანონმდებლობის შესაბამისად. თუ გამოგონების ავტორი არსად არ მუშაობს, მას დაუდებენ შრომით ხელშეკრულებას, რომელშიც აღინიშნება სამუშაოს შესრულების ვადა და ავტორის კვალიფიკაციის შესაფერისი გასამრჩელო.

ავტორის შრომის წიგნაკში აღინიშნება გამოყენებული გამოგონებისათვის კუთვნილი ფულადი გასამრჩელოს მიღება (ეს წესი ურცელდება მეცნიერული აღმოჩენების და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორებზეც).

ვადების დადგენა გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რეალიზაციაზე კანონით არ არის გათვალისწინებული, თუმცა საწარმო, ორგანიზაცია, დაწესებულება ადგენს გამოყენების ვადებს დამუშავების გრაფიკისა და წინადადებათა გამოყენების გეგმის შედგენისას.

საავტორო მოწმობის მიღების შემთხვევაში ავტორთა ჯგუფს ეძლევა წამახალისებელი ფულადი ჯილდო 20—200 მანეთის ფარგლებში, მაგრამ არაუმეტეს 50 მანეთისა თითოეულ ავტორზე. ხოლო ძირითადი ფულადი გასამრჩელო ავტორს ეძლევა მის მიერ შექმნილი გამოგონების გამოყენებისას, როდესაც ნათელი გახდება, რა ეკონომიკური ეფექტი მისცა ამ გამოგონებამ სახალხო მეურნეობას.

გასამრჩელო ისეთ გამოგონებაზე, რომელიც ქმნის ეკონომიას, ავტორს (ავტორებს) მიეცემა თითოეულ კალენდარულ წელს მიღებული ეკონომიის 2%-ის ოდენობით 5 წლის მანძილზე; ძირითადი ფულადი გასამრჩელოს მაქსიმალური ზღვარია 20 000 მანეთი.

გამოგონების გამოყენების დაწყებამდე ითვლება გამოგონების ფორმულის შესაბამისი სამრეწველო პროდუქციის გამოშვების დაწყება. გამოყენების დაწყების თარიღი განისაზღვრება დანერგვის გეგმის ან აქტის თარიღით.

ჩვენს ქვეყანაში გამოგონების გამოყენებაზე გასამრჩელო გამოითვლება საერთო წესით, გარდა ამისა, თუ გამოგონებაზე გაყიდულია საპატენტო ლიცენზია, ავტორს უზღიან დამატებით გასამრჩელოს გაყიდული საპატენტო ლიცენზიიდან მიღებული თანხის 3%-მდე.

გასამრჩელოს საერთო ჯამმა გამოგონების სსრ კავშირში გამოყენებაზე და საზღვარგარეთ რეალიზაციაზე არ უნდა გადააჭარბოს გასამრჩელოს დადგენილ მაქსიმუმს.

რაციონალიზატორულ წინადადებაზე ფულადი გასამრჩელო განისაზღვრება იმ წლიური ეკონომიით, რაც მოაქვს წინადადებას გამოყენების პირველ წელს შემდეგი სკალის მიხედვით:

წლიური ეკონომიის ჯამი (მან.)	გასამრჩელო რაციონალიზატორულ წინადადებაზე (ეკონომიის %)
100-მდე	17%, მაგრამ არანაკლებ 10 მან.
100-დან 500-მდე	7% + 10 მან.
500-დან 1 000-მდე	5% + 20 მან.
1 000-დან 5 000-მდე	3% + 40 მან.
5 000-დან 50 000-მდე	2% + 90 მან.
50 000-დან 100 000-მდე	1% + 590 მან.
100 000-დან ზევით	0.5% + 1090 მან, მაგრამ არა უმეტეს 5000 მან.-ისა.

რაციონალიზატორულ წინადადებაზე გასამრჩელო, რომელიც არ აღემატება 200 მანეთს, უნდა გაიცეს ერთი თვის ვადაში წინადადების გამოყენების დღიდან.

იმ შემთხვევაში, თუ გასამრჩელო აღემატება 200 მანეთს, იგი გაიცემა იმავე ვადებში 25% ოდენობით, მაგრამ არა უმეტეს 200 მანეთისა. გასამრჩელოს დანარჩენი ნაწილი, ე. ი. 75%, გაიცემა არაუგვიანეს ორი თვის ვადისა, წინადადების გამოყენების პირველი

წლის დამთავრების შემდეგ გასამრჯელოს გაცემის ვადები დგინდება როგორც იმ წინადადებებზე, რომელთა გამოყენებაც ქმნის ეკონომიას, ასევე იმ წინადადებებზეც, რომლებიც არ ქმნის ეკონომიას.

თუ რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენების მოცულობა მეორე წელს იზრდება და ამასთან დაკავშირებით იზრდება ეკონომია, მაშინ გასამრჯელოს დამატებით უხდიან 5 000 მანეთის ფარგლებში, გამომდინარე წინადადების მეორე წელს მიღწეული გამოყენების მაქსიმალური მოცულობიდან.

რაციონალიზატორულ წინადადებაზე, რომელიც არ იძლევა ეკონომიას, მეორე წელს გამოყენების მოცულობის გაზრდისას, გასამრჯელოს დამატებით უხდიან მაქსიმალური გასამრჯელოს ფარგლებში. ასეთ წინადადებაზე დამატებითი გასამრჯელოს გადახდისას შეიძლება გაითვალისწინონ დადებითი ეფექტის გაზრდა რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენების მეორე წელს. ცალკეულ შემთხვევებში გასამრჯელოს ოდენობა რაციონალიზატორულ წინადადებაზე, რომელიც არ შეიძლება იყოს ფართოდ რეალიზებული, თუმცა მნიშვნელოვანი ეკონომიკური ეფექტის მიღების საშუალებას იძლევა, შეიძლება გაიზარდოს სამინისტროს, უწყების მიერ დებულებით დადგენილი წესის თანახმად.

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენების ეკონომიას ითვლის საგეგმო განყოფილება, ან ის ქვეგანყოფილება, რომელსაც ორგანიზაციის ხელმძღვანელი დაავალებს.

აღმოჩენის, გამოგონებისა და რაციონალიზატორული წინადადებებისათვის, თანავეტორებს შორის გასამრჯელო ნაწილდება პროცენტული ფარდობით მათი წერილობითი შეთანხმების საფუძველზე. დავა გასამრჯელოს განაწილებაზე განიხილება სასამართლო წესით.

გასამრჯელოს გაცემა თანავეტორებს შორის არ წარმოებს გასამრჯელოს განაწილებაზე წერილობითი შეთანხმების ან სასამართლოს გადაწყვეტილების წარმოდგენამდე.

სამინისტრო, უწყება საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება, რომლებიც იხდიან გასამრჯელოს, მოვალენი არიან ავეტორის მოთხოვნით მომართვის დღიდან ერთი თვის განმავლობაში გააცნონ მას გასამრჯელოს გაანგარიშება, იმ შემთხვევების გამონაკლისით, როცა გაანგარიშება შეიცავს ცნობებს, რომლებიც არ ექვემდებარება გამოქვეყნებას.

საწარმოების, ორგანიზაციების, დაწესებულებების მიერ გასამრჯელოს გადახდის საფუძველია შემდეგი დოკუმენტები:

გამოგონებაზე საავტორო მოწმობის ან რაციონალიზატორულ წინადადებაზე მოწმობა;

წინადადების გამოყენების აქტი ან სხვა ტოლფასოვანი დოკუმენტი, რომელიც ადასტურებს გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენების ფაქტს;

გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენებისაგან ეკონომიის გაანგარიშება, რომლებსაც ადგენენ ტექნიკური და ეკონომიკური სამსახურები;

წინადადებების მიხედვით, რომლებიც არ იძლევიან ეკონომიას, გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების ნამდვილი ღირებულების გაანგარიშება-დასაბუთება;

თანაავტორებს შორის გასამრჯელოს განაწილებაზე შეთანხმება.

გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენებისაგან ეკონომიის გაანგარიშებას, წინადადებების მიხედვით, რომლებიც არ იძლევა ეკონომიას. გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების ნამდვილი ღირებულების გაანგარიშება-დასაბუთებას ხელს აწერს საწარმოს, ორგანიზაციის და დაწესებულების ხელმძღვანელი და ანგარიშის შემდგენელი სამსახურების უფროსები.

სამინისტროების ან უწყებების მიერ გასამრჯელოს გაცემის შემთხვევაში ზემოთ მითითებულ დოკუმენტებს დამატებით დაერთება და წარედგინება სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის ცნობა გამოგონების გამოყენების შესახებ სტატისტიკური ანგარიშების ფორმა „4 ნტ-ს“ ჩამონათვალი მონაცემების მიხედვით, რომლის საფუძველზეც სამინისტრო ან უწყება განსაზღვრავს ეკონომიას.

ეკონომია, რომელსაც იღებს სახალხო მეურნეობა გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენებიდან, განისაზღვრება ეკონომიის გამოთვლის ინსტრუქციის მიხედვით.

ზოგიერთი გამოგონებისათვის გასამრჯელოს რაოდენობა შეიძლება გაიზარდოს სამინისტროს, უწყების, აღმასკომის ხელმძღვანელის მიერ, გასამრჯელოზე ინსტრუქციის თანახმად. ამავე ინსტრუქციის თანახმად გასამრჯელო შეიძლება გაიზარდოს საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების ხელმძღვანელის მიერ.

ყველა აღნიშნულ შემთხვევებში გასამრჯელოს საერთო ჯამმა არ უნდა გადააჭარბოს დადგენილ მაქსიმუმს.

ისეთი გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებებისათვის გასამრჯელოს განსაზღვრა, რომლებიც ეკონომიას არ ქმნიან, ხდება სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქ-

მეთა სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარის მიერ 1974 წლის 15. იანვარს დამტკიცებული ინსტრუქციის მიხედვით.

აღნიშნული ინსტრუქციის ზოგადი დებულებები აწესებს ისეთი გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებებისათვის გასამრჯელოს რაოდენობის განსაზღვრის ერთიან პრინციპს, რომელიც ეკონომიას არ ქმნის, არამედ ქმნის სხვა დადებით ეფექტს (აუმჯობესებს შრომის პირობებს, უსაფრთხოების ტექნიკას და სხვ.) და გამოიყენება იმ შემთხვევებში, როცა:

ა) საწარმოს ხელმძღვანელის მიერ დამტკიცებულ აქტში, რომელიც გასამრჯელოს, გაანგარიშების განუყრელი ნაწილია, დასაბუთებულია ეკონომიის უქონლობა;

ბ) გამოგონება გამოყენებულია დოკუმენტაციაში, რომელიც სხვა ქვეყნებს გადაეცა ეკონომიკური და სამეცნიერო-ტექნიკური თანამშრომლობის წესით;

გ) გამოგონება გამოყენებულია ობიექტებზე, რომლებსაც სსრკავშირის საწარმოები და ორგანიზაციები საზღვარგარეთ აგებენ საზღვარგარეთის ქვეყნებისათვის ტექნიკური დახმარების გაწევის წესით.

თუ ეკონომია არ გამოხატავს გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების მთელ მნიშვნელობას, მაშინ გასამრჯელოს რაოდენობა ცალკეულ შემთხვევებში შეიძლება განსაზღვროს საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების, სამინისტროს ან უწყების ხელმძღვანელმა ისეთი გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებისათვის გასამრჯელოს რაოდენობის განსაზღვრის ინსტრუქციის შესაბამისად, რომლებიც ეკონომიას არ ქმნის, მაგრამ ეს თანხა არ უნდა იყოს ეკონომიის მიხედვით განსაზღვრული გასამრჯელოს რაოდენობაზე ნაკლები.

გასამრჯელო ისეთი გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებებისათვის, რომლებიც ეკონომიას არ ქმნის დებულების 113-ე და 120-ე პუნქტების შესაბამისად, გაიცემა ერთდროულად იმ რაოდენობით, რომელიც განისაზღვრება მათი ნამდვილი ღირებულების მიხედვით და ტექნიკური ან სხვა დადებითი ეფექტის გათვალისწინებით, აგრეთვე გამოყენების მოცულობის მიხედვით, რომელსაც გამოგონება ან რაციონალიზატორული წინადადება იძლევა.

გასამრჯელო, ისეთი გამოგონებებისა, და რაციონალიზატორული წინადადებებისათვის, რომლებიც ეკონომიას არ ქმნის, განისაზღვრება მიღწეული დადებითი ეფექტის, გამოყენების მოცულობის, ტექნიკური ამოცანის გადაწყვეტის სირთულისა და არსებითი განსხვავების გამოვალისწინებელი კოეფიციენტების გამოყენებით. გა-

სამრჯელოს მაქსიმალური რაოდენობა ერთი ისეთი გამოგონების გამოყენებისათვის, რომელიც ეკონომიას არ ქმნის 20000 მანეთს არ უნდა აღემატებოდეს.

გასამრჯელოს რაოდენობა ერთი ისეთი რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენებისათვის, რომელიც ეკონომიას არ ქმნის, არ შეიძლება იყოს 10 მანეთზე ნაკლები და 5000 მანეთზე მეტი.

საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების, სამინისტროს, უწყების ხელმძღვანელს, შეუძლია გამოგონების შემდგომ 4 წელიწადში და რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენების მეორე წელს, გამოყენების მოცულობის გაფართოების შემთხვევაში გაზარდოს გასამრჯელოს რაოდენობა, თუ ეს იძლევა შესაძლებლობას გამოიყენოს მეტი მნიშვნელობის კოეფიციენტი, გასამრჯელოსათვის დადგენილი მაქსიმალური თანხის ფარგლებში.

თუ დებულების 45-ე პუნქტის შესაბამისად გაცემული საავტორო მოწმობაში გაერთიანებულია ორი ან მეტი გამოგონება, რომლებიც სხვადასხვა ობიექტს (მოწყობილობა, ხერხი, ნივთიერება) ეხება და ყველა ეს გამოგონება გამოყენებულია, ასეთი გამოგონებების გამოყენებისათვის გასამრჯელო ცალ-ცალკე გაიცემა.

თუ რაციონალიზატორულად განცხადებული და გამოყენებული წინადადება, შესაბამისი წესით გაფორმების შემდეგ გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ მიიჩნევა გამოგონებად, დებულების 124-ე პუნქტის შესაბამისად მასზე იანგარიშება გასამრჯელო საავტორო მოწმობის გაცემის შემდეგ და სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობაში გამოგონების გამოყენებისათვის ავტორს მიეცემა იმ თანხის ჩათვლით, რომელიც მას რაციონალიზატორული წინადადებისათვის დაერიცხა.

თუ გამოგონების გამოყენების შემდგომი 4 წლის მანძილზე, რომელიმე წელიწადში და რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენების მეორე წელიწადს, ეკონომიის ზრდის გამო გასამრჯელოს რაოდენობა აღნიშნული ინსტრუქციით ადრე განსაზღვრულს აღემატება, გასამრჯელოს რაოდენობის სხვაობა დამატებით უნდა გაიცეს იმ წლის გასვლიდან ორი თვის ვადაში, რომელი წლისათვისაც მოხდა გადაანგარიშება.

სამინისტროს ან უწყების ხელმძღვანელს უფლება აქვს ნება დართოს გაადიდონ გამოგონებაზე გასამრჯელოს რაოდენობა 20000 მანეთის ფარგლებში; მაგრამ არა უმეტეს 3-ჯერ იმ გამოგონების გასამრჯელოსთან შედარებით, რომლის გამოყენებაც იწვევს ახალი სახეობის წარმოების, მნიშვნელოვანი მოწყობილობების ან ნივთი-

ერებების შექმნას, აგრეთვე იმ გამოგონების გასამრჯელოსთან შედარებით, რომელსაც დიდი სახალხო-სამეურნეო მნიშვნელობა აქვს, მაგრამ მისი ფართოდ რეალიზება არ შეიძლება.

საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების წარდგენით სამინისტროს ან უწყებას უფლება აქვს 5000 მანეთის ფარგლებში გაზარდოს იმ რაციონალიზატორული წინადადების გასამრჯელოს რაოდენობა, რომელიც თუმცა მნიშვნელოვანი ეფექტის მიღების შესაძლებლობას იძლევა, მაგრამ მისი ფართოდ რეალიზება არ შეიძლება. ამასთან ერთად გასამრჯელოს რაოდენობა შეიძლება გადიდდეს არა უმეტეს სამმაგად იმ გასამრჯელოს ოდენობასთან შედარებით, რაც დებულების 120-ე პუნქტის შესაბამისად დაირიცხება.

ინსტრუქციით განსაზღვრული გასამრჯელოს გაცემა ხდება იმ ვადებში, რომლებიც დებულების 116-ე პუნქტით არის გათვალისწინებული. ამასთან, ისეთ შემთხვევებში, როცა გამოგონება ან რაციონალიზატორული წინადადება გამოიყენება წელიწადზე ნაკლები დროის განმავლობაში, გასამრჯელოს გაცემა ხდება ორი თვის განმავლობაში, გამოყენების ფაქტიური ვადის გასვლის შემდეგ.

ინსტრუქციის თანახმად გასამრჯელოს რაოდენობა ისეთი გამოგონებისათვის, რომლებიც ეკონომიას არ ქმნის, განისაზღვრება შემდეგი ფორმულით: $B = K_1 \times K_2 \times K_3 \times K_4 \times 20$ მან.

სადაც K_1 — არის მიღწეული დადებითი ეფექტის კოეფიციენტი;

K_2 — გამოყენების მოცულობის კოეფიციენტი;

K_3 — გადაწყვეტილი ტექნიკური ამოცანის სირთულის კოეფიციენტი;

K_4 — არსებით განსხვავებათა კოეფიციენტი.

კოეფიციენტების მნიშვნელობები მოცემულია 1-ლ, მე-2, მე-3 და მე-4 ცხრილებში.

ცხრილი 1

მიღწეული დადებითი ეფექტის კოეფიციენტი K_1

№№ რიგზე	მიღწეული დადებითი ეფექტი	K_1 -ის მნიშვნელობა
1	2	3
1	მეორეხარისხოვანი ტექნიკური მახასიათებლების გაუმჯობესება, რომლებიც განსაზღვრული არ არის კონკრეტული პროდუქტისათვის (ტექნოლოგიური პროცესისათვის)	1,0

1	2	3
2	ლოკუმენტით ფიქსირებული ტექნიკური მახასიათებლების გაუმჯობესება ¹	1,5
3	იმ ძირითადი ტექნიკური მახასიათებლების გაუმჯობესება, რომლებიც განმსაზღვრელია კონკრეტული პროდუქციისათვის (ტექნოლოგიური პროცესისათვის), რაც ფიქსირებულია ლოკუმენტით	2,0
4	პროდუქციის (ტექნოლოგიური პროცესის) თვისებრივად ახალი ძირითადი ტექნიკური მახასიათებლების მიღწევა, რაც ლოკუმენტით არის ფიქსირებული	3,0
6	ახალი პროდუქციის (ტექნოლოგიური პროცესის) მიღება, რომელსაც ანალოგიურ ცნობილ საბეობებს შორის უფრო მაღალი ძირითადი ტექნიკური მახასიათებლები აქვს.	4,0
6	ახალი პროდუქციის (ტექნოლოგიური პროცესის) მიღება, რომელიც პირველად არის ათვისებული სახალხო მეურნეობაში და თვისებრივად ახალი ძირითადი ტექნიკური მახასიათებლები აქვს	5,0

ცხრილი 2

გამოყენების მოცულობის კოეფიციენტი K_2 *

№№ რიგზე	გამოყენების მოცულობა	K_2 -ის მნიშვნელობა
	1	2
1	ერთ საწარმოში ერთეულ წარმოებაში ³ გამოყენება	1,0
2	რამდენიმე (2—10) საწარმოში ერთეულ წარმოებაში ან ერთ საწარმოში წერილსერიულ წარმოებაში გამოყენება	1,5
3	რამდენიმე საწარმოში წერილსერიულ წარმოებაში ⁴ გამოყენება	2,0
4	ბევრ საწარმოში წერილსერიულ წარმოებაში ან ერთ საწარმოში სერიულ წარმოებაში გამოყენება, აგრეთვე უნიკალური ობიექტების დამზადება, ერთეული წარმოების დაგეგმვის დროს პროდუქციის (ნაწარმის) უშუალოდ მიღების გარეშე სამუშაოების განხორციელებასთან დაკავშირებული ხერხების გამოყენება	3,0

1 ლოკუმენტად იგულისხმება დამტკიცებული ოფიციალური ლოკუმენტები, რომლებიც შეიცავენ ცნობებს ტექნიკურ მახასიათებლებზე (ტექნიკური პირობები, ინსტრუქციები, პასპორტები, და სხვ.).

2 გამოგონების გამოყენების მოცულობა, მათ შორის პროდუქციის მიღების ხერხისა, განისაზღვრება უშუალოდ ტექნიკური გადაწყვეტით დამზადებული პროდუქციის (ნაწარმის) რაოდენობით, რომელიც დატულია გამოგონებაზე საავტორო მოწმობით, ამ მოცულობიდან გამომდინარე განისაზღვრება წარმოების სახე.

3 ერთეული წარმოება ხასიათდება ცალკეულ ეგზემპლარებად ან პატარა-პატარა განუმეორებადი დაკეთებით პროდუქციის დამზადებით.

4 წერილსერიული წარმოება ხასიათდება ერთნაირი ნაწარმის ან არაგაღწერად განუმეორებადი დამზადებითა და გამოშვებით.

1	2	3
5	რამდენიმე საწარმოში სერიულ წარმოებაში გამოყენება, აგრეთვე გამოყენება დოკუმენტაციაში, რომელიც სხვა ქვეყნებს გადაეცა ეკონომიკური და სამეცნიერო-ტექნიკური თანამშრომლობის წესით და ისეთ ობიექტებზე გამოყენება, რომლებსაც სსრ კავშირის საწარმოები და ორგანიზაციები საზღვარგარეთ აგებენ საზღვარგარეთის ქვეყნებისათვის ტექნიკური დახმარების წესით	4,0
6	ბევრ (10-ზე მეტ) საწარმოში სერიულ წარმოებაში ან ერთ საწარმოში მსხვილსერიულ წარმოებაში გამოყენება	5,0
7	რამდენიმე საწარმოში მსხვილსერიულ წარმოებაში ² გამოყენება	5,5
8	ბევრ საწარმოში მსხვილსერიულ წარმოებაში გამოყენება ან ერთ საწარმოში მასობრივი წარმოება	6,0
9	რამდენიმე საწარმოში მასობრივ წარმოებაში ³ გამოყენება	7,0
10	ბევრ საწარმოში მასობრივ წარმოებაში გამოყენება	8,0

ცხრილი 3

გადაწყვეტილი ტექნიკური ამოცანის სირთულის კოეფიციენტი — K_3^4

№№ რიგზე	გადაწყვეტილი ტექნიკური ამოცანის სირთულე	K_3 -ის მნიშვნელობა
1	2	3
1	ერთი მარტივი დეტალის კონსტრუქცია, მარტივი პროცესის ერთი პარამეტრის, პროცესის ერთი ოპერაციის, რეკუპტურის ერთი ინგრედენტის შეცვლა და სხვ.	1,0
2	რთული ან ასაწყობი დეტალის კონსტრუქცია, არაძირითადი კვანძის, მექანიზმის კონსტრუქცია, არართული პროცესების ორი და მეტი არაძირითადი პარამეტრის შეცვლა, ტექნოლოგიური პროცესების ორი და მეტი ოპერაციის შეცვლა, რეკუპტურის ორი და მეტი არაძირითადი ინგრედენტის შეცვლა	1,5
3	მანქანების, მექანიზმების ერთი ძირითადი კვანძის ან რამდენიმე არაძირითადი კვანძის კონსტრუქცია, პროცესების (არაძირითადთა) ნაწილი, რეკუპტურის (არაძირითადთა) ნაწილი და სხვ.	2,0

1 სერიული წარმოება ხასიათდება ერთნაირი ნაწარმის (სერიების) დამზადებისა და გამოშვების პერიოდული განმეორებადობით.

2 მსხვილსერიული წარმოება ხასიათდება სერიულობის გაზრდით წელიწადში სერიების რაოდენობისა და მოცულობის გაღივების გზით.

3 მასობრივი წარმოება ხასიათდება ხანგრძლივი დროის განმავლობაში მნიშვნელოვანი მოცულობის ერთნაირი პროდუქციის დამზადების უწყვეტობით, ამასთან, საწარმოო პროცესების ზუსტად განმეორებადობით.

4 გადაწყვეტილი ტექნიკური ამოცანის სირთულის კოეფიციენტის რიცხვითი მნიშვნელობა K_3 შეირჩევა გამოგონების ობიექტიდან გამომდინარე, ე. ი. გამო-

1	2	3
4	რამდენიმე ძირითადი კვანძის კონსტრუქცია, ტექნოლოგიის ძირითადი პროცესები, რეცეპტურის (ძირითადი) ნაწილი და სხვ.	2,5
5	მანქანის, ხელსაწყო, ჩაჩხის, აპარატის, ნაგებობის კონსტრუქცია, ტექნოლოგიური პროცესები, რეცეპტურები და სხვ.	3,5
6	მანქანის, ჩაჩხის, ხელსაწყო, აპარატის, ნაგებობის კონსტრუქცია რთული კინემატიკით, კონტროლის აპარატურით, რადიოელექტრონული სქემით, ძალური მანქანების, ძრავების, აგრეგატების კონსტრუქცია, კომპლექსური ტექნოლოგიური პროცესები, რთული რეცეპტურები და სხვ.	4,5
7	მანქანის, აპარატის, ნაგებობის კონსტრუქცია ავტომატური ნაკადური ხაზების კონტროლის რთული სისტემით, რომლებიც შედგება ახალი სახეობის მოწყობილობის, მართვისა და რეგულირების სისტემებისაგან, რთული კომპლექსური ტექნოლოგიური პროცესები, განსაკუთრებული სირთულის რეცეპტურები და სხვ.	5,5
8	განსაკუთრებული სირთულის კონსტრუქცია, ტექნოლოგიური პროცესები და რეცეპტურები, რომლებიც უმთავრესად განეკუთვნებიან მეცნიერებისა და ტექნიკის ახალ დარგებს.	6,25

ცხრილი 4

არსებით განსხვავებათა კოეფიციენტი K¹ 2 3

არსებით განსხვავებები	K ₁ -ის მნიშვნელობა	
1	2	3
1	გამოგონება, რომელიც ცნობილი საშუალებების გამოყენებაზეა აგებული, მათ რიცხვში გამოყენებაზე, როდესაც გამოგონების ფორმულა იწყება სიტყვებით „გამოყენება“ ⁴	1,25
2	გამოგონება, რომელიც ცნობილ ტექნიკურ გადაწყვეტათა ისეთ ახალ ერთობლიობაზეა აგებული, რომელიც ახალ დადებით ეფექტს ქმნის, ე. ი. როცა გამოგონების ფორმულის განმასხვავებელი ნაწილი შეიცავს მითითებებს ცნობილ ელემენტებს შორის ახალ ურთიერთკავშირზე, ოპერაციების სხვა თანამიმდევრობას, ან პროტოტიპთან შედარებით ინგრედიენტების სხვა ახალ პროცენტულ შემადგენლობას	1,5

გონების ფორმულაში ჩამოყალიბებული ყველა ნიშან-თვისებათა ერთობლიობით, როგორც სიტყვა „განსხვავებული“-მდე ისე მის შემდეგ (ინსტრუქცია გამოგონებების სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზაზე („გზ-2-74“), რომელიც დამტკიცებულია გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ 1973 წლის 13 დეკემბერს).

1	2	3
3	გამოგონება, რომელსაც პროტოტიპი აქვს და ძირითადი ნიშნების დიდი ნაწილით ემთხვევა ახალ გადაწყვეტას	2,0
4	გამოგონება, რომელსაც პროტოტიპი აქვს და ძირითადი ნიშნების სახეურით ემთხვევა ახალ გადაწყვეტას	2,5
5	გამოგონება, რომელსაც პროტოტიპი აქვს და ძირითადი ნიშნების მცირე ნაწილით ემთხვევა ახალ გადაწყვეტას	3 0
6	გამოგონება, რომელიც ხასიათდება არსებით განსხვავებათა ერთობლიობით და პროტოტიპი არა აქვს, ე. ი. როცა გამოგონება წყვეტს ახალ ამოცანას, ან ცნობილ ამოცანას პრინციპულად სხვა გზით (პიონერული გამოგონება)	4,0

შენიშვნები:

1 კოეფიციენტ K_4 რიცხვით მნიშვნელობას ირჩევენ გამოგონების ობიექტიდან გამომდინარე, ე. ი. გამოგონების ფორმულაში ჩამოყალიბებულ ყველა ნიშან-თვისებათა ერთობლიობით, როგორც სიტყვა „განსხვავებული“-მდე, ისე მის შემდეგ.

2 მოწყობილობაზე, ხერხზე ან ნივთიერებაზე კოეფიციენტ K_4 -ის რიცხვითი მნიშვნელობა 2,0-დან 3,0-მდე დგინდება ცნობილ ტექნიკური გადაწყვეტის ახალ ტექნიკურ გადაწყვეტასთან, თანხედენილი ძირითადი ნიშან-თვისებების (რომელსაც შეიცავს ფორმულის განმსაზღვრელი ნაწილი) ახალი ტექნიკური გადაწყვეტის ძირითად ნიშან-თვისებათა საერთო რაოდენობასთან შეფარდებით, რომლებსაც შეიცავს გამოგონების ფორმულის პირველი პუნქტის განმასხვავებელი და განმსაზღვრელი ნაწილები (2 — როცა შეფარდების სიდიდე ნახევარზე მეტია, 2,5 — როცა ნახევრის ტოლია და 3 — როცა ფეშარდების სიდიდე ნაკლებია ნახევარზე).

ამასთან, ძირითადი ნიშან-თვისებების ქვეშ იგულისხმება ახალი არსებითი ნიშან-თვისებები, რომლებიც წარმოდგენილია გამოგონების ფორმულის განმასხვავებელ ნაწილში შემდეგი სახით: ოპერაცია — ხერხში, ელემენტი — კონსტრუქციაში, ინგრედიენტი — შემადგენლობაში (ანღა მათი განსაკუთრებული შესრულება).

3 რამდენადაც გამოგონების ფორმულა ნივთიერებაზე, რომელიც მიღებულია ქიმიური გზით, და მიკროორგანიზმის ახალ შტამებზე ჩამოყალიბდება განმსაზღვრელ და განმასხვავებელ ნაწილებად დაყოფის გარეშე, კოეფიციენტ K_4 -ის რიცხვითი მნიშვნელობა მიიღება 2-ის ტოლად, იმ შემთხვევების გამოკლებით, როცა გამოგონების ობიექტად გვევლინება ქიმიური გზით მიღებული ნივთიერება, რომლის სტრუქტურა არ განეკუთვნება ქიმიური ცნობილ არც ერთ სტრუქტურას და რომლისთვისაც კოეფიციენტის მნიშვნელობა მიიღება 4-ის ტოლად.

4 ინსტრუქცია გამოგონებების სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკურ ექსპერტოზაზე („ეხ-2-74“), რომელიც დამტკიცებულია გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის 1973 წლის 13 დეკემბერს).

გასამრჯელოს ოდენობა ისეთი რაციონალიზატორული წინადა-
დებისათვის, რომელიც ეკონომიას არ ქმნის, განისაზღვრება შემდე-
გი ფორმულით: $B = K_1 \times K_2 \times K_3 \times 10$ მან.,

სადაც K_1 არის მიღებული დადებითი ეფექტის კოეფიციენტი;
 K_2 — გამოყენების მოცულობის კოეფიციენტი;
 K_3 — გადაწყვეტილი ტექნიკური ამოცანის სირთულის
კოეფიციენტი.

კოეფიციენტის მნიშვნელობა მოცემულია მე-5, მე-6 და მე-7
ცხრილებში.

ცხრილი 5

მიღწეული დადებითი ეფექტის კოეფიციენტი K_1

№. № რანგ.	მიღწეული დადებითი ეფექტი	K_1 -ის მნიშვნელობა
1	მეორეხარისხოვანი ტექნიკური მახასიათებლების გაუმჯობესება, რომლებიც განისაზღვრული არ არის კონკრეტული პროდუქციისათვის (ტექნოლოგიური პროცესისათვის). რაც ფიქსირებული არ არის დოკუმენტით	1,0
2	ტექნიკური მახასიათებლებს გაუმჯობესება, რაც დოკუმენტით არის ფიქსირებული	1,5
3	ძირითადი ტექნიკური მახასიათებლებს გაუმჯობესება, რომლებიც განმსაზღვრელია კონკრეტული პროდუქციისათვის (ტექნოლოგიური პროცესისათვის), რაც დოკუმენტით არის ფიქსირებული	2,0
4	პროდუქციის (ტექნოლოგიური პროცესის) თვისებრივად ახალი ძირითადი ტექნიკური მახასიათებლებს მიღწევა, რაც დოკუმენტით არის ფიქსირებული	3,0
5	ისეთი ახალი პროდუქციის (ტექნოლოგიური პროცესის) მიღება, რომელსაც ანალოგიურ ცნობილ სახეობებს შორის უფრო მაღალი ძირითადი ტექნიკური მახასიათებლები აქვს	4,0
6	ისეთი ახალი პროდუქციის (ტექნოლოგიური პროცესის) მიღება, რომელიც პირველად არის ათვისებული სახალხო მეურნეობაში და თვისებრივად ახალი ტექნიკური მახასიათებლები აქვს	5,0

1 დოკუმენტად იგულისხმება დამტკიცებული ოფიციალური დოკუმენტები, რომლებიც შეიცავს ცნობებს ტექნიკური მახასიათებლების შესახებ (ტექნიკური პირობები, ინსტრუქციები, პასპორტები და სხვ.).

გამოყენების მოცულობის კოეფიციენტი K_2

№ რიგ.	გამოყენების მოცულობა	K_2 -ის მნიშვნელობა
1	ერთ საწარმოში ერთეულ წარმოებაში გამოყენება	1,0
2	რამდენიმე (2—10) საწარმოში ერთეულ წარმოებაში ან ერთ საწარმოში წერილსერიულ წარმოებაში გამოყენება	1,5
3	რამდენიმე საწარმოში წერილსერიულ წარმოებაში გამოყენება	2,5
4	ბევრ საწარმოში წერილსერიულ წარმოებაში ან ერთ საწარმოში სერიულ წარმოებაში გამოყენება პროდუქციის (ნაწარმის) უშუალოდ მიღების გარეშე სამუშაოების განხორციელებასთან დაკავშირებული ხერხების გამოყენება	3,5
5	რამდენიმე საწარმოში სერიულ წარმოებაში გამოყენება	4,5
6	ბევრ (10-ზე მეტ) საწარმოში სერიულ წარმოებაში ან ერთ საწარმოში მსხვილსერიულ წარმოებაში გამოყენება	5,5
7	რამდენიმე საწარმოში მსხვილსერიულ წარმოებაში გამოყენება	6,5
8	ბევრ საწარმოში მსხვილსერიულ წარმოებაში ან ერთ საწარმოში მასობრივ წარმოებაში გამოყენება	8,0
9	რამდენიმე საწარმოში მასობრივ წარმოებაში გამოყენება	9,0
10	ბევრ საწარმოში მასობრივ წარმოებაში გამოყენება	10,0

1 რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენების მოცულობა, მათ შორის პროდუქციის მიღების ხერხებისა, განისაზღვრება პროდუქციის (ნაწარმის) რაოდენობით, რომელიც მიღებულია უშუალოდ ტექნიკური გადაწყვეტის მიხედვით, დატურია მოწმობით რაციონალიზატორულ წინადადებაზე; ამ მოცულობიდან გამომდინარე განისაზღვრება წარმოების სახე.

2 ერთეული წარმოება ხასიათდება ცალკეულ ეგზემპლარებად ან შიკრე განმეორებადი დაკეთებით პროდუქციის დამზადებით.

3 წერილსერიული წარმოება ხასიათდება ერთნაირი ნაწარმის (სერიების) არარეგულარულად განმეორებადი დამზადებითა და გამოშვებით.

4 სერიული წარმოება ხასიათდება ერთნაირი ნაწარმის (სერიების) პერიოდულად განმეორებადი დამზადებითა და გამოშვებით.

5 მსხვილსერიული წარმოება ხასიათდება წელიწადში სერიების რაოდენობისა და მოცულობის გადიდების გზით სერიულობის გაზრდით.

6 მასობრივი წარმოება ხასიათდება ხანგრძლივი დროის განმავლობაში მნიშვნელოვანი მოცულობის ერთნაირი პროდუქციის დამზადების უწყვეტობითა და საწარმოო პროცესის ზუსტი განმეორებით.

გადაწვევითი ტექნიკური ამოცანის სირთულის კოეფიციენტი K_კ

№ რ.გ.	გადაწვევითი ტექნიკური ამოცანის სირთულე	K _კ -ის მნიშვნელობა
1	ერთი მარტივი დეტალის კონსტრუქცია, მარტივი პროცესის ერთი პარამეტრის, პროცესის ერთი ოპერაციის, რეცეპტურის ერთი ინგრედიენტის შეცვლა და სხვ.	1,0
2	რთული ან ასაწყობი დეტალის კონსტრუქცია, არაძირითადი კვანძის, მექანიზმის კონსტრუქცია, აჩრთული პროცესების ორი ან მეტი არაძირითადი პარამეტრის შეცვლა, ტექნოლოგიური პროცესების ორი ან მეტი არაძირითადი ოპერაციის შეცვლა, რეცეპტურის ორი ან მეტი არაძირითადი ინგრედიენტების შეცვლა და სხვ.	2,0
3	მანქანების, მექანიზმების ერთი ძირითადი კვანძის ან ჩამდენივე არაძირითადი კვანძის კონსტრუქცია, პროცესების ნაწილი (არაძირითადი), რეცეპტურის ნაწილი (არაძირითადის) და სხვ.	3,0
4	ჩამდენიმე ძირითადი კვანძის კონსტრუქცია, ტექნოლოგიის ძირითადი პროცესები, რეცეპტურის ნაწილი (ძირითადი) და სხვ.	4,0
5	მანქანის, ხელსაწყოს, ჩარხის, აპარატის, ნაგებობის კონსტრუქცია, ტექნოლოგიური პროცესები, რეცეპტურები და სხვ.	5,0
6	მანქანის, ჩარხის, ხელსაწყოს, ნაგებობის, აპარატის კონსტრუქცია რთული კინემატიკით, კონტროლის აპარატურით, რადიოელექტრონული სქემით. ძალური მანქანების, ძრავების, ავრეგატების კონსტრუქცია, კომპლექსური ტექნოლოგიური პროცესები, რთული რეცეპტურები და სხვ.	6,5
7	მანქანის, ნაგებობის, აპარატის კონსტრუქცია ისეთი ავტომატური ნაკადური ხაზების კონტროლის რთული სისტემით, რომლებიც შედგება ახალი სახეობის მოწყობილობის, მართვისა და რეგულირების სისტემისაგან, რთული კომპლექსური ტექნოლოგიური პროცესები, განსაკუთრებული სირთულის რეცეპტურები და სხვ.	8,0
8	განსაკუთრებული სირთულის კონსტრუქცია, ტექნოლოგიური პროცესები და რეცეპტურები, რომლებიც უშთაერესად მეცნიერებისა და ტექნიკის ახალ დარგებს განეკუთვნებიან.	10,0

**გასამრჯელოს რაოდენობის განსაზღვრის მაგალითები
ისეთი გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული
წინადადებაებისათვის, რომლებიც ეკონომიას არ ქმნიან**

მაგალითი 1. 15 მეტალურგიულ ქარხანაში გამოყენებულია გამოგონება „ავტომატური დროსელური სარქველი გაზისათვის“. გამოგონების გამოყენებამ შესაძლებელი გახდა მოეხდინათ ჰაერ-

სახურებლების სარქველების ავტომატური გადართვა და უზრუნველყოთ მუშაობის უსაფრთხოება, ვინაიდან ელექტროქსელის ავარიული წესით დენის გამორთვის დროს სარქველი ავტომატურად უზრუნველყოფს ჰაერსახურებელში გაზის მიწოდების შეწყვეტას და ამით თავიდან გვაცილებს მის აფეთქებას.

როგორც პასპორტიდან ჩანს, გამოგონებამ გააუმჯობესა სარქვლის ძირითადი ტექნიკური მახასიათებლები. ამიტომ 1-ლი ცხრილის (მე-3 პუნქტი) მიხედვით მიღწეული დადებითი ეფექტის კოეფიციენტი K_1 უნდა მივიღოთ 2,0-ის ტოლად.

იმასთან დაკავშირებით, რომ გამოგონება გამოყენებულია 15 მეტალურგიული ქარხნის სერიულ წარმოებაში, მე-2 ცხრილის მიხედვით (მე-6 პუნქტი) გამოგონების გამოყენების მოცულობის კოეფიციენტი K_2 დადგენილია 5,0-ის ტოლად.

ავტომატური სარქველი შეიცავს ოთხი ძირითადი კვანძის კონსტრუქციას, ამიტომ გადაწყვეტილი ტექნიკური ამოცანის სირთულის კოეფიციენტი K_3 , რომელიც მე-3 ცხრილით არის მე-4 პუნქტი) განსაზღვრული, დადგენილია 2,5-ის ტოლად.

გამოგონების ნიშნების მის პროტოტიპთან შედარების შედეგად დადგენილია, რომ პროტოტიპი გამოგონებას ემთხვევა ძირითადი ნიშნების მხოლოდ მცირე ნაწილით. ამიტომ არსებითი განსხვავების კოეფიციენტი K_4 მე-4 ცხრილის (მე-5 პუნქტი) შესაბამისად იქნება 3,0.

$$B = K_1 \times K_2 \times K_3 \times K_4 \times 20 \text{ მან.}$$

$$B = 2,0 \times 5,0 \times 2,5 \times 3,0 \times 20 \text{ მან} = 1500 \text{ მან.}$$

მაგალითი 2. შემუშავებულია ძნელად მისადგომ ადგილებში რთული კონსტრუქციის ლითონის ზედაპირის ელექტროშედულების აპარატის ტექნოლოგიური პროცესი და კონსტრუქცია. ადრე ამისათვის იყენებდნენ დამოქლონებას პნევმატიკური სარტყამი ინსტრუმენტის საშუალებით. წინადადება ეყრდნობა ახალი ერთობლიობით ცნობილ ტექნიკურ გადაწყვეტათა გამოყენებას და გამოგონებად არის აღიარებული. გამოგონების გამოყენებამ შრომატევადობა ვერ შემცირა. მაგრამ შესაძლებელი გახდა მნიშვნელოვნად გაუმჯობესებულიყო შრომის პირობები საწარმოო ხმაურის შემცირების შედეგად.

წინადადება გამოყენება პოვა ამ დარგის 5 საწარმოს სერიულ წარმოებაში. 1-ლი ცხრილის (მე-2 პუნქტი) მიხედვით მიღწეული დადებითი ეფექტის კოეფიციენტი K_1 მიიღება 1,5-ის ტოლად. გა-

მოყენების მოცულობის კოეფიციენტი K_2 მე-2 ცხრილის (მე-5 პუნქტი) მიხედვით შეადგენს 4,0, მე-3 ცხრილის (მე-5 პუნქტი) მიხედვით ვადგენთ გადაწყვეტილი ტექნიკური ამოცანის სირთულის კოეფიციენტს K_3 , რომელიც 3,5-ის ტოლია. არსებით განსხვავებათა კოეფიციენტი K_4 მე-4 ცხრილის (მე-2 პუნქტი) მიხედვით მიიღება 1,5-ის ტოლად.

$$B = K_1 \times K_2 \times K_3 \times K_4 \times 20 \text{ მან.}$$

$$B = 1,5 \times 4,0 \times 3,5 \times 1,5 \times 20 \text{ მან.} = 630 \text{ მან.}$$

მაგალითი 3. რეკომენდებულია პირადი მოხმარების ნაკეთობის ძირითადი კვანძის კონსტრუქციული შეცვლა. ამან შესაძლებელი გახადა გაეუმჯობესებინათ ნაკეთობის ძირითადი ტექნიკური მაჩასიათებლები და შეეტანათ ისინი ტექნიკურ პირობებში, მაგრამ ნაკეთობის ფასი არ შეცვლილა, რაც არ იძლევა ეკონომიკური ეფექტის განსაზღვრის შესაძლებლობას. წინადადება რაციონალიზატორულად ჩაითვა და გამოიყენება ერთი საწარმოს მასობრივ წარმოებაში.

მე-5 ცხრილის (მე-3 პუნქტი) მიხედვით მიღწეული დადებითი ეფექტის კოეფიციენტი K_1 შეადგენს 2,0-ს, გამოყენების მოცულობის კოეფიციენტი K_2 მე-6 ცხრილის (მე-8 პუნქტის) მიხედვით მიიღება 8,0-ის ტოლად. მე-7 ცხრილის (მე-3 პუნქტი) მიხედვით გადაწყვეტილი ტექნიკური ამოცანის სირთულის კოეფიციენტი K_3 3,0-ის ტოლია.

$$B = K_1 \times K_2 \times K_3 \times 10 \text{ მან.}$$

$$B = 2,0 \times 8,0 \times 3,0 \times 10 \text{ მან.} = 480 \text{ მან.}$$

მაგალითი 4. ახალი პლასტიკური მასალისაგან რთულ ნაგებობათა დამზადების რეკომენდებულმა პროცესმა შესაძლებელი გახადა მასობრივ წარმოებაში პირველად აეთვისებინათ ისეთი პროდუქციის გამოშვება, რომელსაც ხარისხობრივად ახალი ტექნიკური მაჩასიათებლები აქვს. პროცესი გამოყენებულია ელექტრომრეწველობის 12 საწარმოში, წინადადება აღიარებულია რაციონალიზატორულად. ეკონომიკური ეფექტი განსაზღვრული არ არის იმასთან დაკავშირებით, რომ შედარების ბაზა არ არსებობს.

მე-5 ცხრილის (მე-6 პუნქტი) მიხედვით მიღწეული დადებითი ეფექტის კოეფიციენტი K_1 უნდა მივიჩნიოთ 5,0-ის ტოლად. გამოყენების მოცულობის კოეფიციენტი K_2 მე-6 ცხრილის (მე-10 პუნქტი) მიხედვით 10,0-ის ტოლია. გადაწყვეტილი ტექნიკური ამოცა-

ნის სირთულისა და რეკომენდებული პროცესის გამოყენების სფეროს გათვალისწინებით კოეფიციენტი K_3 მე-7 ცხრილის (მე-8 პუნქტი) მიხედვით უნდა მივიჩნიოთ 10,0-ის ტოლად.

$$B = K_1 \times K_2 \times K_3 \times 10 \text{ მან.}$$

$$B = 5,0 \times 10,0 \times 10,0 \times 10 \text{ მან} = 5000 \text{ მან.}$$

თანახმად დადგენილი წესისა აღმოჩენების ავტორებისათვის გასამრჩელოზე უფლება აქვს აღმოჩენის ავტორს, რომელმაც მიიღო დიპლომი. გასამრჩელო აღმოჩენისათვის დგინდება გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ 5000 მანეთამდე დამოუკიდებელი მისი ავტორების რიცხვისა და ეძლევა ავტორს (თანავტორებს) აღმოჩენაზე დიპლომის გაცემის შემთხვევაში. გასამრჩელოს რაოდენობა თითოეული თანავტორისათვის განისაზღვრება შეთანხმებით, რომელიც დაიდება თვით თანავტორების მიერ.

აღმოჩენისათვის გასამრჩელოს გაცემაზე და მისი რაოდენობის შესახებ დავა პრაქტიკაში არ არის ცნობილი. ეს განპირობებულია იმით, რომ კანონმდებლობა პირდაპირ ადგენს, რომ გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი, აღმოჩენაზე დიპლომის გაცემის შემთხვევაში ავტორს (ავტორებს) უხდის გასამრჩელოს 5 000 მანეთამდე.

თანახმად სამრეწველო ნიმუშებისათვის გასამრჩელოზე ინსტრუქციისა, სამრეწველო ნიმუშის ავტორს, რომელზეც გაცემულია მოწმობა, წარმოებაში მისი გამოყენების შემთხვევაში უფლება აქვს მიიღოს გასამრჩელო 5 ათას მანეთამდე, ერთი სამრეწველო ნიმუშისათვის, მაგრამ არა უმეტეს 2 ათასი მანეთისა ერთ პირზე. სამრეწველო ნიმუშისათვის გასამრჩელოს მინიმალური რაოდენობა 20 მანეთია. გასამრჩელო გაიცემა საწარმოს მიერ, რომელმაც პირველმა დანერგა მოცემული სამრეწველო ნიმუში თავის წარმოებაში. გასამრჩელოს რაოდენობა განისაზღვრება საწარმოს ხელმძღვანელის მიერ ნიმუშის ნამდვილი ღირებულების შესაბამისად. ინსტრუქცია გასამრჩელოზე სამრეწველო ნიმუშისათვის ადგენს სამრეწველო ნიმუშის ნამდვილი ღირებულების განსაზღვრის კრიტერიუმებს და შეიცავს სირთულის კატეგორიების მიხედვით ნაკეთობების სავარაუდო დაყოფის ცხრილს:

გასამრჩელო გაიცემა ერთი თვის ვადაში სამრეწველო ნიმუშის წარმოებაში ფაქტიური დანერგვის დაწყების დღიდან.

გასამრჩელო დანერგილი სამრეწველო ნიმუშისათვის ნაწილდე-

სიროულს კატეგორია	ნაწარმი	გასამრჩელოს მაქსიმალური რაოდენობა (მან.-ში)
I	სახალხო მოხმარების ნაწარმის შეფუთვა, კურკელი, საზეინ- ლო-სამონტაჟო ინსტრუმენტი და ა. შ.	150
II	ელექტროგამანათებელი არმატურა, ავეჯი, სპორტული ინვენ- ტარი და სხვ.	250
III	მტვერსასრუტები, ჩარხები, რთული ინსტრუმენტები, ველო- სიბედეები, კომბინირებული ავეჯი და სხვ.	1250
IV	რთული ჩარხები, ელექტრონულ-გამომრთველი მანქანები, მა- ცივრები, მოტოციკლები და სხვ.	2500
V	თვითმფრინავები, ავტომობილები, გემები, სამგზავრო ვაგონები და სხვ.	5000

ბა ავტორებს შორის შეთანხმების მიხედვით. დამოუკიდებელი იმი-
სა, გაიცა თუ არა მოწმობა საწარმოს სახელზე (ნამდვილი ავტორე-
ბის ჩვენებით) თუ ავტორების სახელზე; დავის წარმოშობის შემთხ-
ვევაში საკითხს წყვეტს სასამართლო.

საწარმო გასამრჩელოს ურიცხავს სამრეწველო ნიმუშის ავ-
ტორს, გასამრჩელოს გაცემის შესახებ განცხადების შეტანისაგან
დამოუკიდებლად. საწარმო ვალდებულია ერთი თვის ვადაში გა-
სამრჩელოს დარიცხვის დღიდან გააცნოს ავტორს მონაცემებ და-
რიცხვის დასაბუთებით, ხოლო ავტორის მოთხოვნის შემთხვევაში
გასცეს ან გაუგზავნოს ამ მონაცემების ასლი, თუ მათში არ არის ის
მონაცემები, რომლებიც არ ექვემდებარება გამოქვეყნებას.

სამრეწველო ნიმუშის ავტორს, სამრეწველო ნიმუშზე საზღვარ-
გარეთ ლიცენზიის გაყიდვის შემთხვევაში, უფლება აქვს გასამრჩე-
ლოზე გაყიდვისაგან მიღებული თანხის 3%-მდე ოდენობით. გასამ-
რჩელოს იხდის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელ-
მწიფო კომიტეტი.

ორივე საფუძველზე გასამრჩელოს საერთო რაოდენობამ არ
უნდა გადააჭარბოს 10 ათას მანეთს.

ნიმუშის ავტორს გასამრჩელო ეძლევა მის მიერ მიღებული
სხვა გასამრჩელოებისაგან (პრემიებისაგან) დამოუკიდებლად და აგ-
რეთვე დამოუკიდებლად იმისა, აქვს თუ არა ამ სამრეწველო ნი-
მუშს დამოკიდებულება მის სამუშაოსთან.

გასამრჩელო, აღმოჩენისათვის, გამოგონებისათვის, რაციონალიზატორული წინადადებისათვის და სამრეწველო ნიმუშისათვის ნაწილდება თანაავტორებს შორის მათი წერილობითი შეთანხმების საფუძველზე პროცენტული შეფარდებით. ასეთი შეთანხმების არსებობა — გასამრჩელოს გაცემის ერთ-ერთი აუცილებელი პირობაა.

შეთანხმების დადგენის აუცილებლობა მხოლოდ ერთი გამოგონების თანაავტორებს შორის არ წარმოიშობა. შესაძლებელია ასეთი შეთანხმების შემთხვევები, როდესაც ერთდროულად გამოიყენება ძირითადი და დამატებითი გამოგონებები, რომლებიც შექმნილია სხვადასხვა ავტორის მიერ და შეუძლებელია გამოიყოს თითოეული გამოგონების მიერ შექმნილი ეკონომია. ამ შემთხვევაში ასევე აუცილებელია შეთანხმება გასამრჩელოს განაწილების შესახებ.

დავას თანაავტორებს შორის გასამრჩელოს განაწილების შესახებ განიხილავს სასამართლო, რომელიც აუცილებელ შემთხვევებში ნიშნავს სპეციალურ ექსპერტიზას.

გამოუყენებელ პერსპექტიულ გამოგონებათა ავტორებს, რომელთა გამოგონებები მიზანშეწონილია გამოიყენონ მომავალში სამინისტროების (უწყებების) დაქვემდებარებულ საწარმოებში, შეიძლება გადაეხადოს პრემიები სამინისტროების (უწყებების) მიერ, პრემირებაზე, გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციისათვის ხელის შეწყობაზე გათვალისწინებული თანხების ხარჯზე. ეს პრემიები არ ჩაითვლება გასამრჩელოს ანგარიშში, რომელიც შემდეგში ავტორებს მიეცემა პერსპექტიული გამოგონებების გამოყენების შემთხვევაში.

გამოგონების გამოყენებაზე გასამრჩელოს ანგარიშობს და იხდის:

ა) გამოგონებაზე, რომელიც გამოიყენეს ერთ საწარმოში და ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში, — ეს საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება;

ბ) გამოგონებაზე, რომელიც გამოიყენეს ერთი და იგივე სამინისტროს ან უწყების რამდენიმე საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებებში, — ეს სამინისტრო, უწყება;

გ) გამოგონებაზე, რომელიც გამოიყენეს რამდენიმე სამინისტროს, უწყების საწარმოებში, ორგანიზაციებში ან დაწესებულებებში, — სამინისტრო, უწყება, რომლის დაქვემდებარებაში იმყოფება საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება, რომელმაც პირველმა გამოიყენა ეს გამოგონება. შემდგომში ამ სამინისტროს, უწყებას უნაზღაურებენ შესაბამის თანხას სხვა სამინისტროები, უწყებები, რომ-

მელთა საწარმოებმა, ორგანიზაციებმა, დაწესებულებებმა გამოიყენეს მოცემული გამოგონება. დავა თუ წამოიჭრა იმაზე, რომელი სამინისტროები. უწყებები არიან ვალდებული გადაუხადონ გასამრჩელო გამოგონების გამოყენებაზე, საკითხს წყვეტს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი.

გამოგონებაზე, რომელიც გამოყენებულია დოკუმენტაციაში და გადაცემულია სხვა ქვეყნებში ეკონომიკური და სამეცნიერო-ტექნიკური თანამშრომლობის წესით, გასამრჩელოს გამოითვლის და იხდის სამინისტრო ან უწყება, რომელსაც ექვემდებარება საწარმოები, ორგანიზაციები ან დაწესებულებები, რომლებმაც გადასცეს დოკუმენტაცია საზღვარგარეთ, თუ სხვა რამ არ იყო გათვალისწინებული საერთაშორისო შეთანხმებით ან მოლაპარაკებით.

გამოგონების გამოყენებაზე ობიექტებში, რომლებსაც აგებენ საზღვარგარეთ სსრ კავშირის საწარმოები და ორგანიზაციები საზღვარგარეთის ქვეყნებისათვის ტექნიკური დახმარების გაწევის წესით, გასამრჩელოს გამოითვლის და იხდის სამინისტრო ან უწყება, რომელსაც ექვემდებარება საზღვარგარეთ ობიექტების მშენებლობის განმახორციელებელი საწარმოები, ორგანიზაციები ან დაწესებულებები.

გასამრჩელოს საბჭოთა გამოგონებების საზღვარგარეთ გაყიდულ ლიცენზიებზე განსაზღვრავს და იხდის სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი, კომიტეტისათვის დადგენილი წესით გადმორიცხული თანხების ხარჯზე ლიცენზიის გაყიდვისაგან მიღებული თანხის 3%-მდე ოდენობით.

საავტორო მოწმობით დაცული გამოგონების გამოყენების განსაკუთრებული უფლების სუბიექტს წარმოადგენს საბჭოთა სახელმწიფო, რომელიც სამეურნეო ურთიერთობებში გამოდის როგორც უფლების სუბიექტი. სახელმწიფოს სახელით და მისი ინტერესებით ამ უფლებას ახორციელებს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი. მასზეა დაკისრებული გამოგონებათა გამოყენების საქმე ქვეყანაში და ნებართვის გაცემა გამოგონებების გამოყენებაზე პირებისათვის და ორგანიზაციებისათვის, რომლებსაც ამდაგვარი ნებართვის გარეშე არა აქვთ მიცემული გამოგონების გამოყენების უფლება.

პატენტზე დაფუძნებულ გამოგონების გამოყენების განსაკუთრებული უფლების სუბიექტს წარმოადგენს პატენტის მფლობელი. მას სრულად მიეკუთვნება უფლება მოიხმაროს გამოგონება (გას-

ცეს ან არ გასცეს საპატენტო ლიცენზია, გაყიდოს პატენტი და ა. შ.), ხოლო გამოგონების პრაქტიკულად გამოყენების საქმეში ის შეზღუდულია უფლებებით, რომლებითაც რეგლამენტირებულია სამეწარმეო მოღვაწეობა სსრ კავშირის ტერიტორიაზე.

განსაკუთრებული უფლების სუბიექტებისაგან საჭიროა განვასხვავოთ სუბიექტები, რომლებსაც მიცემული აქვთ ჩვეულებრივი (არა განსაკუთრებული) გამოყენების უფლება, ე. ი. არა აკრძალვის უფლება, არამედ გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების პრაქტიკულად განხორციელების უფლება. ასეთ სუბიექტებს წარმოადგენენ, უპირველეს ყოვლისა, საბჭოთა სახელმწიფო, კოოპერაციული და საზოგადოებრივი საწარმოები, დაწესებულებები და ორგანიზაციები. მათ აქვთ საავტორო მოწმობებით და მოწმობებით დაცული გამოგონებებისა და რაციონალიზატორულ წინადადებათა შეუზღუდავი, დაუბრკოლებელი გამოყენების უფლება.

გარდა ამისა, გამოგონების გამოყენების ჩვეულებრივი უფლების სუბიექტებს წარმოადგენენ ლიცენზიატები, ე. ი. ორგანიზაციები და მოქალაქენი, რომლებმაც დადგენილი წესით მიიღეს ნებართვა (ლიცენზია) გამოგონების გამოყენებაზე. მათ შეუძლიათ გამოიყენონ გამოგონება სარეწ მოღვაწეობის მათთვის ნებადართულ საზღვრებში.

რაციონალიზატორული წინადადებები შეიძლება დაუბრკოლებლად გამოიყენონ არა მარტო საწარმოებმა, რომლებშიც ისინია შეტანილი, არამედ სხვა საწარმოებმა, ორგანიზაციებმა და მოქალაქეებმაც.

გამოყენებული გამოგონების, რაციონალიზატორული წინადადების ან სამრეწველო ნიმუშის ავტორს, რომელიც თვლის, რომ მას გადაუხადეს გასამრჩელო ნაკლები რაოდენობით, ვიდრე საჭიროა, აგრეთვე არ ეთანხმება გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების ეკონომიის გამოთვლას, შეუძლია მიმართოს საჩივრით საწარმოს (ორგანიზაციას), რომელიც ვალდებულია გადაუხადოს გასამრჩელო, სადაც ეს საჩივარი განიხილება ადმინისტრაციის მიერ პროფკავშირის საქარხნო (ადგილობრივ) კომიტეტთან ან, პროფკავშირული ორგანოს დავალებით, გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივ საბჭოსთან ერთად. თუ ავტორი გამოტანილ გადაწყვეტილებას არასწორად თვლის, მას შეუძლია გაასაჩივროს ის ზემდგომი ორგანიზაციის ხელმძღვანელთან. იმ შემთხვევაში, თუ ავტორი თვლის მისი საჩივრის მიხედვით მიღებულ გადაწყვეტილებას არასწორად ან 15 დღის განმავლობაში

საჩივარი არ იქნება განხილული, ავტორს უფლება აქვს მიმართოს სასამართლოში.

განსახილველ დავაზე სასამართლოში მიმართვისათვის აუცილებელი არ არის საწარმოს ხელმძღვანელის გადაწყვეტილების გასაჩივრება ზემდგომი ორგანოს ხელმძღვანელთან: ავტორი თვით წყვეტს, გაასაჩივროს გადაწყვეტილება ზემდგომ ორგანოში თუ მაშინვე მიმართოს სასარჩელო განცხადებით სასამართლოში (დებულების 154-ე პუნქტი). კანონის მიხედვით ავტორს სასამართლოში შეუძლია მიმართოს იმ შემთხვევაშიც, თუ არ ეთანხმება ზემდგომი ორგანოს ხელმძღვანელის გადაწყვეტილებას.

სასამართლო განიხილავს საქმეებს დავაზე გასამრჯელოს შესახებ დამოუკიდებლად იმისა, ქმნის გამოყენებული გამოგონება ან რაციონალიზატორული წინადადება ეკონომიას, თუ გასამრჯელოს ოდენობა განისაზღვრება წინადადების ნამდვილი ღირებულების მიხედვით.

სასამართლო გადაწყვეტილებათა შესრულების წესების შესაბამისად, რომლებსაც შეიცავენ მოკავშირე რესპუბლიკების სამოქალაქო საპროცესო კოდექსები, სასამართლოს გადაწყვეტილება გასამრჯელოს გადახდევინების შესახებ ექვემდებარება იძულებით შესრულებას.

ეკონომიის გამოთვლის ოდენობის სისწორის, დარიცხვის წესისა და გასამრჯელოს გადახდის ვადებზე დებულების 154-ე პუნქტით საჩივრების განხილვისათვის დადგენილია 15 დღიანი ვადა. ასეთი საჩივრები განიხილება საწარმოებისა და ორგანიზაციების ხელმძღვანელების მიერ პროფკავშირის კომიტეტთან (ან მისი დავალებით—გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების საბჭოებთან) ერთობლივად. თუ გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების ავტორი არ მიიღებს პასუხს დადგენილ ვადაში, მას შეუძლია შეიტანოს საჩივარი ზემდგომი ორგანოს ხელმძღვანელთან ან მიმართოს სასამართლოში.

გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობისათვის პრემიების ფონდი მიეკუთვნება მიზნობრივი დანიშნულების სპეციალურ ფონდებს. იგი იქმნება საწარმოებში, ორგანიზაციებში, დაწესებულებებში, სამინისტროებში და უწყებებში გამომგონებლობაზე და რაციონალიზაციაზე დანახარჯების ხარჯთაღრიცხვების ფარგლებში. სახსრები პრემიებაზე გამოიყოფა საწარმოებში, ორგანიზაციებში და დაწესებულებებში 1,5%-ის ოდენობით ეკონომიიდან, რომელიც მიღებულია გამოგონებებისა და რაციონალიზა-

ტორული წინადადებების გამოყენებით პირველ წელს და 35%-ის ოდენობით გასამრჩელოს თანხიდან, რომელიც გადახდილია გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენებისათვის, რომლებიც არ ქმნიან ეკონომიას, ზოლო სამინისტროებში (უწყებებში) — ეკონომიის თანხის 0,4%-ის ოდენობით, რომელიც მიღებულია დაქვემდებარებულ საწარმოებში, ორგანიზაციებში, დაწესებულებებში გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენების პირველ წელს. მითითებული ხარჯები გამოგონებლობაზე და რაციონალიზაციაზე დანახარჯების ხარჯთაღრიცხვას მიეკუთვნება და დაერიცხება სტატისტიკურ ორგანოებში „4 ნტ“-ს ფორმით ნახევარწლიური ანგარიშის გაგზავნასთან ერთდროულად, გამომდინარე ეკონომიიდან, რომელიც მითითებულია ამ ანგარიშში. ამასთან სახსრები გასამრჩელოს თანხების 35% ოდენობით, რომელიც გადახდილია გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენებისათვის, რომლებიც არ ქმნიან ეკონომიას, გადაიციხება პრემირების ფონდში ავტორისათვის გასამრჩელოს დარიცხვასთან ერთდროულად.

სამინისტროებს (უწყებებს) შეუძლიათ ნება დართონ საკავშირო და რესპუბლიკურ სამრეწველო გაერთიანებებს შექმნან გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობის პრემირების ფონდი ეკონომიის თანხის 0,4%-მდე ოდენობით, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენების პირველ წელს, ამ გაერთიანებებს დაქვემდებარებულ საწარმოებში, ორგანიზაციებში და დაწესებულებებში. ამასთან, პრემირების ფონდების საერთო თანხა გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობისათვის სამინისტროს (უწყების). ხაზით მთლიანად, მათ შორის ფონდები, რომელიც შექმნილია საკავშირო და რესპუბლიკური გაერთიანებების მიერ, არ უნდა აღემატებოდეს ეკონომიის თანხების 0,4%-ს, რომლებიც მიღებულია მოცემული სამინისტროს (უწყების) საწარმოებში, ორგანიზაციებში და დაწესებულებებში გამოგონებების და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენების პირველ წელს.

როგორც აღინიშნა, პრემირების ფონდში სახსრების გადაიციხვას წარმოებს გამოგონების (რაციონალიზატორული წინადადების) ავტორისათვის გასამრჩელოს დარიცხვასთან ერთდროულად. ამასთანავე კანონმდებლობა ითვალისწინებს ახალ ტექნიკურ მიღწევათა ავტორების უფლებათა დამატებით გარანტიებს: დადგენილია, რომ პრემირების გაცემა გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის

ხელშეწყობისათვის წარმოებს ვადებში, რომლებიც დადგენილია საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების, სამრეწველო გაერთიანების, სამინისტროებისა და უწყების ხელმძღვანელის მიერ, მაგრამ ნებისმიერ შემთხვევაში გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენების ხელშეწყობისათვის პრემიები არ შეიძლება გადახდილი იქნეს ადრე, ვიდრე გამომგონებლისა და რაციონალიზატორის გასამრჯელო.

გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობის პრემირების ფონდის სახსრები, რომლებიც არ დახარჯულა წინა წელს, რჩება საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების, სამრეწველო გაერთიანების, სამინისტროს, უწყების განკარგულებაში და შეიძლება გამოიყენონ იმავე მიზნებისათვის მომდევნო წლებში. ეს სახსრები არ შეიძლება იქნეს ცენტრალიზებული ან გამორიცხული ზემდგომი ორგანიზაციების მიერ, აგრეთვე არ შეიძლება დაიხარჯოს პრემიების გაცემაზე გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციაში დათვალეობების კონკურსების და შეჯიბრებების შედეგებზე.

გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობის პრემირების ფონდის სახსრები, რომლებიც წარმოქმნილია სამინისტროებში, უწყებებში, საკავშირო და რესპუბლიკურ სამრეწველო გაერთიანებებში, აუცილებლობის შემთხვევაში შეიძლება გადაეცეს ნაწილობრივ ან მთლიანად მათ დაქვემდებარებულ საწარმოს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს გამოგონებების დამუშავების, გამოვლენის, გაფორმებისა და საავტორო მოწმობების მიღებაზე განცხადების დაცვის, აგრეთვე გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ხელშეწყობის პრემირებისათვის.

დებულება გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობასა და ამ მიზნისათვის გამოყოფილი სახსრების გამოყენებაზე პრემირების წესის შესახებ იძლევა სამუშაოთა ამომწურავ ნუსხას, რომლებზედაც გაიცემა პრემია. მათ ეკუთვნის:

გამოგონების დამუშავებაზე განგარიშების შესრულება;

ექსპერიმენტების ჩატარება, რომელიც საშუალებას იძლევა გამოგონებებად მიჩნეულ, ახალ ტექნიკურ გადაწყვეტათა გამოვლენას;

ახალ ტექნიკურ გადაწყვეტათა გამოვლენის მიზნით ექსპერიმენტული, საანგარიშო, საინფორმაციო ან სხვა მასალების შერჩევა; გამოგონებლების მიერ მონახული პრინციპიალური გადაწყვეტის საკონსტრუქტორო ან ტექნოლოგიური დამუშავება;

საპატენტო გამოკვლევების შესრულება, რომლებმაც უზრუნველყვეს განაცხადის ხარისხიანი შესრულება;

დამატებითი საპატენტო გამოკვლევების ჩატარება და წინადადებების სარგებლიანობის დასაბუთება;

გამოგონების ან რაციონალიზატორულ წინადადებასთან დაკავშირებული ტექნიკური დოკუმენტაციის დამუშავებაში მონაწილეობა;

საცდელი და სხვა სახის ნიმუშების დამზადებისას და გამოცდისას ლაბორატორიული და საწარმო გამოკვლევებში მონაწილეობა;

წინადადების შეტანა გამოყენებული გამოგონებების ან რაციონალიზატორული წინადადებების გაუმჯობესებაზე, რომელიც ჯერ რეგისტრირებული არაა, როგორც დამოუკიდებელი გამოგონება და რაციონალიზატორული წინადადება;

წინადადების გამოყენებისათვის წარმოების ორგანიზაციაში მონაწილეობა;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ვადამდე გამოყენების ღონისძიებათა განხორციელებისა და გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობის სხვა სამუშაოების გამო.

პრემიების წესზე დებულების თანახმად გამომგონებლობასა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობაზე პრემიები მიეცემათ მუშებს, ხელმძღვანელ და ინჟინერ-ტექნიკურ მუშაკებს და ორგანიზაციის, სამრეწველო გაერთიანებების, სამინისტროებისა და უწყებების სხვა სპეციალისტებს (მათ შორის საპატენტო-განყოფილებების, გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის განყოფილებების ან ბიუროების მუშაკებს).

წახალისდებიან მხოლოდ ის მუშაკები, რომლებიც პირად მონაწილეობას იღებენ კონკრეტულ გამოგონებებზე და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე ზემოთ აღნიშნულ სამუშაოების შესრულებაში.

ამასთანავე, სამინისტროების, უწყებების, სამრეწველო გაერთიანებებისა და მართვის სხვა ორგანოების მუშაკებს გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობაზე სამუშაოებში პირადი მონაწილეობის შემთხვევაში პრემიები ეძლევათ უშუალოდ საწარმოებში, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებში.

არ შეიძლება პრემია გაიცეს გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობაზე მუშაობის საერთო მაჩვენებლებისათვის. პრემირებული შეიძლება იქნეს უშუალოდ ორგანიზაციის ხელ-

მძღვანელის მიერ, გამოგონების (რაციონალიზატორული წინადადების) შექმნის ან გამოყენების ადგილზე, როგორც ორგანიზაციის შტატში მყოფი, ასევე შტატგარეშე პირები.

ორგანიზაციების, სამრეწველო გაერთიანებების, სამინისტროების და უწყებების ხელმძღვანელი მუშაკების პრემირება წარმოებს ზემდგომი ორგანიზაციის ხელმძღვანელის მიერ, შესაბამის პროცენტული ორგანოსთან შეთანხმებით. მათ მიეკუთვნება ყველა მუშაკი, რომლებსაც პრემირებაზე მოქმედი დებულების შესაბამისად, ძირითადი მოღვაწეობის შედეგებისათვის პრემიები უმტკიცდება ზემდგომი ორგანოს მიერ.

მაგალითად, სახელმწიფო, კოოპერაციულ (გარდა კოლმეურნეობებისა) და საზოგადოებრივი საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების მთავარ (უფროს) ბუღალტრებზე, 1964 წლის 6 ნოემბრის დებულებით ნაწარაუდევია, რომ საწარმოს, ორგანიზაციისა და დაწესებულების მთავარი (უფროსი) ბუღალტრის პრემირება ხდება ზემდგომი ორგანიზაციის ხელმძღვანელის მიერ. ეს ნიშნავს, რომ პრემიაც გამოგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობაზე მთავარ (უფროს) ბუღალტრებზე შეიძლება გაიცეს მხოლოდ ამ ხელმძღვანელის მიერ.

ზემდგომი ორგანიზაციის მუშაკები გასამრჩელოს იღებენ ამ ორგანიზაციების სახსრების ხარჯზე, პრემიები არ შეიძლება გაიცეს დაქვემდებარებული საწარმოებისა და ორგანიზაციების ხარჯზე, არ შეიძლება პრემირებულ იქნენ დამუშავებისა და გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ხელშეწყობაზე მათი ავტორები.

გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობაზე პრემირება და ამ სამუშაოთა განხორციელებაში პირთა მონაწილეობის წვლილის განსაზღვრა წარმოებს ორგანიზაციის, სამრეწველო გაერთიანების, სამინისტროსა და უწყების ხელმძღვანელის მიერ წინადადების დამუშავების (გამოყენების) ადგილის მიხედვით.

გამოგონებათა ავტორებს ერთდროული წამახალისებელი ჯილდო ეძლევათ საავტორო მოწმობის გაცემისას, თუ:

ა) გამოგონება შექმნილია სამსახურებრივი დავალების შესრულებასთან დაკავშირებით (სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოთა გეგმის მიხედვით, ახალი ტექნიკისა და ა. შ. დამუშავების და დანერგვის გეგმის მიხედვით);

ბ) გამოგონება შექმნილია ორგანიზაციებში, რომლებიც მუშაობენ საზოგადოებრივ საწყისებზე (საკონსტრუქტორო და ტექნოლოგიური ბიუროები, ბრიგადები და ა. შ.).

წამახალისებელი ჯილდო გამოგონებაზე, რომელიც შექმნილია სამსახურებრივი დავალების შესრულებასთან დაკავშირებით, მიეცემა ავტორს (ავტორებს) 3 თვის განმავლობაში საწარმოს (ორგანიზაციის, დაწესებულების) მიერ გამოგონებაზე საავტორო მოწმობის მიღების მომენტიდან (აღმოჩენებზე, გამოგონებებზე, და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე გასამრჩელოს გადახდის წესზე ინსტრუქციის მე-13 და მე-15 პუნქტები).

ძირითადი ფულადი საავტორო გასამრჩელოს გადახდის დროს ავტორებს ექვითებათ გაცემული წამახალისებელი გასამრჩელო.

თითოეული თანაავტორის გასამრჩელოს წილი დგინდება მათ შორის შეთანხმების მიხედვით. ჩვეულებრივ დგება წერილობითი შეთანხმება თანაავტორებს შორის, რომელიც წარმოადგენს საფუძველს საწარმოს, ორგანიზაციის ხელმძღვანელებისათვის გასამრჩელოს გასანაწილებლად.

თუ შეთანხმება თანაავტორებს შორის არ არის მიღწეული, დავა გასამრჩელოს თანხის განაწილებაზე წყდება სასამართლოს მიერ ნებისმიერი თანაავტორის საჩივრის მიხედვით.

პრემიების გაცემის ვადებს ადგენს ხელმძღვანელი, მოცემული საწარმოსათვის, სამინისტროსათვის, უწყებისათვის კონკრეტულ პირობებთან დამოკიდებულებაში. პრაქტიკულად, ეს პრემიები გაიცემა კვარტალურად, ზოგიერთ საწარმოში 6 თვეში ერთხელ. მიზანშეწონილია პრემიების გაცემა წარმოებდეს კვარტალში ერთხელ.

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენებისათვის ხელშეწყობაზე პრემია არ შეიძლება გაიცეს გამომგონებლის ან რაციონალიზატორის საავტორო გასამრჩელოზე ადრე.

გასამრჩელოზე ავტორთა უფლებების დაცვის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფორმას წარმოადგენს აღმოჩენებისათვის, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებებისათვის გაცემული გასამრჩელოს საფუძვლების შეზღუდვათა დადგენა. ზედმეტი გასამრჩელოს გაცემის ან შემდეგში ძალადაკარგული საფუძვლების მიხედვით გასამრჩელოს გადახდის მიზეზები შეიძლება იყოს სხვადასხვაგვარი (მაგალითად, დამცველი დოკუმენტის გაუქმება). სამოქალაქო კანონმდებლობით დადგენილია, რომ არ შეიძლება დაბრუნდეს როგორც უსაფუძვლოდ მიღებული საავტორო გასამრჩელო, გასამრჩელო აღმოჩენისა თუ ისეთი გამოგონებისათვის, რომლისთვისაც საავტორო მოწმობაა გაცემული, აგრეთვე გასამრჩელო რაციონალიზატორული წინადადებებისათვის იმ შემთხვევაში, თუ ასეთი გასამრჩელო გადახდილია ორგანიზაციის მიერ ზედმეტად ან ისეთი

საფუძვლით, რაც შემდეგში მოისპო. თანაც ნებაყოფლობით და ისე, რომ ანგარიშში შეცდომა არ ყოფილა დაშვებული და მიმღების მხრივ არაკეთილსინდისიერებას ადგილი არ ჰქონია (საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 487-ე მუხლი).

მაშასადამე, თუ ზედმეტი გადახდა წარმოებულია არა ანგარიშში შეცდომის შედეგად, არამედ სხვა მიზეზების გამო (მაგალითად, კანონის არასწორი გამოყენების შედეგად), მაშინ გადახდილი გასამრჯელო არ შეიძლება დააბრუნოს ავტორმა.

ავტორის მხრივ არაკეთილსინდისიერება, რომელიც წარმოადგენს საფუძველს გასამრჯელოს უკან დასაბრუნებლად, ვარაუდობს აუცილებლად ავტორის დანაშაულის არსებობას (მაგალითად, მის მიერ შეგნებულად ყალბი დოკუმენტების წარდგენა).

მაშასადამე, საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 487-ე მუხლში აღნიშნული საფუძვლების არ არსებობის შემთხვევაში (მათი ნუსხა წარმოადგენს ამომწურავს), გასამრჯელოს უკან დაბრუნება არ დაიშვება.

გამომგონებლისა და რაციონალიზატორების მორალური სტიმულირებისათვის ძალზედ მნიშვნელოვანია მათთვის საპატიო წოდების მინიჭება.

საქართველოს სსრ საპატიო წოდებებს ანიჭებს საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმი. რესპუბლიკის დამსახურებული გამომგონებლისა და დამსახურებული რაციონალიზატორის საპატიო წოდებების მინიჭების შესახებ პრეზიდიუმში შუამდგომლობას წარადგენენ სამინისტროები, უწყებები და სახალხო დეპუტატების რაიონული, საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტები საქართველოს პროფესიულ კავშირთა საბჭოსთან ერთად. პირველად შუამდგომლობას კი აღძრავენ საწარმოს, დაწესებულების, ორგანიზაციის ადმინისტრაცია და საზოგადოებრივი ორგანიზაციები გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა, საკავშირო საზოგადოების საბჭოებთან ერთად გამომგონებლის (რაციონალიზატორის) სამუშაო ადგილის მიხედვით, პენსიონერებისათვის — ბოლო სამუშაო ადგილის მიხედვით.

შუამდგომლობას უნდა ერთვოდეს გამოგონებლისა და რაციონალიზატორული წინადადებების სათანადო მოწმობათა ასლები, აგრეთვე ცნობები ამ წინადადებათა წარმოებაში დანერგვისა და მათი ეკონომიკური ეფექტიანობის თაობაზე.

რესპუბლიკის დამსახურებული გამომგონებლის საპატიო წოდება ენიჭებათ გამომგონებთა ავტორებს, რომლებმაც დიდი წვლი-

ლი შეიტანეს ტექნიკურ პროგრესში და მათ გამოგონებებს აქვთ გარკვეული სახალხო სამეურნეო მნიშვნელობა, დანერგილია სახალხო მეურნეობის რომელიმე დარგში, სოციალურ-კულტურულ მშენებლობასა ან ქვეყნის თავდაცვაში; აგრეთვე გამოგონებებს, რომლებიც მრავალი წლის განმავლობაში ეწევიან ნაყოფიერ საგამომგონებლო მოღვაწეობას.

რესპუბლიკის დამსახურებული რაციონალიზატორის საპატიო წოდება ენიჭებათ დანერგილ რაციონალიზატორულ წინადადებათა ავტორებს, რომლებმაც არსებითი წვლილი შეიტანეს წარმოების სრულყოფაში, შრომის ნაყოფიერების ამაღლებაში, პროდუქციის ხარისხის, შრომის პირობებისა და უსაფრთხოების ტექნიკის გაუმჯობესებაში და ა. შ.; აგრეთვე რაციონალიზატორებს, რომლებიც მრავალი წლის განმავლობაში ეწევიან რაციონალიზატორულ მოღვაწეობას.

იმ პირებს, რომლებსაც მიენიჭათ საპატიო წოდება, ეძლევათ ოქროსფერი სამკერდე ნიშანი „დამსახურებული გამოგონებელი“ ან ვერცხლისფერი სამკერდე ნიშანი „დამსახურებული რაციონალიზატორი“. მათ უფლება აქვთ დამატებით საცხოვრებელ ფართობზე მეცნიერ მუშაკთა თანაბრად, ამის გარდა სხვა არაქონებრივი და ქონებრივი უფლებები. რესპუბლიკის დამსახურებულ რაციონალიზატორებს, აგრეთვე დანერგილ გამოგონებათა ავტორებს, უფლება აქვთ უკონკურსოდ ჩაირიცხონ უმაღლეს სასწავლებელში დადგენილი წესით.

აღმოჩენებზე, გამოგონებებზე და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე, აგრეთვე სამრეწველო ნიმუშებზე დებულებების თანახმად მოცემული ავტორის აღმოჩენების შესახებ, რომლებზეც გაცემულია დიპლომები, გამოყენებული გამოგონებების, რაციონალიზატორული წინადადებებისა და სამრეწველო ნიმუშების შესახებ და ამასთან დაკავშირებით გაცემულ გასამრჩელოზე კეთდება აღნიშვნები ავტორის შრომის წიგნაკში. განსხვავებით საავტორო მოწმობისაგან, რომელშიც ჩანაწერები გაცემულ გასამრჩელოზე წარმოებს უმთავრესად ზედმეტი გასამრჩელოს აცილებისათვის, ასეთი ჩანაწერების შეტანას შრომის წიგნაკში აქვს მიზანი დამოწმდეს მოცემული ავტორის აღმოჩენების, გამოგონებების, რაციონალიზატორული წინადადებების და სამრეწველო ნიმუშების მნიშვნელობა სახელმწიფოსათვის. რამდენადაც შრომის წიგნაკი ინახება საწარმოში (ორგანიზაციაში, დაწესებულებაში), სადაც ავტორი მუშაობს, მას უფლება აქვს მოითხოვოს, რომ მისი მუშაობის ადგილის მიხედვით

გაკეთდეს კიდევ შესაბამისი ჩანაწერები. მათთვის საფუძველს წარმოადგენს დიპლომი, საავტორო მოწმობა, მოწმობა; რამდენადაც ავტორს შეიძლება ჰქონდეს გამოგონებები, რომლებიც გამოყენებულია წესების დადგენამდე, რომლის მიხედვით გაცემულ გასამრჯელოზე ჩანაწერები კეთდება საავტორო მოწმობაში, ასეთი საფუძველი შეიძლება იყოს სხვა დოკუმენტები, გაცემული იმ ორგანიზაციების მიერ, რომლებმაც გასცეს გასამრჯელო.

აღნიშვნები ავტორის შრომის წიგნაკში — დიდი მორალური სტიმულია და საწარმოს (ორგანიზაციის). ხელმძღვანელები მოვალენი არიან თანახმად სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს და საკავშირო პროფესიული კავშირების ცენტრალური საბჭოს 1973 წლის 6 სექტემბრის დადგენილებისა „მუშაკთა და მოსამსახურეთა შრომის წიგნაკების შესახებ“ უზრუნველყონ აუცილებელი ჩანაწერების თავისდროული და სწორი შეტანა.

სოციალისტური კანონმდებლობა გამომგონებლებსა და რაციონალიზატორებს აძლევს ფართო პირად არაქონებრივ და ქონებრივ უფლებებს.

გამომგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორთა პირადი არაქონებრივი უფლებებია:

გამომგონებაზე და რაციონალიზატორულ წინადადებაზე ავტორობის და თანავტორობის უფლება — გამომგონებლებისა და რაციონალიზატორების მნიშვნელოვანი უფლებაა. კონკრეტული პირის მიერ განსაზღვრული გამომგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების შექმნის ფაქტი იღებს საზოგადოებრივ აღიარებას. პირს, რომელმაც შემოქმედებითი შრომით შექმნა გამომგონება ან შეიტანა რაციონალიზატორული წინადადება, არავითარ პირობებში არ შეიძლება ჩამოერთვას ავტორობის უფლება. თუნდაც იმ შემთხვევაში, როცა გამომგონება შექმნილია სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებში მუშაობასთან დაკავშირებით და მან მიიღო მისი დამუშავებისათვის ფულადი ან მატერიალური დახმარება, გამომგონებელს არ ჩამოერთმევა ავტორობის უფლება. თუ ავტორობის უფლება გამომგონებაზე ან რაციონალიზატორულ წინადადებაზე არ არის გაფორმებული დადგენილი წესით, თანახმად კანონმდებლობისა, მის შემქმნელს არა აქვს სხვა უფლებებიც. ავტორობის უფლებრივი დაცვის დადგენისათვის საკმარისი არ არის გამომგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების შექმნის ფაქტი, ისინი უნდა იყოს მიჩნეული ასეთებად დადგენილი წესით.

გამომგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების ავტორად

მიიჩნევა მხოლოდ ის პირი, რომლის შემოქმედებითი შრომითაცაა იგი შექმნილი.

გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების ერთობლივი შემოქმედებითი შრომით შექმნის შემთხვევაში წარმოიშვება თანავეტორობა.

ცალკეულ შემთხვევებში კანონმდებლობაში დაშვებულია გამოგონებაზე თანავეტორობის წარმოქმნის არა ერთობლივი შრომის არსებობის შემთხვევები. მაგალითად, დებულების 51-ე პუნქტი ითვალისწინებს, რომ იმ შემთხვევაში, თუ განაცხადის პრიორიტეტის თარიღები ემთხვევა, ყველა ავეტორები, რომლებიც მოხსენიებული არიან განაცხადებში, განიხილება, როგორც თანავეტორები.

გამოგონებებისათვის და რაციონალიზატორული წინადადებებისათვის ავეტორობის დაცვის მოცულობა ერთნაირი არ არის. სსრ კავშირში არავენ არ შეიძლება ჩაითვალოს გამოგონების ავეტორად, რომელზეც გაცემულია საავეტორო მოწმობა (პატენტი), გარდა პირებისა, რომლებიც აღნიშნულია მათში ავეტორების სახით. რაციონალიზატორულ წინადადებაზე ასეთი ფართო დაცვა არ ვრცელდება: ერთნაირი წინადადების ავეტორებად შეიძლება ერთდროულად ჩაითვალოს პირები, რომლებმაც შექმნეს ისინი ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლივ და შეიტანეს სხვადასხვა ორგანიზაციებში.

უფლება სახელზე — გამოგონების ავეტორს შეუძლია მოითხოვოს მიენიჭოს გამოგონებას თავისი სახელი ან სპეციალური დასახელება.

მოთხოვნა სახელის ან სპეციალური დასახელების მინიჭებაზე განიხილება გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ ადმინისტრაციული წესით.

ავეტორებს იმ გამოგონებებზე, რომლებზეც მოთხოვნილია პატენტი, აგრეთვე რაციონალიზატორებს არა აქვთ მინიჭებული უფლება მისცენ თავიანთ წინადადებებს საავეტორო სახელი ან სპეციალური დასახელება. თანავეტორობისას ეს საკითხი შეიძლება იყოს გადაწყვეტილი დადებითად მხოლოდ ყველა თანავეტორის თანხმობით. თუ არ არის თუნდაც ერთ-ერთი მათგანის თანხმობა, ასეთი შესაძლებლობა გამორიცხულია.

მოთხოვნა სახელის ან სპეციალური დასახელების მინიჭებაზე შეიძლება იყოს განცხადებული ავეტორის მიერ განაცხადის შეტანასთან ერთდროულად ან მისი შეტანის შემდეგ. მაგრამ არა უგვიანეს ორი თვისა საავეტორო მოწმობის გაცემაზე გადაწყვეტის გამოტანის დღიდან. ზოგიერთ შემთხვევებში, როცა ამდაგვარი განცხადება გა-

კეთებულია გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ, გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტს შეუძლია დააკმაყოფილოს ასეთი მოთხოვნა და გამოაქვს დამატებითი დადგენილება. ავტორის (ავტორთა) სახელის მინიჭებაზე ან თხოვნაზე უარის შესახებ დამატებითი გადაწყვეტილება ეგზავნება განმცხადებელს.

ავტორის (ავტორთა) ან კიდევ სპეციალური დასახელების მინიჭებული სახელი აღინიშნება საავტორო, მოწმობაში, აგრეთვე მოცემულ გამოგონებაზე ტექნიკურ დოკუმენტაციაში, ნაკეთობებზე ან მათ შეფუთვაზე.

უფლება გამოგონებლებისა და რაციონალიზატორებისა დახმარების მიღებაზე მათს მოღვაწეობაში — გამოგონებლებსა და რაციონალიზატორებს სახელმწიფო, საზოგადოებრივი და კოოპერაციული ორგანიზაციები ყოველმხრივ ეხმარებიან. ამ დახმარების ფორმები სხვადასხვაა.

უფლება გამოგონებაზე განაცხადის და რაციონალიზატორულ წინადადებაზე განაცხადების შეტანის — ეს უფლება ეკუთვნის ავტორს (ავტორებს) იმ გამოგონებებს გარდა, რომლებიც შეიქმნა სამსახურებრივ დავალებასთან დაკავშირებით, რომლებზეც განაცხადები შეაქვთ ორგანიზაციებს.

ავტორს აქვს შესაძლებლობა თვითონ გადაწყვიტოს საკითხი. შეიტანოს ან არა განაცხადი ნავარაუდევ გამოგონებაზე ან რაციონალიზატორულ წინადადებაზე.

უფლება ნავარაუდევი გამოგონების პრიორიტეტზე და რაციონალიზატორული წინადადების პირველობაზე — არსებობს ავტორის უფლება იმაზე, რომ მათ მიერ შეტანილი განაცხადი ნავარაუდევ გამოგონებაზე ან განაცხადება რაციონალიზატორულ წინადადებაზე მიჩნეულ იყოს პირველობის მქონედ სხვა ასეთივე წინადადების წინაშე, რომლებიც განაცხადებულია მოგვიანებით. კანონმდებლობა პრიორიტეტის დადგენას უკავშირებს არა წინადადების შექმნის მომენტს, არამედ შესაბამისი წესით მისი წარდგენის ფაქტს. ამიტომ ადრე შექმნილი წინადადება, მაგრამ სხვაზე გვიან განაცხადებული არ ფლობს პრიორიტეტს უკანასკნელთან შედარებით.

პრიორიტეტის უფლება დასტურდება წინადადების განსახილველად მიღებაზე ცნობით, რომელშიც აღინიშნება ავტორის (ავტორთა) ან განმცხადებლის, თუ ის წარმოადგენს ავტორს (გვარი, სახელი, მამის სახელი), შეტანის თარიღი და განაცხადის ნომერი, ნავარაუდევი გამოგონების დასახელება. გამოგონების პრიორიტეტი დგინდება განაცხადის შეტანის დღიდან გამოგონებებისა და აღმო-

ჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში ან ზოგიერთ შემთხვევაში სამინისტროში და უწყებაში, რომელსაც დადგენილი წესით მიცემული აქვთ უფლება მიიღონ და განიხილონ განაცხადები საიდუმლო გამოგონებებზე.

რაციონალიზატორულ წინადადებაზე პირველობა განისაზღვრება ორგანიზაციებში, რომლის მოღვაწეობასაც მიეკუთვნება წინადადება მისი შეტანის თარიღით. პირველობა წინადადებაზე, რომლებიც შეტანილია სამინისტროში, უწყებაში, განისაზღვრება მათი შეტანის თარიღით აღნიშნულ ორგანოებში. რასაკვირველია, თუ ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად რამდენიმე პირის მიერ შექმნილია რაციონალიზატორული წინადადება და შეტანილია სხვადასხვა ორგანიზაციაში, შესაძლებელია დადგინდეს. რამდენიმე პრიორიტეტი და გაცემული იქნეს თითოეულზე დამოუკიდებელი მოწმობა.

უფლება მასალების გაცნობაზე, რომელთა საფუძველზეც განაცხადის მიხედვით გამოტანილია გადაწყვეტილება — განმცხადებელს აქვს უფლება ეცნობოდეს მასალებს, რომელთა საფუძველზეც მისი განაცხადის მიხედვით გამოტანილია გადაწყვეტილება და გაკეთებულია გამოგონებათა სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზის დასკვნა, და აგრეთვე სამი თვის ვადაში გადაწყვეტის მიღების დღიდან მოითხოვოს გამოუგზავნონ მას განაცხადის დაპირისპირებული მასალების ასლები (გარდა საიდუმლო და ისეთი მასალებისა, რომლებიც არ ექვემდებარება გამოქვეყნებას). მხოლოდ საავტორო მოწმობის გაცემაზე განაცხადის დაპირისპირებული საპატენტო მასალების ასლები იგზავნება უფასოდ. ყველა დანარჩენ შემთხვევაში ყოველგვარი მასალების ასლები, და საპატენტო მასალები ეგზავნება გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ დადგენილი წესით.

გამომგონებლებისა და რაციონალიზატორების მონაწილეობა მათი წინადადებების გამოყენებაში — გამომგონებლებსა და რაციონალიზატორებს აქვთ უფლება მონაწილეობა მიიღონ თავიანთი გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოსაყენებლად მომზადებაში. აღნიშნულ სამუშაოებში მონაწილეობის უფლება და პირობები დათქმულია როგორც სამოქალაქო კანონმდებლობით, ასევე დებულებით.

უფლება შრომის წიგნაკში ჩაწერაზე — გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენების შესახებ და მათზე გაცემულ გასამრჯელოზე წარმოებს ჩაწერა ავტორის შრომის წიგნაკში. არ შეიძლება გაკეთდეს ერთი ჩანაწერი რამდენიმე წინა-

დადებამზე წინადადების ოდენობისა და გადახდილი გასამრჯელოს საერთო ჯამის აღნიშვნით. თითოეული დანერგილი წინადადება ჩაიწერება ცალ-ცალკე.

უფლება გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორთა შემოქმედებით მივლინებებზე — გამოცდილების გაზიარებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით მოსამსახურეებისათვის და ინჟინერ-ტექნიკურ მუშაკებისათვის ეწყობა შემოქმედებითი მივლინებები მოწინავე საწარმოებში, დაწესებულებებში, თემატურ გამოფენებზე, კონფერენციებზე, სემინარებზე და სხვა ჩასატარებელ ღონისძიებებზე. გამოგონებების და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორები, სხვა თანაბარი პირობებისას, სარგებლობენ უპირატესობით სპეციალისტების გაგზავნისას შემოქმედებით მივლინებებში მოწინავე გამოცდილების შესწავლისათვის.

უფლება უმაღლეს სასწავლებელში უკონკურსოდ მიღებაზე — წარმოებაში გამოყენებული გამოგონებების ავტორებს და აგრეთვე პირებს, რომლებსაც მინიჭებული აქვთ რესპუბლიკის დამსახურებული რაციონალიზატორის საპატიო წოდება, უფლება აქვთ უმაღლეს სასწავლებელში უკონკურსოდ მიღებაზე.

რამდენადაც გამომგონებლებსა და რაციონალიზატორებს შორის ახალგაზრდობა ბევრია, ეს წესი ძალიან სასარგებლოა. ახალგაზრდა ადამიანი, რომელზედაც ვრცელდება აღნიშნული უპირატესობა, უმაღლეს სასწავლებელში მისაღები გამოცდების ჩაბარების შემთხვევაში მიიღება კონკურსის გარეშე.

შელავათები სამეცნიერო ხარისხის მინიჭებისა და სამეცნიერო წოდებობს მიკუთვნების საკითხში აღმოჩენებისა და გამოგონებების ავტორებისათვის — სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს 1976 წლის 14 მაისის დადგენილებით ძალადაკარგულია აღმოჩენების, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების შესახებ დებულების 139-ე პუნქტი, რომლითაც აღმოჩენებისა და განსაკუთრებული მნიშვნელობის გამოგონებების ან ადრე გამოქვეყნებული ერთობლივი ნაშრომების ავტორებისათვის შესაძლებელი იყო სამეცნიერო ხარისხის მინიჭება ან სამეცნიერო წოდების მიკუთვნება დისერტაციის დაცვის გარეშე.

სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მიერ დამტკიცებული ახალი წესი — დებულება სამეცნიერო კადრების მომზადებისა და ატესტაციის შესახებ¹, სამეცნიერო ხარისხის მინიჭებისა და სამეცნიერო

¹ დებულება სამეცნიერო წოდებების მინიჭების შესახებ დამტკიცებულია სსრკ მინისტრთა საბჭოს 1975 წლის 29 დეკემბრის დადგენილებით.

წოდების მიკუთვნების პირობებისა და მოთხოვნების უფრო ზუსტ-რეგლამენტირებას აწესებს აღმოჩენებისა და გამოგონებების და აგრეთვე სხვა სამეცნიერო-ტექნიკური მიღწევებისათვის (ახალი მანქანების, მართვის სისტემების, ხელსაწყოების, ნაგებობებისა და ტექნოლოგიური პროცესების შექმნის სამუშაოების დამთავრებისათვის), რომლებიც ახალი ტექნიკის ობიექტებად ითვლება.

ახალი წესის მიხედვით, სამეცნიერო ხარისხის მიღების ერთადერთ გზაა შესაბამისი დისერტაციის საჯარო დაცვა, რომელიც შეიძლება წარმოდგენილი იქნეს ხელნაწერის, ან გამოკვეყნებული მონოგრაფიის სახით. დისერტაციისაგან განხვავებით, მისი მოცულობა განსაზღვრული არ არის და ხარისხის მაძიებლის მიერ, როგორც სამეცნიერო მოხსენება, ადრე ჩატარებული გამოკვლევების შედეგების განზოგადებული გადმოცემა უნდა იყოს.

რაც შეეხება აღმოჩენებსა და გამოგონებებს, რომლებსაც აქვთ დიდი სახალხო-სამეურნეო მნიშვნელობა, ამასთან სამუშაოებს ახალი მანქანებისა და ხელსაწყოების, ნაგებობებისა და ტექნოლოგიური პროცესების შექმნაზე, რომლებიც დაინერგა წარმოებაში, ყველა ეს მიღწევები შეიძლება იქნეს წარმოდგენილი საჯარო დაცვისათვის, როგორც დისერტაციის საფუძველი, მათ შორის სამეცნიერო მოხსენების სახით, თუ ისინი თავისი მნიშვნელობით აკმაყოფილებენ მოთხოვნებს, რომლებიც წაყენებული აქვთ საკანდიდატო და სადოქტორო დისერტაციებს.

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორთა ყველა ზემოთ აღნიშნული პირადი არაქონებრივი უფლება, შესაბამისად გადმოცემულია აღმოჩენებზე, გამოგონებებზე და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე დებულების მე-3, 136-ე, 87-ე, 51-ე, 74-ე, 58-ე, 127-ე, 128-ე, 129-ე, 130-ე, 131-ე, 132-ე, 133-ე, 134-ე, 135-ე, 140-ე, 138-ე პუნქტებში.

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორთა ქონებრივი უფლებებია:

უფლება გასამრჩელოზე — გამოგონებებისა და რაციონალიზატორულ წინადადებათა ავტორების მნიშვნელოვანი ქონებრივი უფლებაა, რომელიც დაწვრილებით განხილულია აღმოჩენებზე, გამოგონებებზე და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე დებულების VI-1 განყოფილებაში.

უფლება საავტორო მოწმობის უფასო მიღებაზე — პირებმა, რომლებმაც შეიტანეს განაცხადები და განაცხადებები თავის გამოგონებებზე და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე, არავითარ

ბარჯებს არ სწევენ. საავტორო მოწმობისა და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე მოწმობის გაცემაზე ბაჟს არ იხდიან.

მათი განხილვის, ექსპერტიზისა და შემოწმების ყველა ხარჯს სახელმწიფო იხდის.

უფლება აღრინდელი ნორმებისა და ფასების შენარჩუნებაზე — ამ უფლებას აქვს დიდი მნიშვნელობა. იგი გამოგონებისა ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენებასთან დაკავშირებით ახალი ნორმებისა და ფასების შემოღებისას ავტორთა, აგრეთვე იმ პირთა, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს ამ გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენებისათვის მომზადებაში, შრომისათვის გასამრჯელოს გადახდის გარანტიას იძლევა მოკავშირე რესპუბლიკების შრომის კანონმდებლობით დადგენილი წესით. უმეტეს: ი მოკავშირე რესპუბლიკების კანონმდებლობის შესაბამისად მუშებზე და მოსამსახურეებზე — გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორებისათვის, რომლებიც ცვლიან ტექნიკურ ნორმებსა და ფასებს, უწინდელი ფასები შენარჩუნებულია 6 თვის განმავლობაში ახალი ნორმებისა და ფასების შემოღების დროიდან. სხვა მუშაკებზე, რომლებმაც აღმოუჩინეს დახმარება წინადადების დანერგვაში, ისინი შენარჩუნებულია 3 თვის განმავლობაში.

აღრინდელი ფასები შენარჩუნდება იმ შემთხვევებშიც, როცა გამომგონებელი და რაციონალიზატორი არ ასრულებდა სამუშაოს, რომლებზეც ნორმები და ფასები შეცვლილია მისი წინადადების შეტანასთან დაკავშირებით და გადაყვანილია ამ სამუშაოზე გამოგონების დანერგვის შემდეგ.

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორთა უფლება ტექნიკური დოკუმენტაციის ან მოდელის დამუშავების ხარჯების ანაზღაურებაზე — ავტორს, რომელმაც იმ ორგანიზაციის თხოვნით, სადაც გამოიყენება მისი გამოგონება ან რაციონალიზატორული წინადადება, წარადგინა ტექნიკური დოკუმენტაცია ან მოდელი, საავტორო გასამრჯელოს გადახდისაგან დამოუკიდებლად, უფლება აქვს მისი შრომის და ტექნიკური დოკუმენტაციის ან მოდელის დამზადების ხარჯების ანაზღაურებაზე.

უფლება დამატებით საცხოვრებელ ფართზე — გამომგონებლებსა და რაციონალიზატორებს, რომლებსაც მინიჭებული აქვთ რესპუბლიკის დამსახურებული გამომგონებლის ან რესპუბლიკის დამსახურებული რაციონალიზატორის საპატიო წოდება, აგრეთვე დიდი სახალხო-სამეურნეო მნიშვნელობის მქონე გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორებს, უფლება აქვთ

დამატებით საცხოვრებელ ფართზე, მეცნიერ-მუშაკთა თანაბრად.

უფლება საშემოსავლო გადასახადის შეღავათზე — გამოგონებებისათვის და რაციონალიზატორული წინადადებებისათვის გასამრჩელო, რომელიც არ აღემატება 1000 მანეთს, თავისუფლდება საშემოსავლო გადასახადზე ბეგარისაგან. თუ გასამრჩელოს ჯამი აჭარბებს 1000 მანეთს, საშემოსავლო გადასახადი გადაიხდება ცალკე თითოეულ გამოგონებაზე და რაციონალიზატორულ წინადადებაზე. აქედან გამომდინარეობს, რომ 1000 მანეთის თანხის ზღვარი დგინდება გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების არა თითოეული თანავეტორისათვის, არამედ ცალკეული წინადადებების მიხედვით. მაგალითად, თუ გაცემულ გასამრჩელოს რაოდენობა ოთხი თანავეტორიდან თითოეულზე შეადგენს 800 მანეთს, ხოლო მთლიანად წინადადებაზე — 3200 მანეთს, მაშინ საერთო თანხიდან თავისუფლდება ბეგარის გადახდისაგან, მხოლოდ 1000 მანეთი. ამიტომ დაუბეგრავ გასამრჩელოს თითოეული თანავეტორისათვის შეადგენს არა ყველა 800 მანეთი, რომელიც მას ერგება, არამედ მხოლოდ 250 მანეთი. დანარჩენი თანხიდან საშემოსავლო ბეგარა დაეკავება.

თუ გასამრჩელოს საერთო თანხა რამდენიმე წინადადებისათვის აჭარბებს 1000 მანეთს, მაგრამ თითოეულ მათგანზე გადასახდელად ერგება ავტორს 1000 მანეთზე ნაკლები, საშემოსავლო ბეგარას ავტორი არ იხდის. იმ შემთხვევებში, როცა გასამრჩელო გადაიხდება სამუშაო ადგილზე და ექვემდებარება საშემოსავლო ბეგარის შეწერას, უკანასკნელი იანგარიშება ხელფასის თანხის ანგარიშისაგან ცალკე.

უფლება სასამართლო ხარჯების შეღავათზე — სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების სამოქალაქო სასამართლოს წარმოების საფუძვლების 23-ე მუხლის შესაბამისად. გამომგონებლები და რაციონალიზატორები თავისუფლდებიან სასამართლო ხარჯების გადანიღებისაგან საჩივრებზე, რომლებიც გამომდინარეობენ გამოგონებაზე და რაციონალიზატორულ წინადადებაზე სამართალიდან. ეს შეღავათი ნიშნავს, რომ საჩივრებზე, რომლებიც დაკავშირებულია გამოგონებასა და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე გასამრჩელოს ოდენობის განსაზღვრასთან, დარიცხვის და გადახდის ვადასთან, თანავეტორებს შორის გასამრჩელოს განაწილებასთან, ავტორობასთან და თანავეტორობასთან, რაციონალიზატორული წინადადების პირველობასთან და სხვა საჩივარზე გამომგონებლები და რაციონალიზატორები არ გაიღებენ ხარჯებს.

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორთა აღნიშნული კონკრეტული უფლებები შესაბამისად გადმოცემულია დებულების 108-ე, მე-9, 134-ე, 133-ე, 141-ე, 126-ე პუნქტებში.

თანხმად საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) 47-ე მუხლისა, „გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა უფლებებს სახელმწიფო იცავს“.

საბჭოთა სახელმწიფო კანონმდებლობა არა მარტო ფართო უფლებებს აძლევს გამომგონებლებსა და რაციონალიზატორებს და იცავს ამ უფლებებს, არამედ დებულებით ზუსტად რეგლამენტირებულია ამ უფლებათა საზღვრები, დადგენილია, როგორი წესით და რომელი ორგანოები განიხილავენ დავას ამ საკითხებზე.

გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა უფლებების დაცვა ხორციელდება ადმინისტრაციული, ადმინისტრაციულ-სასამართლო და სასამართლო წესით.

ადმინისტრაციული წესით გამომგონებლები და რაციონალიზატორები შესაბამის შემთხვევებში გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში, სამინისტროებში, უწყებებში და სხვა ორგანიზაციებში, რომლებიც იღებენ მათზე გადაწყვეტილებას, შეიტანენ შეპასუხებას, საჩივრებს ან თხოვნას.

ადმინისტრაციულ-სასამართლო წესით თავდაპირველად საკითხს განიხილავს ადმინისტრაციული ორგანო და მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც მან არ მიიღო დადებითი გადაწყვეტილება, გამომგონებელს ან რაციონალიზატორს შეუძლია მიმართოს მის გადასაწყვეტად სასამართლოში.

და ბოლოს, თავისი უფლებების დაცვისათვის გამომგონებელს ან რაციონალიზატორს კანონმდებლობით დადგენილ შემთხვევებში შეუძლია უშუალოდ მიმართოს სასამართლოში, აღძრას სარჩელი სამინისტროს, უწყების, ორგანიზაციის ან პირის მიმართ, რომელთანაც მას წარმოეშვა დავა.

ადმინისტრაციული წესით განიხილება უმეტესად ტექნიკური გადაწყვეტის გამოგონებად ან რაციონალიზატორულ წინადადებად აღიარებასთან დაკავშირებული ტექნიკური ხასიათის, აგრეთვე გამოგონებაზე საავტორო მოწმობის ან პატენტის რაციონალიზატორულ წინადადებაზე მოწმობის გაუქმებულად მიჩნევის თაობაზე დავა, თუ ისინი გაცემულია დებულებით დადგენილი მოთხოვნების დარღვევით.

მსგავს დავათა რიცხვს მიეკუთვნება:

ა) განმცხადებლების შეპასუხება საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე უარის გამო, ან კიდევ თუ ავტორი გადაწყვეტილებასში დადგენილი გამოგონების ფორმულას არ ეთანხმება.

მოტივირებული შეპასუხება შეაქვთ გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში ორი თვის ვადაში განმცხადებლის მიერ გადაწყვეტილების ან მოთხოვნილი დაპირისპირებული მასალების მიღების დღიდან. შეპასუხება, განმცხადებლის მიერ საავტორო მოწმობის გაცემაზე უარის მიღების გამო, - განაცხადში წინადადების შინაარსის აშკარა უსარგებლობის მოტივით, შეიძლება იყოს 'შეტანილი' ორი თვის ვადის, შემდეგაც, თუ იქნება წარდგენილი მისი სარგებლიანობის დამამტკიცებელი დოკუმენტები (დებულების 59-ე პუნქტი). აღნიშნული ნორმა წარმოადგენს გამოგონებლის უფლებათა დაცვის მნიშვნელოვან გარანტიას, არსებითად ნებისმიერ დროს დააყენოს საკითხი ზემოთ აღნიშნულ საფუძვლებზე გადაწყვეტილების შეცვლის შესახებ.

შეპასუხება განიხილება სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზის მიერ ორი თვის ვადაში მათი მიღების დღიდან;

ბ) საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე გადაწყვეტილების შეცვლა ან გადასინჯვა განაცხადის შეტანასთან დაკავშირებით, რომელიც სარგებლობს უფრო ადრეული პრიორიტეტით საერთაშორისო მოლაპარაკების შეთანხმების საფუძველზე, რომელშიც მონაწილეობს სსრ კავშირი (დებულების მე-60 პუნქტი). ადრე მიღებული გადაწყვეტილების შეცვლის ან გადასინჯვის შესახებ საკითხს განიხილავს სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზა. სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზის გადაწყვეტილება ეცნობება განმცხადებელს, რომელსაც შეუძლია შეიტანოს შეპასუხება ამ გადაწყვეტილებაზე;

გ) განმცხადებლების საჩივრები, რომლებიც მიღებულია შეპასუხებებზე და პროტესტებზე გამოგონებაზე საავტორო მოწმობის ან პატენტის აღიარების გადაწყვეტაზე, გაუქმებულია წინადადების გამოგონებად აღიარებისათვის დებულებით დადგენილი მოთხოვნათა დარღვევის გამო, ხოლო პატენტისათვის — დამატებით გამოგონებაზე მისი გაცემის საფუძვლებზე, რომელზედაც შეიძლება იყოს გაცემული მხოლოდ საავტორო მოწმობა (დებულების 145-ე და 146-ე პუნქტი).

საჩივრები და პროტესტები შეაქვთ გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში. მათი განხილვისათვის შექმნილია სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზის საკონტროლო საბჭო. საკონტროლო საბჭოს მიერ საჩივრებისა და პროტესტების

კოლეგაური, საჯარო და ექსპერტიზისაგან დამოუკიდებელი განხილვა საშუალებას იძლევა მიიღონ ყველაზე უფრო ობიექტური გადაწყვეტილებები. საკონტროლო საბჭოს მუშაობაში ჩაბმულია კვალიფიციური სპეციალისტები, რომლებიც ფლობენ ტექნიკურ და სამართლებრივ ცოდნას. ასეთი ორგანოს შექმნა ემსახურება გამომგონებლების კანონიერების განმტკიცებას, გამომგონებლობის იმ სახელმწიფო ორგანოებთან დამოკიდებულებაში, რომლებიც ატარებენ გამომგონებაზე განაცხადების ექსპერტიზას და გამომგონებლების უფლებათა დაცვის ამალგების გარანტიას.

საკონტროლო საბჭოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და გასაჩივრებას არ ექვემდებარება. იგი შეიძლება იყოს გადასინჯული სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარის პროტესტთან დაკავშირებით, რომელიც შეტანილია მოქმედ კანონმდებლობასთან გადაწყვეტილების შეუსატყვისობის მოტივით ან ახლად შექმნილ ვითარებათა გამო (დებულების 48-ე პუნქტი);

დ) ავტორთა საჩივრები წინადადების რაციონალიზატორული წინადადებად აღიარებაში უარის თქმაზე ან მათ გამოსაყენებლად მიღების გადაწყვეტილებაზე. ავტორს გადაწყვეტილების მიღების დღიდან, სამი თვის ვადაში, უფლება აქვს გაასაჩივროს იგი ორგანიზაციის, სამინისტროს ან უწყების ხელმძღვანელთან, რომელმაც მიიღო ეს გადაწყვეტილება. ამასთანავე საჩივრების განხილვა ავტორის სამუშაო ადგილის მიხედვით წარმოებს ხელმძღვანელის მიერ, პროფკავშირული ორგანოს ან პროფკავშირული ორგანოს დავალებით გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივი ორგანოს მიერ. ორგანიზაციაში მომუშავე ავტორი მოწვეული უნდა იყოს მისი საჩივრის განხილვაში მონაწილეობისათვის.

იმ შემთხვევაში, როცა ავტორი არ არის დაკმაყოფილებული საჩივარზე მიღებული გადაწყვეტილებით, ან კიდევ თუ საჩივრის განხილვის გამო გადაწყვეტილება არ არის გამოტანილი, რადგანაც შეთანხმება ორგანიზაციის ხელმძღვანელსა და შესაბამის პროფკავშირულ ორგანოს შორის არ არის მიღწეული, ავტორს შეუძლია შეიტანოს საჩივარი ზემდგომ ორგანოში, რომელიც ვალდებულია ორი თვის ვადაში მისი მიღებიდან შეატყობინოს ავტორს მოტივირებული გადაწყვეტილება.

სამინისტროს, უწყების ხელმძღვანელის ან მოადგილის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება მოცემულ საკითხზე საბოლოოა (დებულების 151-ე პუნქტი);

ე) ავტორთა საჩივრები, წინადადების რაციონალიზატორულად აღიარების გადაწყვეტის ან წინადადების გამოსაყენებლად მიღების შეცვლაზე შეიტანება ზემდგომ ორგანოში, რომელიც ვალდებულია ორი თვის ვადაში მისი მიღების დღიდან შეატყობინოს ავტორს თავისი მოტივირებული გადაწყვეტილება (დებულების 152-ე პუნქტი).

სამინისტროს, უწყების ხელმძღვანელის ან მოადგილის გადაწყვეტილება საბოლოოა;

ვ) დავას გამოგონების პრიორიტეტზე (დებულების 51-ე და 52-ე პუნქტები). განიხილავს გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი.

ზ) დავას იმაზე, თუ რომელი სამინისტროები ან უწყებებია ვალდებული გადაიხადონ გასამრჩელო გამოგონებისა და რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენებაზე, იხილავს გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი (დებულების 112-ე და 119-ე პუნქტი).

ადმინისტრაციულ-სასამართლო წესით განიხილება:

ა) დავა ეკონომიის სწორად გამოთვლაზე, ოდენობაზე, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებებისათვის გასამრჩელოს გადახდის ვადასა და დარიცხვის წესზე და აგრეთვე მათი გამოყენების ფაქტის დადგენის საკითხები. უპირველესად დავა გაიჩრევა ორგანიზაციის, სამინისტროს ან უწყების ხელმძღვანელის მიერ საჩივრის შემოტანის მომენტიდან 15 დღის ვადაში.

საჩივრის განხილვა ორგანიზაციაში წარმოებს პროფკავშირულ ორგანოსთან ან მისი დაეალებით — გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივ საბჭოსთან ერთობლივად. თუ გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების ავტორი არ მიიღებს პასუხს დადგენილ ვადაში ან არ არის გადაწყვეტილების თანახმა, მას შეუძლია გაასაჩივროს ეს გადაწყვეტილება ზემდგომი ორგანოს ხელმძღვანელთან ან მიმართოს სარჩელით სასამართლოში. ავტორის საჩივარზე მიღებული გადაწყვეტილების გასაჩივრების შესაძლებლობა საშუალებას აძლევს მას, თვითონ თითოეულ კონკრეტულ შემთხვევაში დაადგინოს თავისი უფლებების დაცვის უფრო მოსახერხებელი ფორმა.

ამასთან ერთად სასამართლო წესით განიხილება გამოგონებისა და რაციონალიზატორული წინადადებისათვის გასამრჩელოს გადახდევინებასთან დაკავშირებული საკითხები. იგულისხმება როგორც

წინადადებები, რომლებიც იძლევიან ეკონომიას, ასევე — რომლებიც არ იძლევიან ეკონომიას. აღნიშნული საკითხების განხილვასთან დაკავშირებული სარჩელი შეაქვთ სახალხო სასამართლოში იმ ორგანიზაციის ადგილმდებარეობის მიხედვით, რომელმაც ავტორის აზრით მიიღო არასწორი გადაწყვეტილება ან არ უპასუხა დადგენილ ვადაში საჩივარზე.

ბ) დავა რაციონალიზატორული წინადადების პირველობაზე, განხილება ორგანიზაციის, სამინისტროს ან უწყების ხელმძღვანელის მიერ 15 დღის ვადაში საჩივრის შემოტანის დღიდან. საჩივრის განხილვა ორგანიზაციაში წარმოებს პროფკავშირულ ორგანოსთან ან პროფკავშირული ორგანოს დავალებით — გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშიროსაზოგადოების ადგილობრივ ორგანოსთან ერთობლივად, მხარეები მოწვეული უნდა იყოს დავის განხილვაში მონაწილეობის მისაღებად. მხარეს, რომელიც არ ეთანხმება მიღებულ გადაწყვეტილებას, შეუძლია მიმართოს სასამართლოში.

საგამომგონებლო და რაციონალიზატორულ საქმეში ზოგიერთი დავისათვის დადგენილია მხოლოდ სასამართლო წესი მათ განსახილველად.

სასამართლო დაცვა გარეშე გავლენაში არ არის მოქცეული, ამიტომ სარჩელი საბჭოთა სამოქალაქო პროცესში — ჰეშმარიტების დადგენისა და სუბიექტურ უფლებათა დაცვის მნიშვნელოვანი საშუალებაა. მიმართვის ფორმას სასამართლოში უფლების დაცვისათვის წარმოადგენს სასარჩელო განცხადება. სარჩელი საერთო წესით წარედგინება სახალხო სასამართლოში მოპასუხის საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით. სასარჩელო განცხადებაში მითითებული უნდა იყოს: სასამართლოს დასახელება, სადაც შეაქვთ განცხადება; მოსარჩლეს დასახელება, მისი საცხოვრებელი ადგილი ან, თუ მოსარჩლე წარმოადგენს იურიდიულ პირს — მისი ადგილმდებარეობა, აგრეთვე წარმომადგენლის დასახელება და მისი მისამართი, თუ განცხადება შეაქვს წარმომადგენელს; მოპასუხის დასახელება, მისი საცხოვრებელი ადგილი ან. თუ მოპასუხე წარმოადგენს იურიდიულ პირს — მისი მისამართი: ვითარება, რომლებზეც მოსარჩლე ამყარებს თავის მოთხოვნას, და მოსარჩლის მიერ გადმოცეული ვითარებებს დამადასტურებელ მტკიცებებს; მოსარჩლის მოთხოვნა; სარჩელის ფასი, თუ სარჩელი ექვემდებარება შეფასებას; განცხადებასთან თანდართულ დოკუმენტების სიას.

საპატენტო დოკუმენტაცია და საპატენტო ინფორმაცია

საპატენტო დოკუმენტაცია — სპეციალური ტექნიკური ლიტერატურის ერთ-ერთი სახეა. მასში შედის გამოგონებათა აღწერილობები — საავტორო მოწმობებისა და პატენტების აღწერილობები, პერიოდული გამოცემები (საპატენტო საუწყებო ბიულეტენები, კრებულები და ჟურნალები), გამოგონებათა კლასების საძიებლები, საპატენტო ინფორმაციისათვის განკუთვნილი ყოველგვარი რეფერატული და ანოტირებული გამოცემები და სხვ.

ჩვენს ქვეყანაში საპატენტო-საინფორმაციო მოღვაწეობის მთავარი ხელმძღვანელი, მარგანიზებელი და მგეგმავი ორგანო არის სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის საპატენტო ინფორმაციისა და ტექნიკურ-ეკონომიკურ გამოკვლევათა საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი („ВНИИПИ“), რომელიც წარმოადგენს საკავშირო სამეცნიერო და საინფორმაციო ცენტრს, კოორდინაციას უწევს საპატენტო ინფორმაციის სისტემის სხვა ორგანოების მუშაობას და ჩვენში ძირითადად ყველაზე სრულად აქვეყნებს საპატენტო ინფორმაციის მასალებს. აღნიშნული ინსტიტუტის საინფორმაციო გამოცემებში მოთავსებული ცნობები აქტუალური და უტყუარია, მოკლედ და ამომწურავი სისრულით მოიცავს სამამულო და საზღვარგარეთის წყაროებს.

საპატენტო-საინფორმაციო მოღვაწეობას, გარდა აღნიშნული ინსტიტუტისა, ჩვენს ქვეყანაში ეწევა საკავშირო საპატენტო-ტექნიკური ბიბლიოთეკა („ВПТБ“), რომელშიც თავმოყრილია სახელმწიფო საპატენტო ფონდი, აგრეთვე რიგი საცნობარო სამსახურები; წარმოება „პატენტი“, რომელიც წარმოადგენს სამეცნიერო-საწარმოო გაერთიანების პოლიგრაფიულ ბაზას: საპატენტო სამსახურების საკავშირო ცენტრი („ВЦПУ“), რომელიც ატარებს ძიებას და მუშავებათა დონის დადგენის მიზნით, ეხმარება საწარმოებსა და დაწესებულებებს ნავარაუდევ აღმოჩენებზე, გამოგონებებზე, სამრეწველო ნიმუშებზე, სასაქონლო ნიმუშებზე განაცხადების გაფორმებაში, ახორციელებს ტექნიკის ობიექტების საპატენტო სიწმინდეზე საკონტროლო შემოწმებას და ა. შ.

„ВНИИПИ“, „ВПТБ“, წარმოება „პატენტი“ და „ВЦПУ“ წარმოადგენენ სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის დაქვემდებარებულ ორგანიზაციებს.

უნდა აღინიშნოს, რომ საპატენტო-საინფორმაციო მოღვაწეობას ეწევა აგრეთვე სამეცნიერო და ტექნიკური ინფორმაციის საკავშირო ინსტიტუტი („ВИНИТИ“), რომელიც რეფერატულ ჟურნალებში აქვეყნებს მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში გაცემულ მნიშვნელოვან გამოგონებათა აღწერილობების რეფერატებს.

საპატენტო-საინფორმაციო მოღვაწეობას ეწევიან ასევე სხვადასხვა სამინისტროებისა და უწყებების სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის, სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების, საპროექტო-საკონსტრუქტორო ორგანიზაციებისა და სხვა საინფორმაციო ორგანოები.

* თბილისში, გარდა ტერიტორიული საპატენტო ფონდისა, არსებობს წარმოება „პატენტისა“ და საპატენტო ქამსახურების საკავშირო ცენტრის თბილისის ფილიალები.

საწარმოებს, დაწესებულებებსა და ცალკეულ პირებს დიდ დახმარებას უწევს გამოგონებებზე განაცხადების გაფორმებაში გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების საქართველოს რესპუბლიკური საბჭო-საბჭოს აქტივისტები, საზოგადოებრივ საწყისებზე მომუშავე საექსპერტო-უფლებრივი სექცია, რომლებიც კონსულტაციას უწევენ გამომგონებლებსა და რაციონალიზატორებს, ეხმარებიან მათ საგამომგონებლო შემოქმედებასთან დაკავშირებული რთული საკითხების გადაწყვეტაში.

სასარგებლო მუშაობას ეწევა სახალხო მეურნეობაში სიახლეთა გამოყენების საქმეში სამეცნიერო-ტექნიკური საზოგადოების თბილისის ტექნიკის სახლთან არსებული საქართველოს პროფსაბჭოს რესპუბლიკური ნოვატორთა საბჭო.

აღსანიშნავია საქართველოს პატენტმცოდნეობის საზოგადოებრივი ინსტიტუტის ნაყოფიერი მუშაობა, რომელიც 1966 წლიდან დასებობს. წარმოებიდან მოუწყვეტივ კვალიფიკაციის ამალლების მიზნით ამ ინსტიტუტში სწავლობენ მუშა-ნოვატორები, ინჟინერ-დამმუშაველები, იურისტები, ეკონომისტები, ბიბლიოგრაფები და სხვ.

საპატენტო სამსახურების საკავშირო ცენტრის თბილისის ფილიალი გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ დამტკიცებული ფასების მიხედვით სამეურნეო ანგარიშის საფუძველზე ორგანიზაციებსა და საწარმოებს უწევს შეძღვრივის სახის საპატენტო მომსახურებას:

მომსახურება ნავარაუდევ გამოგონებებზე განაცხადის მასალების გასაფორმებლად. ფილიალი ადგენს განაცხადებს ნავარაუდევ გა-

მოგონებათა სიახლეზე წინასწარი ძიების ჩატარებით სსრ კავშირისა და დამკვეთთან შეთანხმებით, საზღვარგარეთის ქვეყნების ფონდების მიხედვით შესაბამისი საპატენტო გამოკვლევებით.

თბილისის ფილიალი მომსახურებას სწევს როგორც მთლიანად განაცხადის შედგენაში, ასევე დამკვეთის სურვილით განაცხადზე მუშაობის ცალკეულ სტადიებზე (აღწერილობის შედგენა, ფორმულის შედგენა, ნახაზების დამზადება და სხვ.).

სამუშაოს ვადა და ღირებულება განაცხადის შედგენაზე დამოკიდებულია ნავრაუდები ტექნიკური გადაწყვეტის სირთულის დონეზე. სიახლეზე ძიების გარეშე სამუშაოს ღირებულებაა — 43-დან 128 მანეთამდე.

ფილიალი აღგენს საგანაცხადო მასალებს სამრეწველო ნიმუშებზე და ატარებს სამრეწველო ნიმუშის სიახლეზე ექსპერტიზას სსრ კავშირის ფონდის მიხედვით. სამუშაოს ღირებულება — 13-დან 29 მანეთამდე.

ფილიალი აღგენს განაცხადებს სასაქონლო ნიშნებზე, გარდა ამისა, დამკვეთის დავალებით მას შეუძლია გასწიოს წარმომადგენლობა სასაქონლო ნიშნის რეგისტრირებისას და აგრეთვე განაცხადის შეტანა სახელმწიფო ბაჟის გადახდით. სასაქონლო ნიშანზე განაცხადის შედგენის ღირებულებაა 17 მანეთი და 60 კაპიკი.

საპატენტო სამსახურის თბილისის ფილიალი იღებს დაკვეთებს განაცხადის დაპირისპირებული მასალების ანალიზზე და სახელმწიფო საპატენტო ექსპერტიზის საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის გადაწყვეტილების პროექტებზე მოტივირებული შეპასუხებების შედგენაზე. სამუშაოს ღირებულება 22-დან 65 მანეთამდეა.

დამოკიდებულია დაკვეთის სირთულის დონეზე.

მომსახურება საპატენტო ძიების ჩასატარებლად. საპატენტო სამსახურების საკავშირო ცენტრის თბილისის ფილიალი ატარებს ყველა სახის საპატენტო გამოკვლევებს საპატენტო მასალების მიხედვით. ზოგჯერ კი ხელშეკრულებით ატარებს ძიებას ცალკეულ საკითხებზე — კომპლექსური ძიების ნაწილზე, რომელიც შეიცავს ინფორმაციას უზრნალებიდან; წიგნებიდან, საფირმო გამოცემებიდან და ა. შ. თითოეულ ძიებას ახლავს დაწვრილებითი ანგარიში ძიების შედეგად შერჩეული მასალების ასლების დართვით.

სამუშაოს შესრულების ვადა და ღირებულება დამოკიდებულია დაკვეთის სირთულის დონეზე და თითოეულ შემთხვევაში განისაზღვრება წინასწარი და აღსასრულებელი კალკულაციით.

მომსახურება ტექნიკის ობიექტების, სამრეწველო ნიმუშების

და სასაქონლო ნიშნების საპატენტო სიწმინდეზე ექსპერტიზის მიხედვით. თბილისის ფილიალი ატარებს ტექნიკის ობიექტების საპატენტო სიწმინდეზე ექსპერტიზას, ობიექტის დამმუშავებლის სავალდებულო მონაწილეობით, მეთოდურ დახმარებას უწევს სამეცნიერო-კვლევითი და საპროექტო-საკონსტრუქტორო ორგანიზაციებს. დამკვეთის სურვილით, ფილიალს შეუძლია მომსახურება გაუწიოს ორგანიზაციებს საპატენტო სიწმინდეზე ექსპერტიზის ცალკეულ ეტაპებზე.

საპატენტო სამსახურების თბილისის ფილიალი ატარებს სამუშაოებს დამკვეთის მიერ წარმოდგენილი ცალკეული პატენტის ანალიზზე, დაპირისპირებული ობიექტის სიწმინდის განსაზღვრის მიზნით. გასაანალიზებელი პატენტისა და ტექნიკის ობიექტის დაპირისპირების შედეგების მიხედვით დგება ანგარიში საპატენტო გამოკვლევაზე.

საპატენტო სიწმინდეზე ექსპერტიზის ჩატარების სამუშაოს შესრულების ვადა და ღირებულება დამოკიდებულია შესამოწმებელი ობიექტის სირთულესა და მდგომარეობაზე. სამუშაოს ღირებულება განისაზღვრება წინასწარი და აღსასრულებელი კალკულაციით.

საპატენტო მომსახურებაზე დაკვეთების გაფორმების წესი. საპატენტო მომსახურებაზე დაკვეთები მიიღება ორგანიზაციებისაგან ან საწარმოებისაგან წერილის საფუძველზე, რომელშიც დაწვრილებით არის გადმოცემული დაკვეთის სახე და აღნიშნულია საბანკო და საფოსტო რეკვიზიტები, ხელმოწერილია ორგანიზაციის ან საწარმოს ხელმძღვანელისა და მთავარი ბუღალტრის მიერ და დამოწმებულია ბეჭდით.

დაკვეთაზე, რომელიც მიღებულია შესასრულებლად, დგება წინასწარი კალკულაცია და ორ ეგზემპლარად ეგზავნება დამკვეთს: ამ კალკულაციის ერთი ეგზემპლარი დამკვეთმა უნდა დააბრუნოს საპატენტო სამსახურების საკავშირო ცენტრის თბილისის ფილიალში, თავისი თანხმობის დამოწმებით სამუშაოს შესრულებაზე. დაკვეთის შესრულებისათვის საფუძველს წარმოადგენს დამკვეთის და შემსრულებლის ხელმოწერილი და ბეჭდით დამოწმებული, შეთანხმებული წინასწარი კალკულაცია. შესრულებულ დაკვეთას ერთვის აღმასრულებელი კალკულაცია და ანგარიში. დაკვეთა, რომლის შესრულება გაანგარიშებულია 3 თვეზე მეტი დროის განმავლობაში, შეიძლება შესრულდეს ერთის ზრვიც — ორგანიზაციისა და საწარმოს და მეორეს მხრივ — საპატენტო სამსახურების საკავშირო ცენტრის თბილისის ფილიალს შორის დადებული ხელშეკრულების შესაბამის-

საფ. ხელშეკრულებას ერთვის წინასწარი კალკულაცია და ხელშეკრულების მხარეთა შეთანხმებული კალენდარული ვეგმა, რომელიც ადგენს დაკვეთის შესრულების ეტაპებს და მათი შესრულების ვადებს.

თითოეული სამუშაოს შესრულების ეტაპზე შეიძლება წარმოდგენილი იქნეს ცალკეული ანგარიში აღსასრულებელი კალკულაციის აუცილებელი დართით. დაკვეთა, რომელიც არ მიიღება შეასრულებლად რაიმე მიზეზის გამო, უბრუნდება ადრესატს 3 დღეში მოტივირებული უარით ან აუცილებელი ცნობების მოთხოვნით.

საინფორმაციო გამოცემები პირველადი დოკუმენტური ინფორმაციის (ქურნალები, წიგნები, კრებულები, ბროშურები, სტანდარტები, პატენტები, დისერტაციები, სამეცნიერო-კვლევით და საცდელ-საკონსტრუქტორო სამუშაოთა ანგარიშები) ანალიზურ-სინთეზური გადამუშავ, ბის შედეგად მიღებული გამოცენებია, რომლებსაც ასრულებენ სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის ორგანოები. გადამუშავება ხორციელდება იმ მიზნით, რომ გაეცნონ მეცნიერები, წარმოების სპეციალისტები და მუშა ნოვატორები სამამულო და საზღვარგარეთის ახალ სამეცნიერო-ტექნიკურ და საწარმოო მიღწევებს.

საინფორმაციო გამოცემების ძირითადი სახეებია: ბიბლიოგრაფიული აღწერილობები, ანოტაციები, რეფერატები, მიმოხილვები.

ბიბლიოგრაფიული აღწერილობის ქვეშ იგულისხმება დოკუმენტის მახასიათებელი სიტყვებით გამოხატული ზოგიერთი აუცილებელი ცნობების მინიმუმი, რომლებიც განლაგებულია ზუსტად დადგენილი წესით. ბიბლიოგრაფიული აღწერილობა მოიცავს დოკუმენტის ისეთი ფორმალური ნიშნების ნაერთს, როგორიცაა ავტორების გვარები, ფირმის დასახელება, დოკუმენტის დასახელება, გვერდების რაოდენობა, ბიბლიოგრაფიული მითითებანი, გამოცემის დასახელება, გამოცემის ადგილი და წელი, ტომის ნომერი და ა. შ. ე. ი. არაა მხოლოდ შინაარსი.

ბიბლიოგრაფიული აღწერილობა უნდა იყოს ერთგვაროვანი. ეს წესი ჩაწერილია ბეჭდურ ნაწარმოებთა აღწერის ერთიან წესებში. ერთიანი წესებით ნაწარმულია აგრეთვე რაღაცა დონით დოკუმენტში ჩაწვდომა.

ბიბლიოგრაფიული აღწერილობის საფუძველზე დგება საბიბლიოთეკო კატალოგები, ბიბლიოგრაფიული კარტოთეკები და საძიებლები. ბიბლიოგრაფიულ აღწერილობას, როგორც განუყოფელ ნაწილს, შეიცავს მეორადი საინფორმაციო დოკუმენტები.

ანოტაცია, ეს პირველადი სამეცნიერო-ტექნიკურ: დოკუმენტის მოკლე დახასიათებაა. ანოტაციაში მოცემულია ის, თუ რაზეა ლაპარაკი დოკუმენტში. მისი მოცულობა დიდი არაა: 2-3 ფრაზა. ანოტაციის შედგენისას უნდა გვესმოდეს დოკუმენტის შინაარსი ზოგადად. ანოტაციები დგება უმთავრესად სასწავლო, საცნობარო. ქრონიკულ და სამეცნიერო-პოპულარული დოკუმენტაციის მასალებზე. ანოტირება ხდება საავტორო მოწმობების, საპატენტო აღწერილობებისა და სხვა მასალების. როდესაც პირველადი დოკუმენტის დასახელება არ გვაძლევს საშუალებას წარმოდგენა შეგვექმნას დოკუმენტზე, ანოტაცია აშუქებს მას. მისი შედგენა შეიძლება, თუ ვიცით ენა და გვაქვს ზოგადი წარმოდგენა ობიექტზე.

რეფერატი — დოკუმენტის გაცნობის შემდეგი საფეხურია. რეფერატში გადმოცემულია დოკუმენტის ძირითადი შინაარსი, მისი ხასიათის, საგნის და გამოკვლევის მეთოდის ან საწარმოო პროცესის ტექნოლოგიის, ძირითადი შედეგების, გამოკვლევის ჩატარების დროისა და ადგილის, სიახლის დამუშავებისა და დანერგვის აღნიშვნით. რეფერატი საშუალებას იძლევა სრული წარმოდგენა შეექმნას მომხმარებელს დოკუმენტის ძირითად შინაარსზე და განისაზღვროს პირველადი დოკუმენტის გაცნობის მიზანშეწონილობა.

რეფერატის მოცულობა მეტია, ვიდრე ანოტაციისა, იგი, როგორც წესი არ უნდა აღემატებოდეს 2000 ბეჭდურ ნიშანს — დაახლოებით უტოლდება 30×20 სმ ფორმატის 1,5 გვერდზე ორი ინტერვალით ნაბეჭდს. ჩვეულებრივ რეფერატი არ შეიცავს კრიტიკულ შეფასებას, თუმცა ზოგჯერ გვხვდება რეფერენტის შენიშვნა შეფასებით.

მიმოხილვა — დოკუმენტის გაცნობის ყველაზე ღრმა საფეხურია. იგი დგება რამდენიმე დოკუმენტით. მიმოხილვის შედეგადად ითხოვს სპეციალისტის შემოქმედების მნიშვნელოვან დონეს. მიმოხილვაში შეიძლება იყოს ინფორმაცია, რომელიც არ არის დოკუმენტში. მიმოხილვაში — ინფორმაციის სინთეზია. მიმოხილვის ავტორი გაიაზრებს დოკუმენტის შინაარსს და აკეთებს გარკვეულ დასკვნებს.

სასიგნალო საპატენტო ინფორმაცია ეწოდება რეგისტრირებულ პატენტებში და საავტორო მოწმობებში აღწერილ ახალ, საგამომგონებლო წინადადებებზე შედგენილ. ოპერატიულ და გეგმაზომიერ ინფორმაციას. სასიგნალო ინფორმაცია შეიცავს საავტორო მოწმობებზე და პატენტებზე მხოლოდ მინიმალურ მონაცემებს და არ ხსნის დაწერილებით გამოგონების არსს. მისი ამოცანა არის მიაწო-

დოს „სიგნალი“. მიაპყროს ყურადღება ახალი გამოგონებისადმი. გამოგონების დაწვრილებით გაცნობისათვის საჭიროა მიემართოს სრულ საპატენტო აღწერილობას — საავტორო მოწმობისა და პატენტის აღწერილობას.

სასიგნალო საპატენტო ინფორმაციის მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს ამა თუ იმ ქვეყნის საპატენტო უწყებათა პერიოდული გამოცემები.

სასიგნალო საპატენტო გამოცემები გვხვდება სხვადასხვა სახით, ზოგიერთ გამოცემებში მოცემულია გამოგონების აღწერილობის მხოლოდ ბიბლიოგრაფიული ელემენტები, ზოგიერთში ქვეყნდება ნახაზებით ილუსტრირებული გამოგონების ფორმულა ან პუბლიკაციები გამოგონების დაწვრილებითი რეფერატის სახით.

ამჟამად სასიგნალო ინფორმაცია საბჭოთა გამოგონებებზე გამოდის სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის ოფიციალური ბიულეტენის სახით, რომელსაც ეწოდება „აღმოჩენები, გამოგონებები, სამრეწველო ნიმუშები, სასაქონლო ნიშნები“. ბიულეტენი გამოდის 1924 წლიდან. 1959 წლამდე ყოველწლიურად გამოდიოდა 12 ნომერი, 1959-1967 წწ. — 24, 1968-1972 წწ. — 36, 1973 წლიდან — 48 (თვეში ოთხი ნომერი). გამოგონებებზე — სსრ კავშირში გაცემულ საავტორო მოწმობებზე და პატენტებზე პუბლიკაციების გარდა, ბიულეტენში 1959 წლიდან მოთავსებულია ოფიციალური ცნობები აღმოჩენებზე, 1967 წლიდან — სამრეწველო ნიმუშებზე, 1963 წლიდან — სასაქონლო ნიშნებზე.

ბიულეტენში მასალების გამოქვეყნების ვადაა 3-5 თვე სახელმწიფო რეესტრში გამოგონებების რეგისტრაციის დღიდან.

ბიულეტენისათვის „აღმოჩენები, გამოგონებები, სამრეწველო ნიმუშები, სასაქონლო ნიშნები“ ქვეყნდება წლიური საძიებელი, რომელიც შეიცავს: გამოგონებებზე საავტორო მოწმობებისა და პატენტების, აგრეთვე სამრეწველო ნიმუშებისა და სასაქონლო ნიშნების მოწმობების სისტემატურ საძიებლებს: გამოგონებებზე საავტორო მოწმობებისა და პატენტების, სამრეწველო ნიმუშების, სასაქონლო ნიშნების ნუმერაციულ საძიებელს; გამოგონებებზე საავტორო მოწმობასა და პატენტზე განაცხადების ნუმერაციულ საძიებელს; უცხოური ფირმებისა და ორგანიზაციების გამოგონებებზე პატენტების განმცხადებლების ვინაობის საძიებელს; გამოგონებებზე მოქმედებაშეწყვეტილი პატენტების ნუმერაციულ საძიებელს; გამოგონებათა ავტორების ვინაობის საძიებელს.

საპატენტო ინფორმაციისა და ტექნიკურ-ეკონომიკურ გამოკვლევათა საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი აქვეყნებს 20-ზე მეტი ქვეყნის გამოგონებებზე და აგრეთვე საზღვარგარეთის იმ ქვეყნების გამოგონებებზე ბიბლიოგრაფიულ ინფორმაციას, რომლებზედაც სსრ კავშირის პროდუქციის ექსპორტის მნიშვნელოვანი ოდენობა მოდის.

საპატენტო ინფორმაციისა და ტექნიკურ ეკონომიკურ გამოკვლევათა საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითმა ინსტიტუტმა 1963 წლიდან დაიწყო საზღვარგარეთის ქვეყნების გამოგონებებზე რეფერატული ინფორმაციის გამოცემა აშშ-ის საპატენტო ბიულეტენის თარგმანის სახით. შემდეგ წლებში გამოიცა გფრ-ის (1964 წ.), დიდი ბრიტანეთის (1965 წ.), იაპონიისა (1968 წ.) და საფრანგეთის (1970 წ.) საპატენტო ბიულეტენის თარგმანები. 1972 წლიდან, აღნიშნული ინსტიტუტი ნაცვლად ცალ-ცალკე გამოცემებისა, აქვეყნებს საპატენტო ბიულეტენების გაერთიანებულ გამოცემას. «Изобретения за рубежом», ხოლო 1978 წლიდან კი «Изобретения в СССР и за рубежом».

ჩვენი რესპუბლიკის საპატენტო დოკუმენტაციის ცენტრალური საცავია, საქართველოს სსრ მეცნიერებისა და ტექნიკის სახელმწიფო კომიტეტის, გ. მიქელაძის სახელობის საქართველოს რესპუბლიკური სამეცნიერო-ტექნიკური ბიბლიოთეკა, სადაც თავმოყრილი და სისტემატიზებულია ტერიტორიული საპატენტო ფონდი.

სსრ კავშირში გაცემული საავტორო მოწმობებისა და საპატენტო აღწერილობების გაცნობა შეიძლება აგრეთვე კ. მარქსის სახელობის რესპუბლიკურ სახელმწიფო საჯარო ბიბლიოთეკაში.

ტერიტორიული საპატენტო ფონდები ღირებუთილი ორგანოების მიზითებით შექმნილია სსრ კავშირის მსხვილ ეკონომიკურ რაიონებში და მოკავშირე რესპუბლიკების დედაქალაქებში. ტერიტორიული საპატენტო ფონდის ძირითადი დანიშნულებაა საპატენტო ინფორმაციით უზრუნველყოს მოცემული ეკონომიკური რაიონის საწარმოები და ორგანიზაციები, რომლებსაც არა აქვთ თავისი ფონდები ან დაცილებული არიან დარგის მოთავე ორგანიზაციებისაგან. ტერიტორიული საპატენტო ფონდებით სარგებლობენ გამომგონებლები, აგრეთვე სპეციალისტები, რომლებიც მუშაობენ სახალხო მეურნეობის სხვადასხვა დარგში.

ტერიტორიული საპატენტო ფონდები წარმოადგენენ საკავშირო საპატენტო-ტექნიკური ბიბლიოთეკის საპატენტო დოკუმენტაციის ფონდის დუბლირებას, ფონდები კომპლექტდება განვითარებული

მრეწველობის მქონე ქვეყნებისა და აგრეთვე იმ ქვეყნების საპატენტო დოკუმენტაციის ფინანსებით, რომლებშიც უპირატესად გაიღეს სამამულო საექსპორტო პროდუქცია.

დარგობრივი საპატენტო ფონდი — ეს სახალხო მეურნეობის რომელიმე ერთი დარგის (ან რამდენიმე მონათესავე დარგის) საპატენტო დოკუმენტაციის კრებულია. დარგობრივი საპატენტო ფონდები შექმნილია ბევრ სამინისტროებში, სამეცნიერო-კვლევით და საპროექტო-საკონსტრუქტორო ორგანიზაციებში, ქვეყნის მსხვილ ფაბრიკებსა და ქარხნებში.

ტერიტორიული და დარგობრივი საპატენტო ფონდები განკუთვნილია საწარმოთა, ორგანიზაციების, ცალკეული გამოგონებლების საცნობარო-საინფორმაციო მომსახურებისათვის. მისი საშუალებით შესაძლებელია:

ა) შესწავლილ იქნეს მსოფლიოს მეცნიერებისა და ტექნიკის მიღწევები, განვითარების პერსპექტივები და ტენდენციები. ტექნიკის სხვადასხვა სფეროში;

ბ) შემოწმდეს სიახლე პატენტუნარიანობაზე და გამოგონება საპატენტო სიწმინდეზე, სამეცნიერო-კვლევით და საპროექტო-საკონსტრუქტორო მუშაობის სხვადასხვა სტადიაზე;

გ) შემოწმდეს საპატენტო სიწმინდეზე საზღვარგარეთისათვის ექსპონირებული მანქანები, იარაღები, ხელსაწყოები, მასალები და ტექნოლოგიური პროცესები;

დ) შეიჩჩეს მნიშვნელოვანი სამამულო და უცხოური გამოგონებები სახალხო მეურნეობაში დასაწარმოებლად;

ე) ლიცენზიების შესყიდვა და გასაღების ეფექტური მუშაობა.

საპატენტო აღწერილობა ეს ისეთი გამოგონების აღწერილობაა, რომელზეც დამცველი დოკუმენტების სახით გაცემულია პატენტი. საპატენტო აღწერილობაში გამოგონების არსი გახსნილია ისეთი სისრულით და კონკრეტულობით, რომ ეს გამოგონება შეიძლება განხორციელდეს დამატებითი ცნობების გარეშე. კონსტრუქციული სახის აღწერილობას ჩვეულებრივ ერთვის ნახაზები.

ყველა ქვეყნებისათვის საპატენტო აღწერილობების შედგენის ერთიანი წესები არ არსებობს. სხვადასხვა ქვეყანაში მიღებულია საპატენტო აღწერილობების შედგენის სხვადასხვა წესი. გამოხატულების წარმოადგენს ქვეყნები, რომლებიც შედიან ეკონომიკური ურთიერთდახმარების საბჭოში. როგორც ცნობილია, აღნიშნულ საბჭოში შემაჯალმა ქვეყნებმა 1965 წლიდან უნიფიცირებული გახადეს

პატენტებისა და საავტორო მოწმობების აღწერილობების შედგენის წესები.

საპატენტო აღწერილობის ძირითადი ნაწილებია: ბიბლიოგრაფიული ნაწილი, საკუთრივ აღწერილობა, გამოგონების ფორმულა, ნახაზები ან ნახატები, მიმთითებელი მონაცემები. ბიბლიოგრაფიული ნაწილი და საკუთრივ აღწერილობა აუცილებლად არის ყველა ქვეყნების საპატენტო აღწერილობები. სხვა ნაწილები შეიძლება არ იყოს.

აღწერილობის ბიბლიოგრაფიული ნაწილი შეიცავს ქვეყნის დასახელებას, რომელმაც გასცა საავტორო მოწმობა ან პატენტი, საპატენტო უწყების დასახელებას, ნაპღვილი გამოგონებლის (ან რამდენიმე გამოგონებლის) გვარს, ცნობებს გამოგონებლის ქვეშევრდომობის შესახებ და მის მისამართს, პატენტის იურიდიულ მფლობელზე მითითებას, გამოგონების დასახელებას, საავტორო მოწმობის ან პატენტის ნომერს, საკლასიფიკაციო ინდექსებს (ინდექსს), სხვადასხვა თარიღს, რომლებიც დაკავშირებულია გამოგონებაზე განაცხადის შეტანის ფაქტთან და გამოგონების რეგისტრაციასთან. ზოგიერთი ამ ელემენტებიდან ცალკეული ქვეყნის საპატენტო აღწერილობებში შეიძლება არც იყოს. სხვადასხვა არის აგრეთვე ბიბლიოგრაფიული ელემენტების განლაგების წესი.

საპატენტო აღწერილობის ნუმერაციის ორი სისტემა არსებობს — მიმდინარე, რომელიც გრძელდება წლიდან წლამდე და მეორე — წლიური სისტემა, რომელიც ყოველ წელს იწყება № 1-ით. ამჟამად მსოფლიოს უმეტესი ქვეყნები იყენებენ პატენტების ნუმერაციის მიმდინარე სისტემას.

სხვადასხვა ქვეყანაში გაცემული პატენტების რიცხვი სხვადასხვაა. ამიტომ პატენტების ნომერი ხშირად შეიძლება გვემსახუროს ქვეყნის განსაზღვრისათვის, რომელმაც გასცა პატენტი.

მაგალითად, საჭიროა მოიძებნოს პატენტი № 4.900.000, ამასთან ცნობილი არ არის რომელ ქვეყანაშია ის გაცემული. ჩვენ ვიცით, რომ აშშ-ში პატენტები ამჟამად აღწევს ხუთ მილიონამდე, საფრანგეთში და გფრ-ში — აღემატება ორ მილიონს, ინგლისში მილიონ ნახევარს აღწევს, ხოლო იტალიაში და ბელგიაში — ერთ მილიონამდეა. ჩვენს ქვეყანაში გაცემულია უკვე 700 000-მდე საავტორო მოწმობა და პატენტი. ამრიგად, ჩვენს მოყვანილ მაგალითში, პატენტის ნომრის მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, ის, ალბათ, გასცა აშშ-ის საპატენტო უწყებამ.

თარიღების ოდენობა და მნიშვნელობა, რომელსაც შეიცავს სა-

პატენტო აღწერილობების ბიბლიოგრაფიული ნაწილი, დამოკიდებუ-
ლია ამა თუ იმ ქვეყანაში მიღებულ საპატენტო სამართლის თავისე-
ბურებაზე. მსოფლიოს ყველა ქვეყნის საპატენტო აღწერილობებზე,
როგორც წესი, აღინიშნება განცხადების თარიღი, რომელიც ადას-
ტურებს გამოგონების პრიორიტეტს. ზოგჯერ ის შეიძლება ემთხვეო-
დეს თარიღს, რომლიდანაც გამოითვლება პატენტის მოქმედების
ვადა. .

პარიზის კონვენციის მონაწილე ქვეყნებში საპატენტო აღწერი-
ლობებზე პატენტის გამცემი ქვეყნის პრიორიტეტის თარიღთან ერ-
თად აღინიშნება კონვენციური პრიორიტეტიც. ზოგჯერ ეს თარიღე-
ბიც ემთხვევა ერთიმეორეს. მაგალითად, სსრ კავშირში გამოგონებე-
ბისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში გამოგონე-
ბაზე შეტანილი განაცხადის თარიღი და კონვენციური პრიორიტე-
ტის თარიღი ერთი და იგივეა.

ზოგიერთ შემთხვევებში საპატენტო აღწერილობებზე აღნიშ-
ნება განაცხადის გამოქვეყნების, პატენტის გაცემაზე საბოლოო გა-
დაწყვეტილებისა და სრული აღწერილობის გამოქვეყნების თა-
რიღი.

სსრ კავშირში გაცემულ საავტორო მოწმობებსა და საპატენტო
აღწერილობებზე აღნიშნულია ორი საკლასიფიკაციო სისტემის ინდე-
ქსები: გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციისა და უნივერ-
სალური ათწილადი კლასიფიკაციისა.

გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციის სისტემა ფარ-
თოდ გამოიყენება მსოფლიოს ბევრ ქვეყანაში (ძირითადი ან დამა-
ტებითი სახით). სისტემას საფუძვლად უდევს ფუნქციონალურ-დარ-
გობრივი პრინციპი.

გამოგონებათა კლასიფიკაციის საერთაშორისო სისტემა მოიცავს
მატერიალური წარმოების ყველა სფეროს; ყოფს მათ 8 ნაწილად,
რომლებიც ატარებს პირობით სახელწოდებებს და აღინიშნება ლა-
თინური ანბანის მთავრული ასოებით: A — ადამიანის საყოფაცხოვ-
რებო მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილება; B — სხვადასხვა ტექნო-
ლოგიური პროცესი და ტრანსპორტი; C — ქიმიკა და მეტალურგია;
D — ქსოვილი, ქაღალდი; E — მშენებლობა; F — გამოყენებითი
მექანიკა, განათება, გათბობა, ძრავები და სამუშაო მანქანები, იარა-
ღი და საბრძოლო მასალა; G — ფიზიკა; H — ელექტრონიკა.

თითოეული ნაწილი იყოფა კლასებად და აღინიშნება ნაწილის
ინდექსით და ორი არაბული ციფრით, მაგალითად, A 01, A 02,
A 03 და ა. შ.

ამრიგად, თითოეული ნაწილი ამგვარი ინდექსაციით შეიცავს 99 კლასს.

კლასები თავის მხრივ იყოფა ქვეკლასებად და აღინიშნება ლათინური ანბანის თანხმოდანი ასოებით, მაგალითად, AO1B; C23F; F16D და ა. შ.

ქვეკლასები იყოფა ჯგუფებად და ქვეჯგუფებად.

გამოგონების აღწერილობის სრული საკლასიფიკაციო ინდექსი უნდა შეიცავდეს ნაწილის, კლასის, ქვეკლასის, ჯგუფისა და ქვეჯგუფის აღნიშვნას. ქვეჯგუფის ინდექსი ჯგუფის ინდექსისაგან გამოიყოფა ირიბი ხაზით. მაგალითად, DO3D 47/40; F16K 19/04; GO3B 17/28 და ა. შ.

ამჟამად ყველაზე გავრცელებულ საპატენტო კლასიფიკაციის სისტემას წარმოადგენს გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაცია. ზოგიერთ ქვეყანას აქვს საპატენტო კლასიფიკაციის თავისი ნაციონალური სისტემა. მაგალითად, ცნობილია გერმანული, ამერიკული, ინგლისური, იაპონური და სხვა საპატენტო კლასიფიკაციის სისტემები. 1971 წლიდან სსრ კავშირში გაცემულ საავტორო მოწმობებსა და საპატენტო აღწერილობებზე აღნიშნულია გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციის ინდექსი, როგორც ძირითადი (ამ დრომდე — 1962 წლიდან აღინიშნებოდა, როგორც დამატებითი).

ჩვენი რესპუბლიკის საპატენტო დოკუმენტაციის ფონდი — სსრ კავშირში გაცემული საავტორო მოწმობები და პატენტები, რომლებიც დაცულია გ. მიქელაძის სახელობის საქართველოს რესპუბლიკურ სამეცნიერო-ტექნიკურ ბიბლიოთეკაში და კ. მარქსის სახელობის რესპუბლიკურ სახელმწიფო საჯარო ბიბლიოთეკაში, დამუშავებული და განლაგებულია გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციის სისტემით. რაიმე თემის აღნიშნული კლასიფიკაციის საკლასიფიკაციო ინდექსის დადგენისათვის უნდა ვისარგებლოთ გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციის ანბანურ-საგნობრივი საძიებლებით და კლასიფიკატორებით.

სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის ყველა ორგანოსათვის, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს 1962 წლის 11 მაისის სპეციალური დადგენილებით, სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის უკეთ ორგანიზაციის მიზნით, დადგენილია, რომ მთელი სამეცნიერო-ტექნიკური დოკუმენტაცია წარმოდგენილი იყოს საცნობარო-საინფორმაციო ფონდებში ინდექსირებული საერთაშორისო უნივერსალური ათწილადი კლასიფიკაციის მიხედვით. ინდექსირებას ექვემდებარება

ყველა ბეჭდური სამეცნიერო-ტექნიკური დოკუმენტი და საინფორმაციო ბარათი და, რასაკვირველია, საპატენტო აღწერილობებიც.

უნივერსალური ათწილადი კლასიფიკაციის სისტემას საფუძვლად უდევს დაყოფის კლასიფიკაციის ათწილადობის პრინციპი. ადამიანის ცოდნის ყველა დარგი აღებულია როგორც ერთი მთელი და დაყოფილია ათ ძირითად განყოფილებად, შემდეგ თითოეული განყოფილება თავის მხრივ კიდევ იყოფა ათ ქვეგანყოფილებად, თითოეული ქვეგანყოფილება ათ ჯგუფად, თითოეული ჯგუფი — ათ ქვეჯგუფად და ა. შ. დაყოფა შეიძლება ვაწარმოოთ უსასრულოდ.

ათწილადი კლასიფიკაციის ცხრილები შეიცავს თითოეული ინდექსის აზრობრივი მნიშვნელობის გაშიფვრას. ძირითადი განყოფილებები აღნიშნულია ერთნიშნა არაბული ციფრებით — დაწყებული 0-დან დამთავრებული 9-ით. ათი ძირითადი განყოფილება შემდეგია:

0. საერთო განყოფილება;

1. ფილოსოფია;

2. რელიგია;

3. საზოგადოებრივი მეცნიერებანი, სამართალი, მართვა;

4. დროებით თავისუფალია;

5. მათემატიკა, საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანი;

6. გამოყენებითი მეცნიერებები, მედიცინა, ტექნიკა;

7. ხელოვნება, გამოყენებითი ხელოვნება, თამაშები, სპორტი;

8. ფილოლოგია, ენათმეცნიერება, მხატვრული ლიტერატურა;

9. მხარეთმცოდნეობა, გეოგრაფია, ბიოგრაფიები, ისტორია.

თითოეული განყოფილება, როგორც აღვნიშნეთ, იყოფა ათ ქვეგანყოფილებად. მაგალითად: 5. მათემატიკა, საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანი იყოფა შემდეგ ქვეგანყოფილებად:

51. მათემატიკა;

52. ასტრონომია, გეოდეზია;

53. ფიზიკა;

54. ქიმია, კრისტალოგრაფია, მინეროლოგია;

55. გეოლოგია, გეოლოგიური და გეოფიზიკური მეცნიერებანი;

56. პალეონტოლოგია;

57. ბიოლოგიური მეცნიერებანი;

58. ბოტანიკა;

59. ზოოლოგია.

ამდავარი პრინციპი საშუალებას გვაძლევს ათწილად კლასიფიკაციაში ცნებები დავყოთ ზოგადიდან ვიწრო სპეციალობამდე, მაგალითად:

6. გამოყენებითი მეცნიერებები, მედიცინა, ტექნიკა;

62. საინჟინრო საქმე, ტექნიკა;

624. მიწისქვეშა მშენებლობა;

624. 1. მიწისქვეშა ნაგებობათა მშენებლობა, მიწის სამუშაოები, ფუძეებისა და საძირკვლების მოწყობა, გვირაბების მშენებლობა;

624.13. მიწის ნაგებობები;

624. 131. გრუნტების მექანიკა, გრუნტმცოდნეობა, ტექნიკური და ეკონომიკური მოსაზრადებელი სამუშაოები;

624. 131. 4. გრუნტების თვისებები;

624. 131. 43. გრუნტის ფიზიკური და მექანიკური თვისებები;

624. 131. 439. გრუნტების მექანიკური დახასიათებები;

624. 131, 439, 4. სიმბოლოები კუმშვისას.

როგორც მაგალითიდან ჩანს, რაც უფრო ვიწროა ცნება, მით უფრო გრძელია მისი ინდექსი.

ათწილად კლასიფიკაციაში ყველა ცნება იყოფა ძირითად და დამხმარე ცნებებად. ძირითადი ცნებები აღინიშნება ინდექსებით, რომლებიც განლაგებულია ცხრილებში სისტემატური რიგით. დამხმარე ცნებებს ეწოდება განმსაზღვრელები. ისინი გამოხატავენ ნიშნის თვისებებს, დამახასიათებელ თვისებებებს, პარამეტრებს, ძირითადი საგნის ცალკეულ თვისებებს და აღინიშნებიან სპეციალური ნიშნებით, კერძოდ, არაბული ციფრებითა და გამოსაცნობი ნიშნებით (წერტილი, ფრჩხილები, ბრჭყალები, აპოსტროფი). განმსაზღვრელი ორი სახისაა — საერთო და სპეციალური. განმსაზღვრელს დამოუკიდებელი მნიშვნელობა არა აქვს. ისინი გამოსაცნობი ნიშნების მიხედვით შედიან ძირითად ინდექსში.

ისეთ პუბლიკაციებს, რომლებიც ინდექსირებულია ძირითადი ინდექსით და განმსაზღვრელებით, შემდეგი სახე აქვს: მაგალითად, წიგნს „ავტომობილების რემონტი“, აქვს ინდექსი 629. 113. 004. 67. აქ 629. 113.—ძირითადი ინდექსია, აღნიშნავს ავტომობილს, ხოლო 004.67. რემონტის აღმნიშვნელი საერთო განმსაზღვრელია. წერტილი, ორი ნული — თვალსაზრისის საერთო განმსაზღვრელის გამოსაცნობი ნიშანია.

ქრონოლოგიური განმსაზღვრელები ასევე საერთო განმსაზღვრელებს მიეკუთვნება. მისი საშუალებით შეიძლება გამოიხატოს წელი, რიცხვი, თვე, აწმყო, მომავალი, წარსული, პროგნოზი და ა. შ.

მაგალითად, სტატია — მიმოხილვის „მომავლის ავეჯის“ ინდექ-

სია 684. "313", სადაც 684 ძირითადი ინდექსია, აღნიშნავს ავეჯის წარმობას, „313“ — ქრონოლოგიური ინდექსია და აღნიშნავს მომავალს. ქრონოლოგიური განმსაზღვრელების გამოსაცნობი ნიშანია — სტრიქონზედა ბრჭყალები.

სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის წყაროების ფორმებია წიგნები. საეურნალო სტატიები. დისერტაციების ავტორეფერატები საავტორო მოწმობებისა და პატენტების აღწერილობები, ტექნიკური პირობები, სტანდარტები და ა. შ. სხვადასხვა სახის გამოცემების აღნიშვნისათვის ასევე გამოიყენება საერთო განმსაზღვრელები. მათი გამოსაცნობი ნიშანია ფრჩხილები, ნული. მაგალითად, საავტორო მოწმობები, გარდა ძირითადი ინდექსისა, აღნიშნება განმსაზღვრელით (088.8), რომელიც აღნიშნავს პატენტს, საავტორო მოწმობას.

ხშირად გამოიყენება საერთო გეოგრაფიული განმსაზღვრელები ან ადგილის განმსაზღვრელები სხვადასხვა ქვეყნის, ოლქების, ქალაქების, აგრეთვე ფიზიკურ-გეოგრაფიულ თავისებურებათა აღსანიშნავად. მაგალითად, სტატიას „ტრაქტორები მთიან პირობებში ნუშაობისათვის“ ექნება ინდექსი 629. 114. (23). ციფრი ფრჩხილებში აღნიშნავს მთებს. იგი გეოგრაფიული მსაზღვრელების გამოსაცნობი ნიშანია.

საერთო განმსაზღვრელების გარდა ათწილად კლასიფიკაციაში გამოიყენება სპეციალური მსაზღვრელები, რომლებიც გარკვეული მნიშვნელობით სპეციალურად მხოლოდ ერთ განყოფილებაში ან ქვეგანყოფილებაში იხმარება (სხვა განყოფილებაში მას სულ სხვა მნიშვნელობა ექნება). ისინი ჩვეულებრივ მოყვანილია იმ განყოფილებაში, რომელშიც გამოიყენება. სპეციალური განმსაზღვრელები გვხვდება ელექტროტექნიკის, სამთო მრეწველობის, მანქანათა მშენებლობის და სხვა განყოფილებებში. ათწილადი კლასიფიკაციის ცხრილებში ისინი გამოყოფილია მარცხნიდან ვერტიკალური შავი ხაზით. სპეციალური განმსაზღვრელების გამოსაცნობი ნიშნებია დეფისი, წერტილი და ნული.

ცნებებს შორის სხვადასხვა აზრობრივი კავშირების განსაზღვრისათვის ათწილად კლასიფიკაციაში გამოიყენება მათემატიკური ნიშნები: +, / ყველაზე ხშირად გამოიყენება ათწილადი კლასიფიკაციის რამდენიმე ინდექსების ერთი მეორესთან შეერთების ნიშანი — მიმართების ნიშანი (:) იგი განსაკუთრებული მნიშვნელობის მსაზღვრელია, იგი აკავშირებს ორ საგანს, მეცნიერების ორ დარგს ან ორ საკითხს; დაისმის ორ ინდექსს შორის. მიმართების განმსაზღვრელი იხმარება, როდესაც ინფორმაციის წყაროში მოცე-

მულია დამოკიდებულება ორ დისციპლინას ან ორ საკითხს შორის ან ერთი საგანი, ერთი საკითხი განხილულია მეორე დარგის თვალსაზრისით. მაგალითად, წიგნს „გამოთვლითი ტექნიკის გამოყენება სამთო მრეწველობაში“ აქვს ინდექსი 622:681. 3 (სამთო მრეწველობა გამოთვლითი ტექნიკის მიმართებაში).

ნიშანი + (იკითხება როგორც „და“) მიმატების მსაზღვრელია და გამოიყენება ორი ან მეტი ინდექსის შესაერთებლად. იგი მიგვითითებს, რომ დოკუმენტის წყაროს ძირითადი საგანი ორი, სამი ან მეტი საკითხია. მაგალითად, წიგნი „თეორიული და გამოყენებითი ქიმია“ მიიღებს ინდექსს 54+66, სადაც 54 თეორიული ქიმიაა, 66 — გამოყენებითი ქიმია.

გავრცელების ნიშანი/ (ირიბი ხაზი) იკითხება როგორც „აქედან-აქამდე“ და გამოიყენება როცა აღინიშნება რამდენიმე ცნება. ათწილადი კლასიფიკაციის ცხრილებში აღნიშნავენ მიმდევრობითი რიგის ინდექსებს; მაგალითად, 621. 37 (39 — რადიოელექტრონიკა, სადაც 621. 37 განსაზღვრავს ელექტრული და ელექტრომაგნიტური რხევების ტექნიკას, რადიოტექნიკას, 621. 38— ელექტროტექნიკას, 621: 39 — ელექტროკავშირის ტექნიკას, ტელემართვას.

აბოსტროფის ნიშანს (* — სტრიქონზედა ნიშანი მძიმის სახით) ეწოდება სინთეზის, გაერთიანების ნიშანი; გამოიყენება ათწილადი კლასიფიკაციის მხოლოდ ზოგიერთ განყოფილებებში სრულიად ახალი ცნებების მისაღებად. მაგალითად, ცნება „კალიუმციანიდი“ აღინიშნება ინდექსით 546. 32'267, სადაც 546. 32 კალიუმია. 546. 267 ციანიდური მეტალები.

ათწილადი კლასიფიკაციის აუცილებელ სტრუქტურულ ელემენტს წარმოადგენს ბოლოში მოთავსებული ანბანურ-საგნობრივი საძიებელი. ანბანურ-საგნობრივ საძიებელში გაშუქებულია ათწილადი კლასიფიკაციის ცხრილებში მოთავსებული ყველა ძირითადი ცნება. ანბანურ-საგნობრივი საძიებელი წარმოადგენს დამხმარე აპარატს — გასაღებს, რომელიც აადვილებს ათწილადი კლასიფიკაციის ცხრილებში საჭირო ინდექსის მოძებნას, აგრეთვე აადვილებს ინფორმაციის ძიებას. ბაბლიოთეკებში და საინფორმაციო ორგანოებში კარტოთეკების და კატალოგების ანბანურ-საგნობრივი საძიებლები ჩვეულებრივ ბარათული სახისაა.

როგორ მოიძებნოს უნივერსალური ათწილადი კლასიფიკაციის მიხედვით ორგანიზებულ ფონდში აუცილებელი ინფორმაცია?

თავდაპირველად საძიებლის მიხედვით იძებნება საჭირო ცნება. მოძებნილ ბარათზე ნაჩვენებია მოცემული ცნების შესაბამისი უნი-

ვერსალური ათწილადი კლასიფიკაციის ინდექსი. შემდეგ კარტოთეკაში ან კატალოგში იძებნება გამყოფი ამ ინდექსით, გამყოფის უკან ნახულობენ საჭირო ინფორმაციის წყაროებს. პირველად წყაროს პოულობენ ფონდში იმავე უნივერსალური ათწილადი კლასიფიკაციის ინდექსით ან ინვენტარული ნომრით.

ამჟამად ზოგიერთი საინფორმაციო ორგანო და ბიბლიოთეკა, მკითხველებს ინფორმაციის ძიება რომ გაუადვილონ უნივერსალური კლასიფიკაციის მიხედვით, მექანიზებულს ხდიან ამ პროცესს.

გ. მიქელაძის სახელობის რესპუბლიკურ სამეცნიერო-ტექნიკურ ბიბლიოთეკაში 1971 წლიდან შექმნილი მთავარი საცნობარო კარტოთეკა შეიცავს ცენტრალიზებული გზით შერჩევით რეფერირებულ ან ანოტირებულ სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის წყაროებს. აღნიშნულ საცნობარო აპარატში წარმოდგენილია მსოფლიოში გაცემული მნიშვნელოვანი გამოგონებებიც.

კარტოთეკაში სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის ყველა სახე თავმოყრილია ერთად და განლაგებულია უნივერსალური ათწილადი კლასიფიკაციის მიხედვით. ექვს არ იწვევს, რომ საერთო ტექნიკური, სარეკლამო-ტექნიკური და საპატენტო ინფორმაციის ანალიზის შედეგად მიღებულ მხოლოდ ერთობლივ ცნობებს შეუძლიათ უზრუნველყონ სრულფასოვანი საპატენტო გამოკვლევების ჩატარება და შესაძლებლობას იძლევიან, განისაზღვროს საგარეო ბაზარზე კონკურენციის უნარიანი სამუშაოთა მიმართულებანი ახალი ტექნიკის შექმნისას. აღნიშნული კარტოთეკა დიდ სამსახურს უწევს საწარმოებსა და დაწესებულებებს, როგორც საცნობარო-საინფორმაციო მომსახურებაში, ასევე ადგილებზე მაპროფილებელი დარგის საცნობარო აპარატის შექმნაში.

უნივერსალური ათწილადი კლასიფიკაციის მიხედვით სისტემატიზებული საცნობარო-საინფორმაციო ფონდებში ორიენტირება რომ გაადვილდეს, აუცილებელია დაინტერესებული სპეციალისტი გაეცნოს უნივერსალური ათწილადი კლასიფიკაციის სტრუქტურას და მისი გამოყენების წესებს.

კაპიტალისტური ქვეყნების პატენტები — გამოგონებათა აღწერილობები ჩვენი რესპუბლიკის ტერიტორიულ საპატენტო ფონდში, რომელიც თავმოყრილია და სისტემატიზებულია გ. მიქელაძის სახელობის საქართველოს რესპუბლიკურ სამეცნიერო-ტექნიკურ ბიბლიოთეკაში, წარმოდგენილია მიკროფოტოპირების სახით.

აშშ-ის პატენტების გამოგონებათა აღწერილობები აღნიშნულ ბიბლიოთეკაში წარმოდგენილია 1935 წლიდან.

სხვადანსვა სახის საპატენტო გამოკვლევის ჩატარებისას აუცილებელია გამოვიყენოთ საპატენტო ინფორმაციისა და ტექნიკურ-ეკონომიკურ გამოკვლევათა საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის („ВНИИПИ“) გამოცემები.

1963-1971 წლებში აღნიშნული ინსტიტუტი გამოსცემდა აშშ-ის საპატენტო ბიულეტენის — „Official Gazette“ („ოფიციალური გაზეთი“) თარგმანს რუსულ ენაზე (1963-1965 წლებში ეს გამოცემები ბარათების სახით იყო, 1966-69 წლებში გამოდიოდა კომპლექტის სახით და შედგებოდა სამი ნაწილისაგან: „საერთო საკითხები და მანქანათმშენებლობა“, „ქიმიკა“, „ელექტროტექნიკა და რადიოტექნიკა“, 1970-71 წლებში იყო რვა გამოცემა გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციის რვა განყოფილების მიხედვით).

1972 წლიდან რუსულ ენაზე აშშ-ის საპატენტო ბიულეტენის მასალები ქვეყნდება გაერთიანებულ გამოცემაში — „გამოგონებები საზღვარგარეთ“. თითოეული პუბლიკაცია გამოგონებებზე შეიცავს ძირითად ბიბლიოგრაფიულ ცნობებს (პატენტის ნომერს, გამოგონების დასახელებას, გამომგონებლის გვარს და სახელს, მონაცემებს მის საცხოვრებელ ადგილზე, პატენტმფლობელის დასახელებას და ადგილსამყოფელს, განაცხადის თარიღსა და ნომერს, გამოგონების ფორმულაში პუნქტების რაოდენობას, ნაციონალური კლასიფიკაციისა და გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციის ინდექსს, რეფერატსა და ძირითად ნახაზს). რამდენადაც მასალები გამოცემაში განლაგებულია გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციით, მის ბოლოში მოყვანილია გამოგონებათა ნაციონალური კლასიფიკაციის სისტემატური საძიებლები, რაც აადვილებს ამ გამოცემებით მუშაობას.

საცნობარო-საძიებო აპარატის სახით აშშ-ში საპატენტო ბიულეტენისათვის გამოცემულია რიგი წლიური საძიებლები, კერძოდ, აშშ-ის გამომგონებელთა და პატენტმფლობელთა საძიებელი (1964-1972 წწ.); აშშ-ის პატენტებზე პირველადი განაცხადების ნუმერაციული საძიებელი (1963-1973 წწ.); აშშ-ის პატენტების ნომრების სისტემატური საძიებელი აშშ-ის საპატენტო კლასიფიკაციის მიხედვით (1964-1972 წწ.). 1973 წელს გამოიცა აშშ-ში 1963-1971 წლებში გაცემული პატენტებისათვის პატენტანალოგების საძიებელი.

„ოფიციალური გაზეთის“ მასალების მიხედვით გამოდიოდა საცნობარო-საინფორმაციო ბიულეტენი აშშ-ში პატენტების მოქმედ ფონდში ცვლილებების შესახებ (1964-1972 წწ.).

აშშ-ის პატენტების რეფერირებას რუსულ ენაზე ახორციელებს

აგრეთვე სამეცნიერო და ტექნიკური ინფორმაციის საკავშირო ინსტიტუტი („ვინიტი“). აღნიშნული რეფერატები ქვეყნდება რეფერატულ ჟურნალებში“.

აშშ-ის პატენტების ფონდისათვის გ. მიქელაძის სახელობის საქართველოს რესპუბლიკურ სამეცნიერო-ტექნიკურ ბიბლიოთეკაში არის ნუმერაციული წიგნები, რომელთა საშუალებითაც ტარდება ნუმერაციული ძიება. თუ ვიცით პატენტის ნომერი, ვადგენთ მის ნაციონალურ საკლასიფიკაციო ინდექსს, რომლის მიხედვითაც განლაგებულია გამოგონებათა აღწერილობების ფონდი, თავისი საცნობარო სისტემატური კარტოთეკით.

თემატური ძიება აღნიშნულ ფონდში საჭიროა დავიწყოთ ჩვენთვის საჭირო თემის შესატყვისი აუცილებელი კლასების განსაზღვრით. კლასების დადგენის შემდეგ წლიური სისტემატური საძიებლების საშუალებით ვადგენთ ჩვენთვის საინტერესო პატენტების ნომრებს, რომლის შემდეგ ვეცნობით ბიულეტენში „Official Gazette“ გამოგონებათა აღწერილობების რეფერატებს ან ტერიტორიულ საპატენტო ფონდში არსებულ სრულ გამოგონებათა აღწერილობებს. ამ სახის ძიების ჩატარებისას აუცილებელია გამოვიყენოთ აგრეთვე აშშ-ის პატენტების შემაჯამებელი სისტემატური საძიებელი.

გვარისა და სახელის (საფირმო) ძიება ტარდება აშშ-ის გამომგონებელთა და პატენტმფლობელთა წლიური საძიებლებით. როცა მოიძებნება და დადგინდება გამომგონებლის გვარი ან ფირმის დასახელება და პატენტის ბიბლიოგრაფიული მონაცემები, შემდგომ ხდება გამომგონებელთა აღწერილობების რეფერატების გაცნობა ბიულეტენში „Official Gazette“ ან გამოგონებათა აღწერილობების ფონდში.

თუ აშშ-ის პატენტები დაცულია გ. მიქელაძის სახელობის საქართველოს რესპუბლიკურ სამეცნიერო-ტექნიკურ ბიბლიოთეკაში, რეფერატული გამოცემები არის როგორც რესპუბლიკის მსხვილ ბიბლიოთეკებში, ისე მთელი რიგი წარმოება-დაწესებულებების საინფორმაციო ქვეგანყოფილებებში მოღვაწეობის იმ პროფილის მიხედვით, რომელსაც ემსახურება ორგანიზაციის სამეცნიერო-ტექნიკური ან საპატენტო ქვეგანყოფილების საინფორმაციო ორგანო.

გფრ-ის გამოგონებათა აღწერილობების ფონდი გ. მიქელაძის სახელობის საქართველოს რესპუბლიკურ სამეცნიერო-ტექნიკურ ბიბლიოთეკაში წარმოდგენილია 1951 წლიდან.

გფრ-ის საპატენტო დოკუმენტაციით მუშაობისათვის „ვინიპი“ 1964—1970 წლებში გამოსცემდა ბიულეტენის — „ამონაწერები

ვფრ-ის საპატენტო განაცხადებიდან“ — მასალების თარგმანს რუსულ ენაზე, მასში ქვეყნდებოდა ცნობები განაცხადებზე, რომლებმაც გაიარა ექსპერტიზა.

1968-1970 წლებში გამოიცემოდა ბიულეტენის „Auszüge aus der Offenlegungsschriften“ „საყოველთაო გასაცნობად გამოტანილი ვფრ-ის საპატენტო განაცხადები“ — რუსული თარგმანი, რომელშიც ასახული იყო ცნობები იმ განაცხადებზე, რომლებმაც არ გაიარეს ექსპერტიზა.

ორივე ეს გამოცემა 1971 წელს გაერთიანდა და „ВНИИПИ“-მ დაიწყო ბიულეტენის — „ვფრ-ის საპატენტო განაცხადები“ — გამოშვება, რომელიც შედგებოდა ორი ნაწილისაგან. ბიულეტენის I ნაწილში მოყვანილი იყო ცნობები განაცხადებზე, გამოქვეყნებული ექსპერტიზის ჩატარებამდე („Auszüge aus den Offenlegungsschriften“-ის მასალების მიხედვით), II ნაწილში — ცნობები განაცხადებზე, რომლებმაც გაიარეს ექსპერტიზა („Auszüge aus den“-ის მასალების მიხედვით). ბიულეტენი გამოდიოდა მხოლოდ 1971 წელს. 1972 წლის იანვრიდან ბიულეტენის „Patentblatt“ („ამონაწერი ვფრ-ის საპატენტო განაცხადებიდან“) მასალები მოთავსდა გაერთიანებულ გამოცემაში — „გამოგონებები საზღვარგარეთ“.

თითოეული პუბლიკაცია გამოგონებათა შესახებ ამ გამოცემებში შეიცავს ბიბლიოგრაფიულ ცნობებს, გამოგონების ფორმულის პირველ პუნქტს და ძირითად ნახაზს.

სპეციალისტების უფრო სრული ინფორმირების მიზნით ვფრ-ში ყველა შეტანილი განაცხადის შესახებ „ВНИИПИ“ 1972 წლიდან გამოსცემს ბიბლიოგრაფიულ ბიულეტენს. „Auszüge aus den Offen“-ის („საყოველთაო გასაცნობად გამოტანილი ვფრ-ის საპატენტო განაცხადები“) მასალების მიხედვით, რომელშიც მოყვანილია განაცხადებზე ბიბლიოგრაფიული ცნობები და გამოგონების დასახელების თარგმანი.

ჩამოთვლილი მასალებისათვის ქვეყნდება რიგი საძიებლები, რომლებიც გვიადვილებენ გამოგონებათა აღწერილობების ძიებას.

სამეცნიერო და ტექნიკური ინფორმაციის საკავშირო ინსტიტუტი, რეფერატულ უფრონალებში, საერთო ტექნიკურ ინფორმაციასთან ერთად, აქვეყნებს ვფრ-ის პატენტების აღწერილობების რეფერატებს.

გ. შიქელაძის სახელობის საქართველოს რესპუბლიკურ სამეცნიერო-ტექნიკურ ბიბლიოთეკაში არის ვფრ-ის გამოგონებათა აღწე-

რილობების ფონდისათვის ნუმერაციული წიგნები, რომლებშიც მასალები ნომრების ზრდის მიხედვით არის განლაგებული და მოცემულია თითოეული მათგანის საკლასიფიკაციო ინდექსები.

გფრ-ში განაცხადებისა და პატენტების — გამოგონებათა აღწერილობების თემატური ძიების ჩატარებისას, ჯერ განისაზღვრება აუცილებელი საკლასიფიკაციო ინდექსები, რისთვისაც უნდა გამოვიყენოთ „სსრ კავშირის გამოგონებათა კლასების საძიებელი“ და ამ საძიებლის ანბანურ-საგნობრივი საძიებელი.

აუცილებელი გამოგონებათა აღწერილობების შერჩევისათვის შეიძლება გამოვიყენოთ განხილვაზე გამოტანილი გამოქვეყნებული განაცხადებისა და გაცემული პატენტების ყოველწლიური საძიებელი („Jahresverzeichnis der Auslegeschriften und erteilten patenten“). აგრეთვე შემაჯამებელი სისტემატური საძიებლები ზოგიერთი კლასებისათვის, შემდეგ გადავდივართ ბიულეტენის „Patentblatt“ და რეფერატული გამოცემების შესწავლაზე, რომლის შემდეგ ვეცნობით სრულ აღწერილობას განაცხადებისა და პატენტების — გამოგონებათა აღწერილობებში, რომლებიც, როგორც აღინიშნა, თავმოყრილია ჩვენი რესპუბლიკის ტერიტორიულ საპატენტო ფონდში.

გვარისა და სახელის ძიება ტარდება განმცხადებლებისა და პატენტმფლობელთა გვარისა და სახელის კვარტალური საძიებლით („Vierteljährliches Namenverzeichnis“), რომელშიც განმცხადებლის ან პატენტმფლობელთა დასახელების მიხედვით შეიძლება დადგინდეს ბიბლიოგრაფიული მონაცემები, რომლებიც აუცილებელია განაცხადების ან გამოგონებათა აღწერილობების ძიებისათვის.

ნუმერაციული ძიება ტარდება გფრ-ის გამოგონებათა ნუმერაციული წიგნების საშუალებით, რომლებიც დაცულია გ. მიქელაძის სახელობის საქართველოს რესპუბლიკურ სამეცნიერო-ტექნიკურ ბიბლიოთეკაში.

მოვნახვით ჩვენთვის საინტერესო განაცხადის ან პატენტის ნომერს და განისაზღვრება რა საკლასიფიკაციო ინდექსი, ვეცნობით მისი გამოგონების აღწერილობას ბიულეტენში ან უშუალოდ გფრ-ის გამოგონებათა აღწერილობის ფონდში.

აუცილებელია ასევე გამოვიყენოთ ჩვენი რესპუბლიკის ტერიტორიულ საპატენტო ფონდში არსებული საცნობარო-საძიებო აპარატი, რომელსაც გამოსცემს „ВНИИПИ“ გფრ-ის საპატენტო დოკუმენტაციის ფონდისათვის: გვარისა და სახელის; სისტემატური და ნუმერაციული საძიებლები, აგრეთვე ბიულეტენი „გამოგონებები საზღვარგარეთ“.

იაპონიის საპატენტო დოკუმენტაცია ჩვენი რესპუბლიკის ტერიტორიულ საპატენტო ფონდში არის 1951 წლიდან.

იაპონიის საპატენტო დოკუმენტაციით მუშაობისას უნდა გავითვალისწინოთ გ. მიქელაძის სახელობის საქართველოს სამეცნიერო-ტექნიკური ბიბლიოთეკის საპატენტო ფონდის ზოგიერთი თავისებურებანი, კერძოდ, — მასალები ერთიანი სისტემით არ არის განლაგებული, რაც გამოწვეულია გამოგონებათა კლასიფიკაციის ნაციონალური სისტემის ცვლილებებით. გასათვალისწინებელია აგრეთვე თვით გამოცემათა სახეებისა და შინაარსის სხვადასხვობა, რაც თვის მხრივ კანონმდებლობაში ცვლილებებით არის გამოწვეული.

იაპონიაში სამრეწველო საკუთრების დაცვის რამდენიმე სახეა; გარდა პატენტებისა, გამოგონებებზე რეგისტრირდება მცირე პატენტებიც, რომლებსაც ეწოდება „სასარგებლო მოდელები“, აგრეთვე სამრეწველო ნიმუშები და სასაქონლო ნიშნები.

ცნობები იაპონიის გამოგონებებზე (რეფერატების სახით) რუსულ ენაზე ქვეყნდებოდა „ВНИИПИ“-ის მიერ 1968 წლის იანვრიდან 1972 წლამდე ბიულეტენში „იაპონიის საპატენტო განაცხადები“, რომლებშიც წარმოდგენილი იყო გამოგონებებზე ყველა განაცხადი „ტოკიო-კოხოს“ მონაცემებით. გარდა ორიგინალის ყველა ბიბლიოგრაფიული მონაცემებისა, მათში აღინიშნებოდა უნივერსალური ათწილადი და სსრ კავშირის გამოგონებათა კლასიფიკაციის სისტემის ინდექსები, აგრეთვე გამოგონების დასახელების და საპატენტო ფორმულის პირველი პუნქტის თარგმანი ნახაზებით.

1972 წლიდან „ВНИИПИ“ შეუდგა ბიულეტენის — „გამოგონებები საზღვარგარეთ“ გამოშვებას, რომლის მასალები შეიცავდა იმავე ცნობებს, რომლებიც იყო ზემოაღნიშნულ ბიულეტენში.

1970 წელს „ВНИИПИ“-მ გამოსცა იაპონიის გამოგონებათა კლასების და გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციის საძიებლის ინდექსების შესატყვისი ცხრილები, ხოლო 1971 წელს — გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციისა და იაპონიის გამოგონებათა კლასების საძიებლის ინდექსების შესატყვისი ცხრილები.

სამეცნიერო და ტექნიკური ინფორმაციის საკავშირო ინსტიტუტის რეფერატული ჟურნალების შესაბამისი განყოფილებები შეიცავს გამოგონებებზე იაპონიის განცხადების რეფერატებს „ტოკიო-კოხოს“ მასალების მიხედვით.

თემატური ძიების ჩატარებისათვის აუცილებელია განვსაზღვროთ ძიების ობიექტის შესატყვისი იაპონიის გამოგონებათა კლასიფიკაციის ინდექსები, რისთვისაც ვიყენებთ იაპონიის გამოგონებათა

კლასების საძიებელს, რომელიც არის გ. მიქელაძის სახელობის საქართველოს რესპუბლიკურ სამეცნიერო-ტექნიკურ ბიბლიოთეკაში. როგორც თარგმანის, ისე ორიგინალის სახით, თუ გაგვიძნელდება ამით სარგებლობა, შეიძლება გამოვიყენოთ „გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციის და იაპონიის გამოგონებათა კლასების საძიებლების შესატყვისი ცხრილები“.

სერიის ნომრის (ან სერიის განყოფილების) განსაზღვრისათვის ვიყენებთ კლასების ცხრილს, რომელიც გაყოფილია 7 სერიად (ან განყოფილებად).

1978 წლიდან გაერთიანებული გამოცემა „გამოგონებები საზღვარგარეთ“ გამოდის დასახელებით „გამოგონებები სსრ კავშირში და საზღვარგარეთ“.

საქართველოს სსრ მეცნიერებისა და ტექნიკის სახელმწიფო კომიტეტის გ. მიქელაძის სახელობის საქართველოს რესპუბლიკურ სამეცნიერო-ტექნიკურ ბიბლიოთეკაში არსებულ ტერიტორიულ საპატენტო, ფონდში თავმოყრილი, სისტემატიზებული და დაცულია მსოფლიოს 40-მდე ქვეყნის 10 მილიონზე მეტი გამოგონების აღწერილობა და ინფორმაცია გამოგონებებზე. აღნიშნული მასალები წარმოდგენილია ორიგინალების, მიკროფოტოაპირების და ბიბლიოგრაფიული საპატენტო კრებულების სახით.

ორიგინალები:

სსრ კავშირი	— 1949 წლიდან
ბულგარეთი	— 1965
ელბ	— 1956
პოლონეთი	— 1949
რუმინეთი	— 1965
უნგრეთი	— 1965
ჩეხოსლოვაკია	— 1957

მიკრო-ფოტოაპირები:

ავსტრალია	— 1966 წლიდან
ავსტრია	— 1911
აშშ	— 1935
ბელგია	— 1966
გერ	— 1950 წლიდან
დანია	— 1943
დიდი ბრიტანეთი	— 1955 „
ეგვიპტის არაბთა რესპუბლიკა	— 1955 წლიდან
იაპონია	— 1951
ინდოეთი	— 1946

ირლანდია	— 1967	წლიდან
იტალია	— 1951	"
იუგოსლავია	— 1968	"
კანადა	— 1966	"
ნიდერლანდია	— 1947	"
ნორვეგია	— 1929	"
პოლონეთი	— 21924 წ.-დან	1963 წ.-მდე
საფრანგეთი	— 1956	წლიდან
ფინეთი	— 1944	
შვეიცარია	— 1898	"
შვეცია	— 1985	"
ჩეხოსლოვაკია	— 1924 წ.-დან	1963 წ.-მდე

საპატენტო-კრებულები:

განა	მაროკო
ერაყი	პაკისტანი
თურქეთი	სირია
ირანი	შრი-ლანკა და სხვ.
კუბა	

წიგნებიდან და ბროშურებიდან, რომელსაც გამოსცემენ ცენტრალური და ადგილობრივი გამომცემლობები, გამომგონებლებსა და რაციონალიზატორებს უხდებათ შეარჩიონ ის გამომცემები, რომლებიც ეხება მათი შემოქმედებითი ინტერესებიდან გამომდინარე საკითხებს. ამ მიზნისათვის მათ უნდა იცოდნენ, შერჩეული თემის მიხედვით რა გამომცემები გამოქვეყნდა. ჩვეულებრივ ასეთი ცნობები შეიძლება მივიღოთ საბიბლიოთეკო კატალოგებისა და სხვადასხვა სახის საძიებლების საშუალებით ან თუ მივმართავთ სპეციალისტ-ბიბლიოგრაფებს.

ამ სახით შერჩეული ლიტერატურის გაცნობა წარმოადგენს თითოეული გამომგონებლისა და რაციონალიზატორის აუცილებელ ეტაპს მუშაობაში, რადგან საშუალებას აძლევს მათ შეიძინონ აუცილებელი ფუნდამენტური ცოდნა მათი შემოქმედებითი მოღვაწეობის არჩეული პროფილის მიხედვით.

მაგრამ არ შეიძლება დავივიწყოთ პერიოდული გამოცემების შესახებაც, რადგან ზოგჯერ ეს გამომცემები შეიცავენ ისეთ საინტერესო ცნობებს, რომლების წიგნში შეტანა ვერ მოასწრეს.

იმასთან დაკავშირებით, რომ აქ ყველა ჟურნალის, ბიულეტენისა და სხვა მასალების ჩამოთვლის არც შესაძლებლობა არის და არც საჭიროება, ამიტომ ტექნიკური შემოქმედებით დაინტერესებუ-

ლი ზოგიერთი მკითხველისათვის ინტერესმოკლებული არ იქნება დაეახასიათოთ ზოგიერთი გამოცემები, რომლებიც შეიძლება გამოადგეთ მათ მუშაობაში.

„Вопросы изобретательства“ — სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის ყურნალი, გამოდის თვეში ერთხელ.

ყურნალი აშუქებს საკითხების ფართო წრეს, რომელიც დაკავშირებულია ჩვენს ქვეყანაში საგამომგონებლო საქმის განვითარებასთან და გაუმჯობესებასთან: მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის ტემპების დაჩქარებაზე მშრომელთა ტექნიკური შემოქმედების გავლენასთან; სახალხო მეურნეობის და ცალკეული საწარმოების დარგების ტექნიკური პოლიტიკის ფორმირებასთან; სამეცნიერო-კვლევით და საცდელ-საკონსტრუქტორო სამუშაოთა მეცნიერულ-ტექნიკურ დონეზე — გამოგონების დონეზე შესრულებისათვის მუშაობის ფორმებისა და მეთოდების სრულყოფასთან; წარმოებაში მეცნიერებისა და ტექნიკის მიღწევების დანერგვასთან; სსრ კავშირში და საზღვარგარეთ საგამომგონებლო და საპატენტო საქმის თეორიასა და პრაქტიკასთან.

ყურნალში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის გავლენას საწარმოების ეკონომიკურ მონაცემებზე, სამეურნეო რეფორმის პირობებში საგამომგონებლო და საპატენტო სამსახურების გამოცდილების გაზიარების, ნოვატორთა მატერიალური სტიმულირების ახალ ფორმებს.

ყურნალში რეგულარულად ქვეყნდება მასალები, რომლებიც ეძღვნება საგამომგონებლო და საპატენტო სამართლის, საპატენტო ექსპერტიზის, საპატენტო ინფორმაციის პრობლემებს; ფართოდ არის გაშუქებული სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის საკონტროლო საბჭოს პრაქტიკა, სასამართლო პრაქტიკა, სამრეწველო ნიმუშებისა და სასაქონლო ნიშნების საკითხები, საპატენტო-სალიცენზიო პრაქტიკა; მოცემულია კონსულტაციები.

რეგულარულად ქვეყნდება ახალი მნიშვნელოვანი ნორმატიული აქტები საგამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის შესახებ.

ყურნალში ქვეყნდება ფართო ბიბლიოგრაფია რომელიც აცნობს მკითხველებს საგამომგონებლობისა და პატენტმცოდნეობის დარგში გამოქვეყნებულ სიახლეებს, სისტემატურად ქვეყნდება რეცენზიები და ანოტაციები სსრ კავშირში და საზღვარგარეთ გამოსულ ამ დარგის საინტერესო წიგნებზე და ბროშურებზე.

„Изобретатель и рационализатор“ — გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ყოველთვიური მასობრივი სამეცნიერო-პოპულარული ჟურნალია, განკუთვნილია გამომგონებლებისა და რაციონალიზატორებისათვის. გამოცემა მოუთხრობს მკითხველებს გამოგონებებზე და გამომგონებლებზე, რაციონალიზატორებზე და მათ წინადადებებზე, შემოქმედებითი აზრისა და ახალი ტექნიკის დანერგვის განვითარების გზებზე.

მკითხველი ამ ჟურნალში ნახავს მრავალ ახალ და საინტერესო ხერხებს კონსტრუირებაში. მათთვის საინტერესო შეკითხვებს და პასუხებს, რომლებიც ეხება გამოგონებებთან და რაციონალიზატორულ წინადადებების გამოყენებასთან დაკავშირებულ და ამ წინადადებათა ავტორებისათვის გასამრჯელოს გაცემისა და სხვა სახის სტიმულირების საკითხებს, აგრეთვე მასალებს, რომლებიც ასახავენ ეკონომიკისა და საგამომგონებლო სამართლის საკითხებს. ჟურნალის ფურცლებზე კონსულტაციებს იძლევიან კვალიფიციური პატენტ-მცოდნეები და სამართალმცოდნეები. ჟურნალი ფართოდ გვიჩვენებს საბჭოთა გამომგონებლებისა და რაციონალიზატორების საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ცხოვრებას, ბევრ ადგილს უთმობს საბჭოთა და საზღვარგარეთულ გამოგონებებს. მათ შორის განსაკუთრებით ისეთებს, რომლებიც გამოირჩევიან სწრაფი და გარანტირებული ტექნიკურ-ეკონომიკური ეფექტიანობით, რეალიზაციის ხელმისაწვდომობით, გადაწყვეტის სილამაზით ან კიდევ გადაწყვეტის გაბედული სითამამით.

ჟურნალი მკიდროდ არის დაკავშირებული ჩვენი ქვეყნის მრავალ ქარხანასთან და კარგად არის ინფორმირებული საუკეთესო ტექნიკურ სიახლეებზე. ის ბეჭდავს ცნობებს ღია ტექნიკური კონკურსების შესახებ, რომლებშიც შეუძლია მიიღოს მონაწილეობა ყველა მსურველმა. ჟურნალის ფურცლებზე სამინისტროებისა და საწარმოების ხელმძღვანელი მუშაკები, მეცნიერ-მუშაკები მოგვითხრობენ იმაზე, თუ რა ტექნიკური პრობლემებია სახალხო მეურნეობისათვის უფრო აქტუალური მოცემულ მომენტში, რა არის აუცილებელი გამოვიგონოთ პირველ რიგში.

თუ თქვენ წარმოებაში გაქვთ „ვიწრო ადგილები“ და საკუთარი ადგილობრივი ძალებით არ შეგიძლიათ დაძლიოთ, შეგიძლიათ მიმართოთ დახმარებისათვის ჩვენი ქვეყნის მრავალმილიონიან გამომგონებლებისა და რაციონალიზატორების არმიას — გამოაქვეყნოთ ჟურნალში თქვენ მიერ გადაუწყვეტი საინჟინრო ამოცანის პი-

რობები, რომლებიც ასახვას პოეზებს ჟურნალის სპეციალურ განყოფილებაში „განცხადებების დაფა“.

აღნიშნული ჟურნალი მუშაობაში კარგი თანამშემწეა დამოუკიდებლივ იმისა, ტექნიკური შემოქმედების რომელ სფეროს მიეკუთვნება თქვენი მოღვაწეობა.

„Техника и наука“ — სამეცნიერო-ტექნიკური საზოგადოების საკავშირო საბჭოს ყოველთვიური მეცნიერულ-ტექნიკური და საწარმოო ჟურნალია.

განკუთვნილია მკითხველთა ფართო წრისათვის, რომლებიც დაინტერესებული არიან მეცნიერების, ტექნიკის, ეკონომიკისა და წარმოების საკითხებით. ჟურნალში რეგულარულად იბეჭდება მასალები, რომლებიც მოგვითხრობენ ახალი ტექნიკის გეგმის შესრულებაზე, მნიშვნელოვან სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოებზე, რომლებსაც ასრულებენ სამინისტროებისა და უწყებების ინსტიტუტები და საკონსტრუქტორო ბიუროები. ფართოდ არის გაშუქებული სამეცნიერო-ტექნიკური საზოგადოების მოღვაწეობა ინსტიტუტებში და საწარმოებში.

ეკონომიკა, წარმოების მართვა, შრომის მეცნიერული ორგანიზაცია, ტექნიკური ესთეტიკა, ნაკეთობათა ხარისხი და საიმედობა — აი არასრული ნუსხა საკითხებისა, რომლებსაც ასახავს ჟურნალი. აქ გაშუქებულია სამეცნიერო-ტექნიკური საზოგადოების პირველადი ორგანიზაციების, ეკონომიკური ანალიზის საზოგადოებრივი ბიუროს ნორმირებისა და მისთანების მუშაობის ფორმები და მეთოდები. ქვეყნდება სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის მიღწევათა საკავშირო გამოფენაზე თემატური გამოფენების მიმოხილვები, ინფორმაცია ჩვენს ქვეყანაში და საზღვარგარეთ ტექნიკის სიახლეებზე, საინტერესო ცნობები დარგობრივი ჟურნალებიდან.

სამეცნიერო-ტექნიკური საზოგადოების ჟურნალი წარმოადგენს განსაკუთრებით საინტერესოს გამომგონებლებისა და რაციონალიზატორებისათვის, რომლებიც მუშაობენ სამეცნიერო-კვლევით დაწესებულებებში.

„აღმოჩენები, გამოგონებები, სამრეწველო ნიმუშები, სასაქონლო ნიშნები“ — სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის ოფიციალური ბიულეტენი 1924 წლიდან გამოდის რუსულ ენაზე. მასში ქვეყნდება აღმოჩენებისა და გამოგონებების ფორმულები, რომლებიც შეტანილია სსრ კავშირის გამოგონებების სახელმწიფო რეესტრში. ბიულეტენში თავსდება ცნობები სამრეწველო ნიმუშებზე და სასაქონლო ნიშნებზე.

აგრეთვე გრაფიკული გამოსახულება. ამ ბიულეტენით შეიძლება თვალყური ვადევნოთ გამომგონებლობის განვითარებას ჩვენს ქვეყანაში.

კრებული «Внедренные изобретения» — მზადდება სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მონაცემების მიხედვით და წარმოადგენს სასარგებლო საცნობარო სახელმძღვანელოს გამოგონებების შერჩევისათვის წარმოებაში მათი დანერგვის მიზნით.

კრებულში მოყვანილია ინფორმაცია სსრ კავშირში დანერგილი გამოგონებების შესახებ, თითოეული პუბლიკაცია შეიცავს შემდეგ ცნობებს: გამოგონების დასახელებას, ავტორის გვარს, საწარმოს მისამართს, რომელმაც პირველმა დანერგა გამოგონება, ეკონომიკურ ეფექტიანობას, გამოგონებათა საერთაშორისო კლასიფიკაციის ინდექსებს.

სსრ კავშირის რეფერატული გამოცემები — მოიცავენ საინფორმაციო გამოცემებს ჩვენს ქვეყანაში და საზღვარგარეთ მეცნიერებისა და ტექნიკის მიღწევებზე. აღსანიშნავია სამეცნიერო და ტექნიკური ინფორმაციის საკავშირო ინსტიტუტის რეფერატული ჟურნალი, რომელიც გამოდის საბუნებისმეტყველო და ტექნიკურ მეცნიერებათა დარგების მიხედვით. ინსტიტუტი ერთ-ერთი უდიდესი საინფორმაციო ორგანოა არა მარტო სსრ კავშირში, არამედ მსოფლიოში. ინსტიტუტი სისტემატურად აანალიზებს და ავრცელებს მსოფლიოში გამოქვეყნებულ მნიშვნელოვან მასალებს, მათ შორის მსოფლიოს 20-ზე მეტი ქვეყნის გამოგონებათა აღწერილობებს. გამოცემები განკუთვნილია მეცნიერ-მუშაკებისათვის, ინჟინერ-ტექნიკური მუშაკებისათვის, მაღალი კვალიფიკაციის მუშებისათვის, ასპირანტებისათვის, უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტებისათვის და სხვ.

სამეცნიერო და ტექნიკური ინფორმაციის საკავშირო ინსტიტუტის გამოცემებში ნაწილობრივ აისახება ისეთი დარგები, როგორც არის მედიცინა, მშენებლობა და არქიტექტურა, სოფლის მეურნეობა, რადგან ჩვენში ამ პროფილით შექმნილია საკავშირო და ცენტრალური სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის ორგანოები, რომლებიც ანალოგიურ საქმეს ეწევიან თავიანთ დარგებში.

«Изобретения в СССР и за рубежом» — კრებულს გამოსცემს საპატენტო ინფორმაციისა და ტექნიკურ-ეკონომიკურ გამოკვლევათა საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი. კრებულში მოცემულია სსრ კავშირის, აშშ-ის, ფრ-ის, დიდი ბრიტანეთის, ია-

პონისა და საფრანგეთის საპატენტო ბიულეტენების მასალები რუსულ ენაზე.

„მეცნიერება და ტექნიკა“ — საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიისა და საქართველოს სსრ საზოგადოება „ცოდნა“-ს ყოველთვიური მეცნიერულ-პოპულარული ჟურნალია. გამოდის 1949 წლიდან. ჟურნალი წლების მანძილზე აქვეყნებს მეცნიერებისა და ტექნიკის, მთელი ჩვენი სახალხო მეურნეობის განვითარების აქტუალურ საკითხებს. ჟურნალში იბეჭდება წერილები ქვეყნის ელექტროფიკაციის, ენერჯის ახალ სახეობათა გამოვლენა-ათვისების, საწარმოო პროცესების ავტომატიზაციის, ახალი ეფექტური მასალების მიღების, საწარმოო ძალთა ეფექტური გამოყენების შესახებ და სხვ.: სტატიები, სადაც გაშუქებულია თანამედროვე ფიზიკის, ქიმიის, კიბერნეტიკის, გამოთვლითი ტექნიკის, ასტრონომიის, ტექნიკის მეცნიერებათა აქტუალური საკითხები. ჟურნალში დიდი ადგილი ეთმობა წარმოებასა და სოფლის მეურნეობაში ახალი მანქანებისა და პროგრესული ტექნოლოგიური პროცესების დანერგვის, კოსმოსის ათვისებისა და შესწავლის, კოსმოსური აპარატების შექმნის საკითხებს და სხვ.

აღნიშნულ ჟურნალში გამომგონებლები და რაციონალიზატორები ნახვენ საინტერესო სიახლეებს მეცნიერებისა და ტექნიკის ზოგიერთ საკითხებზე. ჟურნალში ქვეყნდება სტატიები მეცნიერულ-ტექნიკური ინფორმაციის, საპატენტო-სალიცენზიო მუშაობის თეორიისა და პრაქტიკის საკითხებზე.

გამომგონებლებსა და რაციონალიზატორებს შეუძლიათ ისარგებლონ გამომცემლობათა თემატური გეგმებითაც, სადაც აღნიშნულია გამოცემად მომზადებული წიგნები და ბროშურები. უპირველესად მიზანშეწონილია გავეცნოთ — საპატენტო ინფორმაციისა და ტექნიკურ-ეკონომიკურ გამოკვლევათა საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის გამოცემების პროსპექტს — იმ შრომების გამოსაცემ გეგმას, რასაც გეგმავს ეს ინსტიტუტი საგამომგონებლო და საპატენტო-სალიცენზიო მუშაობის დარგში. ყველაფერი აღნიშნული საშუალებას მოგვცემს არა მარტო ვიყოთ საქმის კურსში ახალი ლიტერატურის შესახებ და დროულად შევუკვეთოთ წიგნით მოვაჭრე მალაზიებს ჩვენთვის საინტერესო გამოცემები, არამედ წინასწარ გამოცემების პროსპექტით შევარჩიოთ და დაკვეთის ბლანკით ორგანიზაციის საშუალებით გამოვიწეროთ მასალები.

დებულება აღმოჩენების, გამოგონებების და რაციონალიზატორული წინადადებების შესახებ. დამტკიცებულია სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს 1973 წლის 21 აგვისტოს № 584 დადგენილებით. ცვლილებებითა და დამატებებით, რომლებიც შეტანილია სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს 1978 წლის 28 დეკემბრის № 1078 დადგენილების შესაბამისად.

კ ა რ ი I

ზოგადი დებულებანი

1. ამ დებულებით რეგულირდება აღმოჩენებთან, გამოგონებებთან და რაციონალიზატორულ წინადადებებთან დაკავშირებით წარმოშობილი: ორგანიზაციული, ქონებრივი, პირადი არაქონებრივი და შრომითი ურთიერთობანი.

2. აღმოჩენებზე, გამოგონებებზე და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე უფლებებს იცავს სახელმწიფო და დასტურდება: აღმოჩენებზე — დიპლომებით, გამოგონებებზე — საავტორო მოწმობებით ან პატენტებით და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე — მოწმობებით.

აღმოჩენებზე დიპლომები, გამოგონებებზე საავტორო მოწმობები და პატენტები, რაციონალიზატორულ წინადადებებზე მოწმობები გაიცემა სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ დამტკიცებული ერთიანი ფორმების მიხედვით.

3. აღმოჩენაზე, გამოგონებაზე ან რაციონალიზატორულ წინადადებაზე ავტორობის უფლება ამ დებულებით დადგენილი წესით ენიჭება მოქალაქეებს, რომელთა შემოქმედებითი შრომით გაკეთდა აღმოჩენა, გამოგონება ან რაციონალიზატორული წინადადება.

4. ორი ან მეტი მოქალაქის ერთობლივი შემოქმედებითი შრომით გაკეთებული აღმოჩენის, გამოგონების და რაციონალიზატორული წინადადების ავტორობაზე უფლება ეკუთვნის მათ ერთობლივად, როგორც თანაავტორებს.

არ მიიჩნევიან თანაავტორებად პირები, რომლებმაც აღმოჩენის, გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების ავტორს აღმოუჩინეს მხოლოდ ტექნიკური დახმარება (ნახაზების ან ნიმუშების დამზადება, გაანგარიშებების შესრულება, დოკუმენტაციის გაფორმება, საცდელი შემოწმების ჩატარება და მისთანანი).

უფლებებით სარგებლობის წესი, რომლებიც ერთობლივად ეკუთვნის თანაავტორებს, განისაზღვრება თანაავტორების შეთანხმებით.

5. აღმოჩენის, გამოგონებისა და რაციონალიზატორული წინადადების ავტორს ეკუთვნის უფლებები, რომლებიც გათვალისწინებულია ამ დებულებით, აგრეთვე სსრ კავშირის და მოკავშირე რესპუბლიკების სხვა აქტებით.

უფლებები, რომელიც გათვალისწინებულია ამ დებულების VIII განყოფი-

ლებში არ ვრცელდება იმ გამოგონებების ავტორებზე, ვისზედაც გაცემულია პატენტები და არა საავტორო მოწმობები, ამ დებულების 24-ე პუნქტის მეორე აბზაცში მითითებულ შეჭობევეათა გამოკლებით.

6. აღმოჩენაზე დიპლომის, გამოგონებაზე საავტორო მოწმობის ან პატენტის, ან რაციონალიზატორულ წინადადებაზე მოწმობის მიღების უფლება, აღმოჩენისათვის, გამოგონებისათვის და რაციონალიზატორული წინადადებისათვის გასამრჩელოზე უფლება, აგრეთვე პატენტზე დაფუძნებული განსაკუთრებული უფლება გამოგონებაზე მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად გადაღის შემკვიდრებით.

7. უცხოელი მოქალაქენი — გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორენი, აგრეთვე მათი უფლებამონაცვლენი (მათ შორის იურიდიული პირები), სსრ კავშირის მოქალაქეების (იურიდიული პირების) თანაბრად სარგებლობენ ამ დებულებით, სსრ კავშირის და მოკავშირე რესპუბლიკების სხვა აქტებით გათვალისწინებული უფლებებით.

უცხოელი მოქალაქენი — აღმოჩენების ავტორები და მათი შემკვიდრენი, სსრ კავშირის მოქალაქეების თანაბრად სარგებლობენ ამ დებულებით და სსრ კავშირის და მოკავშირე რესპუბლიკების სხვა აქტებით გათვალისწინებული უფლებებით, თუ აღმოჩენა გაცემებულია საბჭოთა მოქალაქის თანაავტორობით ან სსრ კავშირის ტერიტორიაზე მდებარე საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში სამუშაოს შესრულების დროს.

უცხოელი მოქალაქენი და იურიდიული პირები, რომლებიც ცხოვრობენ ან შესაბამისად აქვთ მუდმივი ადგილსამყოფელი საზღვარგარეთ, გამოგონებებზე საავტორო მოწმობის ან პატენტების მისაღებად და პატენტების მოქმედების შესანარჩუნებლად სსრ კავშირში აწარმოებენ საქმეებს სსრ კავშირის სავაჭრო-სამრეწველო პალატის საშუალებით.

8. ავტორობის მითვისება, თანაავტორობაზე, ავტორობაზე, უარის თქმის იძულება ან აღმოჩენაზე, გამოგონებაზე განაცხადის ან რაციონალიზატორული წინადადების შესახებ განაცხადების შეტანაზე უარის თქმის იძულება, განაცხადის შეტანამდე ნაგარაუდები აღმოჩენის ან გამოგონების არსის დადგენილი წესის დარღვევით, მათ შორის ავტორის თანხმობის გარეშე გამჟღავნებას თავის მხრივ მოსდევს პასუხისმგებლობა მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად.

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების განხილვისა და გამოყენების დროს გაკვიანურება და ბიუროკრატიზმის სხვა გამოვლინებები, გამოგონებლის და რაციონალიზატორის გასამრჩელოზე უფლების განზრახ დარღვევას თავის მხრივ მოსდევს მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად, დამნაშავე თანამდებობის პირთა პასუხისმგებლობა.

9. აღმოჩენაზე დიპლომის, გამოგონებაზე საავტორო მოწმობის და რაციონალიზატორულ წინადადებაზე მოწმობის გაცემასთან დაკავშირებულ საქმეებზე ბაჟს არ ახდენიან.

გამოგონებათა და პატენტებთან დაკავშირებულ საქმეებზე იხდიან საპატენტო ბაჟებს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მიერ დადგენილი წესით და ოდენობით.

91. თუ საერთაშორისო ხელშეკრულებით, რომელშიც მონაწილეობს სსრ კავშირი, დადგენილია სხვადასხვა წესი, ვიდრე ისინი, რომელსაც შეიცავს ეს დებულება, მაშინ გამოიყენება საერთაშორისო ხელშეკრულების წესები.

აღმოჩენები

10. თანხმად ამ დებულებისა, აღმოჩენად ითვლება ადრე უცნობი, მატერიალურ სამყაროში ობიექტურად არსებული კანონზომიერებების, თვისებებისა და მოვლენების დადგენა, რომელთაც ძირეული ცვლილებები შეაქვთ შექმენების სფეროში.

გეოგრაფიულ, არქეოლოგიურ, პალეონტოლოგიურ აღმოჩენებზე, სასარგებლო წიაღისეულთა საბადოების აღმოჩენებზე და საზოგადოებრივ მეცნიერებათა დარგში აღმოჩენებზე ეს დებულება არ ვრცელდება.

11. აღმოჩენაზე დიპლომი გაიცემა ავტორის სახელზე და ადასტურებს: მატერიალურ სამყაროს გამოვლენილი კანონზომიერებების, თვისებებისა და მოვლენების აღმოჩენად აღიარებას, აღმოჩენის პრიორიტეტსა და აღმოჩენაზე ავტორობას. თანაავტორობის შემთხვევაში აღმოჩენაზე დიპლომი მიეცემა თითოეულ თანაავტორთაგანს მასში სხვა თანაავტორების მითითებით.

2. აღმოჩენის დიპლომის გაცემაზე განაცხადი შეაქვთ სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში.

განაცხადი შეაქვს თვით ავტორს (თანაავტორებს) ან მის მეგვიდრეს ან საწარმოს, ორგანიზაციას ან დაწესებულებას, რომელსაც ეს მიანდო ავტორმა.

სამსახურებრივი დავლების შესრულებასთან დაკავშირებით გაკეთებული აღმოჩენის დიპლომის გაცემაზე განაცხადი ფორმდება საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების მიერ ავტორთან (თანაავტორებთან) ერთად და შეაქვს აუცილებელ დანახუთებებთან ერთად ამ საწარმოს, ორგანიზაციას, დაწესებულებას ასეთი განაცხადის შეტანის შესახებ წინადადების შემოსვლის დღიდან ერთი თვის ვადაში.

თუ განაცხადი არ იქნა შეტანილი საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების მიერ მითითებულ ვადაში, ავტორს უფლება აქვს დამოუკიდებლად შეიტანოს განაცხადი უშუალოდ სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში მითითებით, რომ აღმოჩენა გაკეთებულია სამსახურებრივი დავლების შესრულებასთან დაკავშირებით და საწარმომ, ორგანიზაციამ ან დაწესებულებამ არ გააფორმა განაცხადი დადგენილ ვადაში.

13. განაცხადი აღმოჩენის დიპლომის გაცემაზე უნდა ეხებოდეს მხოლოდ ერთ აღმოჩენას და შეიცავდეს შემდეგ დოკუმენტებს:

განცხადებას აღმოჩენაზე დიპლომის გაცემის შესახებ;

ნავარაუდევი აღმოჩენის აღწერილობას;

აღმოჩენის საილუსტრაციო მასალებს, თუ ისინი აუცილებელია;

აღმოჩენის პრიორიტეტის დამადასტურებელ დოკუმენტებს.

განაცხადი წარედგინება სამ ეგზემპლარად.

განცხადებაში აღმოჩენაზე დიპლომის გაცემის შესახებ უნდა იყოს მითითებული ავტორის (თანაავტორების) გვარი, სახელი, მამის სახელი, მისი (მათი) საცხოვრებელი ადგილი და სამუშაო ადგილი (უცხოელებისათვის — აგრეთვე მოქალაქეობა), ნავარაუდევი აღმოჩენის დასახელება.

ნავარაუდევი აღმოჩენის აღწერილობაში მოყვანილი უნდა იქნეს მატერიალური სამყაროს გამოვლენილ კანონზომიერებების, თვისებებისა და მოვლენების უტყუარობის თეორიული ან ექსპერიმენტული მტკიცებანი, აგრეთვე განცხადე-

ბული აღმოჩენის არსის მოკლედ, მკაფიოდ და ამომწურავად გამოხატული აღმოჩენის ფორმულა.

აღმოჩენის საილუსტრაციო მასალების სახით, წარედგინება ნახაზები, გრაფიკები, ფოტოსურათები და სხვ.

14. აღმოჩენის პრიორიტეტი განისაზღვრება იმ თარიღის მიხედვით, როცა პირველად იყო ფორმულირებული აღმოჩენის სახით განცხადებული დებულება, ან აღნიშნული დებულების პრესაში გამოქვეყნების თარიღის, ან შესაძლო პირებისათვის მისი სხვა გზით გაცნობის თარიღის მიხედვით.

იმ შემთხვევაში, როცა აღმოჩენის დიპლომის გაცემაზე განაცხადი არ შეიცავს მითითებული წესით პრიორიტეტის თარიღის ოფიციალურად დამადასტურებელ მონაცემებს, აღმოჩენის პრიორიტეტი დგინდება სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში განაცხადის შესვლის თარიღის მიხედვით.

15. სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი ვალდებულია აღმოჩენაზე დიპლომის გაცემის განაცხადის შესვლის შომენტიდან 3 თვის ვადაში ჩაატაროს მისი წინასწარი ექსპერტიზა და მისცეს განმცხადებელს ცნობა განაცხადის განსახილველად მიღების შესახებ ან მოითხოვოს წარდგენილ მასალებში აუცილებელი შესწორებების ან დამატებების შეტანა, ხოლო აღმოჩენისადმი დებულებათა შეუსატყვისობის შემთხვევაში, აცნობოს განმცხადებელს განაცხადის განსახილველად მიღებაზე უარის შესახებ მოტივების მითითებით.

განაცხადის შესწორებისათვის ან არასაკმარისი მასალებით მისი დამატებისათვის განმცხადებელს ეძლევა 2 თვის ვადა მის მიერ ამ წინადადების მიღების დღიდან. თუ განმცხადებელმა არ შეიტანა მითითებულ ვადაში შესწორებები განაცხადში ან არ წარადგინა დამატებითი მასალები, განაცხადი შეტანილად არ ითვლება.

16. აღმოჩენის დიპლომის გაცემაზე განსახილველად მიღებული განაცხადი ნავარაუდევია აღმოჩენის ხასიათისაგან დამოკიდებულებით, აღმოჩენის არსებობის შესახებ დასკვნისათვის ეგზავნება სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიას, მოკავშირე რესპუბლიკების მეცნიერებათა აკადემიებს, დარგობრივ აკადემიებს, უნივერსიტეტებს, წამყვან სამეცნიერო-კვლევით ორგანიზაციებს ან სამინისტროებსა და უწყებების სასწავლო დაწესებულებებს.

მითითებული ორგანიზაციები სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში 3 თვის ვადაში წარადგენენ თავის დასკვნებს აღმოჩენის არსებობაზე (აღმოჩენის რეკომენდებული ფორმულის გადმოცემით), მისი მნიშვნელობის შეფასებით და აღმოჩენის შესაძლო გამოყენების გზებზე რეკომენდაციებით, ან აღმოჩენის არარსებობაზე, ამ დასკვნის დამამტკიცებელი მოტივების მითითებით.

სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტს ამ დებულების 56-ე პუნქტით დადგენილი წესით, აუცილებლობის შემთხვევაში, შეუძლია მოიწვიოს აღმოჩენის ავტორი მისი განაცხადის განხილვაში მონაწილეობისათვის.

17. სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი განაცხადის მიხედვით აღმოჩენის დიპლომის გაცემაზე დასკვნების მიღების შემდეგ წვეტს საკითხს განცხადებული დებულების აღიარებაზე ან ამ

აღიარებაზე უარის შესახებ. ამასთან გადაწყვეტილება განცხადებული დებულებების აღიარებაზე მიიღება კომიტეტის მიერ სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიასთან შეთანხმებით. გამოვლენილი დებულების აღმოჩენად აღიარების შემთხვევაში კომიტეტი ავტორთან (თანაავტორებთან) შეთანხმებით ამტკიცებს აღმოჩენის ფორმულას, ადგენს მისი პრიორიტეტის თარიღს და რეგისტრაციაში ატარებს სსრ კავშირის აღმოჩენების სახელმწიფო რეესტრში.

რეგისტრირებული აღმოჩენის შესახებ (აღმოჩენის დამტკიცებული ფორმულის მოტანით) წარმოებს პუბლიკაცია სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის ოფიციალურ ბიულეტენში. აგრეთვე აღმოჩენის აღწერილობის პუბლიკაცია შესაბამის აკადემიურ ჟურნალებში.

ითვალისწინებს რა სახელმწიფო ინტერესებს, კომიტეტს შეუძლია გადადოს ან სრულებით არ აწარმოოს პუბლიკაცია რეგისტრირებულ აღმოჩენაზე.

სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი ინფორმაციას აწვდის დაინტერესებულ სამინისტროებსა და უწყებებს რეგისტრირებულ აღმოჩენებზე სახალხო მეურნეობაში მათი ფართოდ გამოყენების მიზნით.

გამოყენებითი მნიშვნელობის მქონე აღმოჩენებზე, სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი, შესაბამისად სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიასთან, მოკავშირე რესპუბლიკების აკადემიებთან, დარგობრივ აკადემიებთან, დაინტერესებულ სამინისტროებთან და უწყებებთან ერთობლივად წარადგენს რეკომენდაციებს ამ აღმოჩენების გამოყენების შესახებ სსრ კავშირის მეცნიერებისა და ტექნიკის სახელმწიფო კომიტეტში, რომელიც განიხილავს მათ 3 თვის ვადაში და განსაზღვრავს რეკომენდებული აღმოჩენების სახალხო მეურნეობაში გამოყენების წესს.

18. თუ განმცხადებელი არ ეთანხმება აღმოჩენაზე განაცხადის განსახილველად მიღებაზე უარის შესახებ ან განცხადებული დებულების აღმოჩენად აღიარებაზე უარის შესახებ გადაწყვეტილებას, მაშინ მას შეუძლია გადაწყვეტილების მიღების დღიდან 2 თვის ვადაში, სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში, შეიტანოს მოტივირებული შეპასუხება, რომელიც კომიტეტმა უნდა განიხილოს 2 თვის ვადაში. თუ განაცხადი შეტანილი იყო საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების მიერ, მაშინ მოტივირებული შეპასუხება აღნიშნულ შემთხვევებშიც შეიძლება შეიტანოს ავტორმა (თანაავტორებმა).

აუცილებლობის შემთხვევაში კომიტეტმა განაცხადი შეიძლება გაუზღავენოს ამ დებულების მე-16 პუნქტში მითითებულ ორგანიზაციებს განმეორებით დასკვნაზე.

19. თუ სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის ოფიციალურ ბიულეტენში, რეგისტრირებულ აღმოჩენაზე პუბლიკაციის ან სსრ კავშირის აღმოჩენების სახელმწიფო რეესტრში შეტანის დღიდან (როცა პუბლიკაცია არ მომხდარა) ერთი წლის განმავლობაში, რეგისტრაცია სადავო არ გახდა, სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი დადგენილი წესით (ამ დებულების 143-ე და 144-ე პუნქტები) გასცემს დიპლომს აღმოჩენაზე და გადაუხდის ავტორს (თანაავტორებს) გასამრჩელოს.

თუ აღმოჩენის რეგისტრაცია მითითებული ვადის განმავლობაში სადავო გახ-

და, სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი გადადებს აღმოჩენაზე ღიპლომის გაეცმას, ამ დავის გამო გადაწყვეტილების მიღებამდე.

20. სამსახურებრივი დავების შესრულებასთან დაკავშირებით გაკეთებულ აღმოჩენაზე, საწარმოს, ორგანიზაციას ან დაწესებულებას მიეცემა მოწმობა, რომელიც ადასტურებს, რომ ეს აღმოჩენა გაკეთებულია მოცემულ საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში. მოწმობის ფორმას ადგენს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი.

კ ა რ ი III

გ ა მ ო გ ო ნ ე ბ ე ბ ი

გამოგონების ცნება

21. გამოგონებად ითვლება სახალხო მეურნეობის, სოციალურ-კულტურული მშენებლობის ან ქვეყნის თვდაცვის ნებისმიერ დარგში ამოცანის ახალი და არსებითი განსხვავებების მქონე ტექნიკური გადაწყვეტა, რომელიც დადებით ეფექტს იძლევა.

გადაწყვეტა ითვლება ახლად, თუ განაცხადის პრიორიტეტის თარიღამდე ეს ან ასეთივე გადაწყვეტის არსი არ იყო ცნობილი სსრ კავშირში ან საზღვარგარეთ პირთა განუსაზღვრელი წრისათვის იმდენად, რომ შესაძლებელი ყოფილიყო მისი განხორციელება.

გადაწყვეტა არსებითი განსხვავებების მქონედ ითვლება, თუ განაცხადის პრიორიტეტის თარიღისათვის მეცნიერებაში და ტექნიკაში ცნობილ გადაწყვეტებთან შედარებით, იგი ხასიათდება ნიშან-თვისებების ახალი ერთობლიობით.

გამოგონების ობიექტს შეიძლება წარმოადგენდეს: ახალი მოწყობილობა, ხერხი, ნივთიერება, აგრეთვე ადრე ცნობილ მოწყობილობების, ხერხების, ნივთიერებების ახალი დანიშნულებით გამოყენება.

გამოგონებად ითვლება აგრეთვე მიკროორგანიზმების ახალი შტამები.

გამოგონებად არ ჩაითვლება:

მეურნეობის ორგანიზაციისა და მართვის მეთოდები და სისტემები (დაგეგმვა, დაფინანსება, მომარაგება, აღრიცხვა და სხვ.);

პირობითი აღნიშვნები (მაგალითად, საგზაო ნიშნები, მარშრუტები და სხვ.); განრიგები, წესები (მაგალითად, თამაშის წესები, ქუჩაში მოძრაობის წესები და სხვ.);

ნაგებობათა, შენობებისა და ტერიტორიების (დასახლებული პუნქტების, სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების, პარკების და სხვ.); დაგეგმარების პროექტები და სქემები;

აღზრდის, სწავლების მეთოდები და სისტემები, ენის გრამატიკული სისტემები და სხვ.

სამრეწველო ნიმუშებზე შესაბამისი კანონმდებლობით დაცული წინადადებები, რომლებიც ეხება ნაკეთობების მხოლოდ გარე სახეს (ფორმას, ფასონს).

გამოგონებად არ ჩაითვლება გადაწყვეტები, რომლებიც აშკარად უსარკებლოა და ეწინააღმდეგება საზოგადოებრივ ინტერესებს, ჰუმანურობისა და სოციალისტური შორალის პრინციპებს.

22. სააეტრო მოწმობები გაიცემა სასოფლო-სამეურნეო კულტურებისა და სხვა კულტივირებულ მცენარეთა, სასოფლო-სამეურნეო ცხოველთა და ფრინველთა ახალ ჯიშებზე და ჰიბრიდებზე, მათ მალაპროდუქტიულ, ქარხნულ და შიდა ჯიშობრივ ტიპებზე და საქარხნო ხაზებზე, ბეწვიან ნადირთა და თუთის აბრეშუმის კიის ახალ ჯიშებზე.

მითითებული სელექციური მიღწევები უფლებრივი დაცვით უტოლდებათ გამოგონებებს. სასოფლო-სამეურნეო კულტურებისა და სხვა გამოყვანილ მცენარეთა, სასოფლო-სამეურნეო ცხოველთა და ფრინველთა, ბეწვიან ნადირთა ტიპებისა და თუთის აბრეშუმის კიის გაუმჯობესებულ ჯიშებზე გაიცემა მოწმობები.

ავტოობს (სელექციონერებს), აგრეთვე საწარმოებს, ორგანიზაციებს და დაწესებულებებს, რომლებშიც მიღებულია მითითებული სელექციური მიღწევები, სააეტრო მოწმობებს და მოწმობებს აძლევს სსრ კავშირის სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, ამასთან სააეტრო მოწმობების გაიცემა წარმოებს მხოლოდ სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში მათი რეგისტრაციის შემდეგ.

სსრ კავშირის სოფლის მეურნეობის სამინისტრო დადგენილი წესით განსაზღვრავს მითითებული მიღწევების სიახლეს და სარგებლიანობას, განიხილავს ამ მიღწევებზე სააეტრო მოწმობებისა და მოწმობების გაცემასთან დაკავშირებულ საკითხებზე დავასა და საჩივრებს, წყვეტს მიღწევების გამოყენების საკითხებს, აწარმოებს მათთვის გასამარჯლოს დარიცხვას და გადახდას, ამ მიზნისათვის სპეციალურად გამოყოფილი სახსრებით სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტთან და სსრ კავშირის ფინანსთა სამინისტროსთან შეთანხმებულ სსრ კავშირის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ დამტკიცებული ინსტრუქციის შესაბამისად.

გამოგონებათა დაცვა

23. გამოგონების ავტორს შეუძლია თავისი სურვილისამებრ მოითხოვოს:

ან მხოლოდ ავტორობის აღიარება და მისთვის მოქმედი კანონმდებლობით გათვალისწინებული უფლებებისა და შედეგების მიცემა, გამოგონებაზე განსაკუთრებული უფლების სახელმწიფოზე გადაცემით.

ან ავტორობის აღიარება და მისთვის გამოგონებაზე განსაკუთრებული უფლების მიცემა.

პირველ შემთხვევაში გამოგონებაზე გაიცემა სააეტრო მოწმობა, მეორე შემთხვევაში — პატენტი.

გამოგონებაზე განსაკუთრებული უფლების მქონე ახორციელებს გამოგონების გამოყენებისა და გამგებლობის უფლებას.

24. გამოგონებაზე გაიცემა სააეტრო მოწმობა. თუ იგი შექმნილია ავტორის მიერ სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში მუშაობასთან დაკავშირებით ან მათი დავალებით და აგრეთვე ავტორისთვის სახელმწიფო, კოოპერაციული, საზოგადოებრივი საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების მიერ გაწეული იყო ფულადი ან სხვაგვარი მატერიალური დახმარება.

საბჭოთა ორგანიზაციების საზღვარგარეთის ორგანიზაციებთან ეკონომიკური და სამეცნიერო ტექნიკური თანამშრომლობის განხორციელებისას, ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე სამსახურებრივი დავალებების შესრულებასთან დაკავში-

რებულ ერთობლივ გამოგონებებზე, როგორც გამოჩაყლისი, შეიძლება გაიცეს პატენტი, ამ დებულების 30-ე პუნქტის მეორე აბზაცით გათვალისწინებული პირობებით. ამ შემთხვევაში გამოგონებების საბჭოთა ავტორებზე ვრცელდება უფლებები და შეღავათები, რომლებიც მიცემული აქვთ საავტორო მოწმობებით და ცულ გამოგონებების ავტორებს.

25. გამოგონებაზე გაიცემა საავტორო მოწმობა, თუ გამოგონების ობიექტია: ნივთიერება, რომელიც მიღებულია ქიმიური გზით; სამკურნალო ნივთიერება, პროფილაქტიკის, დიაგნოსტიკის ან ადამიანთა ან ცხოველთა დაავადებათა მკურნალობის ხერხი, რომელიც აპრობირებულია მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად.

გამოგონებებზე, რომლებიც დადგენილი წესით მიჩნეულია საიდუმლოდ, და ამ დებულების 37-ე პუნქტში გათვალისწინებულ შემთხვევებში დამატებით გამოგონებებზე, გაიცემა მხოლოდ საავტორო მოწმობები.

საავტორო მოწმობა

26. გამოგონებაზე საავტორო მოწმობა გაიცემა ავტორის სახელზე და აღასტურებს: წინადადების გამოგონებად აღიარებას, გამოგონების პრიორიტეტს, გამოგონებაზე ავტორობას, სახელმწიფოს განსაკუთრებულ უფლებას გამოგონებაზე.

საავტორო მოწმობა მოქმედებს უკალოდ, განაცხადის შეტანის დღიდან სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში ან ამ დებულების 79-ე პუნქტში ნაჩვენებ სამინისტროში (უწყებაში). ამასთან გამოგონებაზე სახელმწიფოს განსაკუთრებული უფლება მოქმედებს 15 წლის განმავლობაში განაცხადის შეტანის დღიდან.

თანაავტორობის შემთხვევაში გამოგონებაზე საავტორო მოწმობა მიეცემა თითოეულ თანაავტორს მასში სხვა თანაავტორების მითითებით.

27. საავტორო მოწმობებით დაცულ გამოგონებათა გამოყენება ხორციელდება სახელმწიფო და საკუთარი ინტერესებიდან გამომდინარე, საბჭოთა სახელმწიფო, კოოპერაციული, საზოგადოებრივი საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების მიერ, მასზე სპეციალური ნებართვის გარეშე.

მითითებული გამოგონებების გამოყენება, სხვა ორგანიზაციებისა და პირების მიერ რეწვის მიზნით, გამოგონებაზე განაცხადის შეტანის დღიდან 15 წლის განმავლობაში დაიშვება მხოლოდ სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის ნებართვით.

28. არ ითვლება საავტორო მოწმობაზე დაფუძნებულ გამოგონებაზე სახელმწიფოს განსაკუთრებული უფლების დარღვევად:

1) საავტორო მოწმობით დაცულ, გამოგონების საგნის შემცველ საშუალებათა საზღვაო ან სამდინარო გემების ბორტზე, გემის კორპუსში, მანქანებში, ალკურკილობაში, აპარატებში და სხვა მოწყობილობაში გამოყენება, როცა ეს ხომალდები დროებით ან შემთხვევით იმყოფებიან სსრ კავშირის წყლებში, იმ პირობით, რომ აღნიშნული საშუალებები გამოიყენება მხოლოდ გემის საჭიროებისათვის;

2) გადაადგილების საპერო ან მიწისზედა საშუალებების ან ამ საშუალებების დამხმარე მოწყობილობების კონსტრუქციაში ან ექსპლუატაციის დროს გამოყენებულ საშუალებათა, რომლებიც შეადგენენ საავტორო მოწმობით დაცული.

გამოგონების საგანს, როცა აღნიშნული გადაადგილების საშუალებები დროებით ან შემთხვევით იმყოფება სსრ კავშირის ტერიტორიაზე.

აღნიშნული მოქმედებები არ ითვლება სახელმწიფოს განსაკუთრებული უფლების დარღვევად, თუ საზღვაო ან საჰაერო გემები, საჰაერო ან მიწისზედა მიმოსვლის საშუალებანი ეკუთვნის იმ ქვეყნების მოქალაქეებს ან ორგანიზაციებს, რომლებიც ასეთივე უფლებებს ანიჭებენ საბჭოთა მოქალაქეებს და ორგანიზაციებს.

29. საავტორო მონუმბაზე დაფუძნებული გამოგონების ავტორის უფლებები არ მოქმედებს საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების მიმართ, რომელიც იყენებს გამოგონების იმავე წინადადებას, შეტანილს სხვა პირის მიერ ამ საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში გამოგონების პრიორიტეტის თარიღამდე.

პ ა ტ ე ნ ტ ი

30. პატენტი აღასტურებს: წინადადების გამოგონებად აღიარებას, გამოგონების პრიორიტეტს, გამოგონებაზე ავტორობას და პატენტის მქონებელის (მფლობელის) განსაკუთრებულ უფლებას გამოგონებაზე.

პატენტი გაიცემა გამოგონების ავტორის ან მისი უფლებამონაცვლის სახელზე პატენტში გვარის, სახელისა და მამის სახელის მითითებით. პატენტი ერთობლივ გამოგონებაზე, ამ დებულების 24-ე პუნქტის მეორე აბზაცით გათვალისწინებულ შემთხვევაში გაიცემა საბჭოთა და საზღვარგარეთის მოთანამშრომლე ორგანიზაციების სახელზე, პატენტში თითოეული თანავტორის გვარის, სახელისა და მამის სახელის მითითებით.

გამოგონებაზე პატენტის მიღების უფლება, აგრეთვე პატენტზე დაფუძნებული, განსაკუთრებული უფლება გამოგონებაზე, შეიძლება გადაცემულ იქნეს სხვა პირებზე კანონით დადგენილი წესით.

არავის არ შეუძლია გამოიყენოს გამოგონება, რომელზეც გაცემულია პატენტი, პატენტის მქონებელის თანხმობის გარეშე.

პატენტის მქონებელს შეუძლია გასამრჯელოთი ან უფასოდ გასცეს ნებართვა (ლიცენზია) გამოგონების გამოყენებაზე ან სრულად დაუთმოს პატენტი. გასამრჯელოს რაოდენობა ლიცენზიის გაცემაზე ან პატენტის დათმობაზე განისაზღვრება მხარეთა შეთანხმებით. ხელშეკრულება ან სხვა დოკუმენტი ლიცენზიის გაცემაზე ან პატენტის დათმობის შესახებ უნდა იქნეს რეგისტრირებული სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში. ამ მოთხოვნის დაუკველობას თავის მხრივ მოსდევს ლიცენზიის გაცემაზე ან პატენტის დათმობის შესახებ ხელშეკრულების ან სხვა დოკუმენტის გაუქმება.

პირი, რომელმაც დაარღვია პატენტით დატული გამოგონების გამოყენებაზე პატენტის მქონებლის განსაკუთრებული უფლება, ვალდებულია აანაზღაუროს მიყენებული ზარალი სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების სამოქალაქო კანონმდებლობით გათვალისწინებული წესით.

31. პატენტი გაიცემა 15 წლის ვადით, დღიდან განაცხადის შეტანისა სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში.

პატენტის მოქმედება ვადად შეწყდება:

წლიური საპატენტო ბაჟის გადახდის დადგენილი ვადის გადაცილების შემთხვევაში;

სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში შეტანილი პატენტის მქონებლის განცხადების საფუძველზე.

32. მოქმედი პატენტი სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ ავტორის შუამდგომლობით, რომელიც წარმოადგენს პატენტის მქონებელს, ან ავტორისა და პატენტის მქონებლის ერთობლივ შუამდგომლობით შეიძლება შეეცვლილ იქნეს საავტორო მოწმობაზე.

პატენტის საავტორო მოწმობაზე შეეცვლის წესი და პირობები განიხილება სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ.

33. საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება, რომელმაც გამოგონებაზე პატენტის გაცემის შესახებ განაცხადის შეტანამდე (ხოლო უცხოური კონვენციური განაცხადების მიხედვით — კონვენციური პრიორიტეტის თარიღამდე) და გამოგონებლისაგან დამოუკიდებლად, სსრ კავშირის ტერიტორიაზე გამოიყენა გამოგონების იგივეური წინადადება, შემოტანილი სხვა პირის მიერ ან გააკეთა ყველაფერი აუცილებელი ამის მოსაზრებლად, ინარჩუნებს უფლებას მოცემული წინადადების შემდეგ უსასყიდლო გამოყენებაზე (აღრე სარგებლობის უფლება).

34. არ მიიჩნევა პატენტის მქონებლის განსაკუთრებული უფლების დარღვევად მოქმედება, რომელიც მითითებულია ამ დებულების 28-ე პუნქტში.

35. იმ შემთხვევაში, როცა გამოგონებას აქვს განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა სახელმწიფოსათვის, მაგრამ პატენტის დათმობის შესახებ შეთანხმება, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს გადაწყვეტილებით პატენტი შეიძლება იძულებით გამოისყიდოს სახელმწიფომ ან შეიძლება მიეცეს შესაბამის ორგანიზაციას ნებართვა გამოგონების გამოყენებაზე, პატენტის მქონებლისთვის გასამარჯლოს დადგენით.

დამატებითი გამოგონებები და მათი ღაცვა

36. გამოგონება ითვლება დამატებად, თუ იგი წარმოადგენს სხვა გამოგონების (ძირითადის) გაუმჯობესებას, რომელზედაც წინათ გაცემულა საავტორო მოწმობა ან არსებობს მოქმედი პატენტი და ძირითადი გამოგონების გარეშე მისი გამოყენება არ შეიძლება.

განაცხადი დამატებითი გამოგონების საავტორო მოწმობის გაცემაზე, რომელიც შეტანილია საავტორო მოწმობით დაცული ძირითადი გამოგონების ავტორის მიერ, 6 თვის ვადაში სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის ოფიციალური ბიულეტენის გამოსვლიდან, რომელშიც წარმოდგენილია პუბლიკაცია ძირითადი გამოგონების შესახებ, ხოლო თუ ძირითადი გამოგონება არ ექვემდებარება პუბლიკაციის ბიულეტენში, მაშინ სსრ კავშირის გამოგონებების სახელმწიფო რეესტრში მისი შეტანის დღიდან, სარგებლობს ასეთსავე გამოგონებაზე სხვა პირის მიერ შეტანილი განაცხადის წინაშე უპირატესობით.

37. დამატებით გამოგონებაზე ვაიცემა დამატებითი საავტორო მოწმობა ან დამატებითი პატენტი.

თუ ძირითად გამოგონებაზე გაცემულია საავტორო მოწმობა, მაშინ დამატებით გამოგონებაზე შეიძლება მიღებულ იქნეს მხოლოდ დამატებითი საავტორო მოწმობა, მაგრამ არა პატენტი.

თუ ძირითად გამოგონებაზე გაცემულია პატენტი, მაშინ დამატებით გამოგონებაზე შეიძლება მიღებულ იქნეს, განმცხადებლის არჩევით, დამატებითი საავტორო მოწმობა ან დამატებითი პატენტი. ამ შემთხვევაში დამატებითი გამოგონების გამოყენება დაიშვება მხოლოდ ძირითადი პატენტის მქონებელთან შეთანხმებით.

38. პატენტის მოქმედების ვადა დამატებით გამოგონებაზე განისაზღვრება თანახმად ამ დებულების 31-ე პუნქტისა.

თუ ძირითად გამოგონებაზე საავტორო მოწმობა ან პატენტი გუქმდება მიზეზებით, რომლებიც არ შეეხება დამატებით გამოგონებას ან ძირითად გამოგონებაზე პატენტის მოქმედება შეწყდება, მაშინ საავტორო მოწმობა ან პატენტი დამატებით გამოგონებაზე განიხილება როგორც დამოუკიდებელი.

საავტორო მოწმობის გაცემაზე განაცხადის შეტანის დღიდან 15 წლის ვასელის შემდეგ ან ძირითად გამოგონებაზე პატენტის მოქმედების ვადის ვასელის შემდეგ, განაცხადზე მისი გამოგონების გაუმჯობესების შესახებ ვაცემა დამოუკიდებელი საავტორო მოწმობა ან პატენტი.

განაცხადის შეღებვა და შეტანა

39. განაცხადი გამოგონებაზე საავტორო მოწმობის ან პატენტის ვაცემის შესახებ შეაქვთ სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში, გარდა იმ შემთხვევებისა, რომლებიც ვათვალისწინებულა ამ დებულების 22-ე და 79-ე პუნქტებით.

საპატენტო კოოპერაციის შესახებ გამოგონებებზე ხელშეკრულებით ვათვალისწინებული სავერთაშორისო ვანაცხადები შეაქვთ სსრ კავშირის მოქალაქეებს და იურიდიულ პირებს, აგრეთვე საბჭოთა კავშირში მცხოვრებ უცხოელ მოქალაქეებს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში, რომელიც წარმოადგენს მიმღებ უწყებას აღნიშნული ვანაცხადების მიმართ.

40. ვანაცხადი საავტორო მოწმობის ვაცემაზე შეაქვს ავტორს (თანავტორებს) ან მის (მათ) მემკვიდრეებს.

ვანაცხადი საავტორო მოწმობის ვაცემის შესახებ გამოგონებაზე, რომელიც შექმნილია სამსახურებრივი ვაეალების შესრულებასთან ვაკავშირებით, ვორმდება ავტორის (თანავტორების) მონაწილეობით და შეაქვს სავარმოს, ვორვანიზაციას ან ვაწესებულებას.

თუ ვანაცხადი არ არის შეტანილი სავარმოს, ვორვანიზაციის ან ვაწესებულების მიერ ამ დებულების 41-ე პუნქტით ვადგენილ ვადაში, ავტორს უფლება აქვს დამოუკიდებლად შეიტანოს ვანაცხადი უშუალოდ სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში მითითებით, რომ გამოგონება შექმნილია სამსახურებრივი ვაეალების შესრულებასთან ვაკავშირებით და რომ სავარმომ, ვორვანიზაციამ ან ვაწესებულებამ არ ვაათვორმა ვანაცხადი ვადგენილ ვადაში.

ვანაცხადი პატენტის ვაცემაზე შეაქვს ავტორს ან მის უფლებამონაცვლეს ვანაცხადში ნამდვილი ავტორის მითითებით.

საავტორო მოწმობის ვაცემაზე ავტორის მემკვიდრის მიერ ვანაცხადის შეტანის დროს, აგრეთვე პატენტის ვაცემაზე ავტორის უფლებამონაცვლის მიერ ვა-

ნაცხადის შეტანის დროს დაერთვის დოკუმენტი, რომელიც ადასტურებს უფლებამონაცვლობას.

ავტორის წარმომადგენლის ან ავტორის უფლებამონაცვლის წარმომადგენლის საშუალებით განაცხადის შეტანის დროს დაერთვება დოკუმენტი, რომელიც ადასტურებს წარმომადგენლის უფლებამოსილებას.

41. საწარმოები, ორგანიზაციები, დაწესებულებები ვალდებულია უზრუნველყოს სამსახურებრივ დავალებათა შესრულებასთან დაკავშირებით შექმნილი გამოგონებების დროული გამოვლენა, გაფორმება და ასეთი გამოგონებებისათვის საავტორო მოწმობათა გაცემაზე დადგენილი წესით განაცხადის შეტანა.

ინჟინერ-ტექნიკური მუშაკები ვალდებული არიან იმ შემთხვევაში, როცა ასეთი გადაწყვეტები შეიძლება იყოს, მათი აზრით, მიჩნეული გამოგონებად, ინფორმაცია მიაწოდონ საწარმოს, ორგანიზაციას, დაწესებულების ადმინისტრაციას ტექნიკურ გადაწყვეტებზე, რომლებიც დაამუშავეს მათ ან მათდამი დაქვემდებარებულმა მუშაკებმა სამსახურებრივი დავალების შესრულებასთან დაკავშირებით.

საწარმო, ორგანიზაცია, დაწესებულება ვალდებულია შეატყობინოს ავტორს განაცხადის გაფორმების შესახებ, ჩააბას იგი და მოსაწილეობა მიაღებინოს განაცხადის მასალების გაფორმებაში.

ყველა უფლება, რომელიც განაცხადის განხილვის დროს ეძლევა განმცხადებელს, ეკუთვნის როგორც განაცხადის შემტან საწარმოს, ორგანიზაციას, დაწესებულებას, ასევე გამოგონების ავტორს (თანავტორებს).

საწარმო, ორგანიზაცია, დაწესებულება ვალდებულია განაცხადთან ერთად წარმოადგინოს თავისი დასკვნა ტექნიკური გადაწყვეტის სიახლეზე (ჩატარებულ საპატენტო გამოკვლევაზე ცნობების დართვით), სახალხო მეურნეობაში მისი გამოყენების შესაძლო დარგებისა და მოსალოდნელი ტექნიკურ-ეკონომიკური ან სხვა ეფექტის მითითებით.

განაცხადი უნდა შეიტანოს საწარმომ, ორგანიზაციამ, ან დაწესებულებამ ერთი თვის ვადაში ტექნიკური გადაწყვეტის გამოვლენის დღიდან, ხოლო იმ შემთხვევაში, როცა წინადადება მისი შეტანის შესახებ გამომდინარეობს ავტორისაგან, — ავტორის მიერ ასეთი წინადადების შეტანის დღიდან.

42. გამოგონებებზე, რომელთა შექმნა არ არის დაკავშირებული სამსახურებრივი დავალების შესრულებასთან, ავტორს, რომელიც მუშაობს საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში, უფლება აქვს შეიტანოს განაცხადი საავტორო მოწმობის გაცემაზე ამ საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების საშუალებით.

საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება ვალდებულია აღმოუჩინოს ავტორს დახმარება განაცხადის გაფორმებაში. შეამოწმოს მათთან არსებული მონაცემების მიხედვით ნაუარაუდევი გამოგონების სიახლე და ავტორის მიმართვის დღიდან ერთი თვის ვადაში გააგზავნოს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში საავტორო მოწმობის გაცემაზე სათანადოდ გაფორმებული განაცხადის სიახლეზე დასკვნასთან ერთად. (ჩატარებულ საპატენტო გამოკვლევაზე ცნობების დართვით), სახალხო მეურნეობაში მისი გამოყენების შესაძლო დარგების მითითებით (თუ იგი მიეკუთვნება მოცემული საწარმოს, ორგანიზაციის. დაწესებულების მოღვაწეობის პროფილს).

გამოგონების ავტორს შეუძლია შეიტანოს განაცხადი საავტორო მოწმობის გაცემაზე გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივი ორგანიზაციის საშუალებით, რომელიც ვალდებულია ერთი თვის

ვალაში ავტორის მიმართვის დღიდან აღმოუჩინოს მას დახმარება განაცხადის გაფორმებაში და გაგზავნოს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში სათანადოდ გაფორმებული განაცხადი საავტორო მოწმობის გაცემას.

43. არ დაიშვება საავტორო მოწმობის გაცემაზე განაცხადის შეტანამდე პირთა განუსაზღვრელი წრისათვის ხელმისაწვდომი იმ ახალი ტექნიკური გადაწყვეტების არსის ამხსნელი ცნობების გამოცემებში გამოქვეყნება, რომლებიც დამუშავებულია სსრ კავშირის საწარმოებში, ორგანიზაციებში, დაწესებულებებში და შეიძლება მიიჩნიონ გამოგონებებად.

განაცხადების განსახილველად მიღებისას გამოგონებებზე, რომლებიც მნიშვნელოვნად საინტერესოა სახალხო მეურნეობისათვის, სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი, განცხადებულ ტექნიკურ გადაწყვეტებზე დადგენილი წესით, ინფორმირებას უწევს სამინისტროებს, უწყებებს, საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს, გამომდინარე მისი სახალხო მეურნეობის შესაბამის დარგებში უსწრაფესი გამოყენების აუცილებლობიდან.

სხვა ორგანიზაციებისა და პირების მიერ განსახილველად მიღებული განაცხადის ცნობების გამოქვეყნება, განაცხადის შეტანის შემდეგ, დაიშვება სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის ნებართვით დადგენილი წესით.

44. საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე განაცხადი უნდა შეიცავდეს შემდეგ დოკუმენტებს:

განცხადებას საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე;

გამოგონების აღწერილობას გამოგონების ფორმულით;

ნახაზებს, სკემებს, გამოცდის აქტს და ნაწარადევი გამოგონების სხვა საილუსტრაციო მასალებს, თუ ისინი აუცილებელია;

ცნობას თითოეული თანავტორის შემოქმედებით მონაწილეობაზე გამოგონების შექმნაში;

ანოტაციას, რომელიც შეიცავს იმის მოკლე გადმოცემას, რაც გახსნილია გამოგონების აღწერილობაში, გამოგონების ფორმულაში და განაცხადის სხვა მასალებში, გამოყენების დარგის და გამოგონების გამოყენების შესაძლებლობის მითითებით.

განაცხადი წარედგინება 3 ეგზემპლარად.

განცხადება უნდა შეიცავდეს: გამოგონების დასახელებას, ავტორის (თანავტორების) გვარს, სახელს, მამის სახელს, მის (მათ) მისამართს, სამუშაო ადგილს (უცხოელთათვის, გარდა ამისა, საჭიროა მოქალაქეობის აღნიშვნა), მტკიცებას იმისა, რომ პირი (პირები, რომლის (რომელთა) სახელზე მოითხოვება საავტორო მოწმობა ან პატენტი, ნამდვილად წარმოადგენს მოცემული გამოგონების ავტორს (თანავტორებს) და ამასთან დაკავშირებით განაცხადის განსახილველად მიღების შემდეგ არავითარ სხვა პირები არ იქნებიან ჩართული თანავტორების შემადგენლობაში. თუ გამოგონება შექმნილია სამსახურებრივი დავალების შესრულებასთან დაკავშირებით, მაშინ განცხადებაში მიეთითება ავრეთვე საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების დასახელება, სადაც შექმნილია გამოგონება.

გამოგონების აღწერილობაში უნდა იყოს გადმოცემული მიზანი, რომელიც

მიიღწევა გამოგონებით, დეტალურად აღიწეროს გამოგონება, მათ შორის მისი განმასხვავებელი ნიშან-თვისებები, მიეთითოს მონაცემები გამოგონების გამოყენების ტექნიკურ-ეკონომიკურ ეფექტურობაზე, ტექნიკის დარგები, რომლებსაც მიეკუთვნება გამოგონება და სად შეიძლება იგი იყოს გამოყენებული, გამოგონების ფორმულა.

აღწერილობაში, მისი ნახაზების, სკემებისა და სხვა გრაფიკული მასალების განმარტებებში გამოგონება იმდენად უნდა იყოს სრულად და მკაფიოდ გადმოცემული, რომ ჩანდეს მისი სიახლე და არსებითი განსხვავებები და რომ მათ მიხედვით შესაძლებელი იყოს გამოგონების გამოყენება.

ქიმიური გზით მიღებული ნივთიერების აღწერილობაში მოტანილი უნდა იყოს აგრეთვე მონაცემები მის ქიმიურ აგებულებაზე, ფიზიკურ-ქიმიურ თვისებებზე, ასევე ზღების ხერხის (ხერხების) გახსნა და მიეთითოს ამ ნივთიერების გამოყენების დარგი.

გამოგონების აღწერილობა უნდა მთავრდებოდეს გამოგონების ფორმულით, რომელიც წარმოადგენს ერთადერთ კრიტერიუმს გამოგონების მოცულობის განსაზღვრისათვის და გამოგონების ტექნიკური არსის გამომხატველ მოკლე სიტყვიერ დახასიათებას. გამოგონების ფორმულაში მოწუობილობა უნდა იყოს დახასიათებული კონსტრუქციული ნიშან-თვისებებით, ხერხი — ...რიგი მოქმედებების (მატერიალური ობიექტების დახმარებით ხერხების, ოპერაციების) განსაზღვრული მიმდევრობაში შესრულებით, ნივთიერება — მასში შემავალი. ინგრედიენტებით და მათი რაოდენობრივი თანაფარდობით.

45. განაცხადი საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე უნდა ეკუთვნოდეს ერთ გამოგონებას ან გამოგონებათა ჯგუფს, რომლებიც ერთმანეთთან დაკავშირებულია იმდენად, რომ ქმნიან ერთიან საერთო საგამომგონებლო ჩანაფიქრს.

განაცხადების განხილვა

46. საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე განაცხადის მიხედვით სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში ტარდება:

1) განაცხადისადმი წარდგენილ მოთხოვნათა დაცვის შემოწმება (წინასწარი ექსპერტიზა);

2) გამოგონებისადმი წარდგენილ მოთხოვნათა დაცვის შემოწმება (გამოგონების სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზა).

აუცილებლობის შემთხვევაში კომიტეტს შეუძლია მოთხოვოს საავტორო მოწმობათა გაცემაზე განაცხადის მიხედვით კომპეტენტური საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების დასკვნა გამოგონების შესაძლო გამოყენებაზე, რომლებიც ვალდებული არიან წარმოადგინონ უსასყიდლოდ მითითებული დასკვნა ორი თვის ვადაში დღიდან მოთხოვნის მიღებისა.

47. წინასწარი ექსპერტიზა ტარდება 15 დღის განმავლობაში, სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე განაცხადის შესვლის მომენტიდან.

წინასწარი ექსპერტიზის საფუძველზე განმცხადებელს ეცნობება განაცხადის განსახილველად მიღების, ან განაცხადის განსახილველად ღილებზე უარის შესახებ უარის მოტივების მითითებით, ან წინადადება მიეცემა შეიტანოს განაცხადში

აუცილებელი ცვლილებები და დამატებანი. განსახილველად მიღებულ განაცხადზე განმცხადებელს მიეცემა ცნობა.

განაცხადის განსახილველად მიღებაზე უარი დაიშვება მხოლოდ განმცხადებლის მიერ განაცხადისადმი ამ დებულებით გათვალისწინებული მოთხოვნების დაუცველობის შემთხვევებში. ამასთან, საავტორო მოწმობის გაცემაზე ასეთი უარი დაიშვება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მითითებული მოთხოვნების დაუცველობა აბრკოლებს განაცხადის განხილვას.

განაცხადისადმი მოთხოვნების დაუცველობის შემთხვევაში, რომლებიც არ წარმოადგენს მისი განსახილველად მიღებაზე უარის საფუძველს, განმცხადებელს ეგზავნება წინადადება შეასწოროს განაცხადი ან შეავსოს იგი მასალებით, რომლებიც აკლია: თუ განმცხადებელი 2 თვის ვადაში ასეთი წინადადების მიღების დღიდან გააგზავნის შესწორებულ ან დამატებით დოკუმენტებს, რომლებიც არ ეკლია განაცხადს არსებითად, განაცხადის პრიორიტეტი ითვლება მისი თავდაპირველად შეტანის თარიღიდან. შესწორებული ან დამატებითი დოკუმენტების მითითებულ ვადაში წარუდგენლობის შემთხვევაში განაცხადი არ ითვლება შეტანილად.

48. გამოგონებების სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზის ჩატარების ვადა არ აღემატება 6 თვეს განაცხადის შეტანის დღიდან სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში. ამ ვადის განმავლობაში განმცხადებელს უნდა გაეგზავნოს გადაწყვეტილება საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე ან გაცემაზე უარის შესახებ უარის მოტივების მითითებით.

განმცხადებლისაგან მოთხოვნის ან განმცხადებლის მიერ დამატებითი მასალების წარდგენის შემთხვევაში ამ დებულების 54-ე და 55-ე პუნქტების თანახმად მითითებული ვადა შესაბამისად გაგრძელდება.

თუ ამ დებულების შესაბამისად განაცხადის ვადა გრძელდება ან მისი განხილვა შეჩერდება, განმცხადებელს უწყდა ეცნობოს ამის შესახებ.

49. თუ განაცხადის განხილვის დროს დადგენილი იქნება რომ, განაცხადის მასალებში შემავალი წინადადება შეიცავს ორი ან მეტი გამოგონების საგანს, მაშინ ორგანო, რომელიც ახორციელებს გამოგონებათა სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკურ ექსპერტიზას:

განხილავს განაცხადს საავტორო მოწმობის გაცემაზე როგორც ორ ან რამდენიმე დამოუკიდებელ განაცხადს, ხოლო თუ შეუძლებელია ეს გაკეთდეს განმცხადებლის მონაწილეობის გარეშე, წინადადებას აძლევს განმცხადებელს გაყოს განაცხადი;

წინადადებას აძლევს განმცხადებელს, რომელმაც შეიტანა განაცხადი პატენტის გაცემაზე, გაყოს ასეთი განაცხადი 2 თვის ვადაში დღიდან ამის შესახებ შეტყობინების მიღებისა. თუ განმცხადებელმა მითითებულ ვადაში არ წარადგინა გაყოფილი განაცხადები, მაშინ პატენტის გაცემაზე განაცხადი ან უარყოფილი იქნება, ან მასზე განაცხადში ჩართულ მხოლოდ ერთ გამოგონებაზე გაიცემა პატენტი.

50. გამოგონებათა სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზის ჩატარების დროს საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე განაცხადს უპირისპირდება:

სსრ კავშირში გაცემული საავტორო მოწმობები და პატენტები, — პრიორიტეტის თარიღიდან;

საბჭოთა გამოცემები — დასაბუქად ხელმოწერის დღიდან;

რუსული გამოცემები — გამოცემის გამოქვეყნების დღიდან, თვის ბოლო დღიდან, ან გამოცემაში მითითებული წლის 31 დეკემბრიდან, თუ გამოცემის გამოქვეყნების დრო განსაზღვრულია შესაბამისად მხოლოდ თვით ან წლით;

გამოფენებზე მოთავსებული ექსპონატები, — გამოფენის პავილიონებში ან განყოფილებებში ღია ჩვენების დღიდან, გარდა ამ დებულების 53-ე პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევისა;

რუსული პატენტები, საავტორო მოწმობები და გამოქვეყნებული განაცხადები — გამოქვეყნების დღიდან;

ცნობები გამოგონების ღია გამოყენების შესახებ — მისი ღია გამოყენების დაწყების დღიდან. არ ითვლება სიახლის გაბათილებად გამოგონების ღია გამოყენება, თუ ამ გამოგონების ავტორმა შეიტანა განაცხადი მისთვის საავტორო მოწმობის გაცემაზე არა უგვიანეს 4 თვისა გამოგონების გამოყენების დაწყების დღიდან;

გამოგონების შესახებ სხვა ცნობები, რომლებიც მოქცეულია ამ დებულების 21-ე პუნქტით დადგენილი ნიშან-თვისებების ქვეშ, — დღიდან, რომელიც განისაზღვრება სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ.

51. გამოგონების პრიორიტეტი დგინდება სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში ან ამ დებულების 79-ე პუნქტში მითითებულ სამინისტროში და უწყებაში განაცხადის მიღების დღის მიხედვით, ხოლო დავის შემთხვევაში — განაცხადის ჩაბარების დღიდან ფოსტაში ან საწარმოში, ორგანიზაციაში, დაწესებულებაში ან გამოგონებულთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივ ორგანოში მასალების რეგისტრაციის დღიდან.

იმ შემთხვევაში, თუ განაცხადების პრიორიტეტის თარიღები ემთხვევა, ყველა ავტორი, რომელიც მოხსენიებულია განაცხადებში, განიხილებიან როგორც თანაავტორები.

52. პირი, რომელსაც სურვილი აქვს საერთაშორისო ხელშეკრულების ან შეთანხმების საფუძველზე, რომელშიც მონაწილეობს სსრ კავშირი, ისარგებლოს ადრე შეტანილი განაცხადის პრიორიტეტით, მოვალეა სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში განაცხადის შეტანის დროს წარადგინოს ამის შესახებ ვაცხადება, მიუთითოს ქვეყანა, სადაც გამოგონება პირველად იყო განცხადებული და ამ ქვეყანაში განაცხადის შეტანის თარიღი.

კომიტეტი განსაზღვრავს განმცხადებლის მიერ რა დოკუმენტები უნდა იყოს წარდგენილი გამოგონების პრიორიტეტის თარიღის დასადგენად და მათი წარდგენის ვადებს, თუ საერთაშორისო ხელშეკრულებით ან შეთანხმებით სხვა რამ არაა გათვალისწინებული.

53. სსრ კავშირის ტერიტორიაზე ორგანიზებულ ოფიციალურ და ოფიციალურად აღიარებულ საერთაშორისო გამოფენებზე მოთავსებულ ექსპონატებში გამოგონებების ღია ჩვენება არ ითვლება გამოგონების სიახლის გაბათილებად, თუ განაცხადი შეტანილია სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმე-

თა სახელმწიფო კომიტეტში გამოგონების ავტორის ან მისი უფლებამოსიულის ზეირ გამოფენაზე ექსპონატის მოთავსების დღიდან 6 თვის ვადაში ამ დებულებით გათვალისწინებული მოთხოვნების დაცემა.

დამატებითი ღოკუემენტების სია, რომლებიც ამ შემთხვევაში განაცხადს უნდა ჰქონდეს დართული, განისაზღვრება კომიტეტის მიერ.

54. საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე განაცხადის განხილვის დროს, გამოგონებათა სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზას უფლება აქვს მოსთხოვოს განმცხადებელს გამოგონების არსის დამაზუსტებელი დამატებითი მასალები, თუ ასეთი მასალების გარეშე განაცხადის შემდგომი განხილვა შეუძლებელია. განმცხადებელი მოვალეა გააზავნოს მასალები ერთი თვის ვადაში მოთხოვნის მიღების მომენტიდან.

განმცხადებლის მიერ მითითებული მასალების დადგენილ ვადაში წარმოუდგენლობის შემთხვევაში განაცხადის განხილვის ვადა შესაბამისად გაგრძელდება, მაგრამ არა უმეტეს 6 თვისა, რომლის შემდეგ განაცხადი ითვლება უარყოფილად.

55. საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე განაცხადის განსახილველად მიღების დღიდან 2 თვის განმავლობაში განმცხადებელს უფლება აქვს შეავსოს და შეასწოროს მის მიერ წარდგენილი განაცხადის მასალები. დამატებითი მასალები უნდა წარედგინოს 3 ეგზემპლარად.

თუ დამატებითი მასალები ცვლიან განცხადებული გამოგონების არსს, მაშის ისინი უნდა გაფორმდეს განმცხადებლის მიერ დამოუკიდებელი განაცხადის სახით.

განმცხადებლის მიერ გამოგონების ფორმულის შეცვლა დაშვებულია განაცხადის განხილვის ნებისმიერ ეტაპზე: საავტორო მოწმობის გაცემაზე განაცხადის მიხედვით — როგორც ფორმულის გაფართოების, ასევე შევიწროების მხრივ, ხოლო პატენტის გაცემაზე განაცხადის მიხედვით — მხოლოდ ფორმულის შევიწროების მხრივ.

56. სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტს, აუცილებლობის შემთხვევაში, შეუძლია მოიწვიოს ავტორი საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე განაცხადის განხილვაში მონაწილეობისათვის. ამ შემთხვევაში გამოგონების ავტორს, რომელზეც მოთხოვნილია საავტორო მოწმობა, ენახება საშუალო ხელფასის სამუშაო ადგილზე და ეძლევა საწარმოდან. ორგანიზაციიდან ან დაწესებულებიდან, სადაც ის მუშაობს, სამსახურებრივი მივლინება დადგენილი წესით, როგორც წესი, საგამომგონებლო და რაციონალიზატორული მუშაობის ფინანსირებაზე გამოყოფილი თანხების ხარჯზე.

57. გამოგონებათა სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზა განაცხადის განხილვის შედეგების მიხედვით იღებს გადაწყვეტილებას საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე ან მის გაცემაზე უარის შესახებ.

სავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე გადაწყვეტილებაში უნდა იყოს პოტანული გამოგონების ფორმულა და ნახვენები გამოგონების პრიორიტეტის თარიღი, ხოლო უარის შესახებ გადაწყვეტილებაში — უარის მოტივები.

სავტორო მოწმობის გაცემაზე გადაწყვეტილებაში გამოგონების ფორმულა დგინდება გამოგონებათა სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზის განმსწორებელი ორგანოს მიერ.

პატენტის გაცემაზე გადაწყვეტილებაში მოიყვანება გამოგონების ფორმულა, რომელსაც შიიკავს განაცხადი. თუ განმცხადებელი არ ეთანხმება ამ ფორმულას,

გამოგონებათა სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზის განმზოორციელებელი ორგანო წინადადებას აძლევს განმცხადებელს, შეიტანოს ცვლილებები გამოგონების ფორმულაში. თუ განმცხადებელი უარს ამბობს მიიღოს ეს წინადადება, ექსპერტიზის უფლება აქვს გამოიტანოს გადაწყვეტილება პატენტის გაცემაზე უარის შესახებ.

58. განმცხადებელს უფლება აქვს გაეცნოს მასალეპს, რომელთა საფუძველზე გამოტანილია გადაწყვეტილება მისი განაცხადის მიხედვით და გაეთებუ-ლია დასკვნები გამოგონებათა სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზის მიერ. აგრეთვე გადაწყვეტილების მიღების დღიდან 3 თვის ვადაში მოითხოვოს განაცხადთან დაპირისპირებული მასალების გამოგზავნა (გარდა საილუმლო მასალებისა და იმ მასალებისა, რომლებიც არ ექვემდებარება გამოქვეყნებას).

საპატენტო მასალების ასლები, რომლებიც დაპირისპირებულია განაცხადთან საავტორო მოწმობის გაცემაზე, იგზავნება უფასოდ.

59. იმ შემთხვევაში, თუ განმცხადებელი არ ეთანხმება საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე უარის შესახებ გადაწყვეტილებას ან საავტორო მოწმობის გაცემაზე გადაწყვეტილებაში დადგენილ გამოგონების ფორმულას, განმცხადებელს უფლება აქვს გადაწყვეტილების ან მოთხოვნილი დაპირისპირებული მასალების წილების დღიდან 2 თვის ვადაში შეიტანოს სსრ კავშირის გამოგონებები-სა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში მოტივირებული შედავება.

შედავება საავტორო მოწმობის გაცემის შესახებ უარზე განაცხადში წინადადების შინაარსის აშკარა უსარგებლობის მოტივით, შეიძლება შეიტანოს განმცხადებელმა ამ პუნქტში დადგენილი ვადის გასვლის შემდეგაც, თუ წარადგენს სარგებლიანობის დამადასტურებელ დოკუმენტს.

შედავება გამოგონებათა სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზის მიერ განიხილება 2 თვის ვადაში.

60. საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე გადაწყვეტილება შეიძლება გაუქმდეს (მთლიანად ან ნაწილი) ან გადაისინჯოს საერთაშორისო ხელშეკრულების ან შეთანხმების საფუძველზე, რომელშიც მონაწილეობს სსრ კავშირი, განაცხადის შეტანასთან დაკავშირებით, რომელიც უფრო ადრეული პრიორიტეტით სარგებლობს.

გადაწყვეტილების გაუქმების ან გადასინჯვის შესახებ ეცნობება განმცხადებელს. რომელსაც უფლება აქვს ამ შემთხვევაში შეიტანოს შედავება ამ დებულების 59-ე პუნქტში გათვალისწინებული წესით.

61. საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემაზე მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი შეიტანს გამოგონებას სსრ კავშირის გამოგონებათა სახელმწიფო რეესტრში, ახდენს პუბლიკაციას გამოგონების შესახებ კომიტეტის ოფიციალურ ბიულეტენში, გამოსცემს გამოგონების აღწერილობას მასში გამოგონების ფორმულის მოტანით და გასცემს საავტორო მოწმობას ან პატენტს.

სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტს, სახელმწიფო ინტერესების უზრუნველყოფის მიზნით, შეუძლია გადადოს ან საერთოდ არ მოახდინოს გამოგონების შესახებ პუბლიკაცია.

62. სამსახურებრივი დავალების შესრულებასთან დაკავშირებით შექმნილ გამოგონებაზე საწარმოს, ორგანიზაციას ან დაწესებულებას მიეცემა მოწმობა გამო-

გონებაზე, რომელიც ადასტურებს გამოგონების შექმნის ფაქტს მოცემულ საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში. მოწმობის ფორმას ადგენს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი.

კ ა რ ა IV

რაციონალიზატორული წინადადებები

63. რაციონალიზატორულ წინადადებად ითვლება ტექნიკური გადაწყვეტა, რომელიც წარმოადგენს ახალსა და სასარგებლოს საწარმოსათვის. ორგანიზაციისათვის ან დაწესებულებისათვის, სადაც ის არის შეტანილი. ამასთან ითვალისწინებს ნაყეთობის კონსტრუქციის, წარმოების ტექნოლოგიისა და გამოყენებულ ტექნიკის შეცვლას ან მასალის შედგენილობის შეცვლას.

სამეცნიერო-კვლევით, საპროექტო, საკონსტრუქტორო, ტექნოლოგიური ორგანიზაციებისა და საწარმოების ანალოგიური ქვეგანყოფილებების ინჟინერ-ტექნიკურ მუშაკთა წინადადებებზე (გარდა გამოგონებებისა), რომლებიც მიეკუთვნება ამ მუშაკების მიერ დასამუშავებელ პროექტებს, კონსტრუქციებს და ტექნიკურ პროცესებს, ამ დებულების მოქმედება არ ვრცელდება.

64. წინადადება მიიჩნევა ახლად საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულებისათვის, სადაც ის არის შეტანილი, თუ დაუგენილი ფორმით განცხადების შეტანამდე მოცემული ან ასეთივე გადაწყვეტა:

1) არ გამოიყენებოდა ამ საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში, გარდა ისეთი შემთხვევებისა, როცა გადაწყვეტა გამოიყენებოდა ავტორის ინიციატივით არაუმეტეს 3 თვის განმავლობაში განცხადების შეტანამდე.

2) არ იყო გათვალისწინებული ზრძანებებით ან აღმინისტრაციის განკარგულებებით, არ იყო დამუშავებული ამ საწარმოების, ორგანიზაციების ან დაწესებულებების ტექნიკური სამსახურების მიერ, ან არ იყო განცხადებული სხვა პირის მიერ. რომელსაც მიეკუთვნება პირველობა ამ დებულების 74-ე პუნქტის შესაბამისად:

3) არ იყო რეკომენდებული ზემდგომი ორგანიზაციის მიერ ან გამოქვეყნებული საინფორმაციო გამოცემებში მოცემულ დარგში მოწინავე გამოცდილების გასავრცელებლად;

4) არ არის გათვალისწინებული საწარმოსათვის, ორგანიზაციისათვის ან დაწესებულებისათვის აუცილებელი ნორმატივებით (სტანდარტებით, ნორმალებით, ტექნიკური პირობებით და სხვ.):

65. წინადადება მიიჩნევა სასარგებლოდ, თუ მისი გამოყენება მოცემულ საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში. იმ პირობებში, რომლებიც არსებობს ან უნდა შეიქმნას დამტკიცებული გეგმების შესაბამისად, შესაძლებლობას იძლევა მივიღოთ ეკონომიკური, ტექნიკური ან სხვაგვარი დადებითი ეფექტი.

არ მიიჩნევა რაციონალიზატორულად წინადადებები, რომელთა გამოყენებასაც შეიძლება მოჰყვეს საიმიდობის, ხანგამძლეობის და პროდუქციის ხარისხის სხვა მანევრებლების დაქვეითება.

66. სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს უფლება აქვთ რომელიმე ორგანოს ან პირის სპეციალური ნებართვის გარეშე გამოიყენონ მათი მოღვაწეობის სფეროს მიკუთვნე-

ბული რაციონალიზატორული წინადადებები, დამოუკიდებლად იმისა, სად და ვის მიერ არის ისინი შექმნილი.

67. წინადადების რაციონალიზატორულად აღიარებისათვის ავტორს შეაქვს წერილობითი განცხადება წინადადების არსის აღწერით და ურთავს აუცილებელ შემთხვევებში ნახაზებს, სქემებს ან ესკიზებს. წარდგენილი მასალები უნდა შეიცავდეს წინადადების პრაქტიკულ განხორციელებისათვის საკმარის მონაცემებს.

განცხადებების და სხვა დოკუმენტაციის ფორმები, რომლებიც მიეკუთვნება რაციონალიზატორული წინადადების გაფორმებას, დგინდება სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ.

68. განცხადება რაციონალიზატორულ წინადადებაზე შეაქვთ იმ საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში, რომლის მოღვაწეობასაც მიეკუთვნება წინადადება. დამოუკიდებლად იმისა, იქნება თუ არა ავტორი ამ საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში.

თუ წინადადების გამოყენება შეიძლება სხვადასხვა საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში, ავტორმა შეიძლება შეიტანოს განცხადება სამინისტროში ან უწყებაში, რომლის გამვებლობაშიც იმყოფებიან საწარმოები, ორგანიზაციები. ან დაწესებულებები. ამ შემთხვევაში წინადადების სახელე განისაზღვრება ამ დებულების 64-ე პუნქტის წესებთან შეფარდებით მოცემული სამინისტროს, უწყების, საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების სახელეებში, სადაც შეიძლება ამ წინადადების გამოყენება.

საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება, რომელმაც მიიღო გამოსაყენებლად წინადადება, რომელიც მისი აზრით წარმოადგენს საინტერესოს აგრეთვე სხვა საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულებისათვის, მოვალეა 3 თვის ვადაში გაუგზავნოს ამ წინადადებას მიეკუთვნებული მასალები, შესაბამის ზემდგომ ორგანოებს.

69. საწარმო, ორგანიზაცია, დაწესებულება, სამინისტრო ან უწყება, რომელმაც მიიღო განსახილველად განცხადება რაციონალიზატორულ წინადადებაზე, მოვალეა იგი რეგისტრაციაში გაატაროს და ავტორის თხოვნით, ასეთი თხოვნის მიღებიდან 5 დღის ვადაში გასცეს ან გაუგზავნოს ავტორს განცხადების მიღების ფაქტისა და თარიღის დამადასტურებელი ცნობა.

70. რაციონალიზატორულ წინადადებაზე განცხადების რეგისტრაციის შემდეგ, მაგრამ რაციონალიზატორულ წინადადებად აღიარებაზე ან მისი უარყოფის შესახებ გადაწყვეტილების გამოტანამდე, ავტორს შეუძლია წინადადების არსის შეუცვლელად შეაგოს ან შეცვალოს აღწერილობა, ნახაზები, სქემები ან ესკიზები. წინადადების არსის შეცვლა განიხილება როგორც ახალი წინადადების შეტანა.

71. განცხადება რაციონალიზატორულ წინადადებაზე უნდა იქნეს განხილული და მის გამო საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში უნდა მიიღოს გადაწყვეტილება 15 დღის განმავლობაში მისი შემოსვლის დღიდან. აღნიშნულ ვადებში ავტორს უნდა ეცნობოს ამ წინადადების რაციონალიზატორულად აღიარებაზე და მის გამოსაყენებლად მიღებაზე ან წინადადების საცდელი შემოწმების ჩატარებაზე, ან წინადადების უარყოფის შესახებ უარყოფის მოტივების მითითებით.

საცდელი შემოწმების ჩატარების შემთხვევაში ავტორს უნდა ეცნობოს მიღებულ გადაწყვეტილებაზე 15 დღის განმავლობაში საცდელი შემოწმების ჩატარების დღიდან.

72. გადაწყვეტილება წინადადების რაციონალიზატორულად აღიარებაზე და

მისი გამოსაყენებლად მიღებაზე, ან საცდელი შემოწმების ჩატარებაზე, ან მისი უარყოფის შესახებ მიიღება საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების ან შესაბამისი ქვეგანყოფილებების ხელმძღვანელის მიერ, რომელზეც ეს ბრძანებით არის დაკისრებული საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში.

საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების ხელმძღვანელის. მისი მოადგილის, მთავარი ინჟინრის, მთავარი ინჟინრის მოადგილის მიერ სამუშაო ადგილის მიხედვით ან დაქვემდებარებულ საწარმოებში, ორგანიზაციებში ან დაწესებულებებში შეტანილი წინადადების რაციონალიზატორულად აღიარებაზე გადაწყვეტილება მიიღება ზემდგომი ორგანიზაციის ხელმძღვანელის მიერ. ასეთი წესი მოქმედებს აგრეთვე წინადადებების მიმართაც, რომლებიც შეტანილია აღნიშნული მუშაკების მიერ სხვა პირებთან თანავეტრობით.

წინადადებებზე, რომლებიც შეტანილია ავტორის მიერ ან გაგზავნილია საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების მიერ სამინისტროში ან უწყებაში, გადაწყვეტილებები მიიღება აღნიშნული ორგანოს ან თანამდებობის პირის მიერ, რომელსაც ეს ექნება დავალებული.

73. გადაწყვეტილება წინადადების რაციონალიზატორულად აღიარებაზე და ამ წინადადების გამოსაყენებლად მიღებაზე, თუ იგი დაკავშირებულია დამტკიცებული ნორმატივებისა და ტექნიკური დოკუმენტაციის (პროექტების, სტანდარტების, ტექნიკური პირობების და სხვა ნორმატიული და ტექნიკური დოკუმენტაციის) შეცვლასთან, მიიღება იმ ორგანიზაციისაგან მიღებული ნებართვის შემდეგ, რომელმაც დაამტკიცა შესაბამისი ნორმატივი ან დოკუმენტაცია. ამ შემთხვევაში ვადის მსვლელობა, რომლებიც გათვალისწინებულია ამ დებულების 72-ე პუნქტში, შეჩერდება ნებართვის მიღებისათვის აუცილებელი დროით.

74. რაციონალიზატორული წინადადების პირველობა განისაზღვრება საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში მისი შეტანის თარიღით, ხოლო წინადადებებზე, რომლებიც შეტანილია სამინისტროში ან უწყებაში — აღნიშნულ ორგანოებში წინადადების მიღების თარიღით.

პირველობა ეკუთვნის ავტორს, რომელმაც პირველმა შეიტანა დადგენილი წესით წინადადება, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ წინადადება თავდაპირველად უსაფუძვლოდ უარყვეს და ეს უარყოფა არ იყო გასაჩივრებული ავტორის მიერ.

75. წინადადების რაციონალიზატორულად აღიარებაზე და მისი გამოსაყენებლად მიღებაზე გადაწყვეტილების გამოტანის შემდეგ წინადადების ავტორს მიეცემა მოწმობა რაციონალიზატორულ წინადადებაზე, რომელიც ადასტურებს წინადადების რაციონალიზატორულად აღიარებას, მისი შეტანის თარიღს და ავტორობას რაციონალიზატორულ წინადადებაზე.

თანავეტრობის შემთხვევაში მოწმობა რაციონალიზატორულ წინადადებაზე მიეცემა თითოეულ თანავეტორს მასში სხვა თანავეტორების აღნიშვნით.

მოწმობა გაიცემა საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების, სამინისტროს ან უწყების მიერ, რომელმაც მიიღო აღნიშნული გადაწყვეტილება.

თუ სამინისტრო ან უწყება აძლევს მოწმობას რაციონალიზატორულ წინადადებაზე პირს, რომელზეც ადრე უკვე იყო გაცემული მოწმობა ამ წინადადებაზე მისდამი დაქვემდებარებული საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების მიერ, მაშინ ამ ადრე გაცემული მოწმობის მოქმედება წყდება.

76. ავტორის უფლებები, რომელიც დაუძენებულია რაციონალიზატორული წინადადების მოწმობაზე, მოქმედებს იმ საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებუ-

ლების საზღვრებში, რომელმაც გასცა მოწმობა. თუ მოწმობა გაცემულია სამინისტროს ან უწყების მიერ, ავტორის უფლებები მოქმედებს ამ სამინისტროზე ან უწყებაზე დაქვემდებარებულ საწარმოებში, ორგანიზაციებში და დაწესებულებებში.

მოწმობებზე დაფუძნებული ავტორის უფლებები აგრეთვე ვრცელდება საწარმოზე, ორგანიზაციაზე ან დაწესებულებაზე, რომელმაც მიიღო რაციონალიზატორული წინადადება მოწმობის გამცემი საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულებისაგან მოლაპარაკების საფუძველზე სამეცნიერო-ტექნიკურ მიღწევათა გადაცემაზე და მოწინავე გამოცდილების გამოყენებაში დახმარების გაწევას. გადაცემა სწარმო, ორგანიზაცია, დაწესებულება მოვალეა აცნობოს მიძღვნილ ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ სამეცნიერო-ტექნიკურ დამუშავებებში (დოკუმენტაციაში) ახალი ტექნიკის ნიმუშებში და ა. შ. გამოყენებულ რაციონალიზატორულ წინადადებების შესახებ.

კ ა რ ი V

საიდუმლო აღმოჩენები, გამოგონებები და რაციონალიზატორული წინადადებები

77. თუ ავტორს მიაჩნია, რომ მის მიერ კაცთებული აღმოჩენა, გამოგონება ან რაციონალიზატორული წინადადება შეადგენს სახელმწიფო საიდუმლოებას, იგი ვალდებულია მიიღოს მასზე დამოკიდებული ყველა ღონისძიება იმისათვის, რომ მისი წინადადება არ იყოს გახმაურებული და გადასცეს ყველა მასალა საწარმოს, ორგანიზაციას, დაწესებულებას თავისი სამუშაო ადგილის მიხედვით ან სხვა სახელმწიფო საწარმოს, ორგანიზაციას, დაწესებულებას.

საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება, რომელსაც მიმართა ავტორმა, ვალდებულია აღმოუჩინოს ავტორს დახმარება განაცხადის მასალების გაფორმებაში დადგენილი წესით და გააგზავნოს ისინი სათანადო ორგანოებში.

78. აღმოჩენაზე ან გამოგონებაზე განაცხადის გაფორმების დროს საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება, აგრეთვე გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივი ორგანიზაციები ვალდებული არიან თითოეულ შემთხვევაში შეამოწმონ, ხომ არ შეიცავს განაცხადის მასალები ცნობებს, რომლებიც შეადგენენ სახელმწიფო საიდუმლოებას. თუ განაცხადებული აღმოჩენა ან გამოგონება მიიჩნევა საიდუმლოდ ან სრულიად საიდუმლოდ, განაცხადი ფორმდება დებულების ამ განყოფილებით გათვალისწინებული წესით, რაზედაც ეცნობება ავტორს.

ასეთივე შემოწმება ტარდება განაცხადების მიხედვით, რომლებიც შევიდა სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში. თუ განაცხადებული აღმოჩენა ან გამოგონება მიიჩნევა საიდუმლოდ ან სრულიად საიდუმლოდ, ამის შესახებ დაუყოვნებლივ ეცნობება ავტორს და განაცხადებულს სახელმწიფო საიდუმლოების დასაცავად აუცილებელი ზომების მიღებისათვის.

79. სრულიად საიდუმლო გამოგონებების საავტორო მოწმობების გაცემაზე განაცხადებს, რომლებიც მიეკუთვნება შეიარაღების ახალ საშუალებებს, საბრძოლო ტექნიკას და მათ ტაქტიკურ გამოყენებას, იღებენ და იხილავენ ამ დებულებით დადგენილი წესით, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მიერ განსაზღვრული

სამინისტროები და უწყებები, რომლებიც განიხილვენ აგრეთვე სააეტროო მოწმობების გაცემის საკითხებზე გადაწყვეტილებების შესახებ დავას.

აღნიშნული გამოგონებების რეგისტრაცია და მათზე სააეტროო მოწმობების გაცემა წარმოებს, სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ, შესაბამისი სამინისტროებისა და უწყებების შეტყობინების საფუძველზე. განაცხადის მასალების წარდგენის გაჩეშე. სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარეს ან მის პირველ მოადგილეს უფლება აქვს შეამოწმოს სამინისტროებისა და უწყებების დასაბუთებული გადაწყვეტილება სააეტროო მოწმობების გაცემაზე.

80. განაცხადების მიხედვით ექსპერტიზის ჩატარებისათვის განსაკუთრებით რთულ საიდუმლო და სრულიად საიდუმლო აღმოჩენებზე და გამოგონებებზე სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტს, აგრეთვე ამ დებულების 79-ე პუნქტის შესაბამისად განსაზღვრულ სამინისტროებსა და უწყებებს, უფლება აქვთ ჩააბან აუცილებელი სპეციალისტები სხვა სამინისტროებიდან და უწყებებიდან. სამინისტროებისა და უწყებების ხელმძღვანელები ვალდებული არიან გამოყოფნ ამ შემთხვევაში აღნიშნული სპეციალისტები.

81. რაციონალიზატორული წინადადებები, რომლებიც შეადგენენ სახელმწიფო საიდუმლოებას, მიიღება და განიხილება საიდუმლოებისადმი მოთხოვნების წესების დაცვით, რომელიც დადგენილია ამ დებულების IV კარით და შესაბამისი წესების გამოყენებით, რომლებიც გათვალისწინებულია ამ დებულების 77-ე, 78-ე, და 79-ე პუნქტებში.

კ ა რ ა VI

გამომგონებლობასა და რაციონალიზაციაში და გამოგონებათა და რაციონალიზატორულ წინადადებათა გამოყენებაში ხამუშაოთა ორგანიზაცია გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის განვითარების ხაზის ხელმძღვანელობა

82. გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის განვითარების საქმის საერთო ხელმძღვანელობას ქვეყანაში ახორციელებს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი.

83. სამინისტროები და უწყებები ახორციელებენ გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის განვითარების საქმის ხელმძღვანელობას მათდამი დაქვემდებარებულ საწარმოებში, ორგანიზაციებში და დაწესებულებებში.

სამინისტროები და უწყებები: მათზე დაკისრებული ამოცანებიდან გამომდინარე და მეცნიერებისა და ტექნიკის დარგში თავიანთი ფუნქციების შესასრულებლად, ახორციელებენ:

დაქვემდებარებულ საწარმოებში, ორგანიზაციებში და დაწესებულებებში გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის განვითარებაში ღონისძიებათა შემუშავებას და ამ დარგში მათ საქმიანობაზე კონტროლს;

გამომგონებლობასა და რაციონალიზაციაში პერსპექტიული და მიმდინარე გეგმების შემუშავებას და მათ შესრულებაზე კონტროლს;

გამომგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების თავის დროზე გამოყენების ორგანიზაციისა და მათ შესრულებაზე კონტროლს;

გამოგონებების საზღვარგარეთ დაპატენტების, ლიცენზიების გაყიდვისა და უცდერს წინადადებების მომზადებას, აგრეთვე სამინისტროს, უწყების სისტემას მიკუთვნებულ სალიცენზიო ხელშეკრულებებით შეთანხმების ვალდებულებათა შესრულებას;

გამომგონებლობაში და რაციონალიზაციაში მუშაობის გამოცდილების შესწავლას, განზოგადებას და გავრცელებას;

საგამომგონებლო და რაციონალიზატორულ მუშაობაში მშრომელთა მასობრივად ჩაბმის უზრუნველყოფას;

გამომგონებლობაში და რაციონალიზაციაში შეჯიბრებების, კონკურსების და დათვალერებების, აგრეთვე გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა თათბირების ჩატარებას;

გამომგონებლობასთან და რაციონალიზაციასთან დაკავშირებულ მუშაკთა კვალიფიკაციის ამაღლებაში მუშაობის ორგანიზაციას;

რამდენიმე საწარმოში, ორგანიზაციაში და დაწესებულებაში გამოყენებულ გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებებისათვის დადგენილი წესით გასამრჯელოს, და გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელის შეწყობისათვის პრემიების გაყვამას;

გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის საკითხებზე მათი კომპეტენციის ფარგლებში საჩივრებისა და განცხადებების განხილვას;

გამოყენებული გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების შესახებ ცნობების პუბლიკაციას.

84. გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის დარგში საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები ვალდებული არიან: ორგანიზაცია გაუქმებულ გამოგონებელთა და რაციონალიზატორთა მუშაობას, პროფკავშირულ, გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო ორგანოების მონაწილეობით შეიმუშაონ პერსპექტიული და მიმდინარე თემატური გეგმები და განახორციელონ მათ შესრულებაზე კონტროლი;

უზრუნველყონ სამამულო და საზღვარგარეთის მეცნიერებისა და ტექნიკის მიღწევათა, მათ შორის ახალი და გაუმჯობესებული არსებული ტექნიკისა და ტექნოლოგიის დამუშავების დროს საპატენტო მასალების ფართო გამოყენება, მიმდინარე სამეცნიერო გამოკვლევებში და საპროექტო-საკონსტრუქტორო დამუშავებებში აღმოჩენებისა და გამოგონებების გამოჟღერა და ამ დებულებით დადგენილი წესით მიიღონ ზომები მათი დაცვისათვის დიპლომებით და საავტორო მოწმობებით, ხოლო აუცილებელ შემთხვევებში აგრეთვე გამოგონებების დაცვისათვის-საზღვარგარეთ, თავის დროზე განიხილოს რაციონალიზატორული წინადადებები;

გამოიყენონ უმოკლეს ვადებში გამოგონებები და რაციონალიზატორული წინადადებები, რომლებიც მიეკუთვნება საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების საქმიანობას;

გადაუხადონ გამომგონებლებსა და რაციონალიზატორებს დადგენილი წესით გასამრჯელო და პრემიები გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელის შეწყობისათვის;

მხარი დაუჭირონ და წახალისონ გამომგონებლები და რაციონალიზატორები, კერძოდ, აღმოუჩინონ მათ დახმარება გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების დამუშავებასა და შესაბამის გაფორმებაში, ჩაატარონ კონკურსები,

დათვლიერებები და სხვა მასობრივი ღონისძიებანი გამომგონებლობაში და რაციონალიზაციაში;

ამაღლონ გამომგონებლობასთან და რაციონალიზაციასთან დაკავშირებულ მუშაოთა კვალიფიკაცია;

შეასრულონ ამ დებულებით მათზე დაკისრებული სხვა ფუნქციები;

85. კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ცენტრალურ: ორგანოები მათზე დაქვემდებარებულ საწარმოებში, ორგანიზაციებში და დაწესებულებებში ახორციელებენ სამინისტროებისა და უწყებებისათვის დადგენილი წესით, გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის განვითარების საქმის ხელმძღვანელობას.

86. გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის მასობრიობის განვითარებაში მთელი მუშაობა ხორციელდება გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების, პროფკავშირული და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ფართო მონაწილეობით.

გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოება ახორციელებს გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის დარგში საზოგადოებრივ კონტროლს კანონმდებლობის დაცვაზე, ყოველმხრივ უწყევს დახმარებას გამომგონებლებსა და რაციონალიზატორებს მათ საქმიანობაში და მათი უფლებების დაცვაში, აგრეთვე ხელს უწყობს სახალხო მეურნეობაში გამომგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების შექმნასა და გამოყენებას.

87. სამინისტროებმა, უწყებებმა, მშრომელთა დეპუტატების საბჭოების აღმასრულებელმა კომიტეტებმა, კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ცენტრალურმა ორგანოებმა, საწარმოებმა, ორგანიზაციებმა, დაწესებულებებმა და გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ორგანოებმა უნდა აღმოუჩინონ მოქალაქეებს აუცილებელი დახმარება აღმოჩენებზე, გამოგონებებზე და რაციონალიზატორულ წინადადებებზე მუშაობაში, აღმოჩენების დიპლომების და გამოგონებების საავტორო მოწმობების გაეცმაზე განაცხადების გაფორმებაში და რაციონალიზატორული წინადადებების გაფორმებაში, აგრეთვე აღმოჩენების, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენების დროს.

88. გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის საქმის განვითარების ხელმძღვანელობა სოფლის მეურნეობაში ხორციელდება ამ დებულების და სოფლის მეურნეობაში გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის განვითარების მუშაობაზე ინსტრუქციის შესაბამისად, რომელიც დამტკიცებულია სსრ კავშირის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტთან და პროფესიული კავშირების ცენტრალურ საბჭოსთან შეთანხმებით.

საგამომგონებლო და რაციონალიზატორული საქმიანობის დაგეგმვა

გამომგონებლობისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენების წესი

89. საგამომგონებლო და რაციონალიზატორული საქმიანობის დაგეგმვის მიზანია მიმართოს გამომგონებლებისა და რაციონალიზატორების შემოქმედებითი ძალები საზოგადოებრივი წარმოების სრულყოფის აქტუალური ამოცანების გადა-

წყვეტისაკენ, უზრუნველყოს ეფექტური გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების წარმოებაში დროული და ფართო გამოყენება, მშრომელთა ტექნიკური შემოქმედების განვითარება და მათი საგამომგონებლო და რაციონალიზატორულ აქტიურ მუშაობაში ჩაბმა.

საგამომგონებლო და რაციონალიზატორული საქმიანობის დაგეგმვას წინ უნდა უძღოდეს მეცნიერებისა და ტექნიკის განვითარების ძირითადი მიმართულებების შესწავლა, სამაშულო და უცხოური გამოგონებების, მოწინავე ტექნიკური გამოცდილების შესწავლა და სამეცნიერო ტექნიკური პრობლემების გამოვლენა. რომელთა გადაწყვეტამაც შეიძლება უზრუნველყოს საზოგადოებრივი წარმოების ეფექტურობის ამაღლება.

90. საგამომგონებლო და რაციონალიზატორული საქმიანობის დაგეგმვის წესი საწარმოებში, ორგანიზაციებში. დაწესებულებებში, სამინისტროებში და უწყებებში განისაზღვრება სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ სსრ კავშირის სახელმწიფო სავეგმო კომისიასთან და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მეცნიერებისა და ტექნიკის სახელმწიფო კომიტეტთან შეთანხმებით.

91. გამოგონება ან რაციონალიზატორული წინადადება მიიჩნევა გამოყენებულად მიუხედავად იმისა სახალხო მეურნეობის, კულტურის, ჯანმრთელობის დაცვის ან ქვეყნის თავდაცვის რომელ დარგშია იგი გამოყენებული.

გამოგონება ან რაციონალიზატორული წინადადება, რომელიც მიეკუთვნება ხერხს (ტექნოლოგიას) საწარმოო ან სხვა საქმიანობას, მიიჩნევა გამოყენებულად საწარმოო პროცესში გამოყენების დაწყების დღიდან. გამოგონება ან რაციონალიზატორული წინადადება, რომელიც მიეკუთვნება მოწყობილობას (კონსტრუქციას) ან ნივთიერებას (მასალას) მიიჩნევა გამოყენებულად დამზადებულ ან ექსპლუატირებულ პროდუქტში მისი გამოყენების დღიდან, მათ შორის ექსპლუატაციაში გადაცემულ საცდელ ნიმუშებშიც. არ მიიჩნევა გამოგონება ან რაციონალიზატორული წინადადება გამოყენებულად პროდუქციის დამზადებისა და საცდელი ნიმუშის გამოცდის, მისი ექსპერიმენტული შემოწმებისა და წარმოების მომზადების შემთხვევებში.

გამოგონება, რომელიც დაცულია საავტორო მოწმობით, მიიჩნევა გამოყენებულად აგრეთვე მისი საზღვარგარეთ დადგენილი წესით გადაცემის შემთხვევაში.

92. გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენებას მათი მნიშვნელობისა და დანიშნულების ძიხედვით ითვალისწინებენ სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების სახალხო მეურნეობის განვითარების პერსპექტიულ და წლიურ გეგმებში, სამინისტროების, უწყებების, საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების გეგმებში, ან საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებათა ორგანიზაციულ-ტექნიკური ღონისძიებათა გეგმებში.

სამეურნეო წლის განმავლობაში გამოსაყენებლად მიღებული გამოგონებები და რაციონალიზატორული წინადადებები, დამატებით ჩაირთვება დადგენილი წესით შესაბამის გეგმებში.

93. დარგობრივი და დარგთაშორისო ხასიათის გამოგონებათა გამოყენების შესახებ წინადადებები, რომლებსაც აქვს დიდი სახალხო-სამეურნეო მნიშვნელობა, მზადდება სამინისტროების, უწყებებისა და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ და წა-

რედგინება ერთდროულად სსრ კავშირის სახელმწიფო საგეგმო კომისიაში და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მეცნიერებისა და ტექნიკის სახელმწიფო კომიტეტში ან მოკავშირე რესპუბლიკების მინისტრთა საბჭოებში შესაბამისად ასეთე გამოგონებების სსრ კავშირის ან მოკავშირე რესპუბლიკების სახალხო მეურნეობის განვითარების გეგმების პროექტებში ჩართვის საკითხის გადაწყვეტისათვის.

94. სახალხო მეურნეობაში გამოგონებების ღრული და ფართოდ გამოყენების მიზნით სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი სამინისტროებს, უწყებებს, საწარმოებს, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს დადგენილი წესით უგზავნის წინადადებებს მათი საქმიანობის პროფილს მიკუთვნებულ გამოგონებათა გამოყენების შესახებ, გამოგონებების აღწერილობათა და კომიტეტში არსებული ამ გამოგონებათა ტექნიკურ-ეკონომიკური მონაცემების მახასიათებელი მასალების დართვით.

ანალოგიური წინადადებები სრულიად საიღუმლო გამოგონებებზე, რომლებიც მიეკუთვნება შეიარაღების ახალ სამუალებებს საბრძოლო ტექნიკის და მათ ტექტიკურ გამოყენებას, ეგზავნება დაინტერესებულ ორგანიზაციებს დადგენილი წესით, ასეთ გამოგონებებზე ვადაცხადების განხილვის განმხორციელებელ სამინისტროებისა და უწყებების მიერ.

95. სამინისტროები, უწყებები, საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის, სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის საერთო-საკავშირო და დარგობრივი ორგანოების მასალებისა და სხვა საინფორმაციო მასალების (მათ შორის საპატენტო მასალების) მიხედვით აწარმოებენ გამოგონებათა და რაციონალიზატორულ წინადადებათა შერჩევას და იღებენ გადაწყვეტილებებს გეგმიური წესით მათი გამოყენების შესახებ.

სამინისტროები და უწყებები ატყობინებენ კომიტეტს მათ სისტემაში გამოსაყენებლად მიღებული გამოგონებების შესახებ.

96. სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების სახალხო მეურნეობის განვითარების პერსპექტიულ და წლიურ გეგმებში, სამინისტროების, უწყებების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების გეგმებში, რომლებშიც გათვალისწინებულია დაეალებები გამოგონებათა გამოყენებაზე, აგრეთვე გამოგონებების საფუძველზე შემუშავებულ ტექნიკურ დოკუმენტაციაში და პროსპექტებში ახალ ნაკეთობებზე და წარმოების ხერხებზე უნდა მიეთითოს საავტორო მოწმობების ნომრები.

97. საწარმოები, ორგანიზაციები, დაწესებულებები ვალდებული არიან აცნოზონ ავტორს მისი გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენების დაწყების შესახებ, ერთი თვის ვადაში გამოყენების დაწყების დღიდან.

გამოგონების ავტორის საცხოვრებელი ადგილის შესახებ ცნობების უქონლობის შემთხვევაში ასეთ ცნობებს საწარმო, ორგანიზაცია, დაწესებულება მოსთხოვს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტს, რომელიც ვალდებულია შეატყობინოს ერთი თვის ვადაში ის საწარმოს, ორგანიზაციას, დაწესებულებას.

98. გამოგონებლობასთან და რაციონალიზაციასთან დაკავშირებულ სამუშაოთა ჩატარებისათვის სამინისტროები, უწყებები, საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები იყენებენ ან აუცილებელ შემთხვევებში აწყობენ ექსპერიმენტულ ბაზებს.

**გამომგონებლობაზე და რაციონალიზაციაზე
დანახარჯების დაფინანსება**

99. სამინისტროების, უწყებების, საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების გამომგონებლობაზე და რაციონალიზაციაზე ხარჯების დაფინანსება წარმოებს განსაკუთრებული ხარჯთაღრიცხვების მიხედვით ამ დებულების მე-100 და 101-ე პუნქტებით გათვალისწინებული სახსრების ხარჯზე.

100. გამომგონებლობასა და რაციონალიზაციაზე ხარჯთაღრიცხვით სამინისტროებისა და უწყებების დანახარჯები იფარება შესაბამისი ცენტრალიზებული ფონდების საბიუჯეტო ასიგნებებისა და საშუალებათა სახსრების ანგარიშზე.

გამომგონებლობასა და რაციონალიზაციაზე დანახარჯების ხარჯთაღრიცხვით სახელმწიფო საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების ხარჯები დაიფარება:

სამეურნეო ანგარიშზე მყოფი საწარმოებისა და ორგანიზაციების წარმოების ხარჯთაღრიცხვით ან სახელმწიფო ბიუჯეტზე მყოფი ან სხვა წესით დაფინანსებული ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების შენახვაზე ხარჯთაღრიცხვით გათვალისწინებული სახსრებით;

საწარმოებში და ორგანიზაციებში წარმოქმნილ შესაბამისი ფონდების სახსრების ხარჯზე;

სამშენებლო ორგანიზაციების განკარგულებაში დარჩენილი ეკონომიის თანხით. რომელიც მიღებულია ხარჯთაღრიცხვასთან შედარებით მშენებლობის გაიყვების ღონისძიებათა შედეგად ნაგებობათა გამძლეობისა და საექსპლუატაციო თვისებების გაუმჯობესების გარეშე.

101. კოლმეურნეობებში, საკოლმეურნეობათა შორისო და სხვა კოოპერაციულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებში გამომგონებლობაზე და რაციონალიზაციაზე ხარჯების დაფარვა წარმოებს მათი სახსრების ხარჯზე.

102. გამომგონებლობაზე და რაციონალიზაციაზე ხარჯთაღრიცხვებში შეიძლება გაითვალისწინონ ხარჯები:

1) გამომგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების მიხედვით მოდელებისა და ნიმუშების დამზადებასა და გამოცდაზე;

2) ექსპერიმენტული ბაზების ორგანიზაციაში და შენახვაზე, რომლებიც განკუთვნილია გამომგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების შექმნისა და საცდელი შემოწმებებისათვის (გარდა დანახარჯებისა მშენებლობაზე და მოწყობილობათა შექმნაზე);

3) გამომგონებლებისა და რაციონალიზატორების, კონსტრუქტორების, დამპროექტებლებისა და ტექნოლოგების, ტექნიკური დოკუმენტაციის დამუშავების, მოდელებისა და ნიმუშების დამზადებისა და გამოცდის, წარმოების ორგანიზაციის შრომის ანაზღაურებაზე (გარდა სამსახურებრივი წესით სამუშაოთა შესრულებისა);

4) გამომგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორთა გასამრჩევლოს გადახდაზე;

5) გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციისათვის ხელის შეწყობის პრემიების გადახდაზე;

6) აღმოჩენების, გამომგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების

ექსპერტიზისა და კონსულტაციების ჩატარებასთან და დასკვნების შედგენასთან დაკავშირებულ სამუშაოთა ანაზღაურებაზე;

7) აღმოჩენების, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორულ წინადადებების საგანაცხადო მასალების გაფორმებისათვის სამუშაოთა ანაზღაურებაზე (სამსახურებრივი დავალების წესით შესრულებულ სამუშაოთა გარდა);

8) გამოგონებათა საზღვარგარეთ დაპატენტების, ლიცენზიების გაყიდვისა და ყიდვისათვის მასალების მომზადებასთან დაკავშირებულ სამუშაოთა ანაზღაურებაზე;

9) საპატენტო ფონდის დაკომპლექტებაზე და დამუშავებაზე. საპატენტო-ტექნიკური ინფორმაციის მასალებისა და გამოგონებლობაზე ლიტერატურის გამოცემასა და შექენაზე;

10) საგანაცხადო მასალების განხილვასთან ან გამოგონებლობის და რაციონალიზაციის სხვა საკითხებთან დაკავშირებით სამინისტროების, უწყებებისა და სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის გამოძახებით აუტორების, ექსპერტების და სხვა სპეციალისტების მივლინების ანაზღაურებაზე;

11) გამოგონებლობასა და რაციონალიზაციაში გამოფენების, შეჯიბრებების, დათვლიერებების, კონკურსების და სხვა ღონისძიებათა ორგანიზაციის, ამ მუშაობაში ჩაბმულ პირთა ანაზღაურებაზე, აგრეთვე მითითებულ ღონისძიებათა შედეგებზე პრემიების გადახდაზე.

გამომგონებლობასთან და რაციონალიზაციასთან დაკავშირებული სამუშაოებისათვის შრომის ანაზღაურება წარმოებს ხელფასის საერთო ფონდის ფარგლებში, რისთვისაც გამოგონებლობაზე და რაციონალიზაციაზე გასაქვლის ხარკებში ითვალისწინებენ საჭირო ლიმიტებს.

ქ ა რ ი VII

უფლებრივი დაცვა და გამოგონებაების რეალიზაცია საზღვარგარეთ

103. გამოგონებლობის დარგში საზღვარგარეთ სსრ კავშირის ეკონომიკური ინტერესების დაცვისათვის და ქვეყანაში ტექნიკური პროგრესის დაჩქარებისათვის საინჟინეროები, უწყებები, საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები ახორციელებენ:

საბჭოთა გამოგონებების საზღვარგარეთ დაპატენტებას (უფლებრივ დაცვას);

ლიცენზიების გაყიდვას საბჭოთა გამოგონებებზე და სამეცნიერო-ტექნიკურ მიღწევებზე და ლიცენზიების ყიდვას გამოგონებებზე და სამეცნიერო-ტექნიკურ მიღწევებზე, რომლებიც ეკუთვნის უცხოელებს;

საბჭოთა პროდუქციის საპატენტო სიწმინდის შემოწმებას;

ახალი პროდუქციისა და ტექნოლოგიური პროცესების დაგეგმვისა და შექმნის ყველა სტადიაზე საპატენტო ინფორმაციის შესწავლასა და გამოყენებას.

104. სსრ კავშირში ან საბჭოთა მოქალაქის მიერ საზღვარგარეთ შექმნილ გამოგონებაზე გახაცხადის საზღვარგარეთ წეტანა დაიწვება მხოლოდ იმის შემდეგ, როცა ეს გამოგონება განცხადებული იქნება სსრ კავშირში. ეს წესი მოქმედებს აგრეთვე იმ შემთხვევებშიც, როდესაც ამ დებულების შესაბამისად სსრ კავშირში

წინადადება არ მიიჩნევა გამოგონებად, ხოლო უცხოეთის სახელმწიფოში მასზე შეიძლება გაცემული იყოს პატენტი ან საავტორო მოწმობა.

სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტს. აუცილებელ შემთხვევებში შეუძლია ნება დართოს გამოგონებების დაპატენტებას საზღვარგარეთ სსრ კავშირში მათზე განაცხადის შეტანამდე.

105. საზღვარგარეთ დაპატენტებისათვის შერჩეულ გამოგონებებზე საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში განაცხადის შეტანასთან ერთდროულად აღგენენ წინადადებებს დაპატენტებაზე სამინისტროებსა და უწყებებში.

გამოგონების ავტორებს შეუძლიათ დამოუკიდებლად წარადგინონ შესაბამის სამინისტროებში და უწყებებში წინადადებები თავიანთი გამოგონებების საზღვარგარეთ დაპატენტებაზე.

სამინისტროები და უწყებები, განიხილვენ აღნიშნულ წინადადებებს და ერთ-ერთის ვადაში წარადგენენ სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში დასაბუთებულ წინადადებებს გამოგონებათა დაპატენტებაზე დაპატენტების ქვეყნების მითითებით.

გამოგონების საზღვარგარეთ დაპატენტებაზე გადაწყვეტილებას იღებს კომიტეტი სამინისტროების, უწყებების წინადადებების მიღების დღიდან ერთი თვის ვადაში.

იმ შემთხვევებში, როცა გამოგონება შექმნილია საბჭოთა მოქალაქის მიერ უცხოელთან თანაავტორობით, თანაავტორი — უცხოელის მოქალაქეობის ქვეყანაში განაცხადის შეტანისათვის კომიტეტის გადაწყვეტილება არ არის საჭირო. ასეთი გადაწყვეტილება არ არის საჭირო აგრეთვე იმ შემთხვევაშიც, როცა გამოგონება შექმნილია საერთაშორისო ორგანიზაციაში, რომელშიც მონაწილეობს სსრ კავშირი ან საბჭოთა ორგანიზაციები და დაპატენტება წარმოებს, საერთაშორისო ორგანიზაციის დაწესებული დოკუმენტების შესაბამისად.

106. გამოგონებების საზღვარგარეთ დაპატენტება წარმოებს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის გადაწყვეტილებაში განსაზღვრული საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების მიერ ან ამ საწარმოს. ორგანიზაციის ან დაწესებულების თანხმობით დადგინილი წესით გამოგონების ავტორის მიერ.

დაპატენტებელი საწარმო, ორგანიზაცია, დაწესებულება უზრუნველყოფს გამოგონებათა საზღვარგარეთ დაპატენტებისათვის განსაცხადებელი მასალების მომზადებას. სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი აღმოუჩენს მათ დახმარებას საზღვარგარეთ შესატანი განაცხადების შეუდგენაში და აორგანიზებს ამ განაცხადებზე საბჭოთა სახელმწიფოს ინტერესების დაცვას.

107. გამოგონებების საზღვარგარეთ დაპატენტების შეწყვეტისა და საბჭოთა გამოგონებების საზღვარგარეთ მიღებული პატენტების ვადაზე აღრე შეწყვეტაზე, გადაწყვეტილებას იღებს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი სამინისტროთა და უწყებათა წინადადებებით ან საკუთარი ინიციატივით საგარეო-საეპრო ორგანიზაციების აზრის გათვალისწინებით.

უფლება გასამრჯელოზე და აღმოჩენების, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორთა სხვა უფლებაები და შეღავათები

უფლება გასამრჯელოზე

108. აღმოჩენის ავტორს, რომელმაც მიიღო დიპლომი, გამოგონების ავტორს, რომელმაც მიიღო საავტორო მოწმობა და რაციონალიზატორული წინადადების ავტორს, რომელზედაც გაეცემულია მოწმობა, უფლება აქვს გასამრჯელოზე.

გასამრჯელოს გადახდა ხორციელდება შესაბამისად ამ დებულებისა, აგრეთვე სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ სსრ კავშირის სახელმწიფო საგეგმო კომიტეტთან, სსრ კავშირის მეცნიერებისა და ტექნიკის სახელმწიფო კომიტეტთან, სსრ კავშირის შრომისა და ხელფასის სახელმწიფო კომიტეტთან, სსრ კავშირის ფინანსთა სამინისტროსთან და პროფესიული კავშირების საკავშირო ცენტრალურ საბჭოსთან შეთანხმებით, დამტკიცებული აღმოჩენისათვის, გამოგონებისათვის და რაციონალიზატორული წინადადებისათვის გასამრჯელოს გაეცემის წესზე ინსტრუქციისა და გასამრჯელოს რაოდენობის განსაზღვრაზე. ინსტრუქციისა ისეთი გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებისთვის, რომლებიც ეკონომიას არ იძლევიან. ამასთანავე გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენებისაგან ეკონომია დვინდება სახალხო მეურნეობაში ახალი ტექნიკის, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენების ეკონომიური ეფექტურობის განსაზღვრის დადგენილი წესით დამტკიცებული მეთოდის შესაბამისად.

109. აღმოჩენაზე გასამრჯელო დვინდება სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ 5000 მანეთამდე და ეძლევა ავტორს კომიტეტის მიერ აღმოჩენაზე დიპლომის გაეცემის დროს.

110. სამსახურებრივი დავალების შესრულებასთან დაკავშირებით (სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოთა გეგმის, ახალი ტექნიკის დამუშავებისა და დანერგვის გეგმის მიხედვით და ა. შ.), აგრეთვე საზოგადოებრივ საწყისებზე მომუშავე ორგანიზაციებში (საკონსტრუქტორო და ტექნოლოგიური ბიუროები, ლაბორატორიები, ბრიგადები და ა. შ.), შექმნილ გამოგონებებზე საავტორო მოწმობების გაეცემის დროს, ავტორებს ეძლევათ ერთდროული წამახალისებელი გასამრჯელო 20-დან 200 მანეთამდე ოდენობით ერთ გამოგონებაზე, მაგრამ არა უმეტეს 50 მანეთისა ერთ პირზე.

წამახალისებელ გასამრჯელოს გასცემენ:

სამინისტროები და უწყებები გამოგონებებისათვის, რომელიც შექმნილია სამსახურებრივი დავალების შესრულებასთან დაკავშირებით;

სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი გამოგონებისათვის, რომელიც შექმნილია საზოგადოებრივ საწყისებზე მომუშავე ორგანიზაციებში.

წამახალისებელ გასამრჯელოს ითვალისწინებენ შემდგომი გასამრჯელოს გაეცემის დროს.

111. გამოვონების გამოყენებისათვის გასამრჩელო ეძლევა ავტორს (თანა-ავტორებს). თუ გამოგონება:

1) გამოყენებულია სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობაში, მათ შორის საზღვარგარეთიდან შემოტანილ ექსპლუატირებულ პროდუქტში;

2) გამოყენებულია დოკუმენტაციაში, რომელიც გადაეცა სხვა ქვეყნებს ეკონომიკური და სამეცნიერო-ტექნიკური თანამშრომლობის წესით;

3) გამოყენებულია ობიექტებზე, რომლებსაც ავებენ საზღვარგარეთ სსრ კავშირის საწარმოები და ორგანიზაციები ტექნიკური დახმარების გაწევის წესით;

4) რეალიზებულია საზღვარგარეთ ლიცენზიის გაყიდვის გზით. ამ შემთხვევაში გასამრჩელო გაიცემა, თუ გამოგონება დატულია საავტორო მოწმობით სსრ კავშირში და პატენტით საზღვარგარეთ ან მხოლოდ საავტორო მოწმობით სსრ კავშირში ან პატენტით საზღვარგარეთ.

112. გასამრჩელოს გამოგონების გამოყენებისათვის შემდეგი წესით გამოითვლიან და იხდის:

1) გამოგონებისათვის, რომელიც გამოყენებულია ერთ საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში, — ეს საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება;

2) გამოგონებისათვის, რომელიც გამოიყენება ერთი და იგივე სამინისტროს ან უწყების რამდენიმე საწარმოში, ორგანიზაციაში, და დაწესებულებაში, — ეს სამინისტრო, უწყება;

3) გამოგონებისათვის, რომელიც გამოყენებულია რამდენიმე სამინისტროს, უწყების საწარმოების, ორგანიზაციების ან დაწესებულებების მიერ, — სამინისტრო, უწყება, რომლის გამგებლობაშიც იმყოფება საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება, რომელმაც პირველმა გამოიყენა ეს გამოგონება, ან სამინისტროსთვის, უწყებისთვის, შესაბამისი თანხების შემდგომი ანაზღაურებით სხვა სამინისტროების, უწყებების მიერ, რომელთა საწარმოებმა, ორგანიზაციებმა გამოიყენეს მოცემული გამოგონება. დავის წარმოშობის შემთხვევაში იმაზე, თუ რომელი სამინისტროები, უწყებები აჩიან ვალდებული გადაიხადონ გასამრჩელო გამოგონების გამოყენებისათვის, საკითხს წყვეტს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი.

გასამრჩელოს გამოვონებისათვის, რომელიც გამოყენებულია სხვა ქვეყნებში ეკონომიკური და სამეცნიერო-ტექნიკური თანამშრომლობის წესით გადაცემულ დოკუმენტაციაში, გამოითვლის და იხდის სამინისტრო ან უწყება, რომელსაც ექვემდებარება საზღვარგარეთ დოკუმენტაციის გადაცემა საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება.

გასამრჩელოს გამოგონების გამოყენებისათვის ობიექტებზე, რომლებსაც ავებენ საზღვარგარეთ სსრ კავშირის საწარმოები და ორგანიზაციები საზღვარგარეთის ქვეყნების ტექნიკური დახმარების გაწევის წესით, გამოითვლის და იხდის სამინისტრო ან უწყება, რომელსაც ექვემდებარებიან საზღვარგარეთ ობიექტების მშენებლობის განმახორციელებელი საწარმოები, ორგანიზაციები ან დაწესებულებები.

გასამრჩელო გამოგონებებისათვის მათზე ლიცენზიის გაყიდვასთან, აგრეთვე იმ ქვეყნებში გადაცემასთან დაკავშირებით, რომლებსაც არ ეკუთვნის უფლება გამოგონებაზე, ტექნიკური დოკუმენტაციის ტექნიკისა და ტექნოლოგიურ ობიექტებზე, რომლებიც შექმნილია აღნიშნული ობიექტების დამუშავებაზე სახსრების ანაზღაურების შემთხვევებში ამ გამოგონება გამოყენებით, განისაზღვრება თანხის 3 პროცენტამდე ოდენობით, რომელიც მიღებულია შესაბამისად ლიცენ-

ზიის გაყიდვისაგან ან დამუშავებაზე დანახარჯების ანაზღაურების სახით, და გადაეხდება გამოგონებათა ავტორებს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ, კომიტეტისათვის დადგენილი წესით გადმორიცხული სახსრების ხარჯზე.

გასამრჩელო საბჭოთა ავტორებზე ერთობლივი გამოგონებების, რომლებიც გამოყენებულია სხვა ქვეყნებში, რომლებსაც ეკუთვნის უფლება ამ გამოგონებებზე, აგრეთვე შემოსული გასამრჩელო სხვა ქვეყნებიდან მათ მიერ საზღვარგარეთ უცხოური სახელმწიფოს მიერ მათი გამოყენების უფლების დამადასტურებელი დამკველი დოკუმენტით დაცული საბჭოთა გამოგონებების გამოყენებისათვის, გაიცემა სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ ამ გამოგონებებისათვის შესაბამისი ქვეყნებიდან შემოსული სახსრების ხარჯზე. ასეთივე წესით გადაუხდინან გასამრჩელოს ერთობლივ და უსასყიდლოდ გადაცემულ საბჭოთა გამოგონებების ავტორებს ქვეყნებში, რომლებსაც არ ეკუთვნით უფლება ამ გამოგონებებზე, თუ გადამცემი ქვეყნის (ქვეყნების) და მიმღები ქვეყნის (ქვეყნების) ორგანიზაციებს შორის ხელშეკრულებით ავტორებზე გასამრჩელოს გადახდა წარმოებს მიმღები ქვეყნის მიერ.

112¹. ამ დებულების 24-ე პუნქტის შესაბამისად სსრ კავშირში პატენტებით დაცულ ერთობლივი გამოგონებების საბჭოთა ავტორებს გასამრჩელო გამოეთვლებათ და გადაეხდებათ სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ განსაზღვრული წესით, სსრ კავშირში საავტორო მოწმობებით დაცულ გამოგონებათა ავტორების გასამრჩელოს გამოთვლისა და გადახდის წესთან შეფარდებით.

113. გასამრჩელო სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობაში გამოგონების გამოყენებისათვის, რომელიც ქმნის ეკონომიას, ეძლევა ავტორს (თანავტორებს) საწარმოში, ორგანიზაციაში, დაწესებულებაში, რომელმაც პირველმა გამოიყენა ეს გამოგონება, დამოკიდებელი საავტორო მოწმობის გაცემის მომენტიდან გასული ვადისა, 5 წლის განმავლობაში გამოგონების გამოყენების დაწყების დღიდან ეკონომიის ჯანის 2%-ის ოდენობით, რომელიც მიიღება სსრ კავშირში გამოგონების გამოყენების თითოეულ კალენდარულ წელს.

გასამრჩელო გამოგონების გამოყენებისათვის, რომელიც არ ქმნის ეკონომიას, გაიცემა ერთობლივად გამოგონების მიერ შექმნილი ტექნიკური ან სხვა ეფექტის გათვალისწინებით მის ნამდვილ ღირებულებაზე და გამოგონების გამოყენების მოცულობაზე დამოკიდებულებით განსაზღვრული ოდენობით. საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების, სამინისტროს, უწყების ხელმძღვანელს უფლება აქვს შემდგომ 4 წელაწადში გაადიდოს ამ გასამრჩელოს ოდენობა გამოგონების გამოყენების მოცულობის გაფართოების შემთხვევაში, გასამრჩელოს დადგენილი მაქსიმალური თანხის საზღვრებში. აღნიშნული 5-წლიანი ვადის გამოთვლის დროს გამოგონება, რომლის გამოყენება დაიწყო წლის პირველ ნახევარში, ითვლება გამოყენებულად მოცემული წლის 1 იანვრიდან, ხოლო გამოგონება, რომლის გამოყენება დაიწყო წლის მეორე ნახევარში, — მეორე წლის 1 იანვრიდან.

ამ დებულების III-ე პუნქტის მე-2 და მე-3 ქვეპუნქტებით გათვალისწინებული გამოგონების გამოყენების შემთხვევაში გასამრჩელო განისაზღვრება ერთდროულად გამოგონების ნამდვილი ღირებულების მიხედვით (გამოგონების მიერ შექმნილი ტექნიკური და სხვა დადებითი ეფექტის, აგრეთვე გამოგონების გამოყენების მოცულობის გათვალისწინებით).

გასამრჩელო გამოგონების გამოყენებისათვის გამოთვლება ცალკე ამ დებულების 111-ე პუნქტით გათვალისწინებული თითოეული საფუძველით. ყველა ამ საფუძვლის მიხედვით გასაცემი გასამრჩელოს მაქსიმალური ოდენობა ერთი გამოგონების გამოყენებისათვის არ უნდა აღემატებოდეს 20 000 მანეთს.

114. სამინისტროს ან უწყების ხელმძღვანელს უფლება აქვს ნება დართოს გაზარდოს გასამრჩელოს ოდენობა გამოგონებისათვის, რომლის გამოყენებას მივყავართ წარმოების ახალ სახეთა, მნიშვნელოვან მოწყობილობათა ან ნივთიერებათა შექმნასთან, მაგრამ არა უმეტეს ვიდრე 3-ჯერ 20 000 მანეთის ფარგლებში, აგრეთვე გამოგონებისთვის, რომლის ფართოდ რეალიზება არ შეიძლება, თუმცა დიდი სახალხო-სამეურნეო მნიშვნელობა აქვს.

115. გამოგონებისა და რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენებისათვის გასამრჩელოს გამოთვლის საფუძველია;

გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოსაყენებლად მიღების აქტი ან სხვა ტოლფასოვანი დოკუმენტი;

გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენებისაგან წლიური ეკონომიის გაანგარიშება;

საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების, სამინისტროს, უწყების ხელმძღვანელის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება იმ წინადადების ნამდვილი ღირებულების შესახებ, რომელიც არ ქმნის ეკონომიას.

116. საწარმოების, ორგანიზაციების, დაწესებულებების, სამინისტროების, უწყებების მიერ გამოგონების გამოყენებისათვის გასამრჩელოს გაცემა წარმოებს გამოგონების გამოყენების კალენდარული წლის გავლის შემდეგ 2 თვის ვადაში ან ეკონომიკური და სამეცნიერო-ტექნიკური თანამშრომლობის წესით, სხვა ქვეყნებში ტექნიკური დოკუმენტაციის გაცემაზე გადაწყვეტილების მიღების დღიდან ან დადგენილი წესით ლიცენზიის გაყიდვისაგან მიღებული თანხის გადარიცხვის დღიდან 2 თვის ვადაში.

117. სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტს გამოგონებულთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივი ორგანოების დახმარებით უფლება აქვს აუცილებელ შემთხვევებში თავისი ინიციატივით ან ავტორის განცხადებით დადგენილი წესით გაეცნოს საწარმოებში, ორგანიზაციებში, დაწესებულებებში, სამინისტროებში, უწყებებში ყველა დოკუმენტაციას, რომელიც საშუალებას იძლევა დადგინდეს გამოგონების გამოყენების ფაქტი და მოთულობა, გამოგონების გამოყენებისაგან ეკონომიის გამოანგარიშების სისწორე და გამოგონების ნამდვილი ღირებულების მიხედვით გასამრჩელოს გამოთვლისათვის აუცილებელი ცნობების სისწორე.

118. გამოუყენებელი პერსპექტიული გამოგონებების ავტორებზე შეიძლება გაიციეს პრემიები სამინისტროებისა და უწყებების მიერ, რომლებიც მიიჩნევენ გამოგონების გამოყენების მიზანშეწონილობას მომავალში დაქვემდებარებულ საწარმოებსა, ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებში, ამ დებულების 164-ე პუნქტში გათვალისწინებული სახსრების ხარჯზე.

119. გასამრჩელო რაციონალიზატორული წინადადებისათვის გამოითვლება და გაიცემა საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების, სამინისტროს, უწყების მიერ, რომელმაც მისცა ავტორს მოწმობა ამ რაციონალიზატორულ წინადადებაზე. ამ დებულების 75-ე პუნქტის მე-4 აბზაცით გათვალისწინებულ შემთხვევაში, გასამ-

რჯელის გაცემა წარმოებს თანხების ჩათვლით, რომელიც მიიღო ავტორმა მოქმედება-შეწყვეტილი მოწმობის საფუძველზე.

თუ მოწმობა გაცემულია საწარმოს, ორგანიზაციის. ან დაწესებულების მიერ, ხოლო რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენებისაგან ეკონომია ან სხვა დადებითი ეფექტი იქმნება არა ამ, არამედ სხვა საწარმოში, ორგანიზაცია ან დაწესებულებაში, გასამრჯელო გამოითვლება და გაციემა სამინისტროს, უწყების მიერ, რომელსაც ექვემდებარება საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება, რომელმაც მისცა ავტორის მოწმობა.

როდესაც წამოიჭრება დავა, იმაზე თუ ვინაა ვალდებული გადაიხადოს გასამრჯელო, საკითხს წყვეტს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი.

120. რაციონალიზატორული წინადადებისათვის გასამრჯელოს ოდენობა განისაზღვრება წინადადების გამოყენების პირველ წელს მიღებული წლიური ეკონომიის თანხაზე დამოკიდებულებით, შემდეგი სკალის მიხედვით:

წლიური ეკონომიის (მანეთებში)	გასამრჯელო რაციონალიზატორულ წინადადებისათვის
100-მდე	17% ეკონომიის, მაგრამ არა ნაკლებ 10 მან.
100-დან 500-მდე	7% + 10 მან.
500-დან 1000-მდე	5% + 20 მან.
1000-დან 5000-მდე	3% + 40 მან.
5000-დან 50000-მდე	2% + 90 მან.
50000-დან 100000-მდე	1% + 590 მან.
100000-დან და ზევით	0,5% + 1090 მან. მაგრამ არა უმეტეს 5000 მანეთისა.

რაციონალიზატორული წინადადებისათვის, რომელიც არ ქმნის ეკონომიას, გასამრჯელოს ოდენობა განისაზღვრება მისი ნამდვილი ღირებულებისაგან დამოკიდებულებით, წინადადებით შექმნილი ტექნიკური და სხვა დადებითი ეფექტისა და წინადადების გამოყენების მოცულობის გათვალისწინებით, მაგრამ ერთ რაციონალიზატორულ წინადადებაზე ის არ შეიძლება იყოს 10 მანეთზე ნაკლები და 5000 მანეთზე მეტი.

121. რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენების დაწყების დღიდან ერთი თვის ვალაში ავტორის ზიეცემა გასამრჯელო. რომელიც არ აღემატება 200 მანეთს, ან 20ჯ მანეთზე მეტი გასამრჯელოს 25 პროცენტი (მაგრამ არა ნაკლები 200 მანეთისა). პირველი წლის დამთავრების ან წინადადების გამოყენების დამთავრების შემდეგ, თუ ის გამოიყენება წელიწადზე ნაკლები დროის მანძილზე, 2 თვის ვალაში გაიცემა გასამრჯელოს დანარჩენი ნაწილი.

122. თუ რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენების მოცულობა მეორე წელს იზრდება, მაშინ წარმოებს გასამრჯელოს დამატებითი გადახდა 5000 მანეთამდე საზღვრებში, გამოყენების მაქსიმალური მოცულობიდან გამომდინარე, რომელიც მიღწეულია მეორე წელს. დამატებითი გადახდა წარმოებს ორი თვის ვალაში წინადადების გამოყენების მეორე წლის გასვლის შემდეგ.

ეს წესი გამოიყენება როგორც იმ რაციონალიზატორული წინადადებების მიმართ, რომლებიც ქმნიან ეკონომიას, ასევე, რომლებიც არ ქმნიან ეკონომიას, უკანასკნელ შემთხვევაში გასამრჩელოს დამატებითი გადახდის დროს შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს აგრეთვე დადებითი ეფექტის გაზრდა წინადადების გამოყენების მეორე წელს.

123. სამინისტროს ან უწყებას, საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების წარდგენით უფლება აქვს გაზარდოს გასამრჩელოს ოდენობა 5000 მანეთამდე საზღვრებში რაციონალიზატორული წინადადებისათვის, რომლის ფართოდ რეალიზება არ შეიძლება, თუმცა მნიშვნელოვანი ეკონომიკური ეფექტის მიღების საშუალებას იძლევა. ამასთანავე გასამრჩელო შეიძლება გადიდდეს არა უმეტეს ვიდრე 3-ჯერ, ამ დებულების 120-ე პუნქტის შესაბამისად დარიცხულ გასამრჩელოსთან შედარებით.

124. თუ რაციონალიზატორულის სახით განცხადებული და გამოყენებული წინადადება მიიჩნევა გამოგონებად, მაშინ მასზე საავტორო მოწმობს გაცემის შემდეგ სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობაში გამოყენებისათვის გასამრჩელო გამოითვლება და ავტორს მიეცემა რაციონალიზატორული წინადადებისათვის მასზე დარიცხული თანხის ჩათვლით.

125. აღმოჩენების, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორებს გასამრჩელო ეძლევათ ამ დებულებით გათვალისწინებული პრემიებისაგან და მოქმედი კანონმდებლობით დადგენილი სხვა პრემიებისაგან დამოუკიდებლად.

126. აღმოჩენისათვის, გამოგონებისათვის, რაციონალიზატორული წინადადებისათვის გასამრჩელოს თანხა, რომელიც არ აღემატება 1000 მანეთს, თავისუფლდება საშემოსავლო დაბეგვრისაგან.

თუ გასამრჩელოს თანხა აღემატება 1000 მანეთს, საშემოსავლო გადასახადს ახდენიან გასამრჩელოს თანხიდან 1000 მანეთის გამოკვეთით ცალკე თითოეულ აღმოჩენაზე, გამოგონებაზე, რაციონალიზატორულ წინადადებაზე.

შრომითი უფლებები

127. გამოგონებლები და რაციონალიზატორები აქტიურად უნდა უწყობდნენ ხელს მათი გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენებას და შემდგომ სრულყოფას.

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორებს უფლება აქვთ მონაწილეობა მიიღონ თავიანთი გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოსაყენებლად მომზადებაში (ტექნიკური დოკუმენტაციის დამუშავება, საცდელი ნიმუშების დამზადება და გამოცდა და წარმოების ორგანიზაცია).

თუ ავტორი თვლის ამ უფლებას დარღვეულად, მაშინ საკითხს ავტორის საჩივარზე განიხილავს და წყვეტს ზემდგომი ორგანიზაციის ხელმძღვანელი.

128. მუდმივ სამუშაო ადგილზე გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოსაყენებლად მომზადებაში მონაწილეობისათვის ავტორი შეიძლება დროებით, მთლიანად ან ნაწილობრივ განთავისუფლდეს ძირითადი სამუშაოს შესრულებისაგან ძირითადი სამუშაო ადგილის საშუალო ხელფასზე არანაკლები რაოდენობის შრომის ანაზღაურებით. თუ წარმოების პირობებით ავტორის გათა-

ეისუფლება ძირითადი სამუშაოს შესრულებისაგან მიზანშეწონილი არაა, მაშინ მისი გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოსაყენებლად მომზადებაში, სამუშაო შეიძლება შეასრულოს ავტორმა არასამუშაო დროს შეთანხმების მიხედვით შრომის ანაზღაურებით.

129. ავტორის არამედმივ სამუშაო ადგილზე გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოსაყენებლად მომზადებაში მონაწილეობისათვის, მასთან შეიძლება დაიდოს შრომითი ხელშეკრულება გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოსაყენებლად მომზადების სამუშაოთა შესრულების მთელი დროით ან განსაზღვრული ვადით. ამასთან, ავტორი უნდა გათავისუფლდეს ძირითადი სამუშაოს შესრულებისაგან, გარდა შემთხვევისა, როცა ის მონაწილეობს გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოსაყენებლად მომზადებაში არასამუშაო დროს.

თუ ავტორი მონაწილეობს მისი გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოსაყენებლად მომზადებაში ძირითადი სამუშაოს შესრულებისაგან განთავისუფლებით, მისი შრომა ანაზღაურდება არანაკლებ მუდმივი სამუშაო ადგილის საშუალო ხელფასისა. არასამუშაო დროს სამუშაოს შესრულებისას ავტორის შრომის ანაზღაურება განისაზღვრება მხარეთა შეთანხმებით.

130. ძირითადი სამუშაოს შესრულებისაგან განთავისუფლებულ ავტორს მისი გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოსაყენებლად მომზადებაში მონაწილეობასთან დაკავშირებით შეუნარჩუნდება თანამდებობა, უფლება შევებულებაზე, მუდმივ სამუშაო ადგილზე დადგენილი ყველა უფლება და შეღავათები, ხოლო მისი გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოსაყენებლად მომზადებაში მონაწილეობის მთელი პერიოდი მუდმივ სამუშაო ადგილზე ჩაითვლება განუწყვეტელ სტაჟში.

თუ ავტორის მუშაობა სხვა საწარმოში. ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში გრძელდება არანაკლებ 11 თვისა, მორიგი შევებულება მას მიეცემა ამ სამუშაო ადგილიდან.

131. თუ გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოსაყენებლად მომზადებაში მონაწილეობისათვის ჩამქვლია ავტორი, რომელიც არ წარმოადგენს არც მუშას და არც მოსამსახურეს, მასთან შეიძლება დაიდოს შრომითი ხელშეკრულება ამ სამუშაოს შესრულების მთელ მანძილზე ან განსაზღვრული ვადით ავტორის კვალიფიკაციისა და მუშაობის სირთულისაგან დამოკიდებულებით შრომის ანაზღაურებით და თანამდებობრივი ხელფასის მოქმედი სატარიფო განაკვეთის ან სქემების შესაბამისად.

132. გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოსაყენებლად მომზადებაში მონაწილეობისათვის, ავტორის ჩაბმის შემთხვევაში, საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება, რომელმაც დადო მასთან შრომითი ხელშეკრულება, მოვალეა აუნაზღაუროს მას დროებით საცხოვრებელ ადგილზე ორივე მგზავრობისა და საცხოვრებელი საღვომის ქირის ხარჯები და გადაუხადოს მივლინების დღიური თანხა მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად.

133. საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულებას, რომელმაც მიიღო გამო-საყენებლად გამოგონება ან რაციონალიზატორული წინადადება, შეუძლია ისარგებლოს ავტორის მიერ დამზადებული ტექნიკური დოკუმენტაციით ან მოდელით, ან დაავალოს მას ასეთი სამუშაოს შესრულება. ავტორის მიერ სამსახურებრივი დავალებისაგან დამოუკიდებლად ან სამუშაოს შესრულების შემთხვევა-

ში საწარმო, ორგანიზაცია ან დაწესებულება მოვალეა დადოს ავტორთან ხელშეკრულება მოქმედი ნორმებითა და ფასებით დოკუმენტაციის ან მოდელების დამზადებაზე სამუშაოსა და ხარჯების ანაზღაურების გათვალისწინებით. ასეთი ხელშეკრულებით გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენებისათვის გასამრჯელოსაგან დამოუკიდებლად ავტორს ეძლევა განსაზღვრული თანხა.

134. თუ გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენების შედეგად საწარმოში, ორგანიზაცია ან დაწესებულებაში შემოღებულია ახალი ნორმები და ფასები, ავტორის შრომა, აგრეთვე იმ პირთა შრომა, რომლებიც მონაწილეობდნენ ამ გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების მომზადებაში და გამოყენებაში, ანაზღაურდება მოკავშირე რესპუბლიკების შრომითი კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

აღნიშნულ შემთხვევებში ახალი ფასების გათვალისწინებით დამატებითი შრომითი ხელფასი გაიცემა სართი ფურცლების მიხედვით ხელფასის ფონდის ხარჯზე.

135. აღმოჩენების შესახებ, რომლებზეც გაცემულია დიპლომები, ასევე გამოყენებულ გამოგონებებსა და რაციონალიზატორულ წინადადებებთან დაკავშირებით გაცემულ გასამრჯელოზე აღინიშნება ავტორის შრომის წიგნაკში.

სსსპ უფლებავები და შეღავათება, სახელმწიფო ნახალისების ღონისძიებაები

136. აღმოჩენის ან გამოგონების ავტორს უფლება აქვს აღმოჩენას ან გამოგონებას მიანიჭოს თავისი სახელი ან სპეციალური დასახელება.

აღმოჩენის ან გამოგონებისათვის ავტორის სახელის ან სპეციალური დასახელების მინიჭების შესახებ მოთხოვნა შეიძლება განაცხადოს ავტორმა სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტში განაცხადის შეტანასთან ერთდროულად ან მისი შეტანის შემდეგ, მაგრამ არა უგვიანეს 2 თვისა, დიპლომის ან საავტორო მოწმობის გაცემაზე გადაწყვეტილების გამოტანის დღიდან.

დასაბუთებების შემთხვევაში კომიტეტს შეუძლია დააკმაყოფილოს ავტორის ასეთი მოთხოვნა, რომელიც კანცხადებულია მითითებული ვადის გასვლის შემდეგ.

აღმოჩენის ან გამოგონებისათვის მინიჭებული ავტორის სახელი ან სპეციალური დასახელება აღინიშნება აღმოჩენაზე დიპლომში, საავტორო მოწმობაში, აგრეთვე ტექნიკურ დოკუმენტაციაში. ნაკეთობებზე ან პათ შეფუთვაზე.

137. გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორებს მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად შეიძლება მიენიჭოთ რესპუბლიკის დამსახურებული ვაჟი, ვაჟი და რესპუბლიკის დამსახურებული რაციონალიზატორის საპატიო წოდებები.

138. წარშობებაში გამოყენებული გამოგონებების ავტორებს, აგრეთვე პირებს, რომლებსაც მიენიჭათ რესპუბლიკის დამსახურებული რაციონალიზატორის წოდება, უფლება აქვთ უმაღლეს სასწავლებელში ჩაირიცხონ უკონკურსოდ, სსრ კავშირის უმაღლესი და საშუალო სპეციალური განათლების სამინისტროს მიერ დადგენილი წესით.

139. დაყარვა ძალა თანახმად სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს 1976 წლის

14 ივლისის № 562 დადგენილებისა (სსრკ დადგენილებათა კრებული, 1976, № 14, გვ. 70).

140. სხვა საწარმოებში, ორგანიზაციებში, დაწესებულებებში შემოქმედებით მიეღწევა ან თემატურ გამოფენებზე მოწინავე გამოცდილების შესწავლისათვის სპეციალისტების გაგზავნის შესახებ საკითხის გადაწყვეტისას საწარმოების, ორგანიზაციების ან დაწესებულებების ადმინისტრაცია ვალდებულია სხვა თანაბარ პირობებში უპირატესობა მისცეს აღმოჩენების, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორებს.

141. გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორებს, რომლებსაც მიენიჭათ რესპუბლიკის დამსახურებული გამოგონებლის ან რესპუბლიკის დამსახურებული რაციონალიზატორის საპატიო წოდება. აღმოჩენების ავტორებს, აგრეთვე დიდი სახალხო-სამეურნეო მნიშვნელობის მქონე გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორებს, უფლება აქვთ დამატებით საცხოვრებელ ფართზე მეცნიერ მუშაობა თანაპრად.

142. ამ დებულების 139-ე და 140-ე პუნქტებში გათვალისწინებული უფლებების განხორციელებასთან დაკავშირებულ შემთხვევებში, სამინისტროები, უწყებები, საწარმოები, ორგანიზაციები და დაწესებულებები ვალდებული არიან გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორებს, აგრეთვე დაინტერესებული საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების მოთხოვნით მისცენ დასკვნები მათ მიერ გამოყენებული გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების სახალხო-სამეურნეო მნიშვნელობის შესახებ.

ქ ა რ ი I X

აღმოჩენაზე, გამოგონებაზე და რაციონალიზატორულ წინადადებაზე უფლებების დაცვა

143. აღმოჩენის რეგისტრაცია და დიპლომი აღმოჩენაზე შეიძლება სადაო გახდეს და მიჩნეულ იქნეს მთლიანად ან ნაწილობრივ გაუქმებულად რეგისტრირებული აღმოჩენის პუბლიკაციის დღიდან ნებისმიერ დროს, ხოლო თუ პუბლიკაცია არ მომხდარა, — განაცხადის შეტანის დღიდან სსრ კავშირის აღმოჩენების სახელმწიფო რეესტრში ან შესაბამისად დიპლომის გაცემის დღიდან, თუ.

1) მეცნიერული დებულება აღმოჩენად აღიარებულია ამ დებულებით დადგენილი მოთხოვნების დარღვევით;

2) აღმოჩენის ავტორი ან თანავტორთა შემადგენლობა არასწორად არის მოთხოვნილი.

145. საავტორო მოწმობა გამოგონებაზე შეიძლება სადაო იყოს და მიჩნეულ იქნეს გაუქმებულად მთლიანად ან ნაწილობრივ:

1. წინადადებების გამოგონებად მიჩნევისათვის ამ დებულებით დადგენილ მოთხოვნათა დარღვევის გამო, — განგონების შესახებ პუბლიკაციის დღიდან 3 წლის განმავლობაში, ხოლო თუ პუბლიკაცია არ მომხდარა, — სსრ კავშირის გამოგონებების სახელმწიფო რეესტრში გამოგონების შეტანის დღიდან. ეს ვადა განსაკუთრებულ შემთხვევაში შეიძლება გაგრძელდეს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარის ან მისი მოადგილის მიერ;

2. საავტორო მოწმობაში გამოგონების ავტორის (თანავტორების) არასწო-

რად მითითების გამო — ნებისმიერ დროს საავტორო მოწმობის გაცემის დღიდან.

146. პატენტი გამოგონებაზე შეიძლება სადაო გახდეს და მიჩნეულ იქნეს გაუქმებულად მთლიანად ან ნაწილობრივ:

1. წინადადებების გამოგონებად მიჩნევისათვის ამ დებულებით დადგენილ მოთხოვნათა დარღვევის გამო, — გამოგონების შესახებ პუბლიკაციის დღიდან 3 წლის განმავლობაში, ხოლო თუ პუბლიკაცია არ მომხდარა, — სსრ კავშირის გამოგონებების სახელმწიფო რეესტრში გამოგონების შეტანის დღიდან. ეს ვადა განსაკუთრებულ შემთხვევებში შეიძლება გაგრძელდეს სსრ კავშირის გამოგონებების და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარის ან მისი მოადგილის მიერ;

2. გამოგონების ავტორის (თანავტორების) პატენტში არასწორად მითითების გამო — ნებისმიერ დროს პატენტის გაცემის დღიდან;

3. გამოგონებაზე, რომელზეც შეიძლება გაიკეთეს მხოლოდ საავტორო მოწმობა, პატენტის გაცემის გამო, — პატენტის მოქმედების მთელი ვადის განმავლობაში;

4. პატენტის მიღებაზე პატენტის მკონებელთა უფლების უქონლობის გამო — პატენტის მოქმედების მთელი ვადის განმავლობაში.

147. რაციონალიზატორულ წინადადებაზე მოწმობა შეიძლება სადაო გახდეს და მიჩნეულ იქნეს გაუქმებულად მთლიანად ან ნაწილობრივ, თუ:

1) წინადადების რაციონალიზატორულად მიჩნევისათვის ამ დებულებით დადგენილი მოთხოვნები დარღვეულია, — წინადადების რაციონალიზატორულად მიჩნევაზე გადაწყვეტილების გამოტანის დღიდან ერთი წლის განმავლობაში ან თუ გამოყენება დაიწყო მოგვიანებით, წინადადების გამოყენების დაწყების დღიდან;

2) მოწმობა გაცემულია იმ პირის სახელზე, რომელსაც არ ჰქონდა პირველობა ამ წინადადებაზე, ან მოწმობაში ავტორი ან თანავტორთა შემადგენლობა არასწორად არის მითითებული — მოწმობის გაცემის დღიდან 3 წლის განმავლობაში.

განსაკუთრებულ შემთხვევებში, გადაწყვეტილება რაციონალიზატორული წინადადების მოწმობის სრულად ან ნაწილობრივ გაუქმებულად აღიარების შესახებ, შეიძლება მიიღოს სამინისტროს ან უწყების ხელმძღვანელმა ან მისმა მოადგილემ, ამ პუნქტის 1-ლ ქვეპუნქტში გათვალისწინებული საფუძვლების მიხედვით, ერთ-წლიანი ვადის გასვლის შემდეგაც.

148 ამ დებულების 59-ე და მე-60 პუნქტების შესაბამისად შეტანილი შედეგების მიხედვით მიღებულ გადაწყვეტილებებზე განმცხადებლების საჩივრებს, ამ დებულებით 145-ე პუნქტის 1-ლ პუნქტში და 146-ე პუნქტის 1-ლ და მე-4 ქვეპუნქტებში ნაჩვენებ საფუძვლების მიხედვით, გამოგონებაზე საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაუქმებულად მიჩნევის შესახებ, გადაწყვეტებზე პროტესტებს განიხილავს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის საკონტროლო საბჭო. კომიტეტის თავმჯდომარეს ან მის მოადგილეს შეუძლია გადასცეს საკონტროლო საბჭოს განსახილველად გამოგონებებზე განაცხადის ექსპერტიზასთან დაკავშირებული სხვა საკითხებიც.

სამეცნიერო-ტექნიკური ექსპერტიზის საკონტროლო საბჭოში შემოსული საქმეები განიხილება კოლექტიურად საბჭოს არანაკლებ 3 წევრის შემადგენლობით. საკონტროლო საბჭოში საქმეების განხილვის წესი განისაზღვრება მასზე დებულებით.

საკონტროლო საბჭოს გადაწყვეტილებები საბოლოოა და გასაჩივრებას არ ექვემდებარება. საკონტროლო საბჭოს შეუძლია გადახედოს მის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარის პროტესტთან დაკავშირებით, რომელიც შეტანილია მოქმედ კანონმდებლობასთან გადაწყვეტილების შეუსაბამობის ან ახლად წარმოქმნილ ვითარებათა მოტივებით.

149. სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ აღმოჩენებზე განაცხადის განხილვის დროს შედაეებათა გამო გადაწყვეტილებაზე განმცხადებლების საჩივრებს (ამ დებულების მე-18 პუნქტი), აღმოჩენების რეგისტრაციის ან აღმოჩენაზე დიპლომის გაცემის შესახებ გადაწყვეტილებებზე პროტესტებს, რომლებიც შეტანილია ამ დებულების 144-ე პუნქტის 1-ლ ქვეპუნქტში აღნიშნული საფუძველებით, განიხილავს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარე, რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა.

150. აღმოჩენის რეგისტრაციაზე ჩანაწერის გაუქმების ან შესწორების, აღმოჩენაზე დიპლომის, გამოგონებაზე საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაუქმების შესახებ ძალაში შესული გადაწყვეტილების საფუძველზე, სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი აწარმოებს პუბლიკაციას კომიტეტის ოფიციალურ ბიულეტენში.

151. ავტორს, რომელიც არ ეთანხმება წინადადებების რაციონალიზატორულად მიჩნევაში ან მის გამოსაყენებლად მიღებაზე უარის შესახებ გადაწყვეტილებას, უფლება აქვს გადაწყვეტილების მიღების დღიდან 3 თვის ვადაში გაასაჩივროს იგი საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების, სამინისტროს ან უწყების ხელმძღვანელთან. რომელმაც მიიღო ეს გადაწყვეტილება.

ავტორის საჩივარი უნდა განიხილოს აღნიშნულმა ხელმძღვანელმა ერთი თვის ვადაში მისი შეტანის დღიდან. ავტორის სამუშაო ადგილის მიხედვით საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში საჩივარს განიხილავს ხელმძღვანელი პროფკავშირულ ორგანოსთან ერთად ან პროფკავშირული ორგანოს დავალებით, გამოგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივ საბჭოსთან ერთად; ამასთან უნდა მოიწვიონ ავტორი განხილვაში მონაწილეობისათვის.

თუ ავტორი თვლის, რომ საჩივარზე მიღებული გადაწყვეტილება არასწორია. ან თუ საჩივრის განხილვისას გადაწყვეტილება არ იქნება გამოტანილი საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების ხელმძღვანელის და შესაბამისი პროფკავშირული ორგანოს შორის შეთანხმების მიუღწევლობის გამო, ავტორს შეუძლია მიმართოს ზემდგომ ორგანოს, რომელიც ვალდებულია საჩივრის შემოტანის დღიდან 2 თვის ვადაში შეატყობინოს ავტორს თავისი გადაწყვეტილება.

სამინისტროს, უწყების ხელმძღვანელის ან ხელმძღვანელის მოადგილის გადაწყვეტილება საბოლოოა.

152. ამ დებულების 147-ე პუნქტის პირველ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ საფუძველებსა და ვადებში გადაწყვეტილება რაციონალიზატორული წინადადების გამოსაყენებლად მიღების შესახებ შეიძლება გაუქმდეს ზემდგომი ორგანოს მიერ. ავტორის საჩივარი წინადადებების რაციონალიზატორულად მიჩნევის ან წინადადების გამოსაყენებლად მიღების შესახებ გადაწყვეტილების გაუქმებაზე განი-

ხილება ამ დებულების 151-ე პუნქტის მე-3 და მე-4 აბზაცებით გათვალისწინებული წესებით.

153. დავას რაციონალიზატორული წინადადების პირველობაზე განიხილავს საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების, სამინისტროს ან უწყების ხელმძღვანელი საჩივრის შემოტანიდან 15 დღის ვადაში. საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში დაეის განხილვა წარმოებს პროფკავშირულ ორგანოსთან ერთობლივად ან, პროფკავშირული ორგანოს დავალებით, გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივ საბჭოსთან ერთად, ამასთან უნდა მოიწვიონ მხარეები დაეის განხილვაში მონაწილეობის მისაღებად. მხარეს, რომელიც არ ეთანხმება მიღებულ გადაწყვეტილებას, შეუძლია სარჩელით მიმართოს სასამართლოს.

154. გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების ავტორების საჩივარს ეკონომიკის განვითარების სისტემის, რაოდენობის, გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებებისათვის გასამრჯელოს გაცემის გაანგარიშებისა და ვადების საკითხებზე, აგრეთვე მათი განოყენების ფაქტის დადგენას განიხილავს საწარმოს, ორგანიზაციის, დაწესებულების, სამინისტროს ან უწყების ხელმძღვანელი 15-დღიან ვადაში. საწარმოში, ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში საჩივრის განხილვა წარმოებს პროფკავშირულ ორგანოსთან ერთობლივად ან, პროფკავშირული ორგანოს დავალებით. გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივ საბჭოსთან ერთად.

ავტორს, რომელიც თელის მისი საჩივრის მიხედვით მიღებულ გადაწყვეტილებას არასწორად, ან დადგენილ ვადაში პასუხის მიუღებლობის შემთხვევაში; შეუძლია გაასაჩივროს ეს გადაწყვეტილება ზემდგომი ორგანოს ხელმძღვანელთან ან მიმართოს სასამართლოს სარჩელით.

155. სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძვლების შესაბამისად სასამართლო წესით განიხილება:

1) დავა აღმოჩენაზე, გამოგონებაზე ან რაციონალიზატორულ წინადადებაზე ავტორობის (თანავტორობის) შესახებ;

2) დავა გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებებისათვის გასამრჯელოს რაოდენობის, გაანგარიშების ვადებისა და მათი გამოყენების შესახებ, თუ იგი არ არის გადაწყვეტილი, ამ დებულების 154-ე პუნქტით დადგენილი წესით;

3) დავა აღმოჩენის, გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადებისათვის თანავტორებს შორის გასამრჯელოს განაწილებაზე;

4) დავა გამოყენებული წინადადების ადრე სარგებლობის უფლებაზე და პატენტის მქონებლის განსაკუთრებული უფლების დარღვევაზე, აგრეთვე მოთხოვნები პატენტის გაუქმებულად მიჩნევაზე, ამ დებულების 146-ე პუნქტის მე-2 და მე-3 პუნქტებით გათვალისწინებულ საფუძვლებზე.

5) დავა რაციონალიზატორული წინადადების პირველობაზე, თუ იგი არ არის გადაწყვეტილი ამ დებულების 153-ე პუნქტით დადგენილი წესით.

156. დავა აღმოჩენაზე, ან გამოგონებაზე ავტორობის (თანავტორობის) შესახებ შეიძლება აღიძვას სასამართლოში სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ განცხადებული წინადადების აღმოჩენად მიჩნევის. გამოგონებაზე საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაცემის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ.

დავა რაციონალიზატორულ წინადადებებზე ავტორობის (თანავტორობის) შესახებ შეიძლება აღიძრას სასამართლოში, წინადადების რაციონალიზატორულად მიჩნევისა და მისი გამოსაყენებლად მიღების შესახებ გადაწყვეტილების გამოტანის შემდეგ.

157. სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი, აღმოჩენაზე ან გამოგონებაზე ავტორობის შესახებ გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის საფუძველზე, შეასწორებს აღმოჩენის ან გამოგონების რეგისტრაციაზე ჩანაწერს, კომიტეტის ოფიციალურ ბიულეტენში აწარმოებს პუბლიკაციას აღმოჩენაზე წინა დიპლომის, გამოგონებაზე საავტორო მოწმობის ან პატენტის გაუქმებასა და ახლის გაცემაზე, გასცემს ამ დოკუმენტებს სასამართლოს გადაწყვეტილების შესაბამისად.

158. სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძვლების მე-16 მუხლის შესაბამისად გასამრჩელოს გადახდევინებაზე მოქმედებს სამწლიანი ხანდაზმულობის ვადა. ხანდაზმულობის ვადა, გამოთვლება ავტორისათვის მისი გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების გამოყენების დაწყების შესახებ შეტყობინების დღიდან.

159. გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოსაყენებლად მომზადებაში ავტორის მონაწილეობასთან დაკავშირებით წარმოშობილი დავა განიხილება შრომითი დავის განხილვისათვის დადგენილი წესით.

160. ამ დებულებით გათვალისწინებულ აღმოჩენაზე დიპლომის ან გამოგონებაზე საავტორო მოწმობის განაცხადების განხილვასთან დაკავშირებით მასალების წარდგენის ვადები, აგრეთვე საჩივრების, შედავებებისა და პროტესტების ვადები შეიძლება გაგრძელდეს საპატიო მიზეზების არსებობის შემთხვევაში სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის მიერ.

კ ა რ ი X

გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობისათვის პრემიება

161. გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობისათვის პრემიები ეძლევათ:

1) გამოგონებებად მიჩნეული ტექნიკური გადაწყვეტების გამოვლენისა და დამუშავების, აგრეთვე ამ გამოგონებებზე საავტორო მოწმობების გაცემაზე განაცხადების გაფორმებისა და დაცვისათვის ხელშემწყობ პირებს;

2) გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენებისათვის ხელშემწყობ პირებს;

3) სხვა საწარმოებში, ორგანიზაციებში, დაწესებულებებში გამოყენებულ ან პრესაში გამოქვეყნებულ გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენებაში ინიციატივიან პირებს.

იმ შემთხვევაში, როცა გამოგონების, რაციონალიზატორული წინადადების შექმნის ან გამოყენების ხელშემწყობ პირს, გამომგონებლობის ან რაციონალიზაციის ხელშეწყობისათვის პრემიასთან ერთად ამავე სამუშაოსათვის შეიძლება ახალი ტექნიკის შექმნისა და დანერგვისათვის დერიცხოს პრემია, შემდგომი პრემიის გაცემა წარმოებს აღრე გაცემული პრემიის ჩათვლით.

162. გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობისათვის შეიძლება პრემიები მიეცეს გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების შექმნის ან გამოყენების ადგილის მიხედვით საწარმოს, ორგანიზაციის და დაწესებულების როგორც შტატში მყოფ, ასევე შტატგარეშე პირებსაც.

163. გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობისათვის პრემირებას აწარმოებს გამოგონების ან რაციონალიზატორული წინადადების შექმნის ან გამოყენების ადგილის მიხედვით საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების ხელმძღვანელი პროფესიონალ ორგანოსთან შეთანხმებით ან პროფესიონალ ორგანოს დავალებით, გამომგონებელთა და რაციონალიზატორთა საკავშირო საზოგადოების ადგილობრივ საბჭოსთან შეთანხმებით.

საწარმოს, ორგანიზაციის ან დაწესებულების ხელმძღვანელი მუშაკების აგრეთვე ზემდგომი ორგანიზაციის მუშაკების პრემირება წარმოებს ამ დებულების 165-ე პუნქტის შესაბამისად დამტკიცებულ დებულებაში განსაზღვრული წესის მიხედვით. ამასთან ზემდგომი ორგანიზაციების მუშაკებს პრემიები მიეცემათ ამავე ორგანიზაციების სახსრების ხარჯზე და არ შეიძლება მიეცეთ დაქვემდებარებული საწარმოების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების სახსრების ხარჯზე.

164. საწარმოებში, ორგანიზაციებში, დაწესებულებებში, სამინისტროებში, უწყებებში გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობისათვის პრემირებაზე სახსრები გამოიყოფა შემდეგი რაოდენობით:

1) საწარმოებში, ორგანიზაციებში და დაწესებულებებში — გამოგონებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენების პირველ წელს მიღებული ეკონომიის 1,5% და გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენებისათვის, რომლებიც არ ქმნიან ეკონომიას, გატეხული გასამრჩელოს თანხის 35%-ის ოდენობით;

2) სამინისტროებში, უწყებებში-დაქვემდებარებულ საწარმოებში, ორგანიზაციებში, დაწესებულებებში გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების გამოყენების პირველ წელს მიღწეული ეკონომიის ჯამიდან 0,4%-ის ოდენობით.

გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობისათვის გასული წლის გამოყენებული აღნიშნული სახსრები რჩება საწარმოების, ორგანიზაციების, დაწესებულებების, სამინისტროების, უწყებების განკარგულებაში და გამოიყენება ამავე მიზნებისათვის.

165. გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობისათვის პრემირებისა და ამ მიზნებისათვის გამოყოფილი სახსრების გამოყენების წესი განისაზღვრება დებულებით, რომელიც მტკიცდება სსრ კავშირის შრომისა და ხელფასის სახელმწიფო კომიტეტის მიერ სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტთან, სსრ კავშირის ფინანსთა სამინისტროსა და საკავშირო პროფესიული კავშირების ცენტრალურ საბჭოსთან შეთანხმებით.

166. საწარმოების, ორგანიზაციების, დაწესებულებების, სამინისტროების, უწყებების მუშაკები, რომლებიც იღებენ აქტიურ მონაწილეობას საბჭოთა გამოგონებების დაპატენტებაზე მუშაობაში და ლიცენზიების საზღვარგარეთ გაყიდვის წინადადებების მომზადებაში, აგრეთვე ასეთი ლიცენზიების რეალიზაციის საშუალებებში, პრემიას იღებენ ამ მიზნისათვის დადგენილი რაოდენობით და წესით ლიცენზიების საზღვარგარეთ გაყიდვისაგან მიღებულ ანაზღაურებას და რიცხული სახსრების ხარჯზე.

^ აღნიშნული მუშაკების პრემირება წარმოებს რსტრუქციის შესაბამისად, რომელსაც ამტკიცებს სსრ კავშირის გამოგონებებისა და აღმოჩენების საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტი, სსრ კავშირის შრომისა და ხელფასის საკითხების სახელმწიფო კომიტეტთან, სსრ კავშირის საგარეო-ეკონომიკური კავშირების სახელმწიფო კომიტეტთან, სსრ კავშირის საგარეო ვაქრობის სამინისტროსთან და სსრ კავშირის ფინანსთა სამინისტროსთან შეთანხმებით.

167. ამ დებულებით გათვალისწინებული პრემიები გაიცემა სხვა სახის პრემიებისაგან დამოუკიდებლად. მაგრამ პრემიების რაოდენობა, რომლებიც გაიცემა წლის განმავლობაში გამომგონებლობისა და რაციონალიზაციის ხელშეწყობისათვის, ახალი ტექნიკის შექმნისა და დანერგვისათვის, არ უნდა აღემატებოდეს ერთი მუშაკისათვის მოქმედი კანონმდებლობით დადგენილ ზღვრებს.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

გამოგონება	• 5
გამოგონებათა დაპატენტება და რელიზაცია საზღვარგარეთ	50
რაციონალიზატორული წინადადება .1	59
გამოგონებათა და რაციონალიზატორულ წინადადებათა გამოყენება. უფ- ლება გასამრჯელოზე და სხვა უფლებები	85
საპატენტო დოკუმენტაცია და საპატენტო ინფორმაცია	132
დანართი	161:

რედაქტორი ზ. ასათიანი
მხატვრული რედაქტორი ლ. ლვინჯილია
ტექნიკური რედაქტორი ვ. კიკინაძე
კორექტორი ზ. მსხილაძე, ნ. მაზნიაშვილი
გამომშვები ნ. ჩხეტიანი

ს. ბ. № 2308

გადაეცა წარმოებას 18/VIII-82 წ. ხელმოწერილია დასაბეჭდად 28/II-83 წ.
ქალ. საბეჭდი № 3. 60×84¹/₁₆. პირობითი ნაბეჭდი თაბახი 12,09.
სააღრ.-საგამომცემლო: თაბახი 11,78. პირობითი საღებავგატარება 12,15.
უე 00333. ტირაჟი 2 000. შეკვ. №. 693.
ფასი 85 კაპ.

გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“
თბილისი, მარჯანიშვილის 5

საქართველოს სსრ გამსახკომის თბილისის № 4 სტამბა
380060, მედქალაქის II კორპ.

Тбилисская типография № 4. Госкомиздата
Грузинской ССР. Тбилиси 380060. Медгородок II корп.